

2 0 1 6

נשים ומשפחה בישראל

דו-שנתון סטטיסטי

עורכות:

פרופ' רות הלפרין-קדרי

גב' אריאלה גורנשטיין-פניג

עו"ד קרן הורוביץ

2016

נשים ומשפחה בישראל

דו-שנתון סטטיסטי

עורכות:

פרופ' רות הלפרין-קדרי

גב' אריאלה גורנשטיין-פניג

עו"ד קרן הורוביץ

עורכות: פרופ' רות הלפרין-קדרי
 גב' אריאלה גורנשטיין-פניג
 עו"ד קרן הורוביץ
 מנהלת הפקה: ד"ר גלית שאול
 רכזת שנתון: חמדת קב
 עריכת לשון ותרגום: גליה וורגן
 עיצוב וביצוע: הסטודיו של מיכל

ניתן לציין מספר זה תוך ציון המקור

הערות, תגובות והצעות לשיפור תתקבלנה בברכה במערכת

המרכז לקידום מעמד האישה ע"ש רות ועמנואל רקמן

הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת בר-אילן

רמת גן 5290002

טל. 08-5318895 פקס. 03-7360499

il.ac.biu@center.rackman

com.rackmancenter.www

© כל הזכויות שמורות

התשע"ז - 2016

ISSN 1565-6748

מבוא

זהו כבר השנתון החמישי בנושא נשים ומשפחה בישראל היוצא על-ידי המרכז לקדום מעמד האשה ע"ש רות ועמנואל רקמן, והצגתו בפניכם הפעם מסבה לי שמחה וגאווה מיוחדת, שכן הוא מייצג רצף של למעלה מעשור של עבודה עקבית על איסוף, ריכוז ועיבוד נתונים באחד התחומים המשמעותיים ביותר לנשים בישראל: נשים במשפחה, והקשר שבין נשים ומשפחה. רצף זה מאפשר מעקב מסודר אחר תהליכים, תמורות ושינויים (או היעדרם), וחשיבותו לא תסולא בפז.

כפי שהדגשנו חזור והדגש, נתונים הם כלי בסיסי והכרחי לכל מהלך של שינוי חברתי ומשפטי. בהיעדר נתונים, אין יכולת לדרוש תיקון. בנושא מעמד הנשים והשוויון המגדרי בישראל, כמו במדינות רבות אחרות, הפער בין הרובד הנורמטיבי לבין המציאות החברתית הוא רחב עד מאד. האפשרות להציב את תמונת המציאות נכוחה בפני קובעי המדיניות וגופי הממשל השונים תלויה בקיומם של נתונים, ומכאן חשיבותם הגדולה למאמץ לצמצם את הפער בין החוק לבין המציאות. ההכרה בכך הביאה אותנו במרכז רקמן לקחת על עצמנו את המשימה למלא את החסר בנתונים בממשק של הנשים והמשפחה.

למרבה הצער, על אף קריאתנו החוזרת ונשנית, קיימים עדיין לא מעט גופים ציבוריים החולשים על נתונים רבי חשיבות, שאינם מפיקים עיבודים על בסיס פילוח מגדרי. כזו היא, למשל, מערכת בתי-המשפט ושפע הנתונים אודות ההתדיינויות המשפטיות הנאספים בה. גם הפעם ניתן להיווכח כי החסר של הפילוח המגדרי בנתוני מערכת בתי-המשפט האזרחיים מונע, לדוגמה, השוואה של דינמיקת ההתדיינויות בין בתי-הדין הדתיים לבין בתי-המשפט לענייני משפחה. ראוי לציין כי בסיס הנתונים של בית-הדין הרבני מאפשר לא מעט פילוחים מגדריים, המסייעים בהבנה של תמונת המצב בו. מכיוון אחר, הימנעות מפילוח מגדרי גורמת לחסימת אפשרות להתחקות אחר דפוסים בחיי משפחה, כפי שקורה בנתוני הלמ"ס הבוחנים רק את הקשר שבין אמהות ועבודה, ולא בין אבות ועבודה. עם זאת, עיבוד עצמאי של הסקר החברתי אפשר הפקת שורת נתונים כאלה, המופיעים לראשונה בשנתון זה. נתונים חדשים נוספים המתפרסמים כאן לראשונה מגיעים דווקא מבתי המשפט האזרחיים, המספקים כעת מידע אודות משך זמן ההתדיינויות השונות.

אני שמחה להביע תודה לכל אלה שעסקו במלאכה בכשרון רב והביאוה לכלל תום: אריאלה גורנשטיין-פניג, בעלת תואר מוסמך במשפטים ומתנדבת במרכז רקמן, על כתיבת השנתון; עו"ד קרן הורוביץ, מנהלת היחידה לקידום מדיניות ציבורית וחקיקה ע"ש ברוך ורות רפפורט במרכז רקמן, על ההנחייה והעריכה; לחמדת קב וקנדל מקסבאוור, רכזות במרכז רקמן, על הסיוע בהפקת השנתון והבאתו לדפוס; ולד"ר גלית שאול, מנכ"לית מרכז רקמן, אשר כתמיד ניצחה על המלאכה כולה.

בנוסף, אני שמחה להודות לנשות המקצוע המצוינות, המעצבת מיכל שטרן; והעורכת הלשונית גליה וורגן.

גם הפעם זכינו לשיתוף פעולה מצוין ולסיוע רב מכל הגורמים הממשלתיים והציבוריים שפנינו אליהם. נציין כאן את אנשי ונשות הקשר שעזרו לנו במיוחד: גב' יעל ירמיהו, הממונה על חופש המידע בהנהלת בתי הדין הרבניים, מר אורי אהרונסון מנהל אגף בכיר מערכות מידע, בתי הדין הרבניים; גב' שרון סבן-ספראי, ממונה לפי חוק חופש המידע בהנהלת בתי המשפט; עו"ד מיכל טנא, מנהלת היחידה לפניות הציבור והממונה על חוק חופש המידע, משרד המשפטים; עו"ד יוסי הרשלה, רשם הזוגיות, משרד המשפטים; בת שבע תורג'מן, מרכז יחסי הציבור, משרד הכלכלה והתעשייה; מר עופר איקו, הממונה על העמדת מידע לציבור, משרד הרווחה והשירותים החברתיים; עו"ד ענת בהט, הנהלת האגף לסיוע משפטי, משרד המשפטים; גב' תמי מזרחי הממונה על חוק חופש המידע, הרבנות הראשית לישראל; רסר מיטל ויטל רכזת חופש מידע, שירות בתי הסוהר; פקד יניב המי, עו"ד היחידה לתלונות הציבור, משטרת ישראל; גב' מלי דודיאן, ממונה על חופש מידע ברשות האוכלוסין וההגירה; גבי גיטלסון נטליה, חוקרת גמלאות נפגעי עבודה ואלימות במשפחה, המוסד לביטוח לאומי.

אני שמחה על שמתאפשר לנו לתרום בדרך זו באופן עקבי למען קידום נשים בישראל.

פרופ' רות הלפרין-קדרי

ראשת המרכז לקידום מעמד האשה

ע"ש רות ועמנואל רקמן

תוכן העניינים

16	עיקרי הממצאים - כללי
19	פרק 1: נשים ומצב משפחתי
21	עיקרי הממצאים
23	אוכלוסייה
23	נשים וגברים באוכלוסייה
23	תרשים 1.1: התפלגות אוכלוסיית בני 15 ומעלה לפי גיל, 2014
24	תרשים 1.2: מספר בני שישים ומעלה לפי מגדר וגיל, 2014 (באלפים)
24	מצב משפחתי
25	תרשים 1.3: אוכלוסיית גברים בני 15 ומעלה לפי מצב משפחתי וגיל, 2013
26	תרשים 1.4: אוכלוסיית נשים בנות 15 ומעלה לפי מצב משפחתי וגיל, 2013
26	תרשים 1.5: מצבם המשפחתי של בני 65 ומעלה לפי מגדר וגיל, 2012
27	מספר הגברים הלא-נשואים ומספר הנשים הלא-נשואות
27	תרשים 1.6: בני 15 ומעלה שאינם רשומים כנשואים, לפי גיל ומגדר, 2013
28	תרשים 1.7: נשים לא-נשואות לכל עשרה גברים לא-נשואים לפי גיל, 2013
28	נישואין
28	שיעור הנישואים בשנה
29	תרשים 1.8 - שיעורי נישואין לפי דת, שנים נבחרות
30	גיל בנישואין ראשונים
30	תרשים 1.9: גיל ממוצע של גברים בנישואין ראשונים, לפי דת ושנה (שנים נבחרות)
31	תרשים 1.10: גיל ממוצע של נשים בנישואין ראשונים, לפי דת ושנה (שנים נבחרות)
31	תרשים 1.11: הפרש ממוצע בין גילי גברים ונשים בני אותה דת בנישואין ראשונים, לפי דת ושנה (שנים נבחרות)
32	גיל נישואין
32	תרשים 1.12: נישואים לפי גיל ומגדר, שיעור באוכלוסייה, 2013
33	נישואין אזרחיים
34	תרשים 1.13: תושבי ישראל שנישאו לפי מקום נישואין (ישראל/חו"ל) ושנת נישואין, שנים נבחרות
35	נישואי בני אותו מין
35	המדינות שבהן נישאים ישראלים
35	תרשים 1.14: תושבים ישראלים שנישאו בחו"ל בשנים 2014-2000 ונרשמו במרשם האוכלוסין, לפי מדינה: עשר המדינות שבהן נישאו ישראלים במספר הגדול ביותר
35	תרשים 1.15: תושבים ישראלים שנישאו בחו"ל בין השנים 2015-2000 ונרשמו במרשם האוכלוסין, שנים נבחרות; קפריסין, בולגריה, צ'כיה ופרגוואי
37	מאפייני הישראלים שנישאים בחו"ל
38	תרשים 1.16: תושבים ללא סיווג דת באחוזים מאוכלוסיית ישראל, לפי שנה

39	תרשים 1.17: זוגות של תושבי ישראל שנישאו בחו"ל ונרשמו במרשם האוכלוסין לפי שנת נישואין והרכב הזוג, באחוזים מכלל הזוגות
40	תרשים 1.18: זוגות שבהם אחד מבני הזוג לפחות תושב ישראל, שנישאו בחו"ל ונרשמו במרשם האוכלוסין לפי שנת הנישואין והרכב הזוגות, באחוזים מכלל הזוגות
40	קוהביטציה - זוגרות - ידועים בציבור
41	תרשים 1.19: זוגות החיים בזוגרות באחוזים מכלל הזוגות, לפי מגדר וגיל, 2014
42	תרשים 1.20: רווקים שניהלו משק בית משותף ללא נישואין, לפי מגדר וגיל, 2014
42	ירושין
43	תרשים 1.21: שיעור הגירושין הגולמי בישראל לפי דת, 1955-2013
44	גירושין לפי גיל
44	תרשים 1.22: שיעור המתגרשים באוכלוסייה לפי מגדר וגיל, 2013
45	גירושין לפי גיל ודת
45	תרשים 1.23: שיעור המתגרשים באוכלוסייה לפי מגדר, גיל ודת, 2013
45	שיעור המתגרשים היהודים יחסית לשנות נישואין
46	תרשים 1.24: אחוז המתגרשים היהודים לפי משך הנישואין
46	לידות ושיעורי פריין
46	מספר לידות כולל
46	גיל היולדות
46	גילן הממוצע של יולדות
47	התפלגות לידות לפי גיל ודת
47	תרשים 1.25: לידות לפי דת ולפי גיל היולדת, 2014
48	גיל ממוצע של נשים בלידה ראשונה
48	תרשים 1.26: גיל ממוצע של נשים בלידה ראשונה ושל נשים בנישואין ראשונים, לפי שנה
49	תרשים 1.27: גיל ממוצע של נשים בלידתן הראשונה, לפי גיל, דת ושנה
50	התפלגות כלל הלידות לפי דת
50	תרשים 1.28: לידות חי לפי דת היולדת ושנה, באחוזים מכלל לידות החי (שנים נבחרות)
51	שיעורי פריין
51	שיעור פריין כולל
51	תרשים 1.29: שיעור פריין כולל לפי דת, מגמה
52	שיעור פריין סגולי לפי גיל
52	תרשים 1.30: שיעור פריין סגולי לפי גיל ודת, 2014
52	לידות חי של נשים יהודיות רווקות
53	תרשים 1.31: מספר הלידות הממוצע של נשים יהודיות רווקות ושיעור לידות החי שלהן
53	לא לפי לידות חי של נשים יהודיות, לפי שנה
53	תרשים 1.32: אחוז לידות חי של נשים יהודיות רווקות ושל יהודיות בכלל לפי גיל היולדת, 2014
54	תרשים 1.33: אחוז לידות חי של יהודיות רווקות מכלל לידות החי של יהודיות באותו גיל, 2014
55	תרשים 1.34: שיעור לידות החי בקרב נשים יהודיות רווקות לפי גיל היולדת, לפי שנה (שנים נבחרות)

55	הפריות חוץ גופיות
	תרשים 1.35: שיעור מחזורי טיפול בהפריה חוץ גופית ל-1000 נשים בגילי 15-49,
56	ומספר הריונות שנהרו מהפריה חוץ גופית, לפי שנה
56	תרשים 1.36: אחוז לידות החי שנהרו בהפריה חוץ גופית מכלל לידות החי, לפי שנה
57	הפסקות היריון
57	פניות לוועדה להפסקת היריון
57	אחוז האישורים בוועדה להפסקת היריון
	תרשים 1.37: מספרים מוחלטים של פניות לוועדה להפסקת היריון, אישורים שנתנה הועדה
58	והפסקות היריון שבוצעו בפועל, לפי שנה
58	שיעור הפניות לוועדה להפסקת היריון
	תרשים 1.38: שיעורי פניות לוועדה להפסקת היריון, אישורים שנתנה הועדה והפסקות היריון
59	שבוצעו בפועל, לפי שנה
60	שיעור הפסקות ההיריון ביחס ללידות חי
60	תרשים 1.39: הפסקות היריון שבוצעו בבתי חולים ביחס למאה לידות חי, לפי שנה
60	אישורי הוועדה להפסקת היריון לפי גיל
	תרשים 1.40: שיעור האישורים בוועדה להפסקת היריון (שנים נבחרות) לפי גיל ואחוז השינוי
61	משנת 2002 לשנת 2013
61	פניות לוועדה להפסקת היריון לפי מצב משפחתי
61	תרשים 1.41 : אחוז הפניות לוועדה להפסקת היריון לפי מצב משפחתי, 2013
62	פניות לוועדה להפסקת היריון לפי דת
62	תרשים 1.42: שיעור הפונות לוועדה להפסקת היריון לפי גיל ודת, 2013
63	תרשים 1.43: שיעור הפונות לוועדה להפסקת היריון לפי דת, שנים נבחרות
63	התפלגות הפסקות ההיריון לפי סעיפי החוק
64	תרשים 1.44: התפלגות האישורים שניתנו להפסקות היריון בשנת 2014, לפי סעיפי החוק
	תרשים 1.45: אחוז האישורים להפסקת היריון שאושרו בשנת 2013, לפי סעיפי החוק
65	(סעיפים נבחרים) ולפי דת
66	מצב משפחתי ומצב נפשי
66	שביעות רצון כללית מן החיים
66	תרשים 1.46: אחוז הנשאלים שהשיבו כי הם "מרוצים מאוד" מחייהם לפי מגדר ומצב משפחתי, 2014
67	שביעות רצון, מגדר ומספר ילדים
67	תרשים 1.47: אחוז הנשאלים שהשיבו שהם "מרוצים מאוד" מחייהם לפי מגדר ומספר ילדים, 2014
67	התאבדויות ומצב משפחתי
68	תרשים 1.48: שיעור התאבדויות ממוצע לשנים 2005-2012, לפי מגדר ומצב משפחתי, גילי 25-44
68	תרשים 1.49: שיעור התאבדויות ממוצע לשנים 2005-2012, לפי מגדר ומצב משפחתי, גילי 45-64

69	פרק 2: סטטיסטיקה משפטית
71	עיקרי הממצאים
74	בתי הדין הרבניים
74	גירושין בהסכמה
74	תרשים 2.1: מספר תיקי גירושין בהסכמה שנפתחו בבתי הדין הרבניים, לפי שנה
75	תביעות גירושין
75	תרשים 2.2: תביעות גירושין שהוגשו לבתי הדין הרבניים, לפי שנה ולפי מין המגיש
76	תרשים 2.3: מספר המתגרשים בבתי הדין הרבניים, לפי שנה
	תרשים 2.4: אחוז תיקי הגירושין שנפתחו בין השנים 2010-2015 והסתיימו בגט עד סוף שנת 2015
76	ולפי מגדר פותח התיק
77	החלטות המורות על גט
78	תרשים 2.5: מספר הזוגות שבעניינם ניתנה החלטה לחיוב גט, לפי שנה
78	תרשים 2.6: מספר הזוגות שבעניינם ניתנה החלטה לכפיית גט, לפי שנה
79	החלטות להטלת סנקציות
79	תרשים 2.7: מספר התיקים שבהם הוטלו סנקציות, לפי שנה
80	תרשים 2.8: התפלגות צווי ההגבלה שהוטלו בתיקי אב שנפתחו בשנת 2015
80	שימוש בסנקציית המאסר נגד סרבני גט
81	משך הזמן מפתיחת תיק עד לקבלת החלטות חיוב/כפייה או הטלת סנקציות
	תרשים 2.9: משך הזמן מפתיחת תיק למתן גט (שניתן בשנת 2014) בתיקים שבהם התקבלה החלטה לחיוב גט והוטלה סנקציה
81	תרשים 2.10: משך הזמן מפתיחת תיק למתן גט (בשנת 2014) בתיקים שבהם התקבלה החלטה לכפיית גט והוטלה סנקציה
82	משך התנהלותם של תיקים שהתקבל בהם גט
	תרשים 2.11: קבלת גט בתיקים שנפתחו בין השנים 2010 ל-2015, לפי משך הזמן מהמועד הראשון של פתיחת תיק הגירושין
83	תרשים 2.12: קבלת גט בתיקים שנפתחו בין השנים 2010 ל-2015, לפי משך הזמן מהמועד האחרון של פתיחת תיק הגירושין
84	תביעות פעילות שטרם הושג בהן גט - סרבנות גט
85	סחטנות גט - abuse Gett
85	עגונות
85	תביעות שלום בית
86	השוואות: בתי הדין הדתיים ובית המשפט לענייני משפחה
86	הסוגיות הנדונות בשתי הערכאות
86	משמורת ילדים
87	תרשים 2.13: תיקים בנושא משמורת ילדים לפי הערכאה והשנה שבהם נפתחו
	תרשים 2.14: שיעור תיקי משמורת ילדים שנדונו בבתי הדין הדתיים מתוך כלל תיקי משמורת ילדים, לפי שנה
87	

88	תרשים 2.15: שיעור תיקי משמורת לאלף בני 15 ומעלה באוכלוסייה, לפי דת ושנה
89	מזונות
89	תרשים 2.16: תיקים בנושא מזונות לפי הערכאה והשנה שבהן נפתחו
90	תרשים 2.17: תיקי המזונות שנדונו בבתי הדין הדתיים מתוך כלל תיקי המזונות, לפי שנה
90	תרשים 2.18: שיעור תיקי מזונות לאלף בני 15 ומעלה באוכלוסייה, לפי דת ושנה
91	גובה דמי המזונות שנפסקים
92	תרשים 2.19: מספר התביעות לקבלת דמי מזונות מהביטוח הלאומי, מספר ההחלטות והאישורים לפי שנה
	תרשים 2.20: דמי המזונות הממוצעים ששולמו בפועל בשנת 2015 לנשים שקיבלו מזונות
93	מן הביטוח הלאומי, באחוזים מן השכר הממוצע במשק, לפי ערכאה פוסקת
	תרשים 2.21: אחוז הזכאיות להשלמת הכנסה מקרב הנשים שדמי המזונות שלהן שולמו
94	מן המוסד לביטוח לאומי, לפי הערכאה שבה נפסקו דמי המזונות, 2015
	תרשים 2.22: אחוז הנשים המקבלות דמי מזונות מהמוסד לביטוח לאומי לפי סוג ההצמדה של
95	פסק הדין ולפי הערכאה הפוסקת, 2015
96	אישור הסכמים
96	תרשים 2.23: תיקים בנושא אישור הסכמים לפי הערכאה והשנה שבהן נפתחו
97	חלוקת רכוש בין בני זוג
97	תרשים 2.24: תיקים בנושא חלוקת רכוש לפי ערכאה ושנה שבהן נפתחו
98	התרת נישואין
98	תרשים 2.25: מספר תיקי התרת נישואין שנפתחו בבתי המשפט, לפי שנה
99	ייצוג באמצעות האגף לסיוע המשפטי בענייני משפחה
99	האגף לסיוע משפטי במשרד המשפטים
99	תיקים שנפתחו בסיוע המשפטי בענייני משפחה
100	תרשים 2.26: תיקים שנפתחו באגף לסיוע משפטי בענייני משפחה, לפי מין ושנה
101	נושאי התביעות שבגיבן נפתחים תיקים בסיוע המשפטי
101	תרשים 2.27: תיקים שנפתחו באגף לסיוע משפטי בענייני מעמד אישי לפי נושא ומין, 2015
	תרשים 2.28: נושאים בענייני מעמד אישי שבהם יותר מ-70% מהבקשות לסיוע משפטי הוגשו
102	על ידי בני אחד מהמינים, 2015
	תרשים 2.29: השינוי באחוזים בין 2014 ל-2015 במספר הבקשות לייצוג בענייני מעמד אישי
103	שהוגשו לאגף לסיוע משפטי, לפי מגדר הפונה ונושא הבקשה (נושאים נבחרים)
104	סיוע משרד הרווחה בהקשר של סוגיות משפטיות
104	יחידות הסיוע שליד בתי המשפט ובתי הדין הדתיים (יח"ס)
104	תרשים 2.30: משפחות שהופנו ליחידות הסיוע לפי שנים
105	תרשים 2.31: הנושאים העיקריים שבגינם מופנות משפחות ליח"ס, 2015
105	מרכזי קשר הורים-ילדים
106	עבירות פליליות על חוק הנישואין
106	ריבוי נשים
107	תרשים 2.32: תיקי חקירה שנפתחו בגין עבירת ריבוי נישואין, לפי שנה ודת החשוד

107	היתר נישואין
108	נישואי קטינות
108	חוק גיל הנישואין
108	גיל הנישואין בפועל
108	תרשים 2.33: נישאות בנות 16 ו-17 לפי שנה וגיל בעת הנישואין
109	בקשות להיתר נישואין
109	תרשים 2.34: מספר בקשות להיתר נישואין שהוגשו לבתי המשפט לענייני משפחה, לפי שנה
110	תלונות על עבירות על חוק גיל הנישואין
110	התרת נישואין בעל כורחה של האישה
111	עריכת נישואין וגירושין אסורים
113	פרק 3: נשים, משפחה ועבודה
115	עיקרי הממצאים
117	מגדר ועבודה
117	השתתפות נשים וגברים בכוח העבודה
118	תרשים 3.1: אחוז ההשתתפות בכוח העבודה לפי מגדר וגיל, לבני 15 ומעלה, 2014
118	תרשים 3.2: השתתפות בכוח העבודה האזרחי לפי מגדר ושנה, לבני 15 ומעלה
119	שיעור ההשתתפות בכוח העבודה לפי מגדר ודת
120	תרשים 3.3: אחוז מבני 15 ומעלה המשתתפים בכוח העבודה לפי מגדר ודת, 2013
120	תרשים 3.4: אחוז ההשתתפות של נשים בנות 15 ומעלה בכוח העבודה, לפי דת ושנה (שנים נבחרות)
121	נשים שאינן משתתפות בכוח העבודה כדי לטפל בבית ובילדים
	תרשים 3.5: נשים שאינן משתתפות בכוח העבודה האזרחי ואלה מהן שמדווחות כי הסיבה לכך
121	היא טיפול בבית ובילדים, לפי גיל, 2013
122	מאפייני ההשתתפות בכוח העבודה לפי מגדר
122	שיעור המועסקים
	תרשים 3.6: אחוז הבלתי-מועסקים (מובטלים) מבין המשתתפים בכוח העבודה, לפי מגדר ושנה,
122	לבני 15 ומעלה
123	תרשים 3.7: אחוז הבלתי-מועסקים (מובטלים) מבין המשתתפים בכוח העבודה, לפי מגדר ודת, 2013
123	מעמדם של נשים וגברים בעבודה
123	תרשים 3.8: מועסקים לפי מעמד בעבודה ומגדר, 2014
124	תרשים 3.9: שיעור מועסקים במשרות ניהול לפי מגדר 2014, השוואה למדינות ה-OECD
124	היקף משרה של נשים וגברים
125	קבוצת המועסקים מורכבת משלוש קבוצות משנה
125	תרשים 3.10: היקף משרה של מועסקים בני 15 ומעלה, לפי מגדר, 2014
126	תרשים 3.11: מספר שעות עבודה ממוצע לשבוע למועסק לפי גיל ומגדר, 2013
126	תרשים 3.12: אחוז המועסקים בשכר לפי מספר שעות עבודה ומגדר, 2014
127	תרשים 3.13: אחוז המועסקים במשרה חלקית מקרב המועסקים בני אותה קבוצת גיל לפי גיל ומגדר, 2013

תרשים 3.14:	אחוז מתוך בנות 15 ומעלה העובדות במשרה חלקית שדיווחו כי הסיבה לכך היא טיפול בבית בילדים, שנים נבחרות	128
תרשים 3.15:	מועסקות לפי היקף משרה ודת, 2013	129
תרשים 3.16:	מועסקים לפי היקף משרה ודת, 2013	129
	השוואה למדינות ה-OECD	130
תרשים 3.17:	שיעור המועסקים במשרה חלקית 2014 לפי מגדר, השוואה למדינות ה-OECD	130
	הכנסה מעבודה	130
תרשים 3.18:	הכנסה חודשית ברוטו מעבודה שכירה לפי גיל ומגדר, 2014	131
תרשים 3.19:	אחוז הכנסה חודשית ממוצעת של אישה ביחס להכנסה ממוצעת של גבר, שנים נבחרות	131
תרשים 3.20:	הכנסה ממוצעת ברוטו לשעת עבודה לשכיר לפי גיל ומגדר, 2014	132
	הכנסה לפי משלח יד	133
תרשים 3.21:	הכנסה חודשית ברוטו לשעת עבודה מעבודה שכירה לפי משלח יד ומגדר, 2014	133
	הכנסה לפי השכלה	134
תרשים 3.22:	הכנסה ממוצעת ברוטו לשעת עבודה לשכיר לפי מספר שנות לימוד ומגדר, 2014	134
	הכנסה לפי מגדר, גיל ומצב משפחתי	134
תרשים 3.23:	הכנסה חודשית ממוצעת ברוטו מעבודה לפי מצב משפחתי וגיל, גברים, 2014	135
תרשים 3.24:	הכנסה חודשית ממוצעת ברוטו מעבודה לפי מצב משפחתי וגיל, נשים, 2014	135
	הכנסה מעבודה שכירה לפי השתייכות דתית	136
	התפלגות השכר לפי עשירונים ומגדר	136
תרשים 3.25:	שיעור השכירים בעשירונים לפי הכנסה חודשית ברוטו מעבודה שכירה, לפי מגדר, 2014	136
	נעדרים זמנית לפי מין ודת	136
	סיבת ההיעדרות הזמנית	137
תרשים 3.26:	ממוצע שעות היעדרות בשבוע של מועסקים שנעדרו מעבודתם למשך פחות משבוע, לפי סיבת ההיעדרות ומגדר, 2013	137
תרשים 3.27:	מועסקים שנעדרו מעבודתם למשך פחות משבוע, לפי מין, סיבת ההיעדרות, וממוצע שעות היעדרות בשבוע כאחוזים ממשרה ממוצעת של בני אותו מגדר, 2013	138
	מגדר, עבודה והשכלה	138
	השתתפות בכוח העבודה לפי מגדר והשכלה	138
תרשים 3.28:	אחוז ההשתתפות של בני 15 ומעלה בכוח העבודה לפי שנות לימוד ומגדר, 2014	139
	מאפייני ההשתתפות בכוח העבודה לפי מין והשכלה	139
	מועסקים: היקף משרה לפי מגדר והשכלה	139
תרשים 3.29:	עובדים במשרה חלקית מקרב המועסקים בני 15 ומעלה, לפי מגדר ומספר שנות לימוד, 2013	140
תרשים 3.30:	מועסקים שעבדו בשכר מעל 50 שעות שבועיות, לפי מגדר ומספר שנות לימוד, 2014	140
	מצב משפחתי ועבודה	141
	מצב משפחתי והשתתפות בכוח העבודה	141
תרשים 3.31:	השתתפות בכוח העבודה לפי מין ומצב משפחתי לבני 15 ומעלה, 2013	141
	השתתפות בכוח העבודה של גברים ונשים נשואים ולא נשואים	141

142	תרשים 3.32: השתתפות גברים ונשים מעל גיל 18 בכוח העבודה לפי גיל ומצב משפחתי, 2013
143	מאפייני ההשתתפות בכוח העבודה לפי מגדר ומצב משפחתי
143	תרשים 3.33: בלתי-מועסקים מתוך המשתתפים בכוח העבודה לפי מגדר ומצב משפחתי, 2013
144	משתתפים/ות בכוח העבודה: היקף משרה של נשים וגברים לפי מצב משפחתי
144	תרשים 3.34: מאפייני משרה של בני 25-54 באחוזים מכלל המועסקים, לפי מגדר ומצב משפחתי, 2013
144	מועסקים שעבדו בשכר מעל 50 שעות שבועיות בממוצע
145	תרשים 3.35: שכירים שעבדו בשכר מעל 50 שעות שבועיות בממוצע, לפי מגדר ומצב משפחתי, 2014
145	נעדרים זמנית לפי מצב משפחתי
145	תרשים 3.36: מועסקים שנעדרו זמנית מעבודתם לפי מצב משפחתי ומגדר, 2013
146	תרשים 3.37: אחוז המועסקים הנעדרים זמנית מעבודתם, לפי גיל, מצב משפחתי ומגדר, 2013
147	הורות ועבודה
147	עבודה ואימהות לילדים צעירים
147	השתתפות אימהות לילדים צעירים בכוח העבודה
	תרשים 3.38: השתתפות של נשים יהודיות שאינן רווקות בכוח העבודה האזרחי, לפי המצאות ילדים
147	בני 0-14 במשק הבית ולפי גיל, 2013
148	היקף העבודה והורות לילדים צעירים
	תרשים 3.39: אחוז הגברים המועסקים לפי שעות עבודה בשבוע והמצאות ילדים בגילים 0-5
148	במשק הבית, 2014
	תרשים 3.40: אחוז הנשים המועסקות לפי שעות עבודה בשבוע והמצאות ילדים בגילים 0-5
148	במשק הבית, 2014
149	עבודה ומספר ילדים
150	השתתפות בכוח העבודה לפי מספר ילדים
150	תרשים 3.41: השתתפות הורים בכוח העבודה לפי מספר ילדים ומגדר, 2014
151	תרשים 3.42: השתתפות אימהות בכוח העבודה לפי מספר ילדים ודת, 2014
152	השתתפותן של אימהות במשפחות חד-הוריות בכוח העבודה
	תרשים 3.43: שיעור ההשתתפות של אימהות במשפחות חד-הוריות ושל כלל האימהות
152	בכוח העבודה, לפי מספר ילדים, 2013
153	מאפייני העבודה של אימהות מועסקות: היקף משרה ומספר ילדים
153	תרשים 3.44: מאפייני המשרה של אימהות מועסקות לפי מספר ילדים, 2013
154	תרשים 3.45: אחוז המועסקות העובדות במשרה חלקית לפי דת ומספר ילדים, 2013
	תרשים 3.46: אחוז האימהות המועסקות העובדות במשרה חלקית לפי אימהות במשפחות חד-הוריות
154	ולפי מספר ילדים ביחס לכלל האימהות, 2013
155	עבודה וגיל הילד הצעיר
155	מאפייני העבודה של אימהות מועסקות לפי גיל הילד הצעיר: היקף משרה
155	תרשים 3.47: היקף המשרה של אימהות מועסקות לפי גיל הילד הצעיר, 2013
156	היריון, לידה ועבודה
156	עבודת נשים בהיריון

	תרשים 3.48: מספר הבקשות לפיטורי נשים הרות שהוגשה לממונה על חוק עבודת נשים
157	במשרד הכלכלה ומספר הבקשות שאושרו, לפי שנה
157	תרשים 3.49: פילוח העילות לקבלת היתר לפיטורי נשים הרות או בטיפולי הפריה, 2015
	תרשים 3.50: מספר הערעורים לבית הדין לעבודה על החלטות הממונה במשרד הכלכלה
158	לפי מגיש הערעור ולפי שנה
	תרשים 3.51: מספר תיקי החקירה שנוהלו נגד מעסיקים בחשד להפרת חוק עבודת נשים, מספר כתבי
159	האישום שהוגשו בעקבותיהם ומספר הציצומים שהוטלו בהליך מנהלי, לפי שנה
159	שמירת היריון
159	הזכאות לגמלה לשמירת היריון
159	קבלת גמלה לשמירת היריון
	תרשים 3.52: נשים שקיבלו גמלה לשמירת היריון, באחוזים ממספר הנשים שקיבלו דמי לידה
160	באותה שנה, לפי שנה
	תרשים 3.53: מספר מקבלות גמלה לשמירת היריון ומשך ממוצע בימים של שמירת היריון
160	שעברה שולמה הגמלה, לפי חודש ההיריון שבו התחילה שמירת היריון, 2014
161	חופשת לידה (דמי לידה)
161	הזכאות לדמי לידה
161	מענק אשפוז
161	נטילת חופשות לידה
	תרשים 3.54: אחוז הנשים הזכאיות לדמי לידה מכלל הנשים הזכאיות למענק אשפוז, ואחוז ההשתתפות
162	של נשים בכוח העבודה האזרחי, שנים נבחרות
163	תרשים 3.55: חופשת לידה (שבועות) בתשלום מלא לנשים 2015, השוואה למדינות ה-OECD
164	תרשים 3.56: מספר גברים שלקחו חופשות לידה לפי שנה
165	תרשים 3.57: חופשת לידה (שבועות) גברים 2015, השוואה למדינות ה-OECD
165	תרשים 3.58: גברים שקיבלו דמי לידה בשנת 2014 לפי גובה דמי הלידה יחסית לשכר הממוצע במשק
	תרשים 3.59: דמי לידה ממוצעים ליום של גברים שקיבלו דמי לידה ובנות זוגם, לפי רמת השכר
166	של בת הזוג, 2014
166	חזרה לעבודה לאחר חופשת לידה
167	קבלת דמי אבטלה לאחר דמי לידה
168	העסקת עובדת/ת בתשלום במשק הבית
168	משקי בית המעסיקים עובדת/ת בתשלום לצורך סיוע בתחזוקת הבית או טיפול בילדים
168	תרשים 3.60: נשים המעסיקות עובדים במשק הבית, לפי מספר שעות שבועיות בממוצע, 2014
	תרשים 3.61: שיעור המעסיקים עובדים במשק בית לפי סוג המטלות ולפי שעות העבודה
169	הממוצעות לחודש, 2014
	תרשים 3.62: שיעור המעסיקים עובדים במשק הבית לפי מספר שעות עבודה שבועיות בשכר
170	של המעסיקים ולפי מין, 2014

171	פרק 4: אלימות נגד נשים במשפחה
173	עיקרי הממצאים
174	תלונות למשטרה על אלימות בין בני זוג
174	מספר התלונות שהוגשו למשטרה על אלימות בין בני זוג
174	תרשים 4.1: תיקים שנפתחו במשטרה בעבירות אלימות בין בני זוג, לפי מגדר הקורבן ושנה
175	הטיפול בתלונות על אלימות בין בני זוג
	תרשים 4.2: תיקים שנפתחו במשטרה עקב תלונות נשים בגין עבירות אלימות בין בני זוג ונסגרו,
175	לפי עילת הסגירה, 2015
176	עבירות נגד גוף של בני זוג
176	תרשים 4.3: תיקים שנפתחו במשטרה בגין עבירות נגד גוף בין בני זוג, לפי שנה
176	צווי הגנה מכוח החוק למניעת אלימות במשפחה
177	בקשות לצווי הגנה שהוגשו לבתי המשפט
178	תרשים 4.4: סגירה, בבתי המשפט, של תיקי הטרדה מאיימת וצו הגנה בפסק דין או החלטה, לפי שנים
178	תרשים 4.5: סיבות סגירה של תיקי הטרדה מאיימת וצווי הגנה, לפי שנים
179	מעצרים בגין עבירות אלימות בין בני זוג
179	מספר מעצרים בגין עבירות אלימות בין בני זוג
179	תרשים 4.6: מספר מעצרים בגין עבירות אלימות בין בני זוג, לפי שנה ומגדר העצור
180	תרשים 4.7: אחוז העצורות מכלל העצורים בגין עבירות אלימות בין בני זוג, לפי שנה
180	אסירים בעבירות אלימות בין בני זוג
180	משך המאסר
181	תרשים 4.8: מצבת כלואים בגין עבירות אלימות בין בני זוג לפי תקופת המאסר, 2015
181	מאסרים חוזרים בעבירות אלימות בין בני זוג
181	תרשים 4.9: אסירים ועצורים בעבירות אלימות במשפחה לפי מספר המאסרים שריצו בעבר, 2015
182	רצח נשים על ידי בני זוגן
182	תרשים 4.10: גברים ונשים שנרצחו על ידי בני זוגם לפי שנה ומגדר הקורבן
182	תגמולים לילדים שהתייתמו בגין אלימות במשפחה
183	תרשים 4.11: משפחות שקיבלו תגמולים לילד שהתייתם עקב מעשה אלימות במשפחה, לפי שנים ומין ההורה שנפטר
	תרשים 4.12: מספר הילדים שקיבלו תגמולים לילד שהתייתם עקב מעשה אלימות במשפחה,
183	לפי שנים ומין ההורה שנפטר
184	נתונים על הטיפול באלימות במשפחה במשרד הרווחה והשירותים החברתיים
184	פניות למרכזים למניעה ולטיפול באלימות במשפחה
185	תרשים 4.13: התפלגות הפניות למרכזים למניעה ולטיפול באלימות במשפחה לפי הגורם המפנה, 2014
186	מקבלי טיפול במרכז למניעה ולטיפול באלימות
186	תרשים 4.14: מטופלים במרכזי אלמ"ב לפי מגדר, 2014
186	מקלטים לנשים נפגעות אלימות ולילדיהן
187	נתונים סוציו דמוגרפיים ואפיונים אישיים של השהות במקלטים לנשים מוכות
187	סיום הטיפול במקלט ותוצאותיו

189	ביבליוגרפיה
189	פרסומים
194	שנתונים קודמים
194	מכתבים/דואר אלקטרוני
195	אתרי אינטרנט
	Chapter 4:
199	Domestic Violence Toward Women – Summary of the Findings
	Chapter 3:
202	Women, Family and Work - Summary of the Findings
	Chapter 2:
205	Legal Statistics – Summary of the Findings
	Chapter 1:
207	Women and Family Status – Summary of the Findings
209	Summary of the Findings – General
211	Preface

עיקרי הממצאים - כללי

בעבור שנתון זה נעשו פילוחים מיוחדים במחולל הלוחות של הסקר החברתי 2014.

בשנת 2014, נשים היוו רוב באוכלוסייה הכללית וכן בכל קבוצת גיל מעל 30. הגיל בנישואין ראשונים הוסיף לעלות בכל שנה וכמוהו גם גילן הממוצע של יולדות בלידתן הראשונה. גילן הממוצע של כלות מוסלמיות בנישואיהן הראשונים הוסיף להיות הנמוך ביותר מבין בנות כל הדתות. מאז שנת 2005 כעשרה אחוזים מתושבי ישראל נישאו בנישואין אזרחיים מידי שנה. שיעור הזוגות החיים יחד ללא נישואין הוסיף לעלות, ובשנת 2014 עמד על 5% ממשקי הבית בישראל. בשנת 2014 ל-67% מהזוגות שחיו בזוגות לא היו ילדים. בדומה לשנים קודמות, גם בשנת 2010, שכוחות הגירושין הייתה גבוהה יותר ככל שגילם של המתגרשים צעיר יותר, הן בקרב הנשים והן בקרב הגברים.

שיעור הפריון הכולל בממוצע רב שנתי של נשים מוסלמיות היה הגבוה ביותר ביחס לבנות יתר הדתות ועמד בשנים 2010-2014 על 3.5 ילדים לאשה. שיעורי הפריון הכולל לנשים בכל הדתות נמצאים בירידה מאז שנות השישים. נמשכה מגמת העלייה בלידות של נשים רווקות, בעיקר מעל גיל 30.

בין השנים 2015-1999 נפתחו בבתי הדין הרבניים בממוצע, בכל שנה, כ-8,600 תיקים של גירושין בהסכמה. בשנת 2015 הוגשו לבתי הדין 7,536 תביעות גירושין, בדומה למספר התביעות שהוגשו בשנים הקודמות. בשנת 2015 ניתנו בבתי הדין הרבניים החלטות של חיוב גט בעניינים של 158 זוגות, והחלטות של כפיית גט בעניינים של 5 זוגות.

מכלל תביעות הגירושין שנפתחו בין השנים 2010 ו-2015 והסתיימו בגט, 2,658 תיקים (13.3%) מהתיקים נמשכו יותר משנתיים מהמועד הראשון לפתיחת תיק הגירושין ו-1,663 תיקים (8.3%) מהמועד האחרון לפתיחת תיק הגירושין.

במאי 2013 ערך מכון גאוקרטוגרפיה סקר עבור מרכז רקמן והוצגו להן שאלות על אודות התנסויותיהן במהלך הגירושין. בסקר עלו, בין היתר, הממצאים הבאים: כל אישה שלישית דיווחה שהייתה נתונה לאיומים של סרבנות גט וכל אישה חמישית דיווחה כי החשש מפני סירוב הבעל לתת גט היה הרב ביותר. קרוב לשליש מהגירושין הסתיימו בהסכמים החורגים מהקבוע בדיון, לרעת הנשים ו-70% מבין הנשים שהסכמי הגירושין שלהן היו מוטים לרעתן דיווחו כי היו נתונות לאיומים של אי מתן גט. ככל שהליך הגירושין ממושך יותר, כך עולה שיעור הוויתורים הניכרים.

בשנת 2015 היו כלואים בבתי הסוהר שני אסירים ועציר אחד בגין סירוב גט. נכון ליום 10.02.2016 היו בבתי הכלא 3 אסירים ועצור אחד. בין השנים 2011-2015 ניתנו 7,148 החלטות של המלצה/חיוב/כפייה לגט ופסק דין לגירושין. ב-715 מהן (10%) לא סודר הגט ומתוכם 555 תיקים נסגרו.

מבין הנשים שקיבלו דמי מזונות מן הביטוח הלאומי בשנת 2015, דמי המזונות הגבוהים ביותר בממוצע היו אלה שנפסקו בבתי המשפט לענייני משפחה והנמוכים ביותר בממוצע היו אלה שנפסקו בבתי המשפט המחוזיים.

בשנת 2015 הוגשו לסיוע המשפטי 35,398 בקשות בענייני מעמד אישי, מתוכם 25,231 - שהן 71% -

הוגשו על ידי נשים. בקשות לסיוע המשפטי בתחום ענייני המשפחה הוגשו בעיקר בנושאים: מזונות, גירושין, משמורת והסדרי ראייה.

במהלך השנים 2011-2015 הוגשו 224 בקשות לשאת אישה שניה.

נשיא בית הדין הגדול, הראשון לציון הרב יצחק יוסף, נתן בשנת 2013 - היתר נישואין אחד לשאת אישה שנייה, בשנת 2014 - שני היתרים ובשנת 2015 - עשרה היתרים לשאת אישה שנייה.

שיעור השתתפותן של נשים בכוח העבודה הוסיף לעלות, אולם בשנת 2014 גברים עדיין השתתפו בכוח העבודה הרבה יותר מאשר נשים. בקרב הנשים הנשואות, לאימהות השפעה מכרעת על כל מאפייני ההשתתפות של נשים בכוח העבודה: שיעור העבודה במשרה חלקית; היעדרות זמנית מן העבודה; אימהות במשפחות חד הוריות השתתפו בכוח העבודה יותר מאשר כלל האימהות לכל מספר ילדים, אולם היו מובטלות בשיעור גבוה יותר, שעלה בהתאמה למספר הילדים.

בשנת 2014 היו הרבה יותר גברים עצמאים מנשים עצמאיות. גברים שימשו כמעבידים וכחברי קואופרטיב בשיעור גבוה יותר מנשים, אולם פער זה הצטמצם לעומת שנים קודמות. שיעור משקי הבית שהעסיקו עזרה בתשלום עלה ביחס לשנים קודמות בהתאמה למספר השעות שעבדו הנשים בשכר, אולם לא הראה התאמה למספר השעות שעבדו בשכר הגברים.

בשנת 2014 שכרם הממוצע של גברים המשיך להיות גבוה משמעותית מזה של הנשים בכל פרמטר שניבחן.

בשנת 2015, נרצחו 11 נשים על ידי בני זוגן.

213 ילדים קיבלו בשנת 2015 באמצעות המוסד לביטוח לאומי תגמולים לילד שהתייתם עקב מעשה אלימות במשפחה. 200 מהם התייתמו מאימם.

בשנת 2015, נפתחו במשטרה 12,245 תיקים בגין עבירות נגד גוף של בני זוג. כ-28% מהאסירים והעצורים שהיו כלואים בסוף שנת 2015 בגין עבירות של אלימות במשפחה היו כלואים בפעם הראשונה, ו-29.6% מהם היו כלואים בפעם השישית ויותר.

בשנת 2014 התקבלו 15,148 פניות למרכזים למניעה ולטיפול באלימות במשפחה.

בשנת 2014 שהו ב-14 המקלטים לנשים מוכות 755 נשים ו-1,083 ילדים.

פרק 1:
**נשים
ומצב משפחתי**

2 0 1 6

עיקרי הממצאים

בשנת 2014¹, נשים היוו רוב באוכלוסייה הכללית וכן בכל קבוצת גיל מעל 30. בשנת 2013, מספר הנשים הלא-נשואות עלה על מספר הגברים הלא-נשואים בכל הגילים שמעל 35. מעל גיל 50 היו 2.3 נשים לא נשואות בממוצע לכל גבר אחד לא נשוי ובקרב גילי 65 ומעלה היו 3.16 נשים לא נשואות בממוצע לכל גבר אחד לא נשוי.

הגיל בנישואין ראשונים הוסיף לעלות בכל שנה וכמוהו גם גילן הממוצע של יולדות בלידתן הראשונה. הקשר העקבי בין גיל נשים בנישואיהן הראשונים לבין גיל יולדות בלידתן הראשונה לאורך השנים מצביע על כך שתושבי ישראל קושרים קשר הדוק בין נישואין לבין לידת ילדים.

שיעור הזוגות החיים יחד ללא נישואין מוסיף לעלות, ובשנת 2014 עמד על 5% ממשקי הבית בישראל. בעוד שזוגות אלה עדיין מתאפיינים בגיל צעיר יחסית ולרובם אין ילדים, הרי שניתן לראות מגמה של עלייה גם במספר הזוגות שיש להם ילדים משותפים וחיים יחד ללא נישואין.

בשנת 2013, ההפרש הממוצע בין גיל כלות לחתנים בנישואיהם הראשונים היה הגבוה ביותר אצל נוצרים (5.8 שנים); אצל המוסלמים ההפרש עמד על 4.4 שנים ואצל דרוזים 3.8 שנים. ההפרש הממוצע בין גילי כלות וחתנים בנישואיהם הראשונים אצל יהודים היה 3.2 שנים, הנמוך ביותר. מן הנתונים עולה כי לאורך השנים, עלה גילן הממוצע של כלות יהודיות בנישואיהן הראשונים בקצב מהיר יחסית לקצב עליית גילם הממוצע של חתנים יהודיים.

בעבר היה גילן הממוצע של כלות דרוזיות בנישואיהן הראשונים הנמוך ביותר (19.4) מבין בנות כל הדתות אך החל משנת 2006 גילן הממוצע של הכלות המוסלמיות בנישואין הראשונים הוא הנמוך ביותר (21.9). בשנת 2013 היה גילן של הכלות היהודיות בנישואיהן הראשונים הגבוה ביותר, 26. ההפרש בין גיל בנישואין ראשונים לגיל בלידה ראשונה נמוך יותר בקרב נשים דרוזיות ומוסלמיות במאשר אצל נשים יהודיות ונוצריות.

מאז שנת 2005 כעשרה אחוזים מתושבי ישראל נישאים בנישואין אזרחיים מידי שנה. שיעור ניכר מן הנישאים בחו"ל בכל שנה הם תושבי ישראל חסרי סיווג דת שאינם יכולים להינשא בישראל². בשל המצב המשפטי המאפשר נישואין דתיים בלבד. בשנת 2014 היו התושבים ללא סיווג דת 3.9% מאוכלוסיית ישראל, ו-4.7% מן האוכלוסייה בגילי 44-20.

מסיבות משפטיות, בירוקרטיית וגיאוגרפיות, ישראלים בעלי אזרחות ישראלית בלבד אינם יכולים להינשא ברוב מדינות אירופה מלבד קפריסין או צ'כיה, ומספר הישראלים הנישאים במדינות אלה אכן עלה משמעותית החל משנת 2000.

1. חלק מהנתונים המובאים בפרק זה וביתר הפרקים בשנתון מתייחסים לתקופה שעד שנת 2013 הואיל ואלה הנתונים העדכניים ביותר שניתן היה לאתר במקורות שונים בעת עריכת השנתון וכתביתו.

2. פרט לחריג בהתאם לחוק ברית הזוגיות לחסרי דת, התש"ע 2010 המאפשר לבני זוג בני מין מנוגד ששניהם חסרי דת (ולחם בלבד) להתקשר ב"ברית זוגיות" ולהירשם במרשם זוגיות.

מאז שנת 2010 נישאו בחו"ל ונרשמו כנשואים במינהל האוכלוסין 581 זוגות בני אותו מין. מתוכם 394 זוגות של גברים ו-187 זוגות של נשים.

בדומה לשנים קודמות, גם בשנת 2013, שכיחות הגירושין הייתה גבוהה יותר ככל שגילם של המתגרשים צעיר יותר, הן בקרב הנשים והן בקרב הגברים. בקרב היהודים, אחוז הגירושין הגבוה ביותר הוא לאחר שתי שנות נישואין, ולמעלה ממחצית מן הגירושין התרחשו בעשור הראשון לנישואין.

שיעור הלידות של נשים מוסלמיות מתוך כלל הלידות בישראל נמצא במגמת ירידה מאז שנת 2003, ואילו שיעור הלידות של נשים יהודיות נמצא במגמת עלייה מתונה מאז שנת 2003.

בשנת 2014, טווח הגילים של פריון מרבי בקרב בנות כל הדתות למעט יהודיות, היה 25-29 ואילו בקרב יהודיות - היה הטווח 30-34. שיעור הפריון הכולל, בממוצע רב-שנתי, של נשים מוסלמיות היה הגבוה ביותר ביחס לבנות יתר הדתות ועמד בשנים 2010-2014 על 3.5 ילדים לאשה. שיעורי הפריון הכולל לנשים בכל הדתות נמצאים בירידה מאז שנות השישים

בשנים האחרונות יש עלייה ניכרת במספר הרווקות היהודיות שיוולדות בגיל שלושים ומעלה, כלומר בוחרות ללדת בגילים האלה אף שלא נישאו. שיעור הרווקות בגיל 35-39 שילדו בשנת 2013 היה גבוה בכ-43% מהשיעור המקביל בשנת 2000, ופי שניים וחצי מהשיעור המקביל בשנת 1990.

ככלל, שיעור הפסקות ההיריון בישראל יחסית למספר לידות החי נמצא בירידה מאז סוף שנות השמונים. שיעור הפניות לוועדה להפסקת הריון לאלף נשים בנות אותו גיל גבוה באופן משמעותי בקרב נשים ללא סיווג דת מאשר בקרב בנות כל הדתות, בעיקר בגילים הצעירים.

רוב הפסקות ההיריון של נשים יהודיות ושל נשים ללא סיווג דת מתבצעות לפי סעיף "יחסים אסורים", בהיותו הסעיף העיקרי המאפשר, למעשה, הפסקת הריון על פי בחירת האישה, שכן אינו דורש הבאת הוכחה בניגוד לסעיפים אחרים בחוק העונשין.³ רוב הפסקות ההיריון של נשים מוסלמיות, דרוזיות ונוצריות ערביות, לעומת זאת, מתבצעות לפי סעיפי "בריאות האם" או "בריאות העובר".

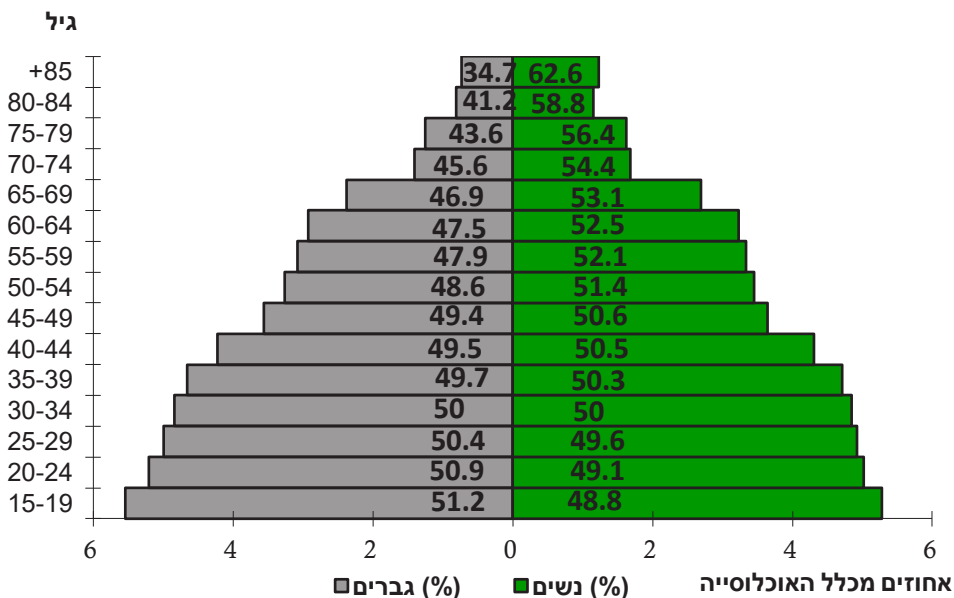
3. הכנסת, מרכז מחקר ומידע מימון הפסקות הריון עקב יחסים מוחץ לנישואין - אומדן עלות, 20/09/2006, עמ' 2.

אוכלוסייה

נשים וגברים באוכלוסייה

נכון לשנת 2014, גברים היו מעט יותר מ-50% מן האוכלוסייה עד גיל 29⁴, בשכבת הגיל 30-34 יש מספר שווה של נשים וגברים. מגיל 35 עולה חלקן של הנשים באוכלוסייה. בין השנים 2009-2011 גברים היו מעט יותר ממחצית האוכלוסייה עד גיל 29 ומגיל 30 היו הנשים יותר ממחצית האוכלוסייה. בין השנים 2004-2008, גברים היו מעט יותר מ-50% מן האוכלוסייה עד גיל 34 ונשים היו מעט יותר ממחצית האוכלוסייה מגיל 35 ומעלה. ניתן לראות כי עם העלייה בגיל גדל הפער בין מספר הנשים והגברים בעיקר החל מגיל 55.

תרשים 1.1: התפלגות אוכלוסיית בני 15 ומעלה לפי גיל, 2014

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66), לוח 2.3

בסך הכול, בשנת 2014, נשים היו 53.8% מכל אוכלוסיית בני ה-15 ומעלה בישראל.

בסוף שנת 2013, היו בישראל 673.5 אלף נשים מעל גיל 60 לעומת 550.7 אלף גברים באותם גילים. הפער בין מספר הנשים והגברים גדל בהדרגה ביחס ישר לעלייה בגיל.⁵

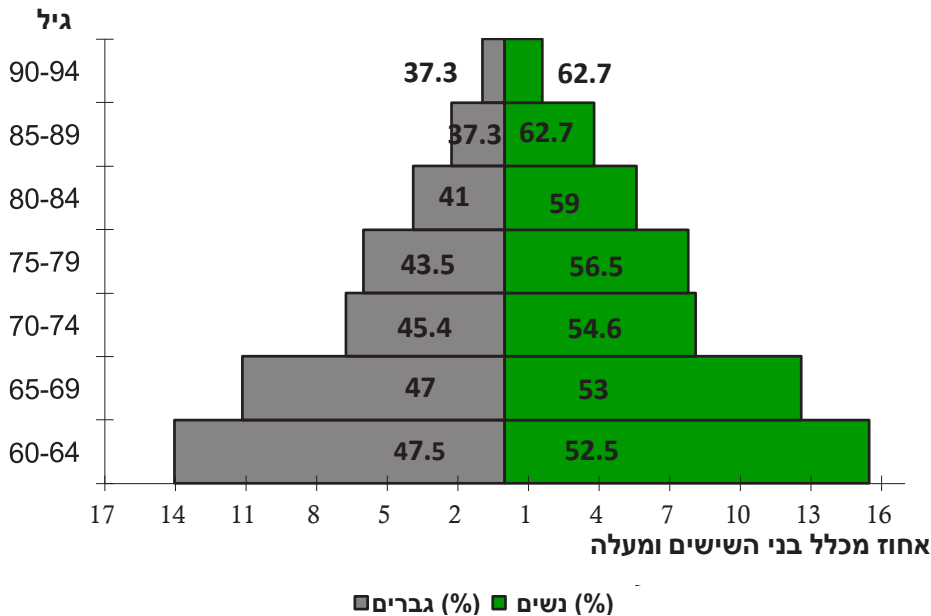
4. הגיל המצוין כאן, כמו בשאר הנתונים שמקורם בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הוא גילו של האדם ביום הולדתו האחרון.

5. מכון ברוקדייל, קשישים בישראל - שנתון סטטיסטי 2014, לוח 1.6.

תרשים 1.2: מספר בני שישים ומעלה לפי מגדר וגיל, 2014 (באלפים)

מקור: מכון ברוקדייל, קשישים בישראל - שנתון סטטיסטי 2014, לוח 1.6.

מצב משפחתי

נכון לשנת 2014 74.8% מהגברים בישראל ו-80.2% מהנשים, בני למעלה מ-20, נישאו לפחות פעם אחת במהלך חייהם. פילוח לפי דת, באותה קטגוריית גיל, מעלה כי 75.6% מהגברים היהודים ו-79.9% מהנשים היהודיות נישאו פעם אחת לפחות; 73.6% מהמוסלמים ו-82.1% מהמוסלמיות; 74.1% מהגברים הדרוזים נישאו פעם אחת לפחות לעומת 81.9% מהנשים הדרוזיות. בקרב אזרחי ישראל ללא סיווג דת 70.1% מהגברים ו-78.8% מהנשים נישאו לפחות פעם אחת. ניתוח לפי רמת הדתיות בכל קבוצה דתית מעלה כי אצל יהודים ומוסלמים, ככל שרמת האדיקות גבוהה יותר כך שיעור הנשים והגברים שנישאו לפחות פעם אחת גבוה יותר. למשל, שיעור הגברים החרדים שנישאו לפחות פעם אחת הוא 87.7% (והנשים 88.6%). לעומת שיעור החילוניים שנישאו פעם אחת לפחות העומד על 72.5% לגברים ו-77.1% לנשים יהודיות חילוניות. אצל המוסלמים אחוז הנשים שנישאו פעם אחת לפחות והגדירו עצמן דתיות מאוד הוא 96.5%. בעוד שבקרב הלא-דתיות אחוז הנשים שנישאו פעם אחת לפחות הוא 54.2% בלבד. הנוצרים במדינת ישראל מהווים חלק קטן באוכלוסייה ורובם אינם מגדירים עצמם כדתיים מאוד. שיעור הנשים שנישאו פעם אחת לפחות הוא כ-80% ברמות הדתיות השונות בעוד שבקרב הגברים הנוצרים המגדירים עצמם כ"לא כל כך דתי" שיעור אלה שנישאו לפחות פעם אחת הוא 58.8% ובקרב המגדירים עצמם כ"לא דתי" השיעור הוא 7.74%.

בשל תוחלת החיים הארוכה יותר של נשים, שיעור האלמנים בקרב הגברים נמוך מאוד בכל הגילים

6. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מחולל הלוחות של הסקר החברתי 2014
7. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מחולל הלוחות של הסקר החברתי 2014

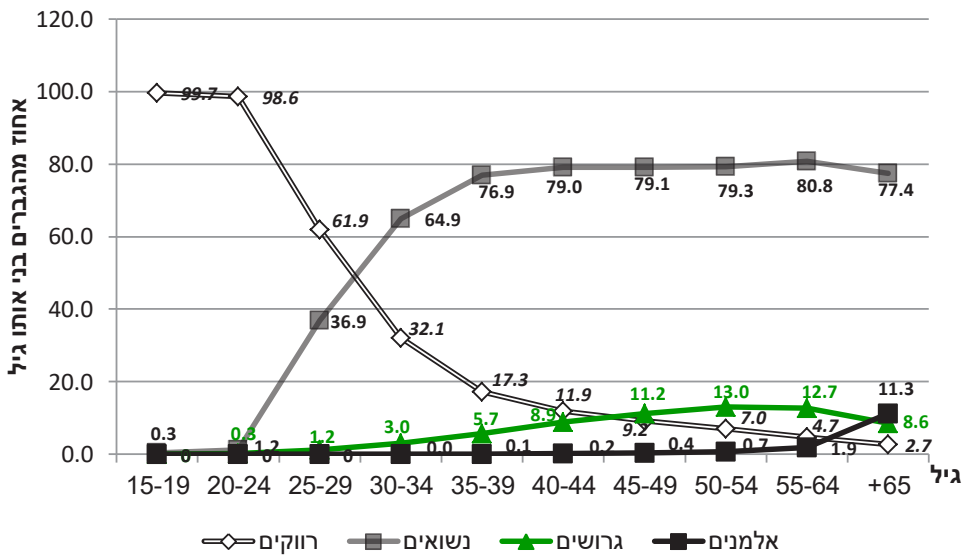
ומגיע בשיאו ל-9.4% מעל גיל 65, נכון לשנת 2013. שיעור האלמנות בכל קבוצות הגיל שבין 30-64 גבוה בממוצע פי 5 משיעור האלמנים. מעל גיל 65, שיעור האלמנות עומד על 40.5%, ואילו שיעור הנשואות באותם גילים העומד על 44.3%.

בשל אותה סיבה, בעוד ששיעור הגברים הנשואים מתחיל לרדת רק לאחר גיל 65, שיעור הנשים הנשואות יורד כבר מגיל 40.

שיעור הגרושים בקרב נשים וגברים כאחד עולה באופן קבוע עם העלייה בגיל עד לגיל 55. ואחריו מתחיל לרדת, אם משום שהם נישאים מחדש ואם משום ששיעור התמותה בקרבם גבוה יותר מאשר בקרב כלל האוכלוסייה. בכל הגילים ישנן יותר גרושות מאשר גרושים, ביחס של פי 1.5 בגילים שמעל 30. כמו כן, בעוד שנשים נישאות מוקדם יותר, שיעור הנשים הרווקות נעשה דומה מאוד לשיעור הגברים הרווקים החל מגיל 40. שיעור הנשים הרווקות יורד בתלילות עד גיל 30 ואילו שיעור הגברים הרווקים יורד באותה תלילות עד גיל 35.

יש לשים לב כי בטבלאות שלהלן שתי השנתות האחרונות מציינות טווח רחב יותר של גילים ביחס לטווח המיוצג ביתר השנתות.

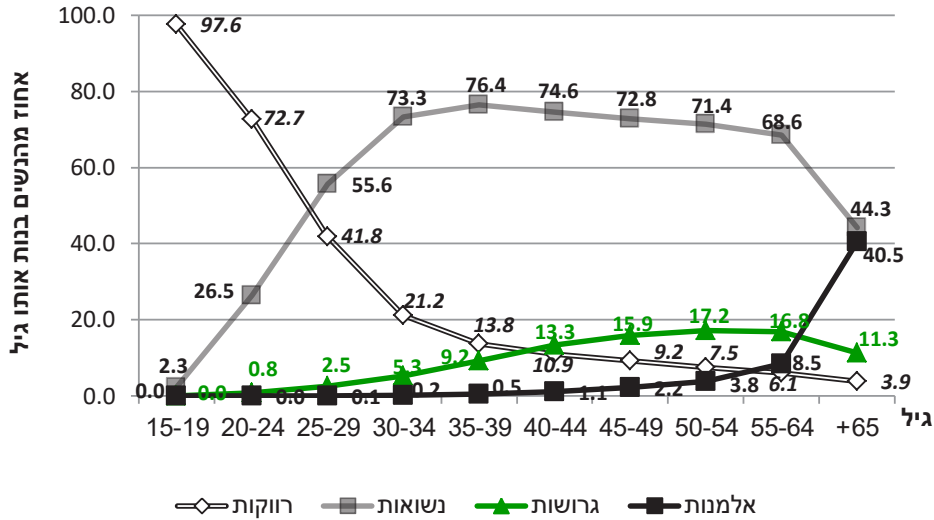
תרשים 1.3: אוכלוסיית גברים בני 15 ומעלה לפי מצב משפחתי וגיל, 2013

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66), לוח 2.4

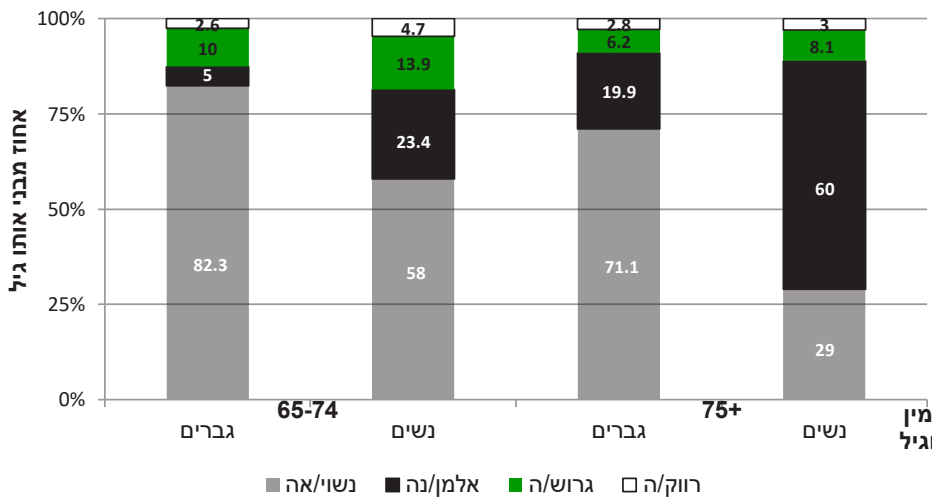
תרשים 1.4: אוכלוסיית נשים בנות 15 ומעלה לפי מצב משפחתי וגיל, 2013

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66), לוח 2.4

בשנת 2013, 60% מן הנשים מעל גיל 75 היו אלמנות, לעומת 19.9% בלבד מן הגברים. אפשר להבחין במגמת ירידה באלמנות, הן של נשים והן של גברים, בשכבת גיל זו (בשנת 2006 68.5% מהנשים מעל גיל 75 היו אלמנות, ו-24.5% מהגברים באותו הגיל).

תרשים 1.5: מצבם המשפחתי של בני 65 ומעלה לפי מגדר וגיל, 2012

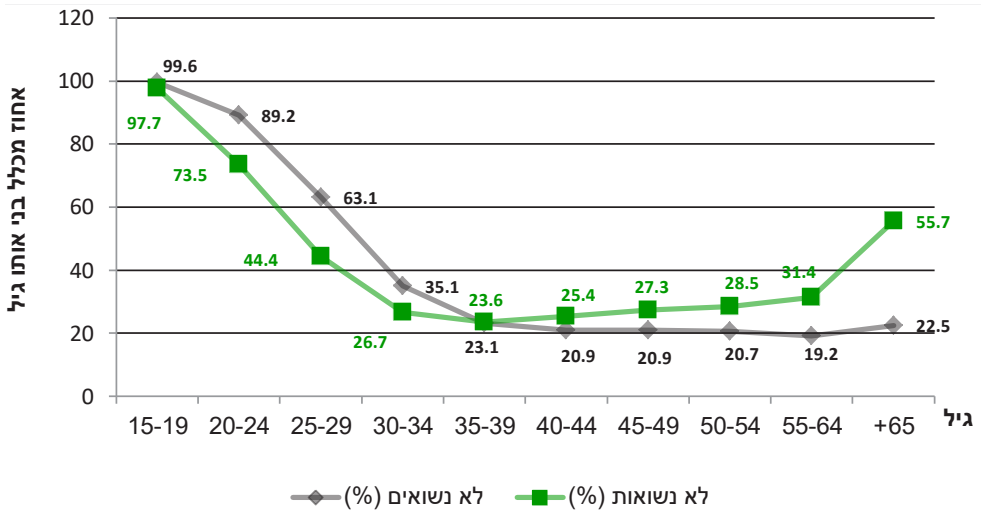
מקור: מכון ברוקדייל, קשישים בישראל - שנתון סטטיסטי 2014, לוח 1.33.

מספר הגברים הלא-נשואים ומספר הנשים הלא-נשואות

מספר הגברים והנשים שמצבם המשפחתי אינו מוגדר כנשואים, קרי רווקים, אלמנים או גרושים מאפשר לאמוד את מספר הגברים והנשים שאינם נמצאים במערכת יחסים מחייבת וחיים בדרך כלל ללא בני זוג.

בשנת 2013 שיעור גברים ונשים, שמצבם המשפחתי לא היה מוגדר כנשואים, ירד ככל שגיל האוכלוסייה היה מתקדם יותר - עד גיל 39. החל מגיל 39, שיעור הנשים הלא-נשואות עלה ככל שגיל האוכלוסייה היה מתקדם יותר. בקרב גברים, מגיל 39 הייתה יציבות בשיעור הגברים הלא נשואים. לאחר גיל 65, כ-56% מהנשים ו-22.5% מן הגברים לא היו נשואים.

תרשים 1.6: בני 15 ומעלה שאינם רשומים כנשואים, לפי גיל ומגדר, 2013

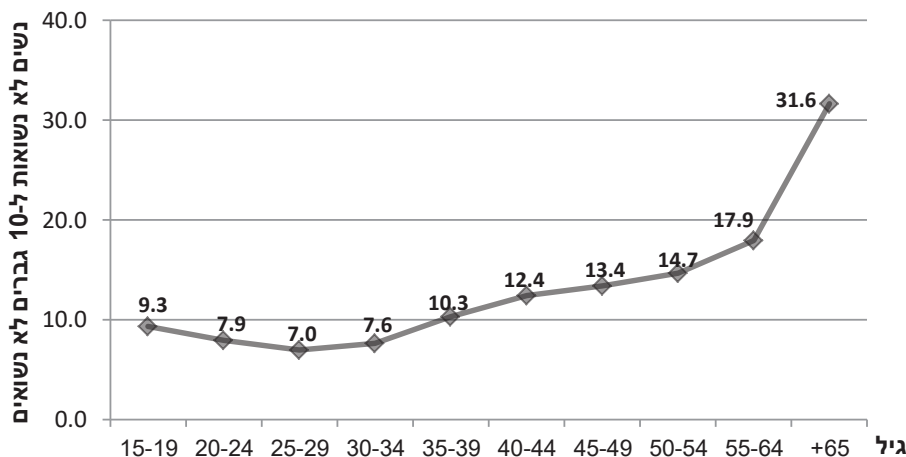

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66), לוח 2.4

כמו כן, מגיל 35 ומעלה - גם ב-2013, בדומה לשנים שקדמו לה - מספר הנשים הלא-נשואות היה גבוה ממספר הגברים הלא-נשואים בכל קבוצת גיל. פער זה גדל בקבוצות גיל מתקדמות, יותר כאשר מעל גיל 50 היו 23.3 נשים לא-נשואות לכל 10 גברים לא-נשואים, ובגילי 65+ היו 31.6 נשים לא-נשואות לכל 10 גברים לא-נשואים. באותה שנה (2013), 22.5% מהגברים ו-55.7% מהנשים בגיל 65+ היו לא נשואים. זאת לעומת שנת 2006, שבה 22% מהגברים וכ-60% מהנשים בגיל 65+ היו לא נשואים.

תרשים 1.7: נשים לא-נשואות לכל עשרה גברים לא-נשואים לפי גיל, 2013

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66), לוח 2.4

נישואין

שיעור הנישאים בשנה

עד שנת 1996 מקור נתוני הנישואין היחיד היה תעודות נישואין וגירושין מהמוסדות הדתיים המורשים לערוך נישואין וגירושין בישראל. משנת 1997 הנתונים לגבי נוצרים ודרוזים מתקבלים ממרשם האוכלוסין ומשנת 2004 גם מקורם של נתוני הנישואין של יהודים הוא מרשם האוכלוסין. החל משנת 2008 מקור הנתונים היחיד על נישואין וגירושין הוא מרשם האוכלוסין. הנתונים על נישואין בכל השנים אינם כוללים נישואין שנערכו בחו"ל (בין שמדובר בנישואין אזרחיים ובין שמדובר בנישואין דתיים) או "נישואין אלטרנטיביים" שנערכו בישראל שלא באמצעות כוהני הדת המורשים לכך.

משנת 2006 הנתונים שמקורם במרשם האוכלוסין כוללים גם נישואין שבהם אחד מבני הזוג אינו ישראלי וכן נישואין שבהם דתם של בני הזוג אינה זהה. כמו כן נכללים נישואין שלגביהם אין מידע במרשם האוכלוסין על מקום הנישואין או הגירושין, אולם מנתוני משרד הפנים עולה שהם התקיימו כאשר שני בני הזוג היו בישראל.⁸

נתוני הנישואין בשנת 2012 כוללים 2,660 מקרי נישואין שאירעו בשנים 2009-2011 ונרשמו באיחור. משנת 2010 הנתונים כוללים זוגות שנישאו במסגרת ברית הזוגיות. מיום 22.09.2010 - תחילת יישום חוק ברית הזוגיות - ועד 21.04.2016 נרשמו במרשם ברית הזוגיות 122 זוגות.⁹ בשנת 2012 נרשמו במרשם האוכלוסין 41 זוגות שנישאו במסגרת ברית הזוגיות.¹⁰

8. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66), מבוא לפרק 3

9. אתר רשם ברית הזוגיות במשרד המשפטים, כניסה ביום 21/04/2016

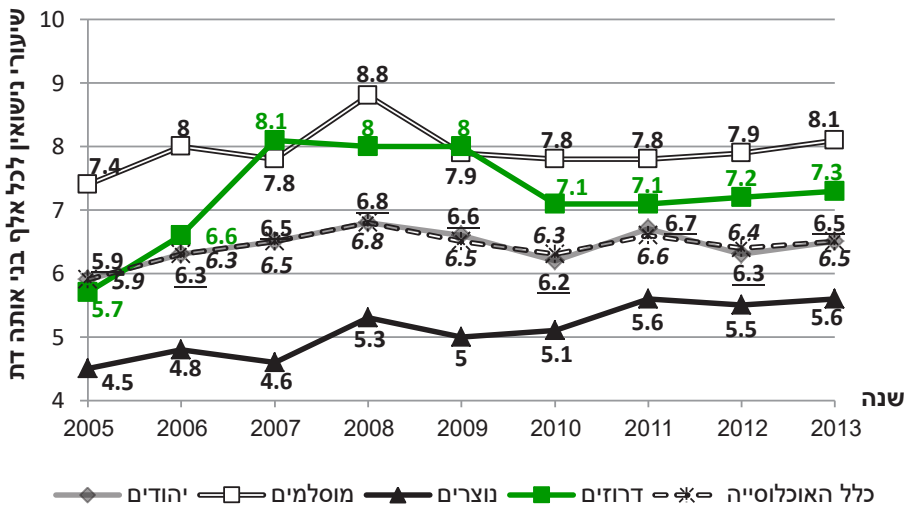
10. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66), מבוא לפרק 3

משנת 1975 ועד שנת 2004 חלה ירידה הדרגתית ועקבית בשיעור הנישואין בישראל. עם שינוי מקור הנתונים, ובין השנים 2005-2008, חלה עלייה בשיעור הנישואין, משיעור נישאים של 5.9 נישאים לכל אלף באוכלוסייה בשנת 2005¹¹ לשיעור נישאים של 6.8 נישאים לכל אלף באוכלוסייה בשנת 2008¹². משנת 2008 הממוצע הוא 6.5 נישאים לכל אלף באוכלוסייה, ללא שינוי משמעותי.

שיעור הנישאים הגבוה ביותר, בשנת 2013, היה בקרב המוסלמים ועמד על 8.1 נישאים לאלף. שיעור הנישאים בקרב הדרוזים עמד על 7.3, בקרב היהודים על 6.5, ובקרב הנוצרים נרשם השיעור הנמוך ביותר: 5.6. ניתן לראות כי יש מגמת עלייה בשיעור הנישואין בקרב האוכלוסייה בישראל מאז שנת 2005, וזאת עד להתייצבותה בשנת 2008.

שיעור הנישואין של ישראלים ללא סיווג דת אינו נתון לאומדן מדויק, משום שנישואין אלה נערכים על פי רוב בחו"ל ומתעדכנים במרשם האוכלוסין באיחור. עקב כך, נתונים אלה נעשים מהימנים ומדויקים יותר ככל שהם מתיישנים. בספטמבר 2010 נכנס לתוקף **חוק ברית הזוגיות לחסרי דת, תש"ע 2010**, המאפשר לבני זוג אשר שניהם חסרי דת לערוך ברית זוגיות בפני רשם הזוגיות ולהירשם במרשם זוגיות, במשרד המשפטים. על הרשם לעדכן את מרשם האוכלוסין לפי סעיף 15 לחוק מרשם האוכלוסין. על פי סעיף 13(א) **לחוק ברית הזוגיות לחסרי דת, תש"ע 2010** דין בני הזוג הרשומים במרשם הזוגיות הוא כדין בני זוג נשואים.

תרשים 1.8 - שיעורי נישואין לפי דת (שנים נבחרות)

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **שנתון סטטיסטי לישראל 2008** (59) לוח 3.1; **שנתון סטטיסטי לישראל 2012** (63) לוח 3.1; **שנתון סטטיסטי לישראל 2015** (66) לוח 3.1.

11. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **שנתון סטטיסטי לישראל 2008** (59), לוח 3.1.

12. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **שנתון סטטיסטי לישראל 2011** (62), לוח 3.1.

13. ש.ם.

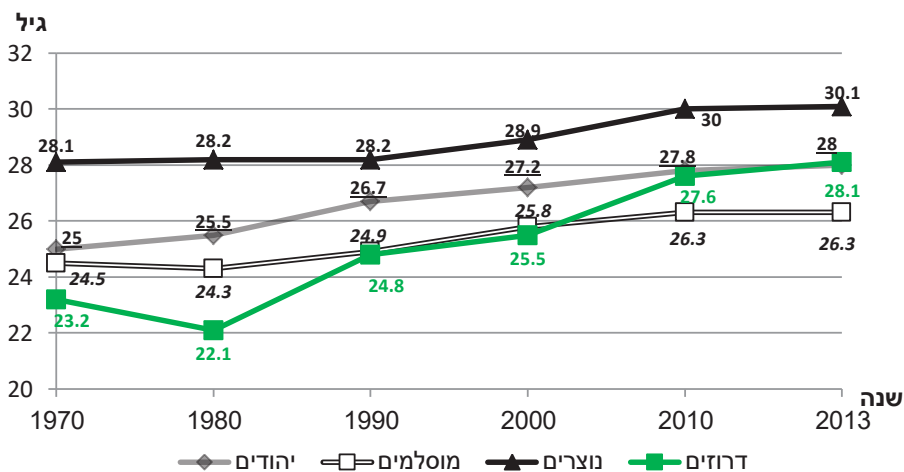
גיל בנישואין ראשונים

חוק גיל הנישואין, התש"ו-1950 (להלן: החוק) קובע כי גיל הנישואין המינימלי המותר כיום בישראל לגבר ואישה הוא 18 שנים.¹⁴ לפי החוק, השאת קטינים שטרם מלאו להם 18 שנים היא עבירה פלילית שעונשה שנתיים מאסר או קנס, אלא אם כן בית המשפט לענייני משפחה קובע כי הנישואין מותרים. בית המשפט רשאי ליתן היתר לנישואין כאמור אם מלאו לנער או לנערה 16 שנים וקיימות נסיבות מיוחדות המצדיקות את מתן ההיתר.

ניתן לראות כי החל משנות ה-80 הגיל הממוצע בנישואין ראשונים נמצא בעלייה בקרב נשים וגברים כאחד, ובקרב בני כל הדתות.

העלייה התלולה ביותר בגיל הנישואין לאורך השנים הייתה בקרב הגברים הדרוזים, שגילם הממוצע בנישואין ראשונים עלה ב-21%, מ-23.2 שנים בשנת 1970 ל-28.1 שנים בשנת 2013. גילם הממוצע של גברים מוסלמים ונוצרים בנישואין ראשונים עלה מ-24.5 ל-26.3 בהתאמה, וגילם של גברים יהודים עלה מ-25 ל-28.1.

תרשים 1.9: גיל ממוצע של גברים בנישואין ראשונים, לפי דת ושנה (שנים נבחרות)

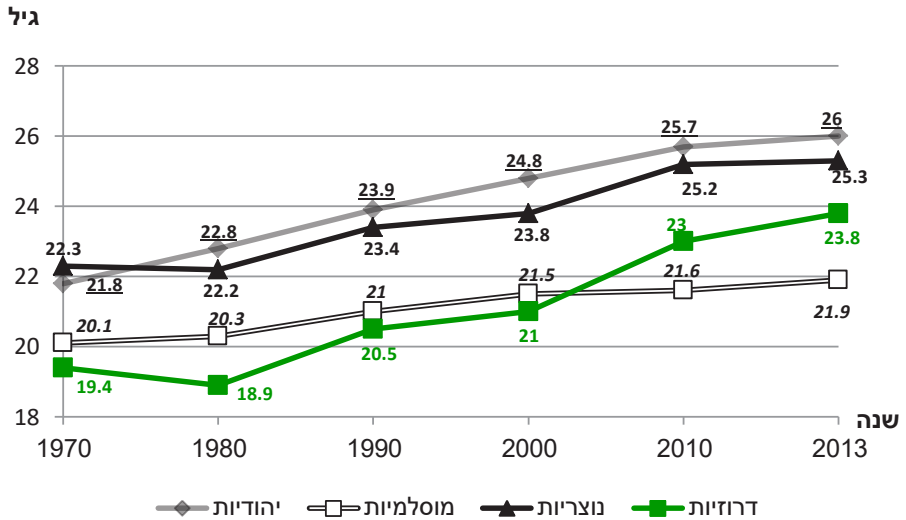
מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66)**, לוח 3.6; **שנתון נשים ומשפחה 2014**, תרשים 1.8

גילן הממוצע של נשים בנישואין ראשונים היה נמוך באופן משמעותי מגילם הממוצע של גברים בנישואין ראשונים, בכל השנים ובקרב בני כל הדתות.

גילן הממוצע של נשים דרוזיות ומוסלמיות בנישואין ראשונים נותר קרוב לאורך השנים, אך משנת 2003 גילן של הדרוזיות בנישואין ראשונים גבוה מזה של המוסלמיות, בפער הולך וגדל. ניתן לראות כי גיל הנישואין הממוצע של נשים יהודיות הוא הגבוה ביותר.

14. עד לכניסתו לתוקף של תיקון מספר 6 בחוק גיל הנישואין ב-2/12/2013, גיל הנישואין החוקי בישראל עמד על 17 שנה.

תרשים 1.10: גיל ממוצע של נשים בנישואין ראשונים, לפי דת ושנה (שנים נבחרות)

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66), לוח 3.6; שנתון נשים ומשפחה 2014, תרשים 1.9

גילן הממוצע של נשים דרוזיות בנישואין ראשונים עלה מ-19.4 בשנת 1970 ל-23.8 בשנת 2013; גילן של היהודיות עלה מ-21.8 ל-26 בהתאמה, של הנוצריות עלה מ-22.3 ל-25.3 ואילו גילן של נשים מוסלמיות בנישואין ראשונים עלה באותה תקופה מ-20.1 ל-21.9. בעוד שהעלייה (מתונה יותר אצל המוסלמיות, או חדה יותר אצל היהודיות) בגיל הנישואין של נשים יהודיות, מוסלמיות ונוצריות היא כמעט אחידה לאורך כל השנים הרי אצל הדרוזיות חלה עלייה תלולה בגיל הנשים הנישואות בין השנים 2000-2010.

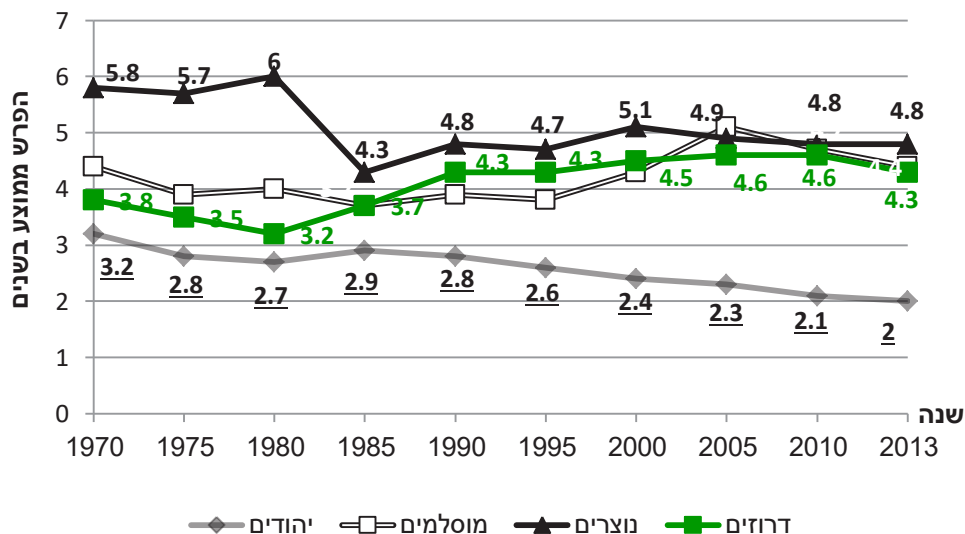
בשנת 2013 עמד ההפרש הממוצע בין גיליהם של נשים וגברים נוצרים, מוסלמים ודרוזים בנישואין ראשונים על כ-4.6 שנים. ואילו ההפרש הממוצע בין גברים ונשים יהודים בנישואין ראשונים עמד על שנתיים בלבד. הפרש הגילים בין יהודים ליהודיות בנישואין ראשונים היה הקטן ביותר מבין בני כל הדתות, לאורך כל השנים, בפער הולך וגדל מאז שנת 1985.

בעשרים השנים האחרונות גדל ההפרש בין גיל הנישואין הממוצע של נשים וגברים בקרב המוסלמים והדרוזים. ההפרש בין גיל הנישואין הממוצע של נשים וגברים נוצרים נותר ללא שינוי. ההפרש בין גילם הממוצע של נשים וגברים יהודים הצטמצם, לעומת זאת, ב-29% מאז שנת 1990.

תרשים 1.11: הפרש ממוצע בין גילי גברים ונשים בני אותה דת בנישואין ראשונים, לפי דת ושנה (שנים נבחרות)

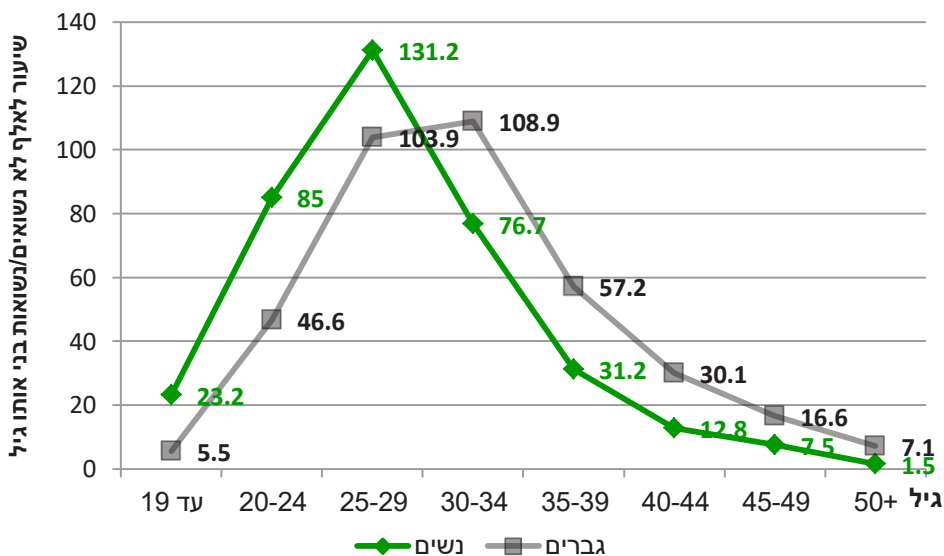
מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **שנתון סטטיסטי לישראל 2015** (66), לוח 3.6; **שנתון סטטיסטי לישראל 2007** (58), לוח 3.6; **שנתון נשים ומשפחה בישראל 2014**, תרשים 1.10.

גיל נישואין

בשנת 2013, שיעורי הנישואין הגבוהים ביותר (ולא בהכרח נישואין ראשונים) של נשים נרשמו בגילי 25-29, בדומה לשנים קודמות. בקרב גברים שיעורי הנישואין הגבוהים ביותר נרשמו בגילי 30-34, בדומה לשנים קודמות.

שיעור הנישואין בקרב נשים עד גיל 19 היה גבוה פי 4.2 משיעורו אצל גברים באותם גילים; שיעור הנשים בנות 20-24 שנישאו היה גבוה פי 1.8 משיעור הגברים. מגיל 30 ומעלה היה שיעור הגברים הנישאים בכל קבוצת גיל גבוה משיעור הנשים הנישאות בהפרש הולך וגדל, עד פי 4.7 בגילי 50+. הבדלים אלה נובעים, בין היתר, הן מהעובדה שגברים נישאים בגיל מבוגר יותר מאשר נשים, והן מכך שהשיעור מחושב מתוך אלף לא נשואים או לא נשואות באותו גיל, ומספר הגברים הלא-נשואים הולך ופוחת בתלילות עם העלייה בקבוצות הגיל (ראו: תרשימים 1.3 ו-1.6 לעיל).

תרשים 1.12: נישאים לפי גיל ומגדר, שיעור באוכלוסייה, 2013
 השיעור הוא לאלף לא נשואים/לא נשואות בני אותה קבוצת גיל ומגדר

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66), לוח 3.5;

נישואין אזרחיים

סמכות השיפוט בענייני המעמד האישי של תושבי ישראל ואזרחיה מסורה לבתי הדין של העדות הדתיות. מסיבה זו, ניתן להינשא רק בנישואין דתיים, בהתאם לדין הדתי החל על בני הזוג. כיום לא קיימת אפשרות חוקית להינשא בישראל בנישואין אזרחיים המוכרים על ידי המדינה, פרט לחריג בהתאם לחוק ברית הזוגיות לחסרי דת, התש"ע - 2010 המאפשר לבני זוג בני מין מנוגד ששניהם חסרי דת (ולהם בלבד) להתקשר ב"ברית זוגיות" ולהירשם במרשם זוגיות. על פי סעיף 13(א)(1) לחוק, דינם של בני זוג הרשומים במרשם הזוגיות הוא כדין בני זוג נשואים, למעט הסתייגויות המנויות בסעיפים 13(ג) ו-13(ד). עם זאת, בראשית שנות השישים פסק בית המשפט העליון כי משרד הפנים חייב לרשום בני זוג שנישאו בנישואין אזרחיים המוכרים באופן רשמי במדינה זרה כנשואים גם במדינת ישראל.¹⁵

סיבות שונות גורמות לבני זוג להינשא בנישואין אזרחיים מחוץ למדינת ישראל. חלקם בוחרים לעשות זאת מסיבות אידאולוגיות או רצון לערוך טקס שאינו טקס דתי. אך מן הנתונים עולה כי במרבית המקרים מדובר בבני זוג אשר אינם יכולים להינשא בנישואין דתיים בישראל בשל השתייכותם לדתות שונות, או עקב מגבלה דתית כלשהי כגון: ממזרות, כהן וגרושה או כאלה שהרבנות מטילה ספק ביהדותם.

שאלת הנהגת נישואין אזרחיים היא שאלה הנמצאת בלב המחלוקת הציבורית הישראלית בנושאי דת ומדינה. לאורך השנים הוגשו הצעות חוק רבות בהקשר זה אך לא התגבשה, בשדה הפוליטי, הסכמה לאף אחת מהן וזאת למרות המצוקה הרבה שגורם המצב החוקי הנוכחי למי שאינם רשאים או חפצים להינשא על פי הדין הדתי.

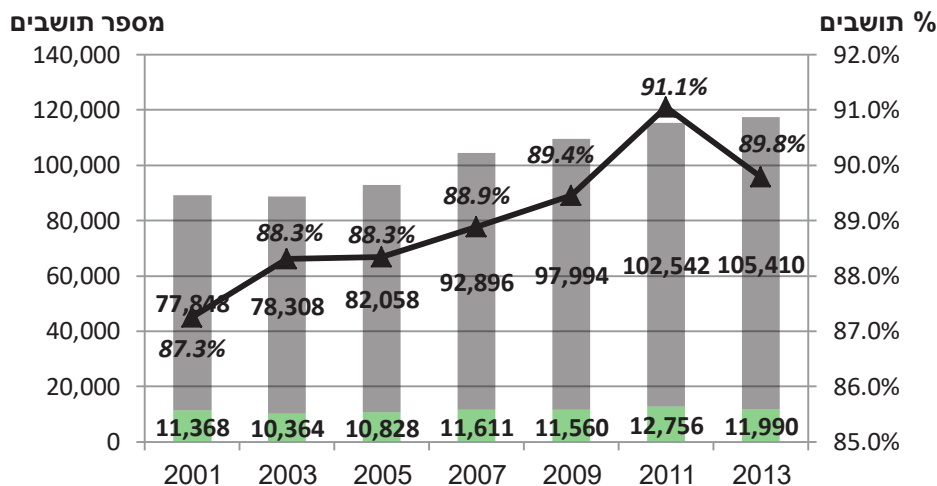
15. בג"ץ 143/62 פונק שליזינגר נ' שר הפנים, פ"ד יז(1) 225.

נישואי חו"ל נרשמים במרשם האוכלוסין כאשר התושב מודיע על כך. למרות החוק המחייב את תושבי ישראל לעדכן את הרשויות בשינויים במצב האישי תוך ארבעה- עשר יום מיום הנישואין, עד לדיווח על נישואין בחו"ל חולף לעתים זמן רב. לכן מרשם האוכלוסין אינו משקף נתונים בזמן אמת, והנתונים נעשים אמינים יותר ככל שהם ישנים יותר. 90% מהנישואין שנערכו בחו"ל בשנת 2000, למשל, דווחו למשרד הפנים רק כעבור ארבע שנים.¹⁶

האיחור בדיווח עשוי להיות משמעותי בבדיקת הנתונים של ישראלים הנישאים בחו"ל. נכון ליום 07.06.2016 היו רשומים במשרד הפנים 8,621 תושבי ישראל שנישאו בחו"ל בשנת 2015, בעוד שמספר התושבים שנישאו בחו"ל ב-2012 הוא 12,133. סביר להניח שההפרש נובע, בעיקרו, מאיחור בדיווח. הסיבות המניעות בני זוג לדווח על השינוי במצבם המשפחתי הן בדרך כלל הטבות כלכליות שמקבל זוג שנישואיו רשומים במשרד הפנים. כמו הטבות במתן משכנתא, הטבות במס הכנסה (לנישואים שבני זוגם אינם עובדים) והטבות לחיילים נשואים המשרתים שירות חובה. יש לציין כי חלק מהנישואין שנערכים בחו"ל הם נישואין אזרחיים וחלק נישואין דתיים (שנערכו במסגרת דתית כזו או אחרת בחו"ל). הרישום בארץ אינו מבחין בין שני סוגי הנישואין וכל הנדרש הוא להציג תעודת נישואין מקורית מאושרת ומאומתת כנדרש ומתורגמת לעברית בתרגום נוטריוני.¹⁷ עם זאת, סביר שנישואין שנערכים במדינות שאין בהן קהילה יהודית אורתודוקסית, כגון קפריסין, הם נישואין אזרחיים.

תרשים 1.13: תושבי ישראל שנישאו לפי מקום נישואין (ישראל/חו"ל) ושנת נישואין (שנים נבחרות)
האחוזים הם מכלל התושבים שנישאו באותה שנה, בארץ ובחו"ל גם יחד, ונרשמו במרשם האוכלוסין

מקור: **שנתון נשים ומשפחה בישראל, 2014**; תרשים 1.16 תושבים שנישאו בחו"ל: רשות האוכלוסין וההגירה, מכתב מיום 08.06.2016; תושבים שנישאו בישראל: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **שנתונים לשנים 2012 - 2015**, לוח 3.5

16. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שלמה נהיר **זמן הדיווח על נישואין של ישראלים שנערכו בחו"ל**, נייר עבודה מס' 59 (פברואר 2011).

17. אתר רשות האוכלוסין וההגירה, https://www.gov.il/he/service/change_personal_status כניסה ביום 28/07/2016

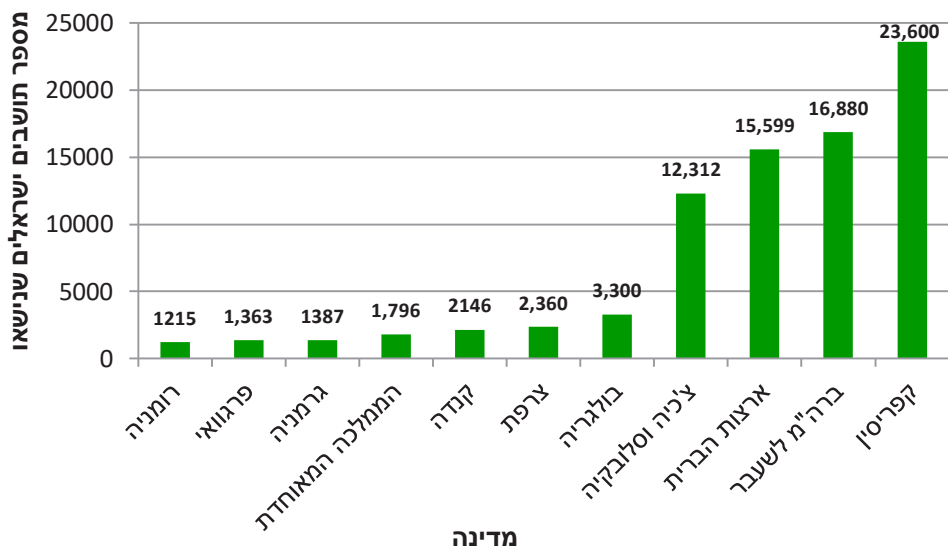
החל משנת 2006 חלה עלייה במספר הנישאים בישראל, שאותה יש לייחס לשינוי שחל באותה שנה בשיטת החישוב של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. ראו לעיל: שיעור הנישאים בשנה.

נישואי בני אותו מין

בבג"ץ 3045/05 בן ארי נ' מנהל מינהל האוכלוסין במשרד הפנים החליט בית המשפט העליון להורות למשרד הפנים לרשום כנישואים זוגות בני אותו מין שנישאו במדינה המכירה בנישואין של בני אותו מין. מאז שנת 2010 נישאו בחו"ל ונרשמו כנישואים במינהל האוכלוסין 581 זוגות של בני אותו מין. מתוכם 394 זוגות של גברים ו-187 זוגות של נשים.¹⁸

המדינות שבהן נישאים ישראלים

תרשים 1.14: תושבים ישראלים שנישאו בחו"ל בשנים 2000-2014 ונרשמו במרשם האוכלוסין, לפי מדינה: עשר המדינות שבהן נישאו ישראלים במספר הגדול ביותר. ארצות ברה"מ לשעבר קובצו יחד.¹⁹

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, נישואין של ישראלים בחו"ל 2000-2014, לוח 6

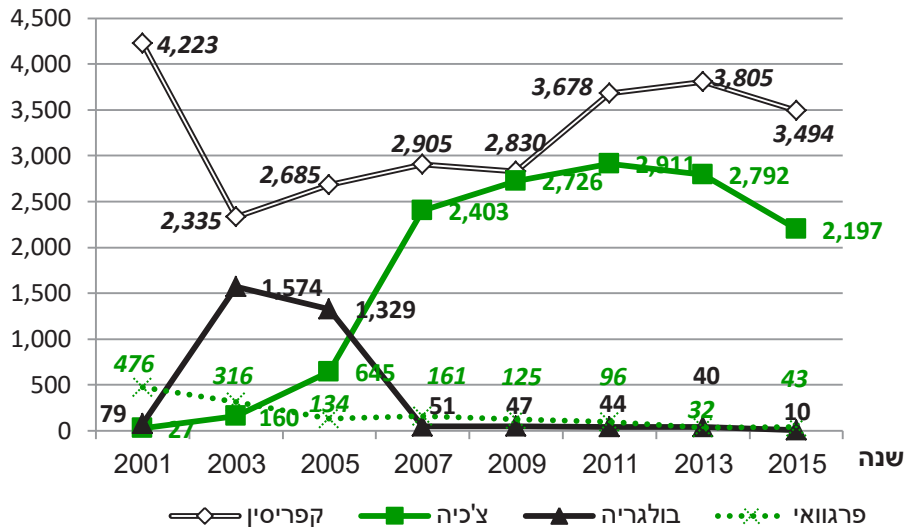
בין השנים 2000-2014, קפריסין הייתה המדינה שמספר הישראלים שנישאו בה היה הגדול ביותר. אחריה ברשימה ארצות ברה"מ לשעבר, בעיקר אוקראינה.

18. רשות האוכלוסין וההגירה, מכתב מיום 08/06/2016 ומכתב מיום 23/06/2016.
 19. ארצות ברה"מ לשעבר הן: לטביה, ליטא, אסטוניה, רוסיה, אוקראינה, בלארוס, מולדובה, קזחסטן, אוזבקיסטן, קירגיסטן, טג'יקיסטן, ארמניה, אזרביג'ן, תורכמיסטן וגרוזיה.

תרשים 1.15: תושבים ישראלים שנישאו בחו"ל בין השנים 2000-2015 ונרשמו במרשם האוכלוסין, שנים נבחרות; צ'כיה, בולגריה, קפריסין, בולגריה, צ'כיה ופרגוואי

מספר נישאים

מקור: עד שנת 2010 שנתון נשים ומשפחה בישראל 2014 תרשים 1.18; משנת 2010 רשות האוכלוסין וההגירה, מכתב מיום 08.06.2016 ומיום 23.06.2016

קפריסין היא יעד מועדף עבור ישראלים המבקשים להינשא בחו"ל, הן משום קרבתה הגיאוגרפית והן משום שהיא מאפשרת לבני זוג שאיש מהם איננו תושב המדינה, להינשא בהליך נוח יחסית ליתר המדינות. מספר הישראלים שנישאו בקפריסין עלה בעקביות מאז שנת 1990 ועד שנת 2001, שבה נישאו 4,223 ישראלים.²⁰ בשנת 2001, חלה ירידה חדה במספר הישראלים שנישאו בקפריסין, ונראה שהיא מקבילה לעלייה החדה במספר הנישאים בבולגריה מאז אותה שנה. הסיבה לעלייה במספר הנישאים בבולגריה הייתה בעיקר כלכלית: בבולגריה, ובעיקר בעיר ורנה, קמה מאז ראשית שנות האלפיים תעשיית חתונות ישראלית ענפה. תעשייה זו, יחד עם תעשיית תיירותית של "חבילות נישואין", העלתה מאוד את מספר הישראלים שנישאו במדינה.

החל משנת 2004 שוב חלה ירידה במספר הנישאים בבולגריה מ-2,040 לעשרות בודדות משנת 2006 ואילך, ובמקביל חלה עלייה במספר הנישאים בקפריסין. הסיבה לירידה במספר הנישאים בבולגריה נובעת, ככל הנראה, מהכבדת הדרישות מצד רשויות השלטון מאזרחים זרים לעניין עריכת נישואין. בשנים האחרונות החלו רוב מדינות האיחוד האירופי (איטליה, למשל) לדרוש מאזרחים זרים מסמך משפטי שנקרא נולה אוסטה (Nulla Osta) המצהיר שאין מניעה חוקית מטעם מדינתם של האזרחים הללו להשיא אותם. הואיל ומדינת ישראל איננה מנפיקה את המסמך הזה, אזרחי ישראל שאינם בעלי אזרחות זרה כבר אינם יכולים להינשא במרבית מדינות אירופה.²¹

20. שנתון נשים ומשפחה בישראל 2007, לוח 1.12.

21. שנתון נשים ומשפחה בישראל 2009, עמ' 36.

מכיוון שהן קפריסין והן צ'כיה אינן דורשות מסמך נולה אוסטה כתנאי לנישואין, ולכן מספר הישראלים הנישאים במדינות אלה נמצא בעלייה משנת 2005, במקביל לירידה במספר הנישאים במדינות שבהן נדרשים בני הזוג להציג מסמך כזה.

מאפייני הישראלים שנישאים בחו"ל

יש כמה סיבות לכך שאזרחים ישראלים נישאים בחו"ל. ראשית, היות שהנישואין בישראל הם בסמכותם הבלעדית של בתי הדין הדתיים, אשר מרביתם מגבילים את הנישואין לבני אותה דת בלבד ולבני מין שונה, הרי שבני זוג שאינם בני אותה דת או שהם בני אותו מין אינם יכולים להינשא זה לזה בישראל, אף אם שניהם תושבי המדינה. נכון לסוף שנת 2014, 3.9% מתושבי ישראל היו ללא סיווג דת, מספר שנתר יציב מאז תחילת שנות האלפיים. יש להדגיש כי 4.5% מתושבי ישראל מעל גיל 20 ו-4.7% מתושבי ישראל בגילים 20-44 (טווח גיל הנישואין) היו בשנת 2014 חסרי דת,²² כלומר לא הייתה להם כל אפשרות להינשא בישראל.

בחינת פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה - **נישואין של ישראלים בחו"ל 2000 - 2011 ונישואין של ישראלים בחו"ל 2000 - 2014** מעלה כי ישראלים נוצרים לא ערבים וישראלים חסרי סיווג דתי ממהרים לדווח למשרד הפנים על השינוי במצבם המשפחתי, וכמוהם גם זוגות מעורבים (יהודיה ובן/בת דת אחרת).²³

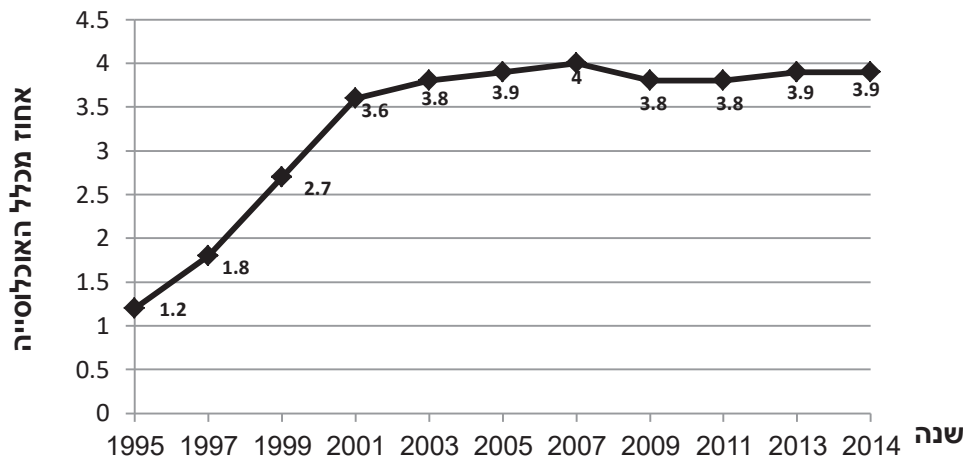
על פי חוק השבות, סעיף 4א(א), זכויות של עולה ניתנות גם לילד או נכד של יהודי, לבן זוג של יהודי ולבן זוג של ילד ושל נכד של יהודי. במהלך שנות ה-90 של המאה הקודמת עלו לישראל כמעט מיליון איש מארצות ברית המועצות לשעבר, בעיקר מסיבות כלכליות ועקב התגברות האנטישמיות. רבים מן העולים לא היו יהודים על פי ההלכה. ההלכה היהודית קובעת השתייכות דתית על פי האם בעוד שבברית המועצות נקבעה ההשתייכות האתנית על פי האב. כתוצאה מכך עלה מאוד שיעור חסרי הדת במחצית השנייה של שנות ה-90 ושיעור זה התייצב בתחילת שנות ה-2000. אזרחים אלה אינם יכולים להינשא בישראל ולכן נישאים בחו"ל אך ממהרים לדווח למשרד הפנים על השינוי במצבם המשפחתי.

22. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **שנתון סטטיסטי לישראל 2015** (66), לוח 2.3.
23. השינוי בשיעורים בלוחות הרלבנטיים הם באחוזים זניחים.

תרשים 1.16: תושבים ללא סיווג דת באחוזים מאוכלוסיית ישראל, לפי שנה

יש הבדל בערכים בין לוח 2.2 של שנת 2012 ושנת 2015 וכן יש שוני מגרף 1.9 בשנתון נשים ומשפחה בישראל 2014

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66)**, לוח 2.2

קטגוריה נוספת של אנשים שאינם יכולים להינשא בנישואין דתיים בישראל היא זו הכוללת את אלה שאמנם רשומים במרשם האוכלוסין כיהודים, אולם הרבנות אינה מכירה ביהדותם לצרכי נישואין. בנוסף, על פי ההלכה יש גם יהודים מנועי חיתון, למשל: גבר שהוא כהן אינו רשאי להינשא לאישה שהיא גרושה או אלמנה, וילד שנולד לאם שהרתה לאדם אחד בעת שהייתה נשואה על פי ההלכה היהודית לאדם אחר עשוי להיחשב לממזר ופסול חיתון.

כמו כן יש בני זוג שהיו יכולים מבחינה חוקית להינשא בישראל, אך בוחרים שלא לעשות כן מסיבות שונות, כגון: רתיעה או התנגדות לממסד הדתי, רצון להינשא בחו"ל, העובדה שבני הזוג מנהלים את חייהם בחו"ל ומעדיפים לא להגיע לארץ כדי להינשא וסיבות אחרות.

מגוון הסיבות לנישואין של ישראלים בחו"ל משפיע גם על קצב עדכון הנתונים במרשם האוכלוסין. נישואין בקפריסין או בצ'כיה מאפיינים כנראה תושבים שחיים בארץ אבל אינם רוצים או יכולים להינשא בה מסיבה כלשהי, ולכן נוסעים להינשא בחו"ל ונרשמים כנשואים זמן קצר אחרי שובם. רבים מן התושבים שנישאים בארה"ב, לעומת זאת, חיים בה כנראה ואינם מעדכנים את נישואיהם במרשם

האוכלוסין הישראלי עד לביקורם הבא בישראל, או עד שמתעורר צורך ביוחקרטי לעשות כן.²⁴ ב-2015, למשל, נרשמו במרשם האוכלוסין נרשמו זוגות ישראלים-יהודים שנישאו בחו"ל באותה שנה ו-3,001 זוגות שנישאו בשנת 2012 (אך הסדירו רישומם רק ב-2015, כאמור).²⁵ כמו כן, במכתב ממשרד הפנים מיום 30.01.2013 נכתב כי 2,409 זוגות הישראלים-יהודים שנרשמו כנשואים במרשם האוכלוסין בשנת 2011 נישאו באותה שנה, ואילו 3,238 זוגות שהסדירו את רישומם כנשואים ב-2011 נישאו למעשה בחו"ל בשנת 2007.

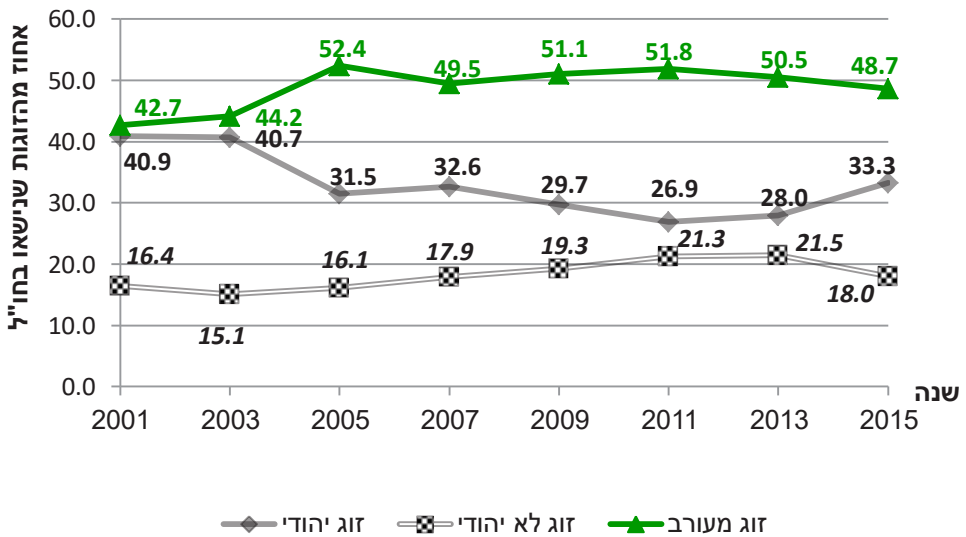
²⁴ **שנתון נשים ומשפחה בישראל 2009**, עמ' 38

²⁵ רשות האוכלוסין וההגירה, מכתב מיום 08/06/2016

מספר הזוגות של תושבי ישראל שנישאו בחו"ל ונרשמו במרשם התושבים עולה לאורך השנים מ-4,360 זוגות בשנת 2000 ל-10,242 זוגות ב-2014 - עיקר העלייה היא במספר הזוגות המעורבים והזוגות הלא-יהודיים.

כמחצית מהזוגות של תושבי ישראל שנישאו בחו"ל ונרשמו במרשם האוכלוסין, הם זוגות מעורבים של יהודים ובני דתות אחרות. כ-30% הם זוגות יהודיים וכחמישית הם זוגות לא יהודיים.

תרשים 1.17: זוגות של תושבי ישראל שנישאו בחו"ל ונרשמו במרשם האוכלוסין לפי שנת נישואין והרכב הזוג, באחוזים מכלל הזוגות

מקור: שנתון נשים ומשפחה בישראל, 2014 תרשים 1.20; רשות האוכלוסין וההגירה, מכתבים מיום 08.06.2016 ומיום 23.06.2016

מלבד זוגות שנישאים בחו"ל בהם שני בני הזוג ישראלים, יש גם תושבי ישראל שנישאים בחו"ל לבני זוג שאינם תושבי ישראל. מסתבר שהקבוצה הגדולה ביותר היא של ישראלים הנישאים לתושבי מדינות אחרות; כארבעים אחוז מהישראלים הנישאים בכל שנה בחו"ל נישאים ללא-ישראלים.

נראה כי נתוני שנת 2014, בהשוואה לשנים קודמות, מעידים בעיקר על קצב העדכון השונה של הקבוצות השונות של ישראלים שנישאו בחו"ל. רבים מן הישראלים הנישאים לתושבים זרים גרים כנראה בחו"ל ומרכז חייהם הוא שם, ולכן הם מתמהמהים בעדכון השינוי במצבם המשפחתי. ייתכן שאף אינם עושים זאת כלל - שכן השלכות אי דיווח אינן רלבנטיות לגביהם וגם אין נורמה חברתית שלפיה מצופה מהם לעשות זאת. בנוסף, הצורך להגיע לשגרירות ישראל או לקונסוליה לשם הדיווח הוא לעיתים מסורבל ולכן זוגות רבים דוחים עדכון השינוי במצבם המשפחתי עד שיתעורר צורך ברישום, אם יתעורר.²⁶ לעומתם, זוגות מעורבים ותושבים ללא סיווג דת ונוצרים לא ערבים נישאים בחו"ל כי אין להם כל דרך להינשא בישראל, ובדרך כלל מעדכנים את מצבם המשפחתי בסמוך לשובם לישראל.

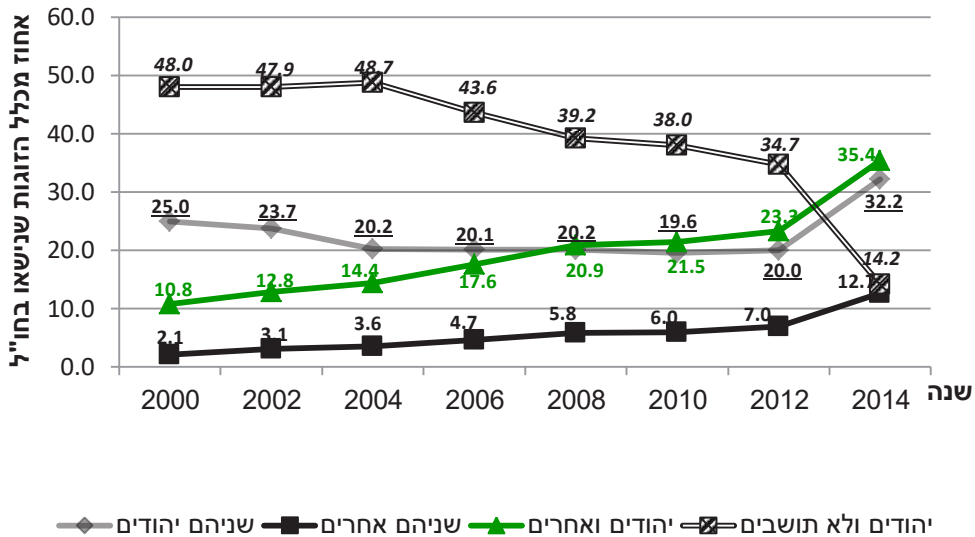
26. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **שלמה נהיר זמן הדיווח על נישואין של ישראלים שנערכו בחו"ל**, נייר עבודה מס' 59 (פברואר 2011).

בדיקת המגמות, בהתעלם מהנתונים הלא-מלאים לשנת 2014, מעלה כי שיעור היהודים הנישאים ללא תושבים נמצא בירידה מאז שנת 2000; שיעור היהודים הנישאים עם בני דתות אחרות עולה (פי שניים) וכך גם שיעורם של זוגות שבהם שני בני הזוג הם ללא סיווג דת, ונוצרים שאינם ערבים; שיעור בני הזוג היהודים-ישראלים הנישאים בחו"ל ירד במעט.

תרשים 1.18: זוגות שבהם אחד מבני הזוג לפחות תושב ישראל, שנישאו בחו"ל ונרשמו במרשם האוכלוסין לפי שנת הנישואין והרכב הזוגות, באחוזים מכלל הזוגות.
'אחרים' הם מי שאינם מסווגים לפי דת ונוצרים לא ערבים

מקור: לשכה מרכזית לסטטיסטיקה, נישואין של ישראלים בחו"ל 2000-2014, לוח 2

קוהיביטציה - זוגות - ידועים בציבור

מילון המונחים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בסקר כוח אדם²⁷, מגדיר קוהיביטציה (זוגות בעברית) כמגורים משותפים של בני זוג שאינם נשואים זה לזה באותו משק בית. על פי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בשנת 2014 היו בישראל 1,694.4 אלף זוגות. רובם (כ-95%) זוגות נשואים. יתר הזוגות, כ-88 אלף זוגות, הם בני זוג החיים יחד אך אינם נשואים זה לזה. כ-84 אלף מתוכם (כ-95%) זוגות יהודים. שיעור הזוגות היהודיים החיים יחד ללא נישואין הוא 6.1% מסך הזוגות היהודיים.

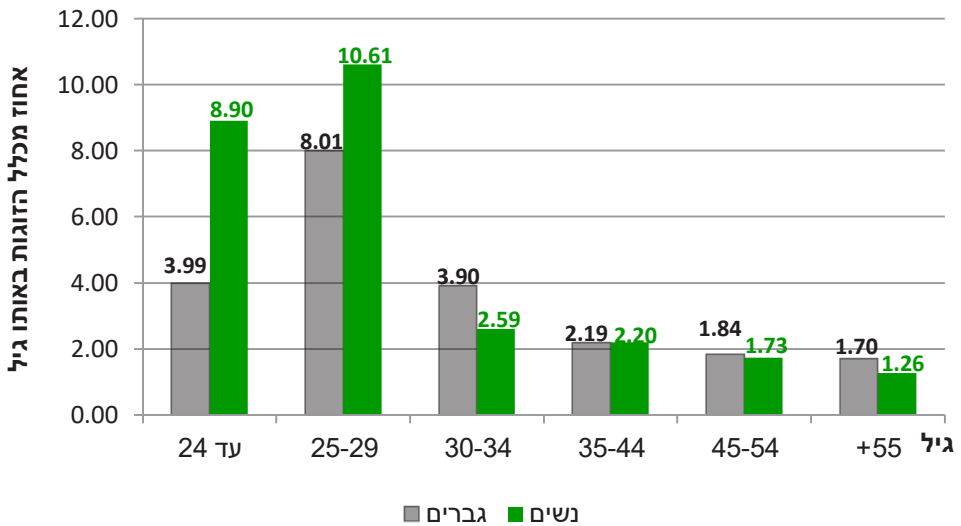
כפי שעולה מתרשים 1.19, בשנת 2014, בכמחצית (50.1%) מזוגות אלה האישה היא מתחת לגיל 35, לעומת 25.1% בזוגות הנשואים, שיעור כפול (בדומה לשנת 2010).

בנוסף, רוב הזוגות היהודיים שחיים יחד ללא נישואין מתאפיינים בכך שאין להם ילדים. בשנת 2014 כ-67% מהזוגות היהודיים שחיו בזוגות לא היו ילדים, לעומת 29% מהזוגות הנשואים היהודיים.

לכ-26% (21.6 אלף) מן הזוגות היהודיים הלא-נשואים היו ילדים עד גיל 17, בהשוואה לכ-54% מן הזוגות הנשואים היהודיים. בכ-65% מהזוגות שחיים יחד ללא נישואין ושאינן להם ילדים, גיל האישה הוא עד 34 שנים לעומת כ-15% מהזוגות הנשואים שאינן להם ילדים.

לסיכום חלק זה, נראה כי אזרחים ישראלים חיים יחד ללא נישואין בגילים צעירים כאשר אין להם ילדים. המשמעות היא שעל פי רוב מדובר בשלב מקדים לנישואין ולא באפשרות חלופית להם.

תרשים 1.19: זוגות החיים בזוגות באחוזים מכלל הזוגות, לפי מגדר וגיל, 2014

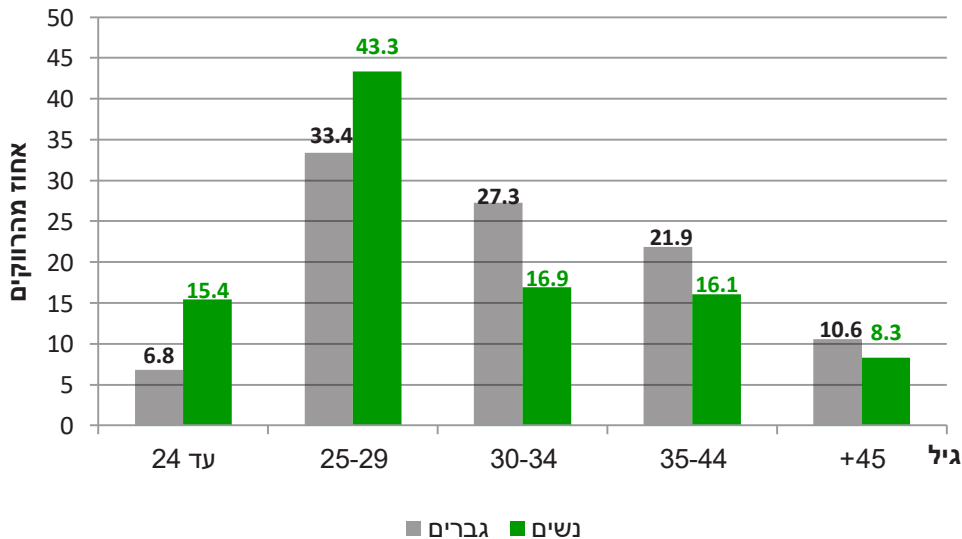

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, לוח 27 שנשלח בדוא"ל ביום 24.01.2016, מחולל הלוחות של הסקר החברתי 2014

בשנת 2014, 58.7% מהרווקות ו-40.2% מהרווקים שחיו יחד ללא נישואין היו בני פחות מ-30, ו-23.9% מן הנשים ו-24.9% מן הגברים היו בני 35 ומעלה. המשמעות היא שרבים מהזוגות החיים יחד ללא נישואין עד גיל 30 בוחרים בשלב מסוים להינשא.

תרשים 1.20: רווקים שניהלו משק בית משותף ללא נישואין, לפי מגדר וגיל, 2014

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, לוח 27 שנשלח בדוא"ל ביום 20.01.2016

גירושין

בדומה לנתוני הנישואין, החל משנת 2006 שינתה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה גם את אופן החישוב של שיעורי הגירושין כך שהם כוללים מקרים נוספים שלא הובאו בחשבון בשנים הקודמות: מקרים שבהם אחד מהצדדים אינו ישראלי, מקרים שבהם דתם של בני הזוג אינה זהה ומקרים שבהם לא נרשם מקום הגירושין אולם מהצלבה עם נתוני משרד הפנים עולה כי נערכו בארץ. לפיכך נתוני הגירושין מאז שנת 2006 מקיפים יותר,²⁸ ולא ניתן להשוות אותם עם נתוני שנים קודמות שפורסמו בשנתוני הלמ"ס. ע"פ הלמ"ס, שיטת החישוב החדשה הוסיפה כעשרה אחוזים לשיעור הגירושין.²⁹ נתוני הגירושין בשנת 2012 כוללים 800 מקרי גירושין שאירעו בשנים 2009-2011 ונרשמו באיחור.

מאז 1955 חלה עלייה בשיעור המתגרשים הגולמי (מספר מקרי הגירושין לכל 1000 תושבים) במדינת ישראל. השיעור הגבוה ביותר היה ועודנו שיעור היהודים, והוא גם המשפיע ביותר על השיעור הממוצע של המתגרשים. שיעור הגירושין הגולמי אצל יהודים יציב למדי ונע בין 1.8 ל-2 מאז שנת 2002.³⁰ אצל המוסלמים ניכרת העלייה הגבוהה ביותר מאז 1955, בשיעור הגירושין הגולמי, פי שניים (0.7 ו-1.4 בהתאמה). אצל הדרוזים הייתה ירידה בשיעור הגירושין הגולמי עד אמצע שנות השבעים ומאז 1985

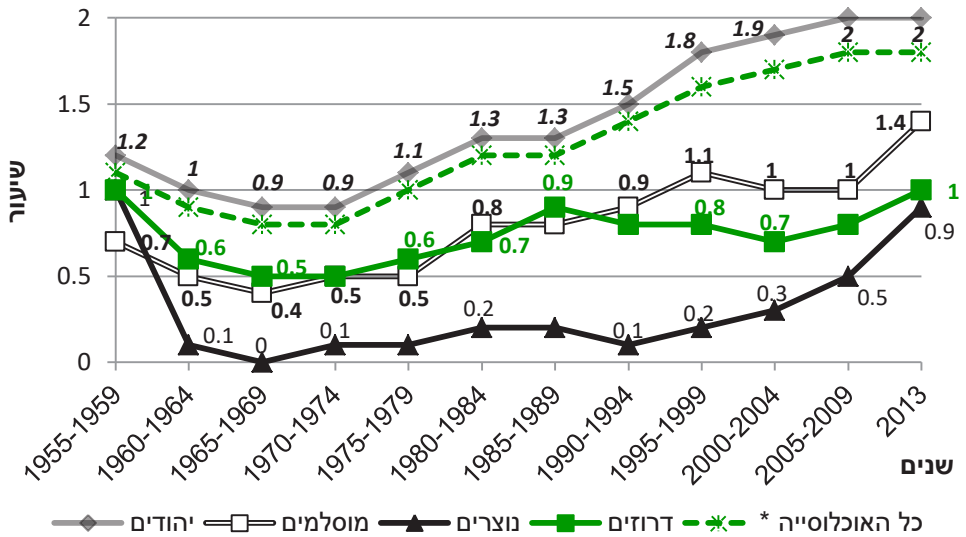
28. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66)**, מבוא לפרק 3.

29. **שנתון נשים ומשפחה בישראל 2009**.

30. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **שנתון סטטיסטי לישראל 2005 (56)**, לוח 3.1

השיעור דומה (כ-0.8%). אצל הנוצרים, בגין שיעורם הקטן באוכלוסייה, שיעור הגירושין קטן ולעיתים אינו מאפשר דיוק סטטיסטי, אך בעשור האחרון מסתמנת עלייה בשיעור הגירושין גם בקרב הציבור הנוצרי.

תרשים 1.21: שיעור הגירושין הגולמי בישראל לפי דת, 1955-2013
* כל האוכלוסייה - כולל דת לא ידועה

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66), לוח 3.1

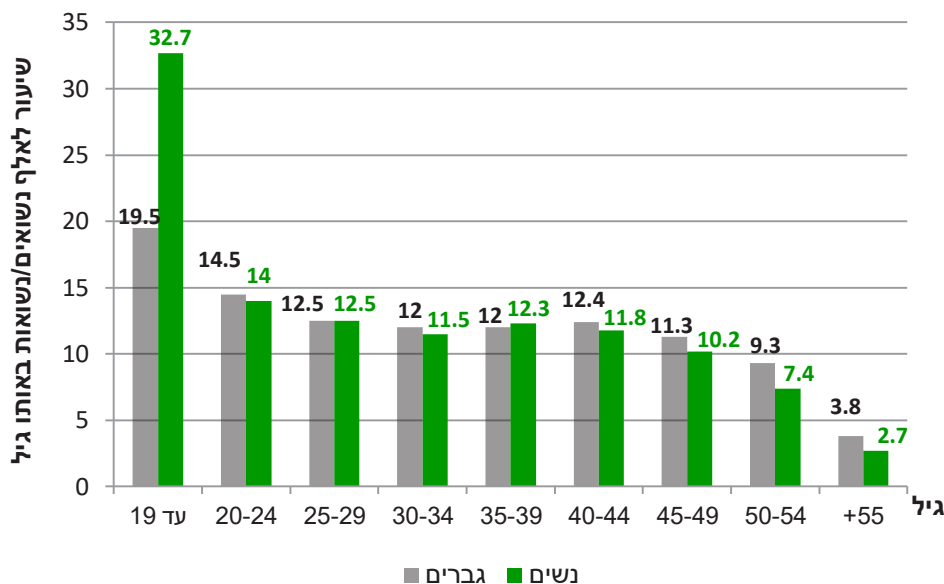

גירושין לפי גיל

בדומה לשנים קודמות, גם בשנת 2013, שכיחות הגירושין בקרב נשים וגברים ביחס למספר הנשואים בני אותו גיל, הייתה גבוהה בקרב הזוגות הצעירים. בין הגילים 44-25 שיעור הגירושין יציב למדי, והוא מתחיל לרדת מגיל 45 בקרב נשים וגברים כאחת.

תרשים 1.22: שיעור המתגרשים באוכלוסייה לפי מגדר וגיל, 2013

השיעור הוא לכל אלף נשואים/נשואות באותה קבוצת גיל

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66), לוח 3.10.

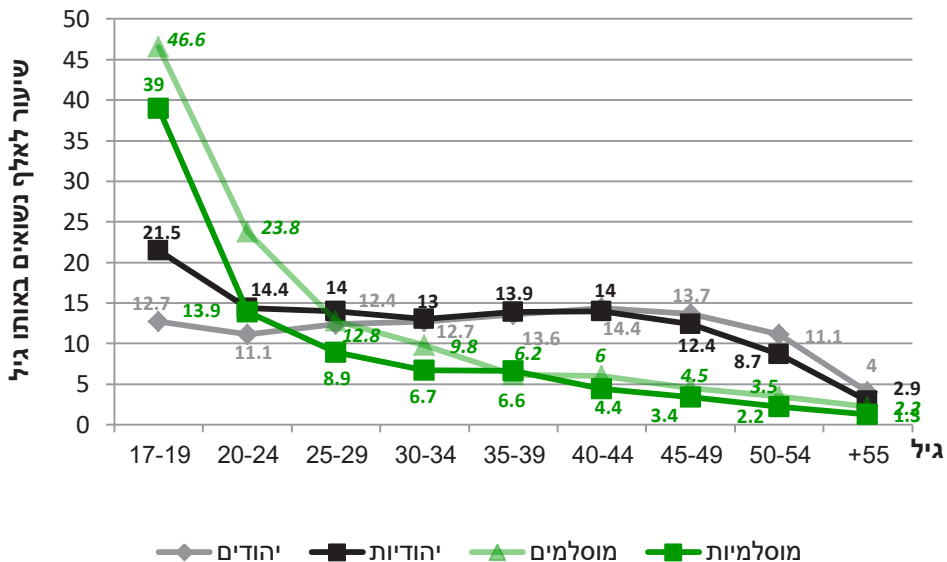
שיעור הגירושין לנשים וגברים עד גיל 19 מוסיף לעלות ונשאר השיעור הגבוה יותר בכל קבוצות הגיל לאורך שנים רבות. בקרב הנשים הוא עמד, בשנת 2013 על 32.7 לאלף נשים נשואות באותה קבוצת גיל (השיעור הגבוה ביותר בכל השנים), ובקרב הגברים עמד השיעור על 19.5 לאלף גברים נשואים (ירידה לעומת 2012 שבה היה השיעור הגירושין הגבוה ביותר של גברים עד גיל 19). השיעור הגבוה נובע כמובן מההיקף הקטן של קבוצת הנשואים באותם גילים. מספר החתנים והכלות שגילם עד 24 הוא יציב למדי מאז 1990 (בממוצע כ-13,000 ו-23,700 בהתאמה) בעוד שמספרם באוכלוסייה גדל באופן משמעותי (ב-49.4%). עם זאת, נתון זה מלמד גם על נטייה גבוהה יחסית לגירושין במקרים של נישואין בגיל צעיר.

שיעור הגירושין לגברים בגיל 20-24 ירד מאז שנת 1996 ואילו זה של הנשים נשאר יציב. מגיל 25 אצל נשים ומגיל 30 ומעלה אצל גברים מסתמנת עלייה בשיעור המתגרשים גם בגיל המבוגר יותר (+55).

גירושין לפי גיל ודת

שיעור הגירושין של נשים מוסלמיות היא הנמוך ביותר, הן ביחס לגברים מוסלמים והן ביחס ליהודים וליהודיות. בין הגילים 20-24 שיעור הגירושין הגבוה ביותר הוא בקרב גברים מוסלמים, אך החל מגיל 25 שיעור זה הולך ויורד ונעשה נמוך משיעור הגירושין בקרב גברים יהודים ונשים יהודיות. בין גילי 30 ל-40 הפער בשיעורי הגירושין בין מוסלמים ליהודים גדול יחסית ומעל לגיל 40 הוא מצומצם יותר. בין הגילים 25-29 שיעורי הגירושין של בני שני הדתות כמעט זהים.

תרשים 1.23: שיעור המתגרשים באוכלוסייה לפי מגדר, גיל ודת, 2013
השיעור הוא לכל אלף נשואים/נשואות באותה קבוצת גיל

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66), לוח 3.10

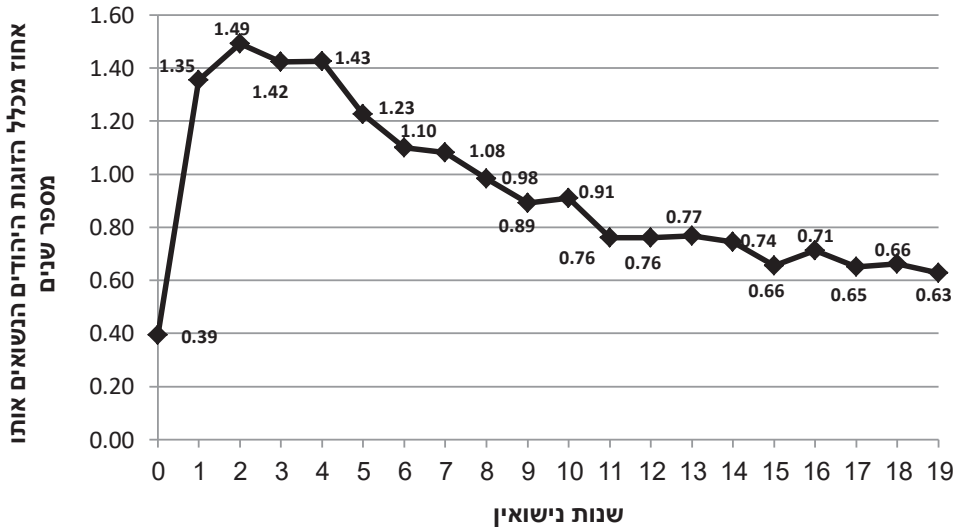
שיעור המתגרשים היהודים יחסית לשנות נישואין

נכון לשנת 2013, שיעור הגירושין הגבוה ביותר של תושבי ישראל יהודים שנישאו בארץ היה בקרב בני זוג שהיו נשואים שנתיים בלבד. השיעור יורד בהדרגה ככל שבני הזוג נשואים שנים רבות יותר. אחוז הגירושין הנמוך ביותר נרשם בקרב זוגות שהיו נשואים פחות משנה (0.40%). בשנה השנייה לנישואין אחוזי הגירושין גבוהים יותר ומגיעים ל-1.49%. לאחר שמונה שנות נישואין, לעומת זאת, שיעור הגירושין הוא פחות מאחוז.

נתון זה של אחוזי גירושין המגיעים לשיא לאחר השנה השנייה לנישואין תואם את הנתונים לאורך כל השנים, גם בתקופות שבהן שיעורי הגירושין באופן כללי היו נמוכים הרבה יותר.

תרשים 1.24: אחוז המתגרשים היהודים לפי משך הנישואין אחוז מקרב הזוגות היהודים שהיו נשואים באותה שנה.

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66), לוח 3.9.

כאשר מסכמים את שיעורי הגירושין של יהודים יחסית לשנות הנישואין, עולה כי נכון לשנת 2013 למעלה ממחצית מקרי הגירושין התרחשו לפני יום השנה העשירי לנישואין.

לידות ושיעורי פרייון

מספר לידות כולל

בשנת 2014, נרשמו 176,427 לידות חי. מספר זה ממשיך מגמת עלייה כמעט יציבה, בשנים האחרונות למעט ירידה קלה בשנת 2005.³¹

גיל היולדות

גילן הממוצע של יולדות

גילן הממוצע של יולדות בשנת 2014 היה 30 שנים. גילן הממוצע של נשים יולדות ללא סיווג דת היה 31.5 שנים. גילן הממוצע של נשים יהודיות היה 31 שנים, אחריהן נשים נוצריות בגיל ממוצע של 31.4 שנים, נשים דרוזיות בגיל ממוצע של 28.8 שנים ולבסוף נשים מוסלמיות שגילן הממוצע בעת שילדו היה 27.5.³²

31. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66), לוח 3.1.

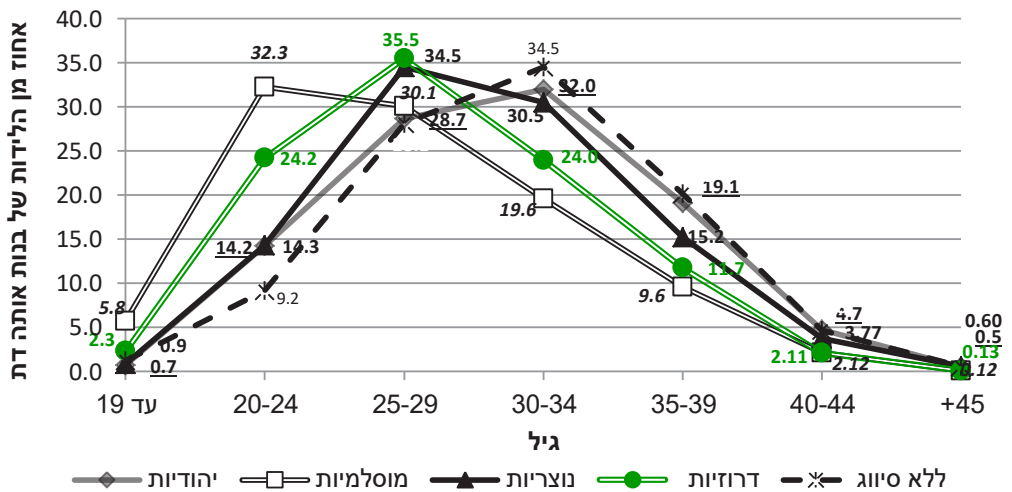
32. שם, לוח 3.14.

גילן הממוצע של היולדות בנות כל הדתות נמצא לאורך השנים בעלייה מתמדת. עלייה תלולה יותר ניכרת בקרב נשים נוצריות, שגילן הממוצע בלידה עלה ב-9.7% משנת 1995 ועד שנת 2014. בתקופה זו, גילן הממוצע של יולדות יהודיות עלה ב-5.2%, של הדרוזיות ב-4.4% ושל המוסלמיות ב-1.3% בלבד.³³

התפלגות לידות לפי גיל ודת

בשנת 2014, 68.1% מן הנשים המוסלמיות שילדו היו מתחת לגיל 30, לעומת 43.6% מהנשים היהודיות שילדו. 32% מהנשים היהודיות שילדו היו בנות 30-34 לעומת 19.6% מהנשים המוסלמיות שילדו. החל משנת 2007, רוב היולדות היהודיות היו בין הגילים 30-34. התפלגות הגילים של יולדות ללא סיווג דת דומה מאוד לזו של יולדות יהודיות, ואילו התפלגות הגילים של יולדות דרוזיות דומה לזו של יולדות מוסלמיות. מן הנתונים עולה כי נשים נוצריות מתחילות ללדת בגיל מאוחר יחסית (בדומה לנשים יהודיות) אולם מפסיקות ללדת בגיל מוקדם יחסית (בדומה לנשים דרוזיות). נתונים אלה מתיישבים עם שיעור הפריון הכולל הנמוך בקרב האוכלוסייה הנוצרית בישראל.

תרשים 1.25: לידות לפי דת ולפי גיל היולדת, 2014

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66), לוח 3.15.

33. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2005 (56), לוח 3.11.
 34. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2011 (62), לוח 3.14; הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2012 (63), לוח 3.14; הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2013 (64), לוחות 3.6 ו-3.14; הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2014 (65), לוח 3.6 ו-3.14; הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66), לוח 3.6 ו-3.14; מרכז רקמן, דו שנתון סטטיסטי נשים ומשפחה בישראל 2014, תרשים 1.29.

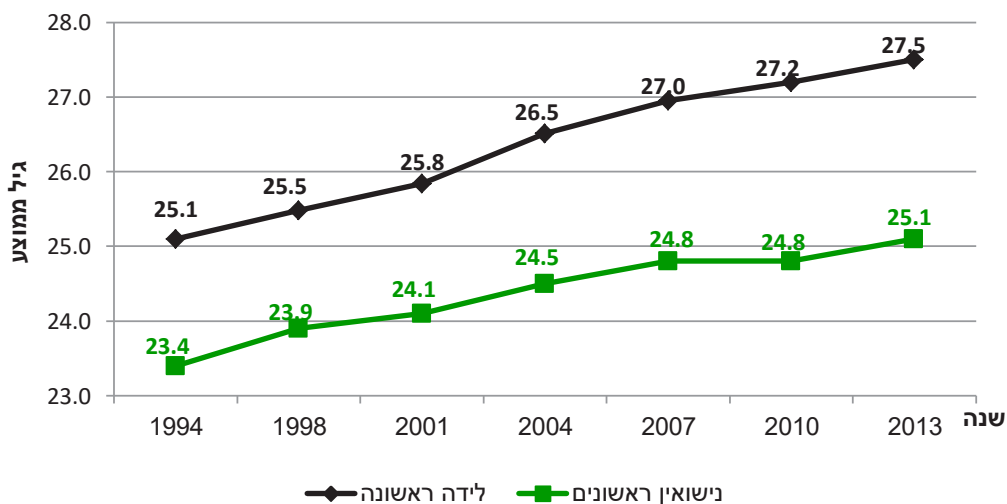

גיל ממוצע של נשים בלידה ראשונה

בדומה לגילן הממוצע של יולדות בכלל, גם גילן הממוצע של יולדות בלידה ראשונה עלה לאורך השנים. בשנת 2014, גילה הממוצע של יולדת בלידה ראשונה היה 27.5 שנים, לעומת 25.1 שנים בשנת 1994.³⁴ עלייה זאת מקבילה לעלייה בגיל הממוצע של כלות בנישואיהן הראשונים. כמו כן, ניכרת עלייה בהפרש בין גיל האישה בנישואיה הראשונים לגילה בלידה ראשונה. כך, ההפרש הממוצע בין גיל נשים בנישואין ראשונים לגילן בלידה ראשונה היה 1.7 שנים בשנת 1994, ואילו בשנת 2013 עמד כבר על 2.4 שנים.

תרשים 1.26: גיל ממוצע של נשים בלידה ראשונה ושל נשים בנישואין ראשונים (שנים נבחרות)

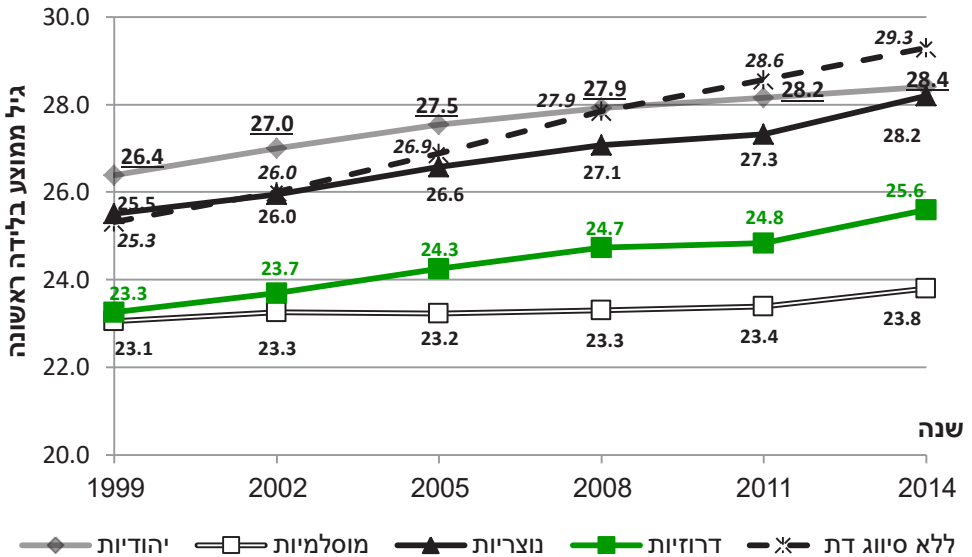
מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **שנתון סטטיסטי לישראל 2011** (62), לוח 3.14; הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **שנתון סטטיסטי לישראל 2012** (63), לוח 3.14; הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **שנתון סטטיסטי לישראל 2013** (64), לוחות 3.6 ו-3.14; הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **שנתון סטטיסטי לישראל 2014** (65), לוח 3.6 ו-3.14; הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **שנתון סטטיסטי לישראל 2015** (66), לוח 3.6 ו-3.14; מרכז רקמן, **דו שנתון סטטיסטי נשים ומשפחה בישראל 2014**, תרשים 1.29.

גם ב-2014 ניכר מתאם מובהק בין גילן של נשים בנישואין לבין גילן בלידה ראשונה. מנתונים אלה עולה כי הקשר ההדוק בין נישואין לבין הורות נשמר, ונראה שהנישואין עדיין נתפסים כתנאי מוקדם להבאת ילדים לעולם. בכמחצית מהזוגות החיים יחד ללא נישואין גיל האישה הוא מתחת ל-35 ול-67% מהם אין ילדים. ניתן להסיק כי זוגות רבים חיים בזוגרות עד לשלב שבו הם מחליטים להקים משפחה ולהביא ילדים לעולם.

בשנת 2013, ההפרש בין הגיל הממוצע של נשים בנישואין ראשונים לבין גילן הממוצע בלידה ראשונה היה 2.4 שנים לנשים יהודיות ונוצריות ו-1.8 שנים לנשים מוסלמיות ודרוזיות.³⁵

35. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **שנתון סטטיסטי לישראל 2012** (63), לוח 3.6.

תרשים 1.27: גיל ממוצע של נשים בלידתן הראשונה, לפי גיל, דת ושנה (שנים נבחרות)

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה שנתון סטטיסטי לישראל 2013 (64), לוח 3.14; הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה שנתון סטטיסטי לישראל 2014 (65), לוח 3.14; הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66), לוח 3.14; שנתון נשים ומשפחה בישראל 2012.

ניתן לראות כי גילן הממוצע של נשים מוסלמיות בלידה ראשונה הוא באופן עקבי הנמוך ביותר ועומד על כ-23 שנים, בעוד שגילן הממוצע של נשים יהודיות בלידה ראשונה היה הגבוה ביותר עד 2008. משנת 2009 גילן הממוצע של נשים ללא סיווג דת בלידה ראשונה הוא הגבוה ביותר. בעוד שגילן הממוצע של נשים יהודיות, נוצריות ודרוזיות בלידה ראשונה נמצא בעלייה לאורך השנים, גילן הממוצע של נשים מוסלמיות נותר קבוע יחסית ועלה ב-0.6 שנים בלבד בעשור האחרון. גילן הממוצע של נשים ללא סיווג דת בלידה ראשונה עלה באותה תקופה ב-2.5 שנים, של נשים נוצריות ב-1.9 שנים, של נשים יהודיות בשנה ושל נשים דרוזיות ב-1.8 שנים.

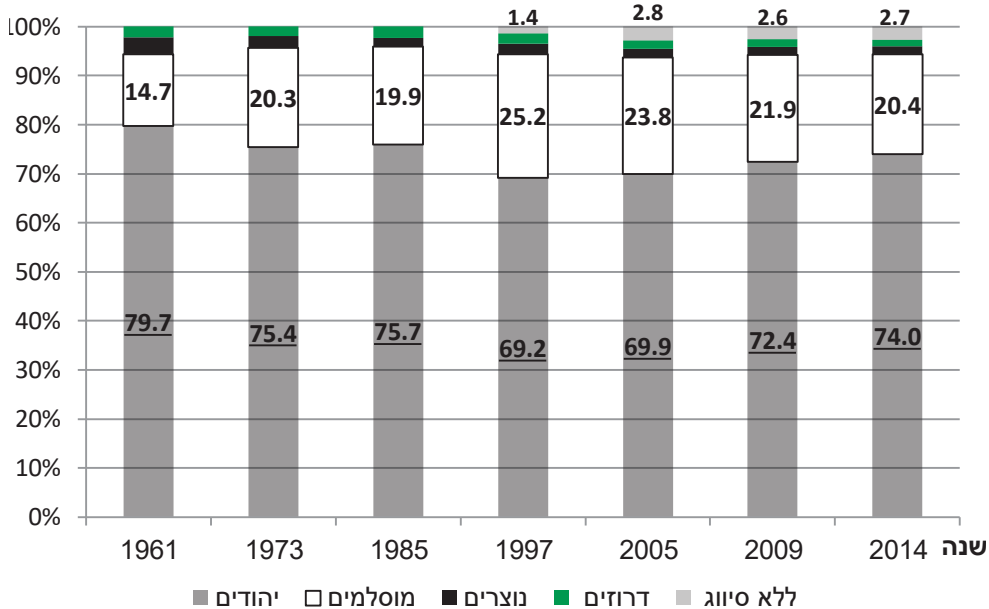

התפלגות כלל הלידות לפי דת

משנת 1955 ועד שנת 1997 חלה עלייה הדרגתית באחוז הלידות של נשים מוסלמיות מכלל לידות החי בישראל, ובהתאמה חלה ירידה הדרגתית באחוז הלידות של נשים יהודיות באותה תקופה. משנת 2003 ועד שנת 2014 חלה ירידה הדרגתית באחוז הלידות של נשים מוסלמיות ואחוז הלידות של נשים יהודיות נמצא בעלייה. אחוז הלידות של נשים נוצריות ודרוזיות יציב באופן יחסי ועומד על כ-2% מכלל הלידות לכל אחת מהקבוצות.

החל משנת 1997 נרשמים בנפרד נתונים של תושבי ישראל ללא סיווג דת, שנרשמו עד אז כחלק מהאוכלוסייה הנוצרית. שיעור הלידות של נשים ללא סיווג דת עלה עד שנת 2003 והתייצב מאז על כ-2.7% מן הלידות בישראל בכל שנה.

תרשים 1.28: לידות חי לפי דת היולדת ושנה, באחוזים מכלל לידות החי (שנים נבחרות)

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66), לוח 3.1.

שיעורי פרייה

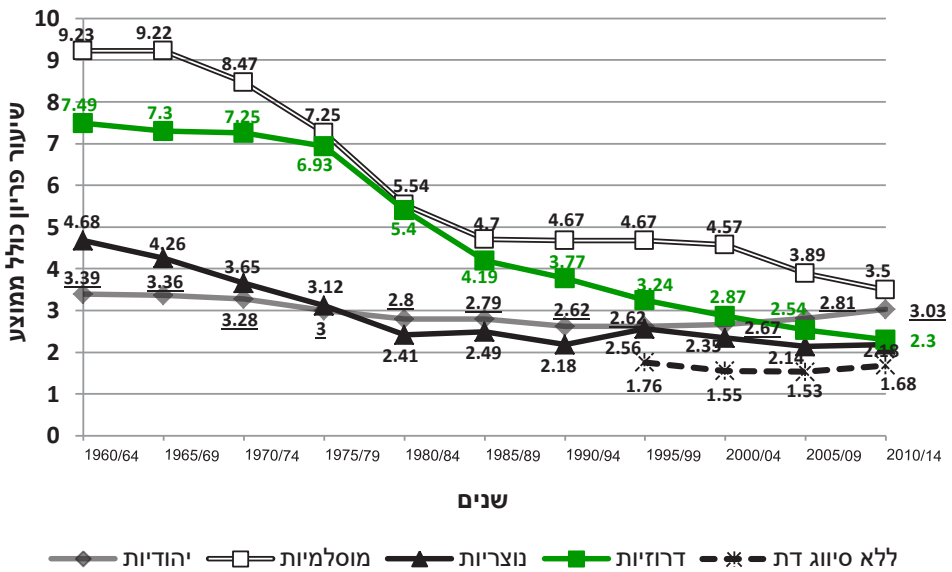
שיעור פרייה כולל

שיעור הפרייה הכולל הוא מספר הילדים הממוצע הצפוי לאשה בימי חייה. השיעור מבוסס על ההנחה שכל הנשים באוכלוסייה שגילן 15-49 תלדנה לפי שיעורי הפרייה הסגוליים (מספר לידות החי לאימהות בגיל מסוים חלקי האוכלוסייה הממוצעת הקבועה של נשים באותו גיל) באותה שנה. ככלל ניכרת מגמת ירידה בשיעור הפרייה הכולל מאז ראשית שנות השישים. בשנת 2014 עמד שיעור הפרייה הכולל בישראל על 3.1 ילדים לאישה.³⁶

שיעור הפרייה הכולל של נשים ללא סיווג דת היה הנמוך ביותר בין השנים 1960 ל-2014 ועמד על ממוצע של 1.63 ילדים לאישה, ואילו שיעור הפרייה הכולל של נשים מוסלמיות היה הגבוה ביותר ועמד על ממוצע של 6 ילדים לאישה. שיעור הפרייה הכולל בקרב נשים דרוזיות עומד על ממוצע של 4.84 ילדים לאישה, בקרב היהודיות השיעור עומד על ממוצע של 2.94 ילדים לאישה ובקרב הנוצריות השיעור עומד על ממוצע של 2.9 ילדים לאישה.

תרשים 1.29: שיעור פרייה כולל לפי דת ומגמה

בנתונים רב שנתיים מוצג ממוצע לשנה

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66), לוח 3.13

בחלוקה לפי דת ניתן לראות כי שיעורי הפרייה של נשים יהודיות היו יציבים ועמדו בממוצע על כ-3 ילדים לאישה, ואילו אלה של המוסלמיות והדרוזיות ירדו באופן חד. גם בקרב הנשים הנוצריות הייתה ירידה בשיעור הפרייה הכולל, אם כי פחות חדה משל המוסלמיות או הנוצריות. עם זאת, מאז שנת 2000 ועד שנת 2014 שיעור הפרייה הכולל של נשים יהודיות עלה ב-16.9%, לעומת ירידה בשיעור הפרייה של בנות שאר הדתות: ירידה של 29.3% בקרב נשים מוסלמיות, 28.3% בקרב דרוזיות ו-11% בקרב נשים נוצריות.

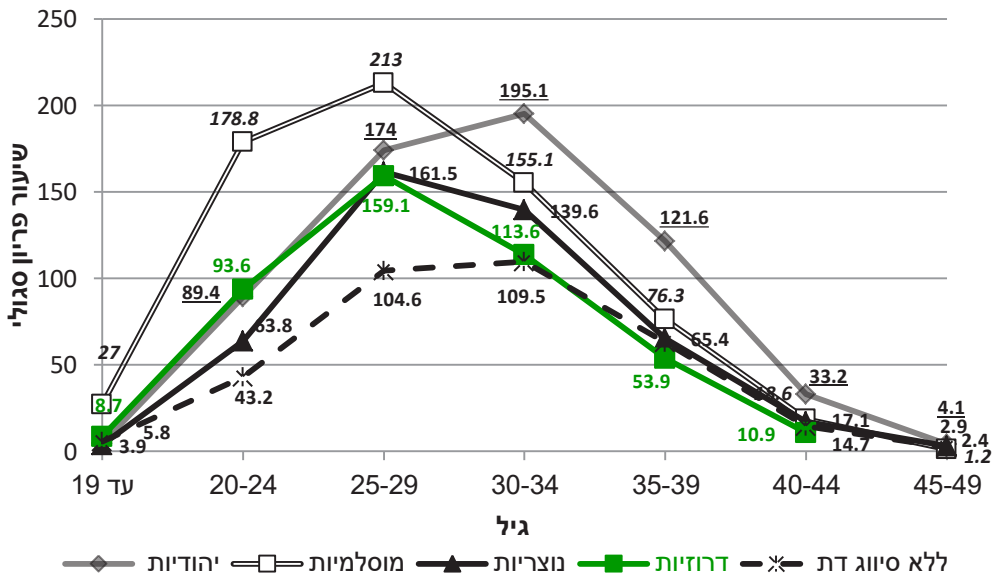

שיעורי הפריזון של נשים ללא סיווג דת מחושבים רק משנת 1995, ומאז ירד שיעור הפריזון הכולל שלהן ב-4.5%.

שיעור פריזון סגולי לפי גיל

כאמור, שיעור פריזון סגולי הוא מספר לידות החי לאימהות בגיל מסוים חלקי האוכלוסייה הממוצעת הקבועה של נשים באותו גיל.

תרשים 1.30: שיעור פריזון סגולי לפי גיל ודת, 2014

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66), לוח 3.14

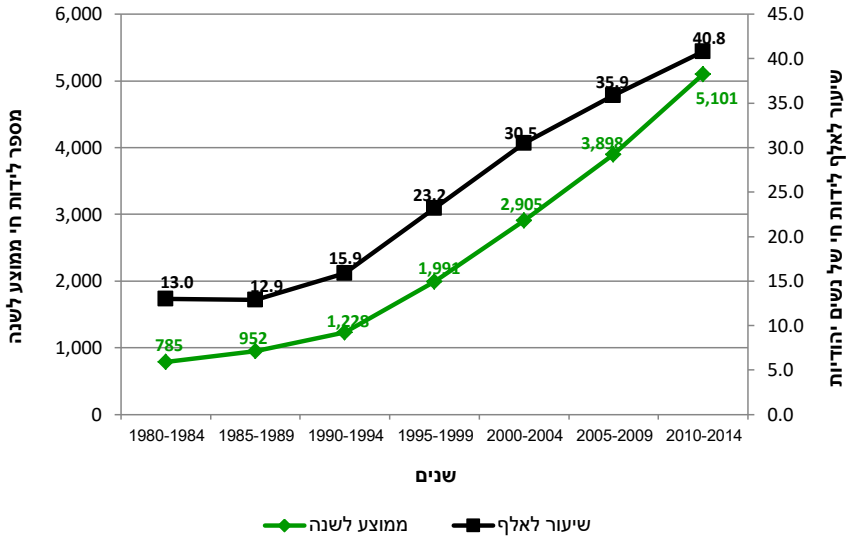
בדומה לשנים קודמות, גם בשנת 2014, שיעור הפריזון הסגולי בקרב נשים מוסלמיות עד גיל 29 היה הגבוה ביותר. שיעור הפריזון הסגולי הגבוה ביותר נרשם בגילי 25-29 לבנות כל הדתות מלבד יהודיות, שאצלן השיעור הגבוה ביותר היה בגילי 30-34. שיעור הפריזון הסגולי לבנות 30-39 היה גבוה יותר בקרב נשים יהודיות מאשר בקרב בנות שאר הדתות. שיעור הפריזון הסגולי של נשים ללא סיווג דת היה נמוך מזה של בנות כל שאר הדתות כמעט בכל הגילים.

לידות חי של נשים יהודיות רווקות³⁷

בשנת 2014, היו בישראל 5,992 לידות חי של רווקות יהודיות, הממשיכות את מגמת העלייה בלידות כאלה מאז שנות השמונים. עלייה זו נכונה הן במספרים מוחלטים והן יחסית ללידות החי של נשים יהודיות בכלל באותן שנים.

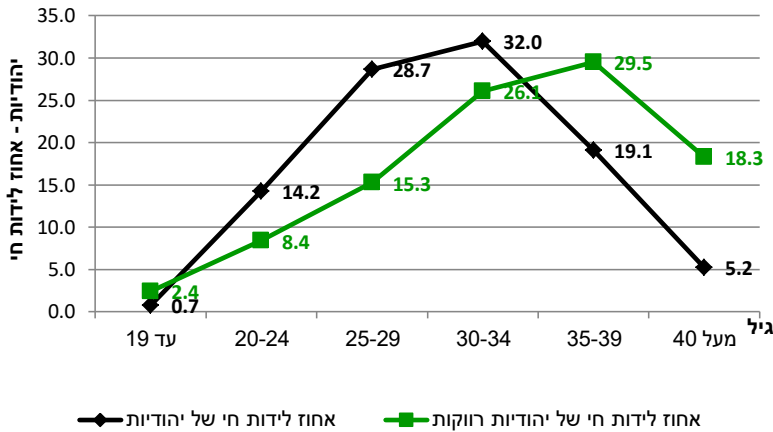
37. לידות של רווקות בנות דתות אחרות אינן מופיעות בפרסומי הלמ"ס משום שמספרן ברשומות זניח.

תרשים 1.31: מספר הלידות הממוצע של נשים יהודיות רווקות ושיעור לידות החי שלהן לאנף לידות חי של נשים יהודיות, לפי שנה (שנים נבחרות) בנתונים רב שנתיים מוצג ממוצע לשנה

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66), לוח 3.14

תרשים 1.32: אחוז לידות חי של נשים יהודיות רווקות ושל יהודיות בכלל לפי גיל היולדת, 2014

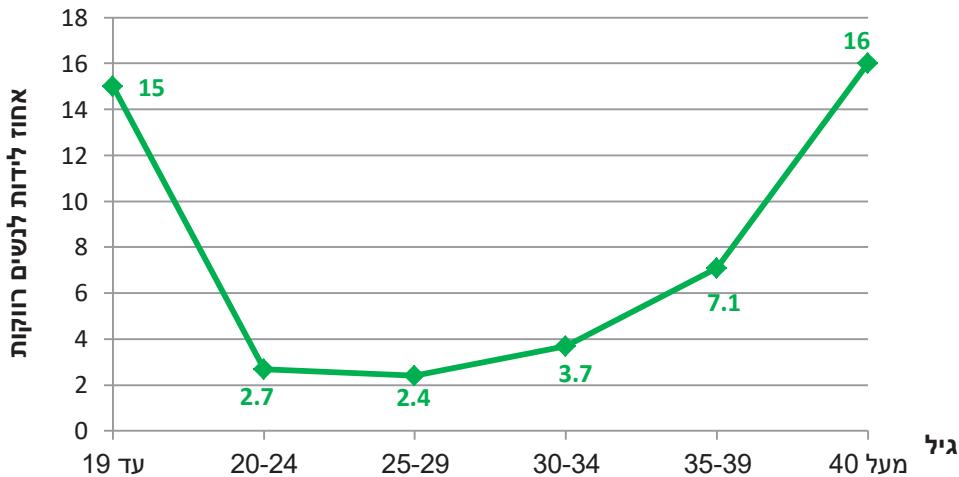
מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66), לוחות 3.15 ו-3.17

כפי שעולה מהנתונים לעיל, קיים שוני בין התפלגות הלידות של רווקות יהודיות לפי גיל לבין זו של כלל הנשים היהודיות. בעוד ש-74.9% מן הלידות של נשים יהודיות בשנת 2014 היו של יולדות בגילי 20-34, רק 49.8% מן הלידות של רווקות יהודיות היו בגילים הללו. לעומת זאת, 47.8% מן הרווקות היהודיות שילדו בשנת 2014 היו בנות 35 ומעלה, שיעור כמעט כפול מזה של כלל היולדות היהודיות.³⁸

38. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66), לוחות 3.15 ו-3.17

תרשים 1.33: אחוז לידות חי של יהודיות רווקות מכלל לידות החי של יהודיות באותו גיל, 2014

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **שנתון סטטיסטי לישראל 2015** (66), לוח 3.17

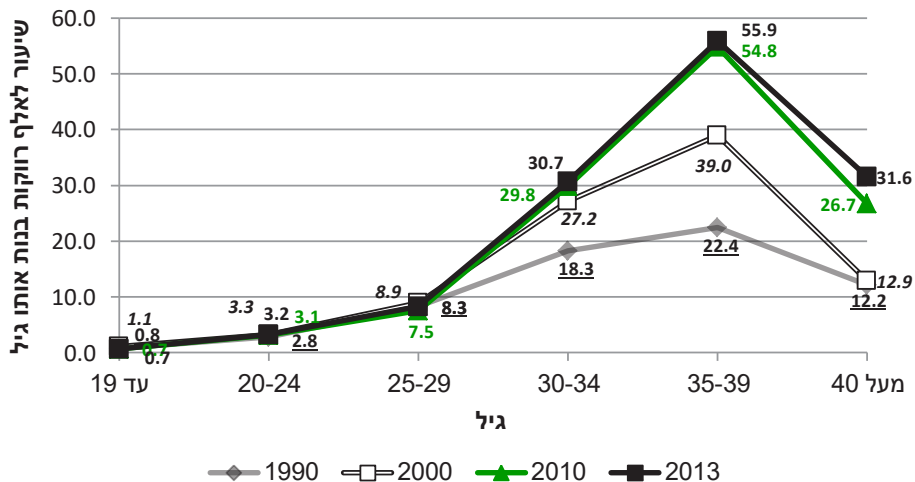
נראה כי מתחת לגיל 19 מדובר בעיקר בהריונות לא מתוכננים של צעירות שאינן נשואות, בעוד שבגילים המבוגרים יותר מדובר בעיקר בהריונות מתוכננים של נשים שלא נישאו והחליטו להרות למרות זאת.

שיעור הלידות של רווקות יהודיות מתוך כלל הלידות של נשים יהודיות בגילים שמעל 35, ובעיקר בגילי 40 ומעלה, נמצא במגמת כללית של עלייה לאורך השנים.³⁹ כפי שעולה מתרשים 1.34, בשנים האחרונות ניכרת עלייה במספר הרווקות שיוולדות בגילי שלושים ומעלה. שיעור הרווקות בגילי 35-39 שילדו בשנת 2013 היה גבוה ב-43% מהשיעור המקביל בשנת 2000, ופי שניים וחצי מהשיעור המקביל בשנת 1990. זאת לעומת שיעור הרווקות שילדו בגילים של עד 29 מתוך כלל הרווקות היהודיות, שיעור שלא השתנה כמעט בשני העשורים האחרונים. משמעותי מכל הוא השינוי בקרב רווקות בגיל 40 ומעלה: שיעור הלידות של נשים אלו בשנת 2013 היה גבוה ב-245% מהשיעור המקביל בשנת 2000 וב-259% מהשיעור המקביל בשנת 1990.

39. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **שנתון סטטיסטי לישראל 2015** (66), לוח 3.17; הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **שנתון סטטיסטי לישראל 2012** (63), לוח 3.17; הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **שנתון סטטיסטי לישראל 2011** (62), לוח 3.17; הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **שנתון סטטיסטי לישראל 2009** (61), לוח 3.17.

תרשים 1.34: שיעור לידות החי בקרב נשים יהודיות רווקות לפי גיל הילודת, לפי שנה (שנים נבחרות)

השיעור נמדד לכל אלף נשים יהודיות רווקות בנות אותו גיל

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **שנתון סטטיסטי לישראל 2015** (66), לוח 3.17; הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **שנתון סטטיסטי לישראל 2012** (63), לוח 3.17;

הפריות חוץ גופיות

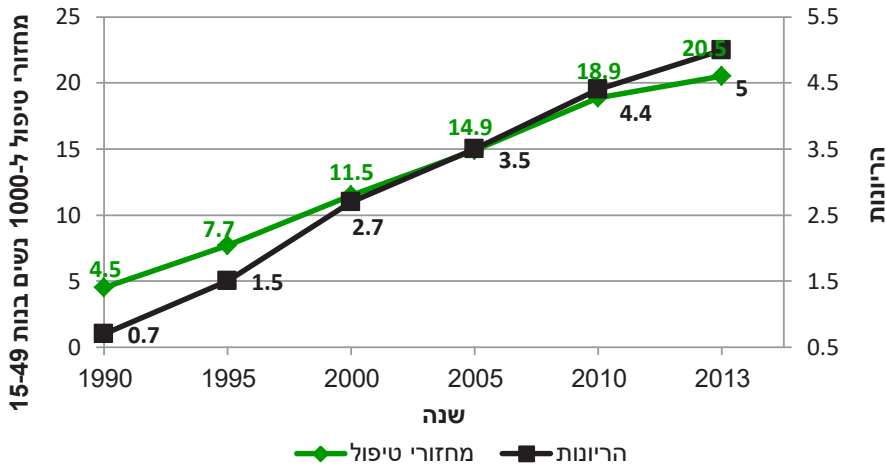
מספר ההפריות החוץ גופיות שמתבצעות בישראל בכל שנה נמצא בעלייה מתמדת מאז ראשית שנות התשעים. מרבית מחזורי הטיפול כללו החזרת עוברים, רבע מהם הסתיימו בהריון וכחמישית הסתיימו בלידת חי. מספר מחזורי הטיפול בהפריה חוץ גופית בשנת 2013 הגיע ל-39,174, בהשוואה ל-38,284 בשנת 2011 (עלייה של 2.3%). לשם השוואה, בשנת 2000, היו רק 18,011 מחזורי טיפול. שיעור מחזורי הטיפול הוא 20.5 לכל 1000 נשים בגיל הפריון (גילי 15-49), בהשוואה ל-18.9 בשנת 2010 ול-11.5 בשנת 2000, עלייה של 8.5% משנת 2010 ועלייה של 80% משנת 2000.⁴⁰

40. משרד הבריאות, **הפריה חוץ גופית בישראל 1990-2013** (פורסם 19/07/2015)

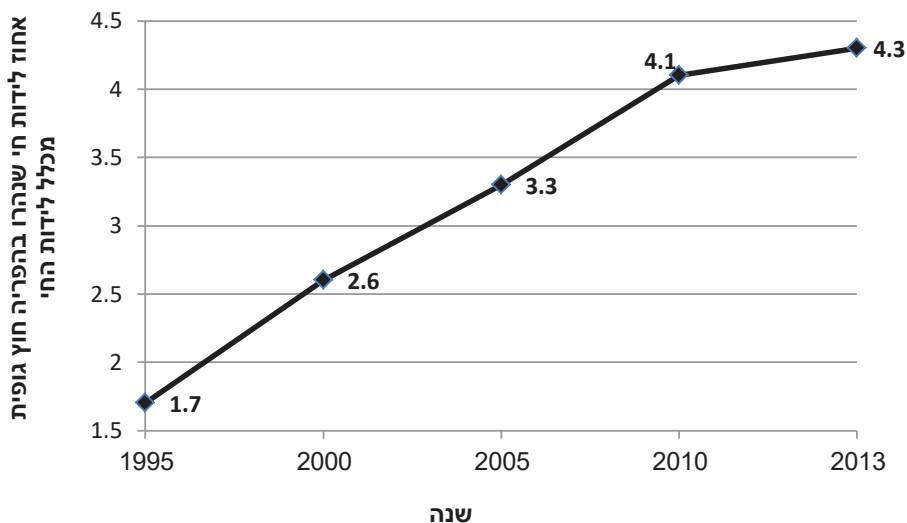
תרשים 1.35: שיעור מחזורי טיפול בהפריה חוץ גופית ל-1000 נשים בגילי 15-49, ומספר הריונות שנהרו מהפריה חוץ גופית (שנים נבחרות)

מקור: משרד הבריאות, הפריה חוץ גופית בישראל 1990-2013, עמ' 6 (פורסם 19/07/2015)

ניתן לראות כי שיעור ההריונות לאחר טיפולי הפריה חוץ גופית ל-1000 נשים בגיל הפרייה נמצא במגמת עלייה. בשנת 2013 עלה השיעור ל-5, בהשוואה ל-2.7 בשנת 2000. השיעור עלה ב-13.6% משנת 2010, ב-43% משנת 2005 וב-85% משנת 2000. כשני שלישים מההריונות לאחר טיפולי הפריה חוץ גופית הסתיימו בלידה חי - 64% בשנת 2013 המהווים 4.3% מכלל לידות החי באותה השנה.⁴¹

תרשים 1.36: אחוז לידות החי שנהרו בהפריה חוץ גופית מכלל לידות החי (שנים נבחרות)

מקור: משרד הבריאות, הפריה חוץ גופית בישראל 1990-2013 (פורסם 19/07/2015)

הפסקות היריון

פניות לוועדה להפסקת היריון

הפסקת היריון בישראל מוסדרת בחוק העונשין, התשל"ד-1977 (להלן: "החוק"). בהתאם לאמור בסעיף 315 לחוק על מנת לבצע הפסקת היריון יש לפנות לוועדה מיוחדת, שלה ניתנה הסמכות הבלעדית לאשר הפסקות היריון. הוועדה מונה שלושה אנשי מקצוע: גינקולוג, עובד סוציאלי ורופא נוסף. החוק מחייב כי לפחות אחד מחברי הוועדה יהיה אישה.

החוק מגדיר למי ובאילו נסיבות מותר לבצע הפסקת היריון. וקובע כי אדם המבצע הפסקת היריון בניגוד להוראות החוק עובר עבירה פלילית ועלול להישפט ולהיענש במאסר של עד חמש שנים.

סעיף 316 לחוק מקנה סמכות לוועדה לאשר הפסקת היריון אם מתקיים אחד מהמקרים הבאים:

1. האישה צעירה מגיל הנישואין [18] או שמלאו לה 40 שנה.
2. ההיריון נובע מיחסים אסורים לפי החוק הפלילי, או מיחסי עריות, או שהוא לא מנישואין.
3. הולד עלול להיות בעל מום גופני או נפשי.
4. המשך ההיריון עלול לסכן את חיי האישה או לגרום לאשה נזק גופני או נפשי.

בכל מקרה אחר הפסקת היריון איננה חוקית בישראל ואין לוועדה סמכות לאשר אותה. אישה המעוניינת לבצע הפסקת היריון נדרשת לפנות בבקשה מנומקת לוועדה להפסקת היריון במוסד הרפואי שבו היא בוחרת. במקרים רבים, טרם הכניסה לוועדה נפגשת האישה עם עובדת סוציאלית, המסבירה לה את הנהלים ודנה אתה בפרטי המקרה הספציפי. אם הוועדה מחליטה לאשר את הבקשה, האישה יכולה להתאשפד בבית החולים על מנת לבצע את הפסקת היריון.⁴² בשנת 2013 הוגשו 20,857 פניות לוועדה להפסקת היריון. 20,369 מהן אושרו, ו-19,356 הפסקות היריון בוצעו בפועל.

אחוז האישורים בוועדה להפסקת היריון

החל משנות ה-90 ניכרת מגמת עלייה באחוזי האישורים שמעניקה הוועדה להפסקת היריון. בשנת 1990, אישרה הוועדה 89% מן הבקשות שהוגשו לה והחל משנת 2000 אושרו בין 98%-99% מן הבקשות בכל שנה. עלייה דומה הייתה גם באחוז הפסקות היריון המבוצעות בפועל יחסית לאישורים המתקבלים: בשנת 1990 התבצעו הפסקות היריון ב-91% מן המקרים שבהם התקבל אישור לכך (שהיו 81% מן הפניות), והחל משנת 2000 בוצעו הפסקות היריון ב-96% מן המקרים המאושרים, שהיוו 94%-95% מן הפניות לוועדה להפסקת היריון.

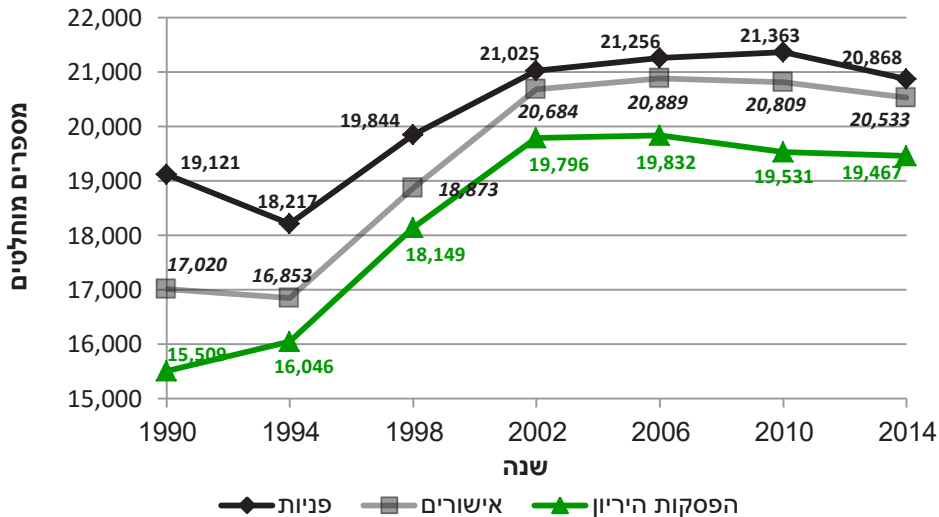
ייתכן שהאחוז הגבוה של האישורים שמעניקות הוועדות נובע בין השאר מכך שנשים שיודעות שבקשתן לא תאושר אינן פונות לוועדה מלכתחילה. נכון ליום 1.12.2015 אגרת הפניה לוועדה היא בסך 407 ש.

42. אתר משרד הבריאות, ועדות להפסקת היריון:

<http://www.health.gov.il/pages/default.asp?maincat=49&catId=349&PageId=2597>

תרשים 1.37: מספרים מוחלטים של פניות לוועדה להפסקת היריון, אישורים שנתנה הועדה והפסקות היריון שבוצעו בפועל (שנים נבחרות)

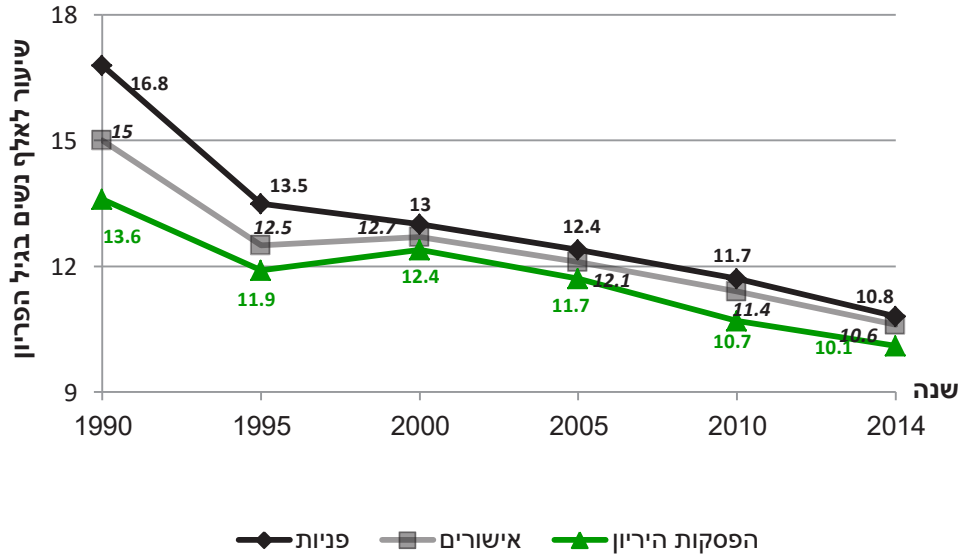
מקור: משרד הבריאות, הפסקות היריון על פי חוק 1990-2014 (פורסם דצמ' 2015), עמ' 9

שיעור הפניות לוועדה להפסקת היריון

השיעור היחסי של פניות לוועדה להפסקת היריון לכל אלף נשים בגיל הפרייון נמצא בירידה מאז שנת 1990, וכמוהו גם שיעור האישורים שנותנת הוועדה ושיעור הפסקות ההיריון המבוצעות בפועל. בשנת 2014, פנו לוועדה להפסקת היריון 10.8 מכל אלף נשים בגיל הפרייון, לעומת 16.8 בשנת 1990 - ירידה של 35.7%. הפלות התבצעו בפועל בשנת 2014 לכל אלף נשים בגיל הפרייון, לעומת 13.6 בשנת 1990, ירידה של 25.7%.

במחצית הראשונה של שנות התשעים נרשמה מגמת ירידה בשיעור הפסקות ההיריון, במחצית השנייה השיעור היה יציב יחסית ומתחילת שנות האלפיים נרשמה שוב מגמת ירידה.

תרשים 1.38: שיעורי פניות לוועדה להפסקת היריון, אישורים שנתנה הועדה והפסקות היריון שבוצעו בפועל (שנים נבחרות) – השיעור הוא לאלף נשים בגיל הפרייה

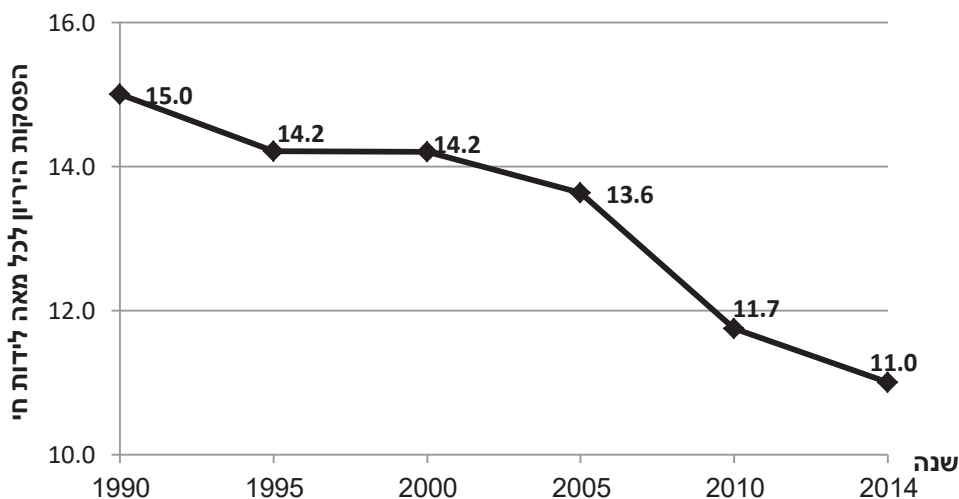
מקור: משרד הבריאות, הפסקות היריון על פי חוק 1990-2014 (פורסם דצמ' 2015), עמ' 9

שיעור הפסקות ההיריון ביחס ללידות חי

מספר הפסקות ההיריון שבוצעו בכל שנה ביחס למאה לידות חי נמצא גם הוא בירידה לאורך השנים (15 בשנת 1990 ו-11 ב-2014, ירידה של 26.7%), בין השאר משום שמספר לידות החי עולה בכל שנה (ראו: מספר לידות כולל המפורט לעיל).

תרשים 1.39: הפסקות הריון שבוצעו בבתי חולים ביחס למאה לידות חי (שנים נבחרות)

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **שנתון סטטיסטי לישראל 2015** (66), לוח 3.1; משרד הבריאות, **הפסקות הריון על פי חוק 1990-2014** (פורסם דצמ' 2015), עמ' 14

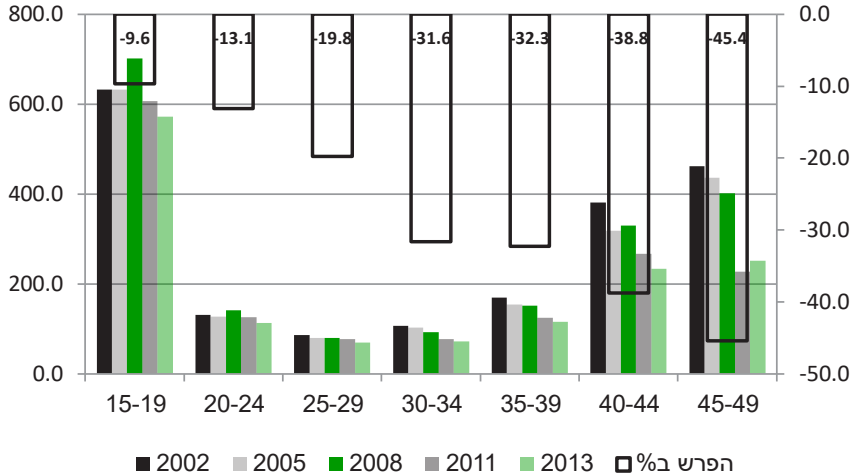
אישורי הוועדה להפסקת היריון לפי גיל

ניכרת מגמה מובהקת של ירידה בשיעור האישורים שנותנת הוועדה להפסקת היריון לנשים בגילים המבוגרים יותר, לעומת עלייה בשיעור האישורים לנשים בגילים הצעירים יותר. בגילי הפריון המרכזיים שיעור האישורים הניתנים בוועדה להפסקת היריון נמוך יותר יחסית לאלף לידות חי (בין השאר משום שאלה השנים שבהן מספר לידות החי הוא הגבוה ביותר), וגם שיעור השינוי באישורים הללו לאורך השנים נמוך יחסית. כאמור, הרוב המוחלט של הפניות המוגשות לוועדה להפסקת היריון נענות באישור: בשנת 2013, אושרו מעל 99% מן הפניות של נשים עד גיל 24 ומעל גיל 40, ומעל 98% מן הפניות של נשים בגילים אחרים. לפיכך, המגמות המאפיינות את מספר האישורים משקפות גם את מספר הפניות.⁴³

43. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **שנתון סטטיסטי לישראל 2015** (66), לוחות 3.22, 3.23.

תרשים 1.40: שיעור האישורים בוועדה להפסקת היריון (שנים נבחרות) לפי גיל ואחוז השינוי משנת 2002 לשנת 2013

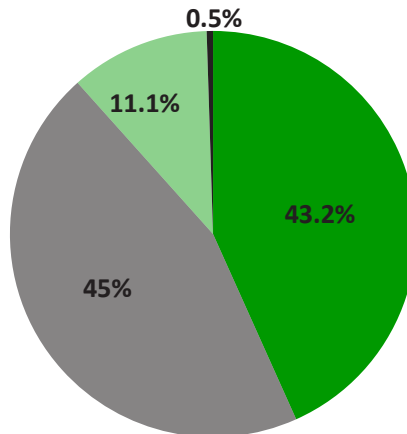
השיעור הוא לאלף לידות חי של נשים בנות אותו גיל

מקור: משרד הבריאות, הפסקות היריון על פי חוק 1990-2014 (פורסם דצמ' 2015), עמ' 36. הנתונים של שנת 2000 הם מהדוח של משרד הבריאות, הפסקות היריון על פי חוק 1990-2007, עמ' 33

פניות לוועדה להפסקת היריון לפי מצב משפחתי

תרשים 1.41: אחוז הפניות לוועדה להפסקת היריון לפי מצב משפחתי, 2013

■ אלמנות ■ נשואות ■ גרורות ■ רווקות

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66), לוח 3.22

כפי שעולה מהנתונים הנזכרים לעיל, השיעור הגבוה ביותר של הפונות לוועדה להפסקת הריון הוא שיעור הנשואות, בעוד שהשיעור הנמוך ביותר הוא שיעור האלמנות. ההפרש בין שיעור הנשואות לבין שיעור הרווקות אינו גדול ועומד על 1.8% בלבד.

בעשור האחרון עלה חלקן של הרווקות בקרב כלל הפונות לוועדות (מ-40.5% ב-2000 ל-43.2% ב-2013) וירד חלקן של הנשואות (מ-45.6% ל-45% בהתאמה).⁴⁴

באופן כללי ניתן לראות יציבות בשיעור הרווקות הפונות לוועדות להפסקת הריון (סביב 44%) ואילו שיעור הנשואות, שהיה בירידה עד שנת 2008, החל לעלות שוב בשנת 2009.

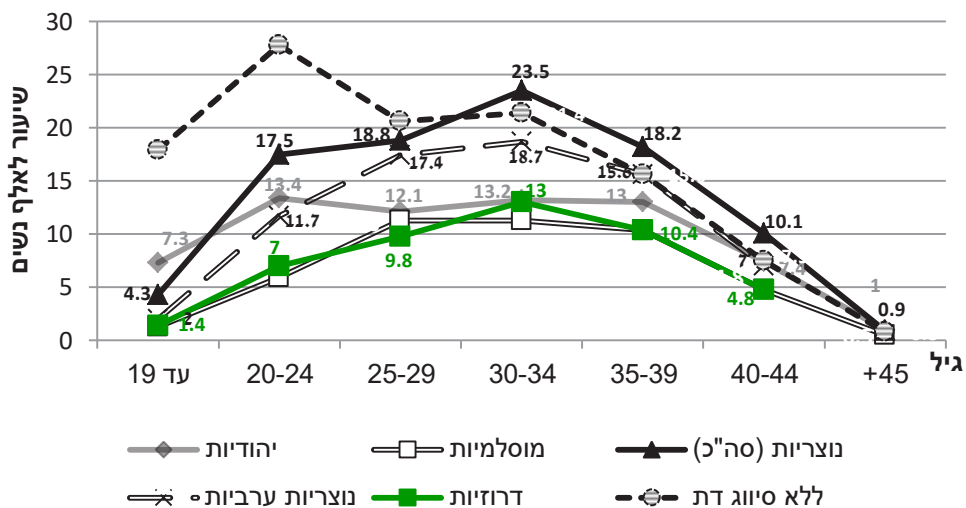
פניות לוועדה להפסקת הריון לפי דת

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מסווגת, בלוחות לפי דת, כדלהלן: יהודים, מוסלמים, נוצרים ערבים ונוצרים לא ערבים, דרוזים וללא סיווג דת.⁴⁵

שיעור הפניות לוועדה להפסקת הריון לאלף נשים בנות אותו גיל גבוה באופן משמעותי בקרב נשים ללא סיווג דת מאשר בקרב נשים מכל קבוצה דתית אחרת, ואחריהן בקרב הנוצרות.

תרשים 1.42: שיעור הפונות לוועדה להפסקת הריון לפי גיל ודת, 2013

השיעור הוא לאלף נשים בנות אותה דת וגיל

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66)**, לוח 3.22

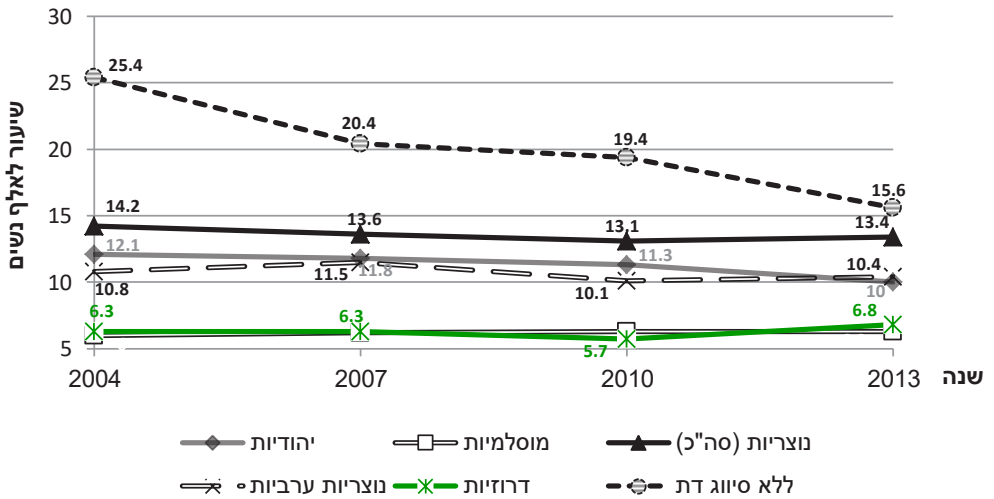
שיעורי הפניות לוועדות להפסקת הריון משתנים בהתאם לדת הפונה. בשנת 2013 היה שיעורן של נשים ללא סיווג דת ושל נוצרות הגבוה ביותר (15.6 ו-13.4 בהתאמה), בערך פי שניים משיעורן של הפונות המוסלמיות והדרוזיות (6.3 ו-6.8 בהתאמה).

44. משרד הבריאות, **הפסקות הריון על פי חוק 1990-2014** (פורסם דצמ' 2015)

45. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66)**, מבוא לפרק 2, עמ' 82

הירידה הבולטת בשיעור הפונות לוועדה להפסקת היריון בעשור האחרון היא בקרב נשים ללא סיווג דת (מ-25.4 ב-2004 ל-15.6 ב-2013 - ירידה של כ-39%). מסתמנת גם ירידה בפניות של נשים יהודיות (17%-) ואילו בקרב המוסלמיות, הנוצריות הערביות והדרוזיות נשמרת יציבות (כ-5%).

תרשים 1.43: שיעור הפונות לוועדה להפסקת היריון לפי דת (שנים נבחרות)

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66), לוח 3.22

התפלגות הפסקות ההיריון לפי סעיפי החוק

כאמור, החוק מונה ארבעה מקרים שבהם ניתן לאשר הפסקת היריון. סל שירותי הבריאות כולל מימון להפסקות היריון שאושרו על סמך סעיפי גיל האישה (מאז ינואר שנת 2009 גם לנערות עד גיל 19 ולא רק עד גיל 18), סיכון בריאות האישה ומום גופני של הוולד. הפסקת היריון מיחסים אסורים ממומנת במקרים שבהם היחסים נגדו את החוק הפלילי, כלומר במקרים של אונס וגילוי עריות. מקרים אחרים הכלולים בסעיף זה - למשל, היריון של נשים לא נשואות, או היריון מחוץ לנישואין - מאפשרים הפסקת היריון חוקית, אולם במימון עצמי.⁴⁶

על פי מחירון משרד הבריאות לשירותים אמבולטוריים ולשירותי אשפוז, המעודכן ליום 06.06.2016, מחירה של הפסקת היריון כירורגית (לרבות גרידה) היא 3,024 ₪ ושל הפסקת היריון תרופתית היא

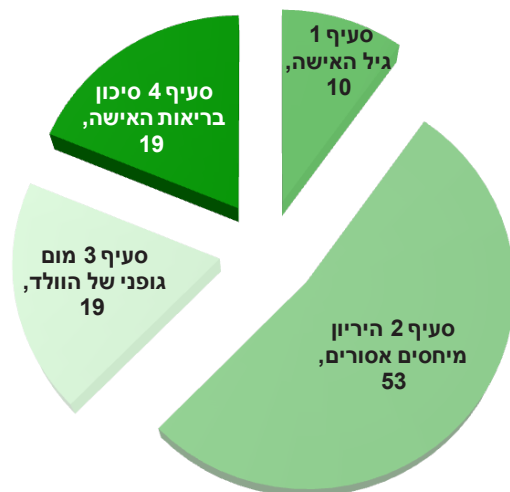
2,180 ₪.⁴⁷

46. הכנסת, מרכז מחקר ומידע מימון הפסקות היריון עקב יחסים מחוץ לנישואין - אומדן עלות, 20.09.2006, עמ' 2. 47. <http://www.health.gov.il/Subjects/Finance/Taarifon/Pages/PriceList.aspx> כניסה 16.11.2016

תרשים 1.44: התפלגות האישורים שניתנו להפסקות היריון בשנת 2014, לפי סעיפי החוק

מקור: משרד הבריאות, הפסקות היריון על פי חוק 1990-2014 (פורסם דצמ' 2015), עמ' 12

קיים הבדל בין סעיפי החוק השונים: הסעיפים הנוגעים לבריאות האישה (סעיף 4) והעובר (סעיף 3) מהווים עילה להפסקת היריון בכפוף לבדיקת רופא. סעיף 2, לעומת זאת, (היריון מיחסים אסורים) הוא סעיף כללי יותר המאפשר הפסקת היריון ללא צורך בהבאת הוכחה או אישור מגורמים חיצוניים (מלבד הוועדה עצמה, כמובן). לכן, ייתכן שלעתים הוא משמש לקבלת אישור מן הוועדה אף שההיריון אינו מחוץ לנישואין, הואיל ואין לאישה דרך אחרת לקבל אישור להפסקת ההיריון.⁴⁸ סעיף 2 לחוק הוא הסעיף העיקרי שלפיו מאושרות הפסקות היריון בכל שנה, ומאז שנת 1996 הוא העילה לקבלת למעלה ממחצית האישורים שמעניקה הוועדה להפסקת היריון.⁴⁹

שיעור הפסקות ההיריון ירד ב- 5% משנת 2013, ב- 13% משנת 2005 וב- 18% משנת 2000 וב- 25% משנת 1990. ירידה נרשמה במרבית סעיפי החוק, אך עיקר הירידה נרשמה בסעיף 2 - היריון מיחסים מחוץ לנישואין.⁵⁰

שיעור הפסקות ההיריון לפי סעיף 2 לחוק נמצא במגמת ירידה החל משנות האלפיים. משנת 2000, ירד השיעור ב- 20% ומשנת 2010 ירד השיעור ב- 7%. שיעור הפסקות ההיריון לפי סעיף 4 לחוק (סיכון בריאות האישה) נמצא במגמת ירידה מתחילת שנות התשעים. משנת 1990 השיעור ירד ב- 50%, משנת 2000 ירד השיעור ב- 20% ומשנת 2010 ירד השיעור ב- 3%. שיעור הפסקות ההיריון לפי סעיף 3 לחוק (מום בעובר) ירד ב- 32% משנת 1990, ב- 10% משנת 2000. משנת 1995 השיעור יציב ונע בין 1.9 ל- 2.1 ל- 1000 נשים בגיל הפריון. שיעור הפסקות ההיריון לפי סעיף 1 לחוק (גיל האישה) ירד ב- 33% משנת 1990 וב- 25% משנת 2000. בעשור האחרון, השיעור יציב ונע בין 1.1 ל- 1.2 ל- 1000 נשים בגיל הפריון.⁵¹

48. ראו: שם.

49. משרד הבריאות, הפסקות היריון על פי החוק 1990-2007, עמ' 13.

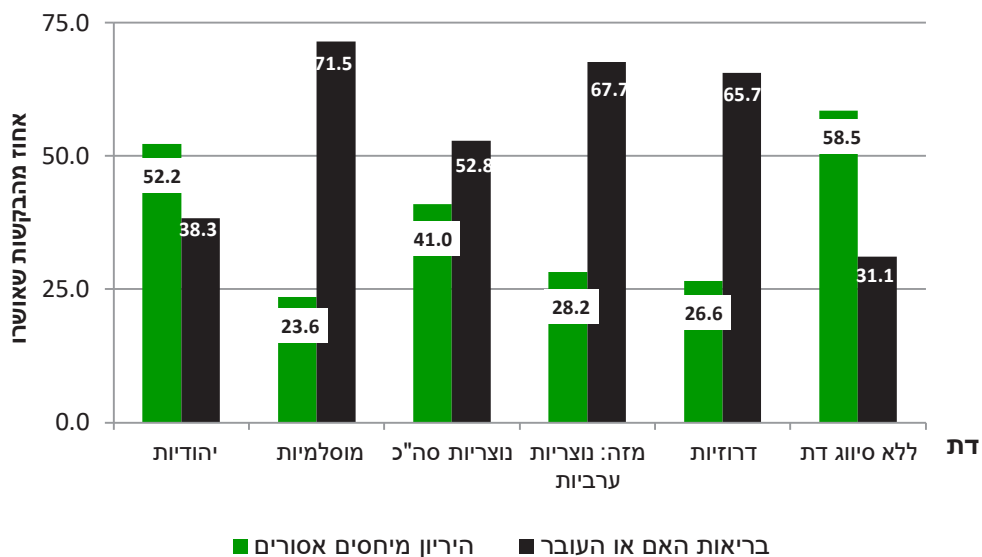
50. משרד הבריאות, הפסקות היריון על פי חוק 1990-2014, עמ' 11

51. ראו: שם

בהתפלגות על פי דת, סעיף היריון מיחסים אסורים היה בשנת 2003 הסעיף שעל פיו אושרו רוב הפניות של נשים ללא סיווג דת ושל נשים יהודיות - כך גם בשנת 2013. לעומת זאת, אצל נשים מוסלמיות, דרוזיות ונוצריות ערביות מהווים סעיפי הבריאות רוב מוחלט של הפניות.⁵²

תרשים 1.45: אחוז האישורים להפסקת היריון שאושרו בשנת 2013, לפי סעיפי החוק (סעיפים נבחרים) ולפי דת

עמודת "בריאות האם או העובר" כוללת את סעיף 3 (בריאות העובר) וסעיף 4 (בריאות האישה) לחוק.

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66), לוח 3.23

יש לציין כי הנתונים לעיל כוללים את הפסקות ההיריון המתבצעות בישראל בהתאם לחוק בלבד. קיימים גם מקרים בהם נשים מבצעות הפסקות היריון באופן פרטי בניגוד לחוק - במצבים שבהם הצפי הוא שבקשתן לא תאושר על ידי הוועדה, או כאשר הן מעוניינות לבצע את ההליך באופן חשאי שלא יותיר כל תיעוד או רישום. אין נתונים רשמיים לגבי הפסקות היריון פרטיות.

52. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66), לוח 3.23

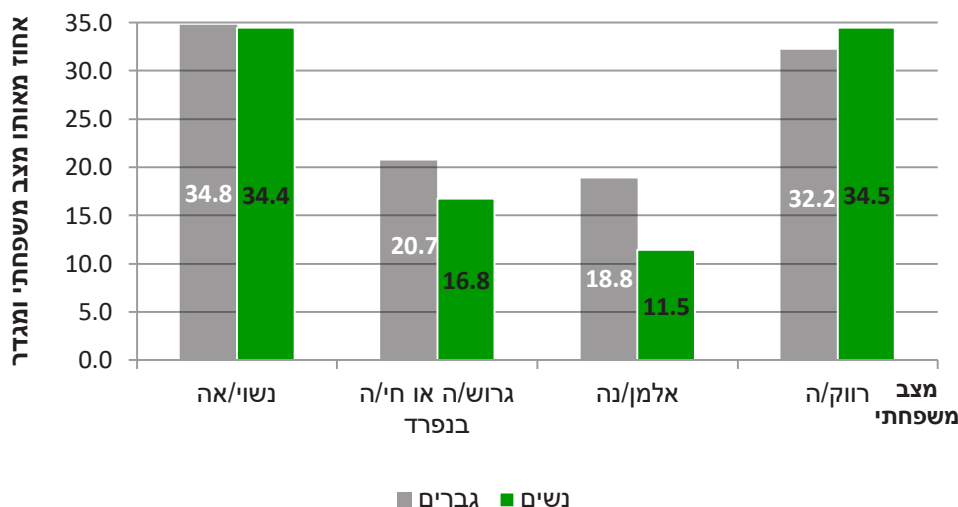

מצב משפחתי ומצב נפשי

שביעות רצון כללית מן החיים

הסקרים החברתיים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה כוללים את השאלה "באופן כללי, האם אתה/מרוצה מחיך?". נתוני הסקר לשנת 2014 מצביעים כי ככלל, מספר הגברים שענו שהם "מרוצים מאוד" גבוה ממספר הנשים שענו כן כמעט בכל מצב משפחתי, למעט רווקות. נשים וגברים נשואים וכן רווקים היו מרוצים מאוד בשיעורים כמעט זהים.⁵³

תרשים 1.46: אחוז הנשאלים שהשיבו כי הם "מרוצים מאוד" מחייהם לפי מגדר ומצב משפחתי, 2014

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **הסקר החברתי 2014**, באמצעות מחולל הלוחות של הסקר החברתי

בשנת 2014, שיעור הגברים הגרושים שהשיבו שהם "מרוצים מאוד" או "מרוצים" מחייהם היה הקטן ביותר ועומד על 73%, ואילו זה של הנשואים היה הגבוה ביותר ועומד על כ-90%. נשים וגברים הביעו שביעות רצון גבוהה דומה בכל מצב משפחתי, למעט שיעור שביעות הרצון בקרב גרושות/חיות בנפרד שעמד על 76.5%, לעומת 73% שבעי רצון מחייהם בקרב גרושים/חיים בנפרד.

מחקר שנערך בשנת 2008 בדק את תחושת הרווחה הסובייקטיבית (מידת שביעות הרצון בדיווח) של בני 50 ומעלה בישראל ומצא גם הוא כי למצב משפחתי יש השפעה חיובית מובהקת על שביעות הרצון: הנשואים היו מרוצים יותר מאשר הלא-נשואים, הן בקרב הנשים והן בקרב הגברים.⁵⁴

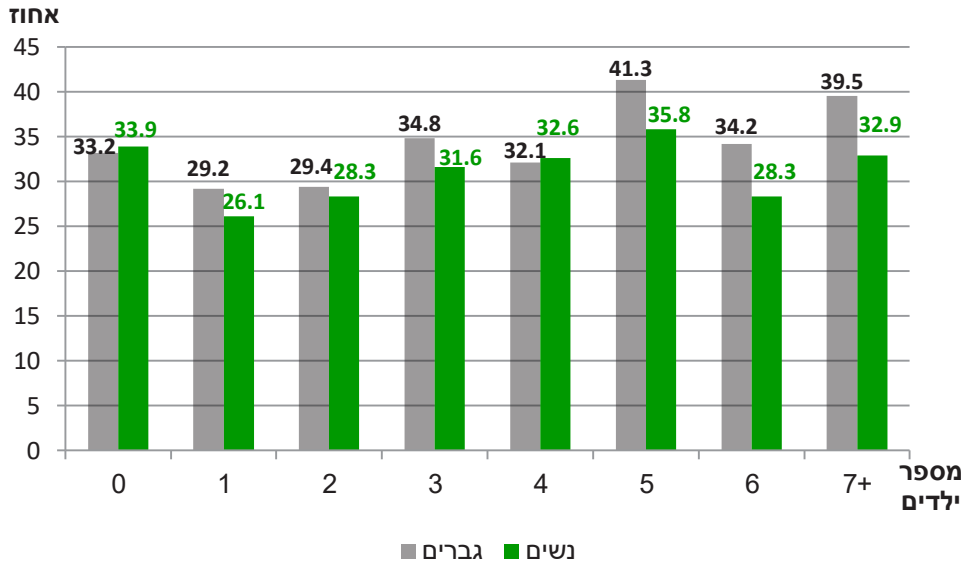
53. בסקר החברתי השיבו 3,435 גברים ו-3,671 נשים בני 20+ המייצגים את כלל האוכלוסייה.

54. אביבה זלצר-זובידה וטל ספולטר, **תחושת רווחה סובייקטיבית בקרב בני 50 ומעלה בישראל**, בטחון סוציאלי 76, מרץ 2008, עמ' 290-269. המחקר מבוסס על סקר SHARE שבוצע בישראל בין אוקטובר 2006 ליולי 2007. להרחבה נוספת ראו: **נתון נשים ומשפחה בישראל 2009**.

שביעות רצון, מגדר ומספר ילדים

בשנת 2014 השיעור הגבוה ביותר של נשאלים שהשיבו כי הם מרוצים מאוד מחייהם היה בקרב הורים לחמישה ילדים בעוד שהשיעור הנמוך ביותר היה בקרב הורים לילד אחד או לשני ילדים. ב-2011, המרוצים ביותר היו הורים לשישה ילדים. חשוב לציין, לעומת זאת, כי בשנת 2007, הורים לשישה ילדים היו מרוצים מאוד מחייהם בשיעור הנמוך ביותר, ועל כן קשה להסיק מסקנות ברורות מן הנתונים.

תרשים 1.47: אחוז הנשאלים שהשיבו שהם "מרוצים מאוד" מחייהם לפי מגדר ומספר ילדים, 2014

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **הסקר החברתי 2014**, באמצעות מחולל הלוחות של הסקר החברתי

התאבדויות ומצב משפחתי

בשנת 2013 נרשמו 372 התאבדויות (291 גברים, 81 נשים). זו ירידה בהשוואה לשנים קודמות (435 ב-2012 ו-482 ב-2010). הירידה היא גם במספר הגברים וגם במספר הנשים וזה המספר הנמוך ביותר מאז 2008.

שיעור ההתאבדויות המתוקנן לגיל⁵⁵ בשנת 2013 היה 6.3 ל-100,000 נפש, 10.2 לגברים ו-2.7 לנשים בהשוואה ל-8.5, 12.7 ו-4.6 בשנת 2005, בהתאמה.⁵⁶

בדומה לשנים קודמות גם בין השנים 2005-2012, היה שיעור ההתאבדויות בקרב גברים גבוה מזה של הנשים בכל מצב משפחתי ובכל טווח גילים. שיעור ההתאבדויות של נשואים בגילי 25-64 נמוך בהשוואה לשיעור הגרושים והרווקים, הן אצל גברים והן אצל נשים.

55. שיעור מתוקנן לגיל: שיעור באוכלוסייה נתונה כאילו התפלגות הגילים זהה לאוכלוסיית התקן. התקנון מנטרל שינויים במבנה הגילים בהשוואת אוכלוסיות שונות. (מקור: ה"ש 42 להלן)

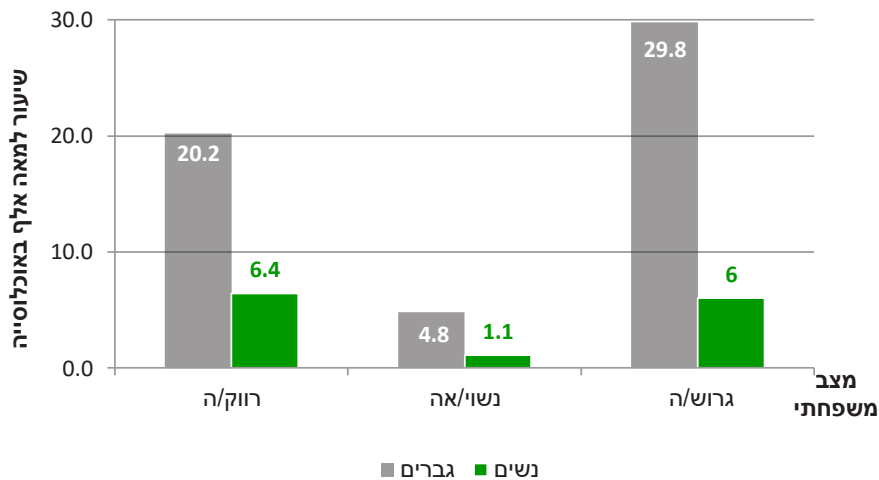
56. משרד הבריאות, **אובדנות בישראל התאבדויות 2013-1981 ניסיונות התאבדות 2014-2004**, עמ' 13

בקרב הנשואים והנשואות שיעורי ההתאבדויות גבוהים במעט בגילים המבוגרים יותר מאשר בגילים צעירים יותר. בקרב רווקים: שיעור הגברים הרווקים שמתאבדים בגילי 45-64 גבוה פי שניים מהשיעור המקביל בגילי 25-44.

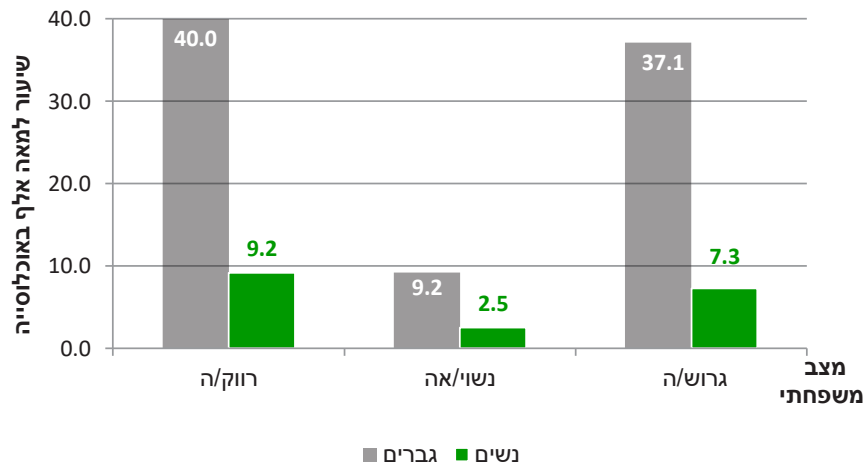
בכל קבוצת גיל, שיעור ההתאבדות של נשואים ונשואות היה נמוך משל גרושים ורווקים. לדוגמה, נשים גרושות בגילי 25-44 התאבדו בשיעור גבוה פי 5.5 מזה של נשים נשואות באותם הגילים, וגברים גרושים בגילים אלה התאבדו בשיעור גבוה פי 6.2 מן השיעור בקרב גברים נשואים באותם הגילים.

תרשים 1.48: שיעור התאבדויות ממוצע לשנים 2005-2012, לפי מגדר ומצב משפחתי, גילי 25-44 השיעור הוא למאה אלף באוכלוסייה

מקור: משרד הבריאות, אובדנות בישראל 2016, עמ' 45-46

תרשים 1.49: שיעור התאבדויות ממוצע לשנים 2005-2012, לפי מגדר ומצב משפחתי, גילי 45-64 השיעור הוא למאה אלף באוכלוסייה

מקור: משרד הבריאות, אובדנות בישראל 2016, עמ' 45-46

פרק 2:
**סטטיסטיקה
משפטית**

2 0 1 6

עיקרי הממצאים

משנת 2003 ועד שנת 2015, חלה עלייה של 18.6% במספר המתגרשים היהודים בבתי הדין הרבניים.

בשנת 2015 הוגשו לבתי הדין 7,536 תביעות גירושין חד-צדדיות, בדומה למספר התביעות שהוגשו בשנים שקדמו לה. מספר תביעות הגירושין של נשים וגברים דומה ויש הפרש קטן לטובת נשים: נשים מגישות בממוצע 51% מהתביעות. 68% מהתיקים שנפתחו בשנים 2010 ו-2011 הסתיימו בגירושין (עד מועד קבלת הנתונים).

בשנת 2015 ניתנו בבתי הדין הרבניים החלטות של חיוב גט בעניינם של 158 זוגות, והחלטות של כפיית גט בעניינם של חמישה זוגות.

בשנת 2015 היו כלואים בבתי הסוהר שני אסירים ועציר אחד בגין סירוב גט. נכון ליום 10.02.2016 היו בבתי הכלא שלושה אסירים ועצור אחד.

בין השנים 2011-2015 ניתנו 7,148 החלטות של המלצה/חיוב/כפיה של גט ופסק דין לגירושין. נכון לסוף שנת 2015 ב-715 מהמקרים (10%) לא סודר הגט, ומתוכם 555 תיקים נסגרו. בהיעדר נתונים לגבי הסיבה לסגירת התיקים לא ניתן לדעת כמה מתיקים אלו מייצגים את מקרי הסרבנות הקשים ביותר.

מכלל תביעות הגירושין שנפתחו בין השנים 2010 ו-2015 והסתיימו בגט כ-65% מהתיקים נמשכו ההליכים עד שנה מהמועד הראשון של פתיחת התיק ועד למתן הגט. ב-20.8% מהתיקים נמשכו ההליכים עד שנתיים מהמועד הראשון של פתיחת התיק ועד למתן הגט. 13.3% מהתיקים (2,658) נמשכו יותר משנתיים מהמועד הראשון לפתיחת תיק הגירושין.

במאי 2013 ערך מכון גאוקרטוגרפיה סקר עבור מרכז רקמן והוצגו להן שאלות על אודות התנסויותיהן במהלך הגירושין. בסקר עלו, בין היתר, הממצאים הבאים: כל אישה שלישית דיווחה שהייתה נתונה לאיומים של סרבנות גט וכל אישה חמישית דיווחה כי החשש מפני סירוב הבעל לתת גט היה הרב ביותר. קרוב לשליש מהגירושין הסתיימו בהסכמים החורגים מהקבוע בדיון, לרעת הנשים ו-70% מבין הנשים שהסכמי הגירושין שלהן היו מוטעים לרעתן דיווחו כי היו נתונות לאיומים של אי מתן גט. ככל שהליך הגירושין ממושך יותר, כך עולה שיעור הוויתורים הניכרים.

היחידה המיוחדת של הנהלת בתי הדין בנושא התרת עגונות הצליחה בשנת 2015 להשיג גט ל-180 נשים, שבעליהן נעלמו בארץ ובחו"ל.

בשנת 2015 הוגשו 935 תביעות לשלום בית (529 הוגשו על ידי גברים ו-406 על ידי נשים). רק 3% מכלל התביעות לשלום בית התקבלו ע"י בתי הדין הרבניים. מנתונים אלה ניתן להסיק כי במקרים רבים נעשה השימוש בתביעה לשלום בית אך ורק כצעד טקטי במסגרת סכסוך הגירושין.

בשנת 2015 נפתחו סך הכל 15,770 תיקים בנושא משמורת ילדים בבתי המשפט, בבתי הדין הרבניים ובבתי הדין השרעיים גם יחד. רוב תיקי משמורת הילדים הסתיימו, בבתי המשפט למשפחה ובבתי הדין השרעיים, תוך שנה מפתחת התיק.

בשנת 2015, נפתחו 15,437 תיקי מזונות בערכאות המשפטיות, 8,268 מהם בבתי המשפט לענייני משפחה (תחת נושא מזונות ומדור), 3,400 בבתי הדין הרבניים ו-3,769 בבתי הדין השרעיים (תחת נושא מזונות). תיקי מזונות הסתיימו, בממוצע, בבתי המשפט למשפחה בתוך 13 חודשים ובבתי הדין השרעיים, 95% הסתיימו בתוך שנה.

בסוגיות הנדונות במקביל בערכאה אזרחית ובערכאה דתית, כגון משמורת ילדים ומזונות, נראה שתושבים מוסלמיים נוטים לנהל את הדיון בבתי הדין הדתיים יותר מתושבים יהודים. לדוגמה, שיעור תיקי המשמורת שנפתחו בבתי הדין השרעיים בשנת 2014, היה 3.65 לאלף תושבים מוסלמיים, בעוד שהשיעור המקביל בבתי הדין הרבניים באותה שנה היה 0.55 לאלף תושבים יהודים, שיעור נמוך כמעט פי שבעה.

17,038 נשים קיבלו דמי מזונות מן המוסד לביטוח הלאומי בשנת 2015. מספר זה נמצא בירידה משנת 2003, בשל שינוי בחוק שנעשה באותה שנה ואשר החמיר את מבחני ההכנסות - וכתוצאה מכך הקטין את מספר הנשים הזכאיות לתשלום מזונות מן הביטוח הלאומי.

בקרב הנשים שקיבלו דמי מזונות מן הביטוח הלאומי בשנת 2015, דמי המזונות הגבוהים ביותר בממוצע היו אלה שנפסקו בבתי המשפט לענייני משפחה, והנמוכים ביותר בממוצע היו אלה שנפסקו בבתי המשפט המחוזיים. שיעור הנשים שקיבלו דמי מזונות מן הביטוח הלאומי ונזקקו להשלמת הכנסה היה גבוה יותר אצל נשים שמזונותיהם נפסקו בבתי הדין הדתיים מאשר אצל אלה שנפסקו להן מזונות בבתי המשפט האזרחיים.

75.5% מן הנשים שקיבלו דמי מזונות מן הביטוח הלאומי בשנת 2015, קיבלו את הסכום שפסקה להן הערכאה השיפוטית. מכאן שבמקרים אלה - כלומר, במרבית המקרים - פסיקת הערכאה השיפוטית הייתה נמוכה יותר מהסכום הקבוע בתקנות הביטוח הלאומי לתשלום דמי מזונות.

על פי נתוני המוסד לביטוח לאומי, חלה הרעה בנושא שמירת ערכם של דמי המזונות, שכן בכל הערכאות חלה מאז 2012 עלייה, באחוז התיקים שבהם דמי המזונות לא הוצמדו כלל.

בשנת 2015 נפתחו 17,141 תיקים של אישור הסכמים בבית המשפט לענייני משפחה ובבתי הדין הרבניים.

משך התנהלותן של תביעות רכושיות בבתי המשפט למשפחה התארך בין השנים 2010-2015 כמעט פי שניים בתביעות המסווגות כספיות ורכושיות וכמעט פי שלושה בתביעות המסווגות כספיות לסכום בלתי קצוב.

בשנת 2015 הוגשו לסיוע המשפטי 35,398 בקשות בענייני מעמד אישי, מתוכן 25,231 - שהן 71% - הוגשו על ידי נשים. בקשות לסיוע המשפטי בתחום ענייני המשפחה הוגשו בעיקר בנושאים: מזונות, גירושין, משמורת והסדרי ראייה.

מספר הבקשות המוגשות בכל שנה לאגף לסיוע משפטי בענייני מעמד אישי היה בירידה בין השנים 2004-2007. בין השנים 2008-2010 עלה מספר הבקשות ונכון לשנת 2012 מסתמנת מגמת ירידה קלה במספר הבקשות.

בשנת 2015 הופנו 11,671 משפחות ליחידות הסיוע שלצד בתי המשפט לענייני משפחה. יותר ממחצית מהן הופנו לסיוע בנושאי הסכמות או גישור. בשנת 2015 הופנו על ידי בתי המשפט ועובדים סוציאליים 2,383 משפחות למרכזי קשר של משרד הרווחה.

במהלך השנים 2011-2015 הוגשו 224 בקשות לשאת אישה שניה. נשיא בית הדין הגדול, הראשון לציון הרב יצחק יוסף, נתן בשנת 2013 - היתר נישואין אחד לשאת אישה שנייה, בשנת 2014 - שני היתרים ובשנת 2015 - עשרה היתרים לשאת אישה שנייה.

מספר הנערות בנות ה-17 שנישאו בכל שנה הוסיף לרדת בשנת 2013 (1,019 בשנת 2013, לעומת 1,111 בשנת 2011), בדומה לשנים קודמות ומספר הנערות בנות ה-16 שנישאו נמצא אף הוא בירידה (371 ב-2013 לעומת 398 ב-2011).

בשנת 2015 נפתחו 90 תיקים בשל עבירות על חוק גיל הנישואין תש"י-1950, האוסר על נישואי נערות שגילן פחות מ-18. שישה תיקים הועברו לפרקליטת תביעות, 13 נגנזו מחוסר עניין לציבור או חוסר ראיות או עברייני לא נודע, 68 תיקים היו בחקירה בעת הדיווח, תיק אחד היה בתהליך סגירה ותיק אחד היה בהמתנה.

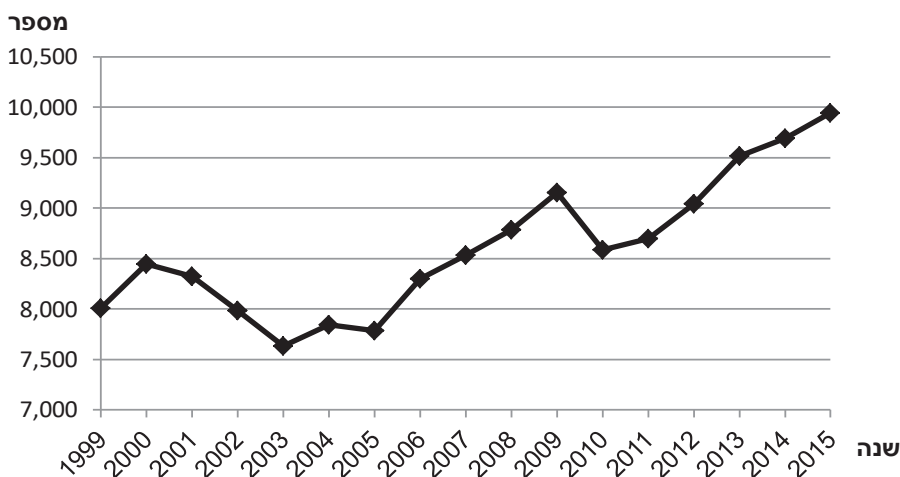
בתי הדין הרבניים

לפי סעיף 1 לחוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין), התשי"ג-1953, לבית הדין הרבני יש סמכות שיפוט **ייחודית** לדון בענייני נישואין וגירושין בישראל של יהודים שהם אזרחי מדינת ישראל או תושביה. בני זוג יהודים הרשומים במרשם האוכלוסין כנשואים, והמעוניינים להתגרש, חייבים להתדיין בפני בתי הדין הרבניים - בין שנישאו בנישואין דתיים ובין שנישאו בנישואין אזרחיים בחו"ל... בשנת 1996 מוחשבו המערכות בבתי הדין הרבניים, והנתונים המובאים בפרק זה הם משנה זו ואילך.

גירושין בהסכמה

בני זוג יכולים לפתוח בבית הדין תיק להסכם גירושין מתוך הסכמה והבנה הדדית ואם אחד מבני הזוג אינו מסכים להליך ניתן לפתוח בבית הדין תביעת גירושין. בין השנים 1999-2015 נפתחו בבתי הדין הרבניים בכל שנה, בממוצע, כ-8,600 תיקים של גירושין בהסכמה. על אף השינוי במגמות בין השנים הללו בסך הכול קיימת עלייה של 24% במספר תיקי גירושין בהסכמה שנפתחו בין השנים 1999 ל-2015.

תרשים 2.1: מספר תיקי גירושין בהסכמה שנפתחו בבתי הדין הרבניים (שנים נבחרות)

מקור: שנתון נשים ומשפחה בישראל 2014, תרשים 2.1; הנהלת בתי הדין הרבניים, (סיכומים שנתיים לשנים 2002 עד 2015)

בשנת 2015 נפתחו 9,939 תיקי אישור הסכם גירושין, ומתוכם אושרו 7,823 הסכמי גירושין. מלבדם אושרו 2,366 הסכמים במסגרת תיקי גירושין (תיקים שנפתחו כתביעת גירושין שלא בהסכמה בבית הדין והסתיימו בהסכם) בבתי המשפט¹. ביותר מ-87% מהתיקים לעיל סודר הגט תוך 45 יום כדרישת החוק. בכ-5.7% סודר הגט בתוך 45-90 ימים מההחלטה; בכ-2.8% סודר הגט לאחר יותר מ-90 יום ובכ-4% לא סודר גט כלל. המקרים שבהם ארך הזמן עד לסידור הגט יותר מ-90 יום, או שלא סודר כלל, נובעים מהסיבות הבאות:

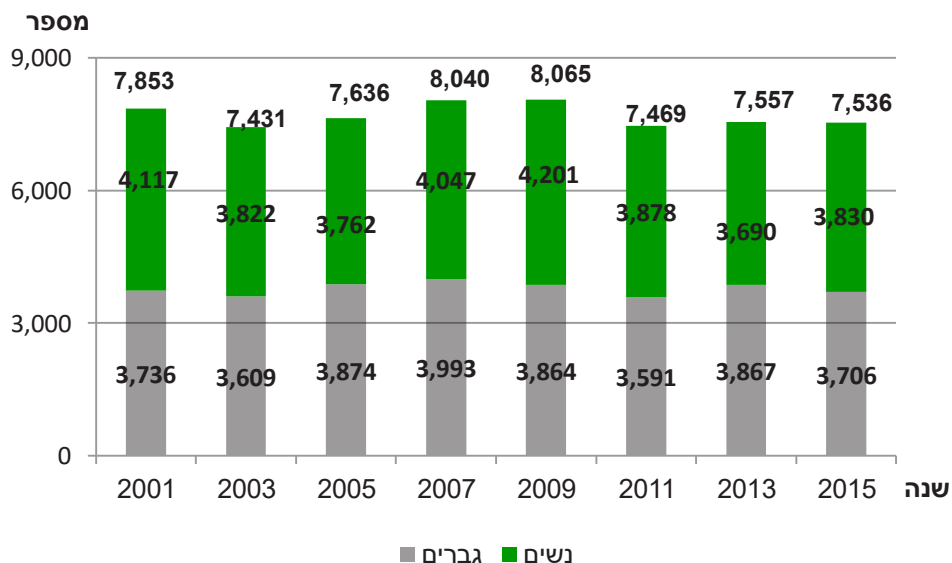
1. גם כאשר ההסכם מאושר בבית המשפט יש לסדר את הגט בבית הדין.

- א. דחיית סידור הגט לבקשת הצדדים או אי התייצבות של שניהם לסידור הגט - 45% מהמקרים.
- ב. המשך מגורים משותפים של הצדדים - 30% מהמקרים.
- ג. אי התייצבות של אחד מהצדדים לסידור הגט או סירוב מצדו - 25% מהמקרים.²

תביעות גירושין

כאמור, תביעות גירושין מוגשות כאשר בני הזוג לא הגיעו להסכם גירושין ביניהם ואחד מהם פונה לבית הדין הרבני כדי לפתוח בהליכי גירושין. בשנת 2015 הוגשו לבתי הדין 7,536 תביעות גירושין, בדומה למספר התביעות שהוגשו בשנים שקדמו לה. בשנת 2006 הוגש המספר הרב ביותר של תביעות גירושין (9,046 תביעות).

תרשים 2.2: תביעות גירושין שהוגשו לבתי הדין הרבניים, (שנים נבחרות) ולפי מין המגיש המספר שמעל העמודה הוא מספר התיקים הכולל לאותה שנה.

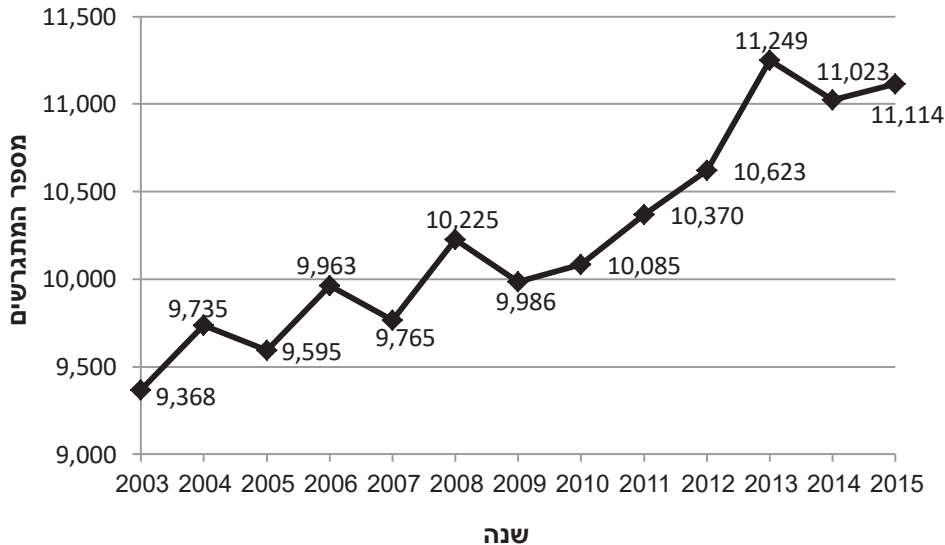
מקור: שנתון נשים ומשפחה בישראל 2014, תרשים 2.2; מכתב מהנהלת בתי הדין הרבניים התקבל 17/07/2016

ניתן לראות כי מספר תביעות הגירושין של נשים וגברים דומה ויש הפרש קטן לטובת הנשים: נשים מגישות בממוצע 51% מהתביעות.

2. מנהל בתי הדין הרבניים, 16/08/2016, דיווח לוועדת חוקה חוק ומשפט של הכנסת על יישום חוק בתי הדין הרבניים (קיום פסקי דין של גירושין), התשנ"ה-1995

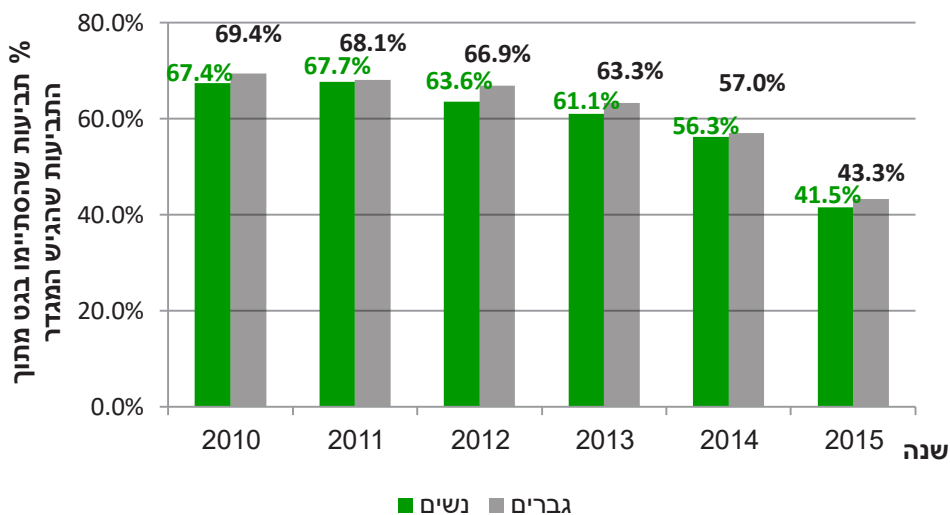
תרשים 2.3 : מספר המתגרשים בבתי הדין הרבניים (שנים נבחרות)

מקור: שנתון נשים ומשפחה בישראל 2014; הנהלת בתי הדין הרבניים, סיכום לשנים 2013, 2014 ו-2015.

משנת 2003 ועד שנת 2015, חלה עלייה של 18.6% במספר המתגרשים היהודים בבתי הדין הרבניים.

תרשים 2.4: אחוז תיקי הגירושין שנפתחו בין השנים 2010-2015 והסתיימו בגט עד סוף שנת 2015 ולפי מגדר פותח התיק

מקור: מכתב מבתי הדין הרבניים, התקבל 17/07/2016

בשנים 2010 ו-2011 הסתיימו כ-68% מהתיקים בגירושין (עד מועד קבלת הנתונים). בשנים אלה נפתחו 15,587 תיקי גירושין בבתי הדין הרבניים, ומתוכם הסתיימו בגט 10,627. בשנת 2012 אחוז תיקי הגירושין שהסתיימו בגירושין הוא כ-65% (5,265 מתוך 7,557). בשנת 2013 נסגרו בגירושין כ-62% מהתיקים. בשנת 2014 נפתחו 7,541 תיקים ו-4,272 (56.6%) הסתיימו בגט, ואילו ב-2015 רק 42.4% מהתיקים הסתיימו בגירושין.³

מהנתונים ברור כי מספר תביעות הגירושין שהסתיימו בגירושין קטן ככל שמתקרבים למועד קבלת הנתונים. העובדה כי רק כ-68% מהתיקים שנפתחו ב-2010 הסתיימו בגירושין מעוררת שאלות רבות. לא קיבלנו מידע לגבי תביעות הגירושין שלא נסגרו בגירושין. לא ברור אם אלו תיקי גירושין פתוחים או סגורים וביחס לתיקים הסגורים נשאלת השאלה מהי סיבת הסגירה - האם התביעות ננטשו כתוצאה מרצון משותף של בני הזוג או כתוצאה מסרבנות של אחד הצדדים.

החלטות המורות על גט

בנסיבות מסוימות מאפשרת ההלכה לבתי הדין לחייב את אחד הצדדים לתת גט, או לכפות עליו מתן גט. בנוסף לכך יכולים בתי הדין להשתמש באמצעים מתונים יותר של "המלצה לגט" או של "פסיקת גט", ובמקרים אלה אם אחד מהצדדים מסרב למתן או לקבלת גט בית הדין יכול להחמיר את החלטותיו לחיוב גט ולכפיית גט. החלטות לכפיית גט חמורות יותר מהחלטות לחיוב גט, כי הן מאפשרות לבתי הדין לנקוט בסנקציות רבות יותר נגד סרבן הגט, לכן החלטות אלו הן גם נדירות יותר.

על פי סעיף 4(א) לחוק בתי דין רבניים (קיום פסקי דין של גירושין), תשנ"ה-1995, יש לסדר גט תוך 45 יום ממתן פסק הדין לגירושין או מאישור הסכם גירושין. אם לא סודר הגט - יקיים בית הדין דיון במתן צו הגבלה (סנקציה על הצד המסרב) תוך 45 יום. כחלק מתיקון מס' 7 לחוק, התווסף לחוק בשנת 2012 סעיף 12 הקובע כי יש לדווח לוועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת (עד שנת 2017) על קיום פסקי הדין ועל מתן צווי הגבלה וביצועם. ב-64.5% מהתיקים שבהם ניתן פסק דין לגירושין בשנת 2015 סודר הגט תוך 45 יום ממתן פסק הדין, ב-20.2% מתיקי תביעות הגירושין סודר הגט לאחר יותר מ-45 ימים ואילו ב-15.3% (177 תיקים) לא סודר גט. מתוך התיקים שבהם לא סודר הגט, ב-19.8% מהם לא סודר גט עקב סירוב או אי התייצבות של הנתבעת, ב-18.1% עקב הגשת ערעור, ב-14.7% עקב בקשה מוסכמת לדחייה או אי התייצבות של שני הצדדים, ב-11.3% עקב מגורים משותפים ובשאר התיקים - מסיבות אחרות.⁴ גם זה חדש.

בשנת 2015 ניתנו בבתי הדין הרבניים החלטות של חיוב גט בעניינים של 158 זוגות והחלטות של כפיית גט בעניינים של חמישה זוגות.⁵ המספרים דומים מאד למספר ההחלטות שניתנו בשנת 2014.⁶ עד שנת 2000, הייתה עלייה במספר הזוגות שבעניינים ניתנה החלטת חיוב גט בכל שנה, בשנים 2000-2007 היה המספר יציב למדי. החל משנת 2007, חלה ירידה במספר הזוגות שבעניינים ניתנה החלטה לחיוב גט. בשנים 2011-2012 חלה עלייה במספר ההחלטות לחיוב גט. בשנת 2013 ניתן מספר ההחלטות הנמוך ביותר (150) משנת 2000, ומאז מסתמנת עלייה מתונה.

3. מכתב מבתי הדין הרבניים, התקבל 17/07/2016

4. מנהל בתי הדין הרבניים, 16/08/2016, דיווח לוועדת חוקה חוק ומשפט של הכנסת על יישום חוק בתי הדין הרבניים

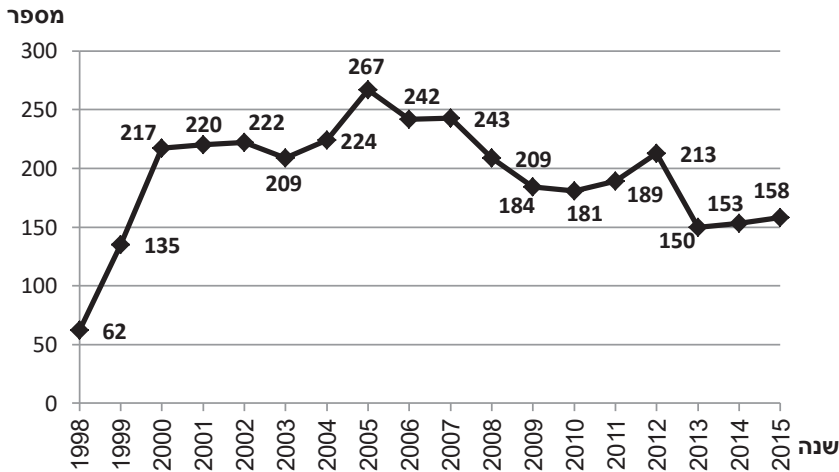
(קיום פסקי דין של גירושין), התשנ"ה-1995

5. כפיית הגט הוצאה כנגד שלושה גברים ושתי נשים כי הנתונים הם לפי מגדר המבקש.

6. מכתב מבתי הדין הרבניים, התקבל 17/07/2016

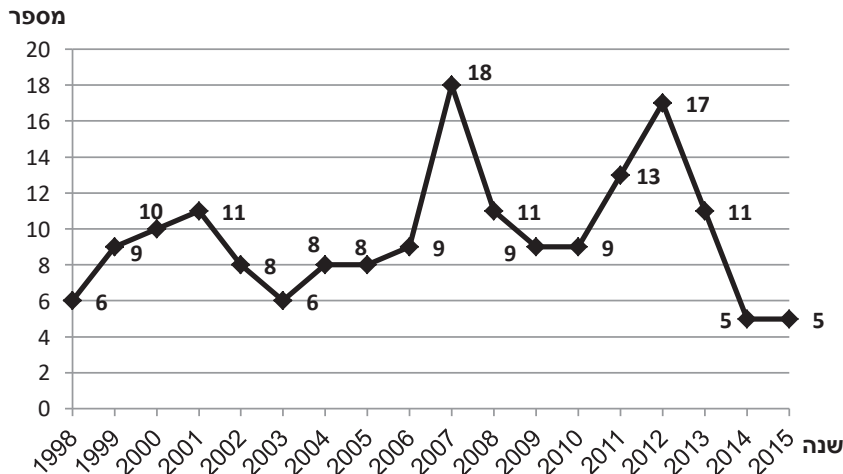
תרשים 2.5: מספר הזוגות שבעניינים ניתנה החלטה לחיוב גט, לפי שנה

מקור: שנתון נשים ומשפחה בישראל 2014; מכתב מהנהלת בתי הדין הרבניים 07/2016

ב-78.2% מהתיקים שבהם ניתנה החלטה לחיוב גט בשנים 2012-2015 הגט ניתן. מספר הזוגות שבעניינים ניתנה החלטה לכפיית גט בשנת 2012 היה גבוה יותר ממספרם בשנים שקדמו לה, למעט בשנת 2007, ומאז חלה ירידה. בשנים 2014 ו-2015 ניתנו, בכל שנה, חמש החלטות בלבד. מתוך תיקים שבהם ניתנה החלטה לכפיית גט בין השנים 2012-2015, ב-87.8% מהמקרים ניתן גט (נכון למועד הפקת הנתונים): בשנת 2012, 18 מתוך 20 תיקים הסתיימו בגט; בשנת 2013, עשרה מתוך 11 תיקים הסתיימו בגט; בשנת 2014, שלושה תיקים מתוך חמישה תיקים הסתיימו בגט ובשנת 2015, חמישה תיקים מתוך חמישה תיקים הסתיימו בגט.⁷

תרשים 2.6: מספר הזוגות שבעניינים ניתנה החלטה לכפיית גט, לפי שנה

מקור: שנתון נשים ומשפחה בישראל 2014; מכתב מהנהלת בתי הדין הרבניים 07/2016

7. מכתב מבתי הדין הרבניים, התקבל 17/07/2016

החלטות להטלת סנקציות

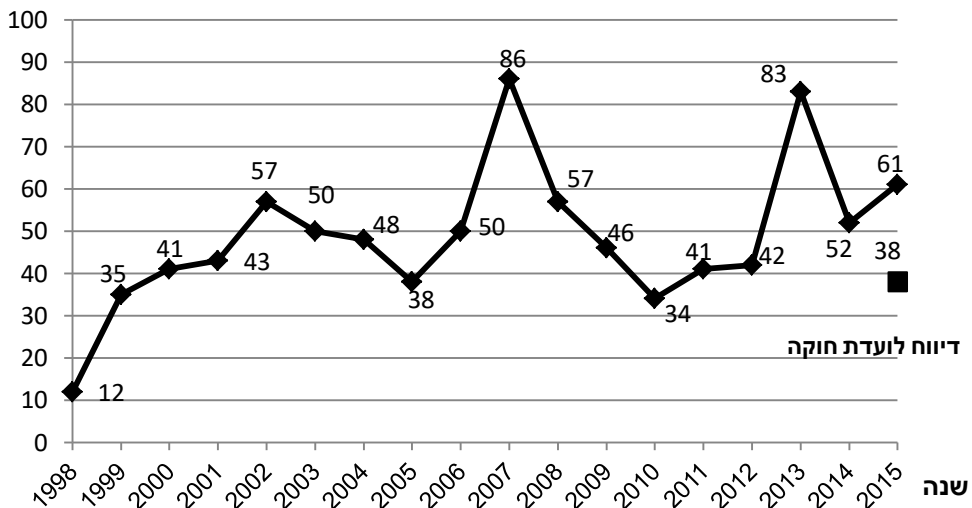
בשנת 1995, נחקק חוק בתי דין רבניים (קיום פסקי דין של גירושין), תשנ"ה-1995 שנועד להעניק לבתי הדין הרבניים סמכות להטיל סנקציות (צווי הגבלה) על צד המסרב לתת גט. לפי החוק, ניתן להטיל סנקציות בשל כל פסק-דין המורה על גט, בין שניסוחו היה בלשון של כפייה או חיוב לגט, ובין שנוסח באופן מתון יותר כהמלצה לגט. הסנקציות כוללות, בין היתר, איסור יציאה מן הארץ, אי חידוש רישיון נהיגה, הגבלת חשבונות בנק, מאסר, ומאז שנת 2004 גם מאסר בבידוד בכלא.⁸

על פי הדיווח של מנהל בתי הדין הרבניים לוועדת חוקה חוק ומשפט של הכנסת (מיום 16/08/2016), בשנת 2015 נדונו בשמונה מקרים צווי הגבלה לאחר סירוב לגט בסמוך למתן פסק הדין (שניתן בשנת 2015), והגט סודר בתוך 45 ימים על פי החוק. כמו כן נדונו צווי הגבלה ב-98 תיקים נוספים שבהם ניתנו פסקי דין לגירושין במהלך שנת 2015. ב-53 מהם הביאו הצווים לסידור גט, וב-45 תיקים ההליכים טרם נסתיימו. יש לציין כי ניתנו צווי הגבלה גם בתיקים שבהם פסק הדין לגירושין ניתן לפני שנת 2015.

על פי מכתב תשובה מבתי הדין הרבניים למרכז רקמן מיום 27/10/2016, בארבעה תיקים מכלל התיקים שהוטלו בהם סנקציות בשנת 2013 טרם סודר גט עד למועד הפקת הנתונים. בחמישה מהתיקים שהוטלו בהם סנקציות בשנת 2014 טרם סודר גט, וב-15 תיקים שהוטלו בהם סנקציות בשנת 2015 טרם סודר גט.

תרשים 2.7: מספר התיקים שבהם הוטלו סנקציות, לפי שנה

הנתונים מ-2013 מקורם בשאילתה חדשה, ולכן ייתכן שהקפיצה במספרי הנתונים מקורה בספירה שונה.

מקור: שנתון נשים ומשפחה בישראל 2014; מכתב מהנהלת בתי הדין הרבניים, התקבל 17/07/2016

בדיווח של מנהל בתי הדין הרבניים לוועדת חוקה חוק ומשפט של הכנסת מיום 16/08/2016 נרשם כי ב-2015 הוטלו 150 צווי הגבלה (ללא קנסות) ב-38 תיקים שנפתחו ב-2015. במכתב תשובה מהנהלת בתי הדין הרבניים למרכז רקמן מיום 27/10/2016 דווח על 61 תיקים.

8. להרחבה בעניין החוק, הרקע לחקיקתו, מידת האפקטיביות שלו והקשיים בהתחקות אחר יישומו ראו בהרחבה פרויקט פא"י, תשע"א 2011, דו"ח מס 1: חוק בתי דין רבניים (קיום פסקי דין של גירושין) התשנ"ה-1995

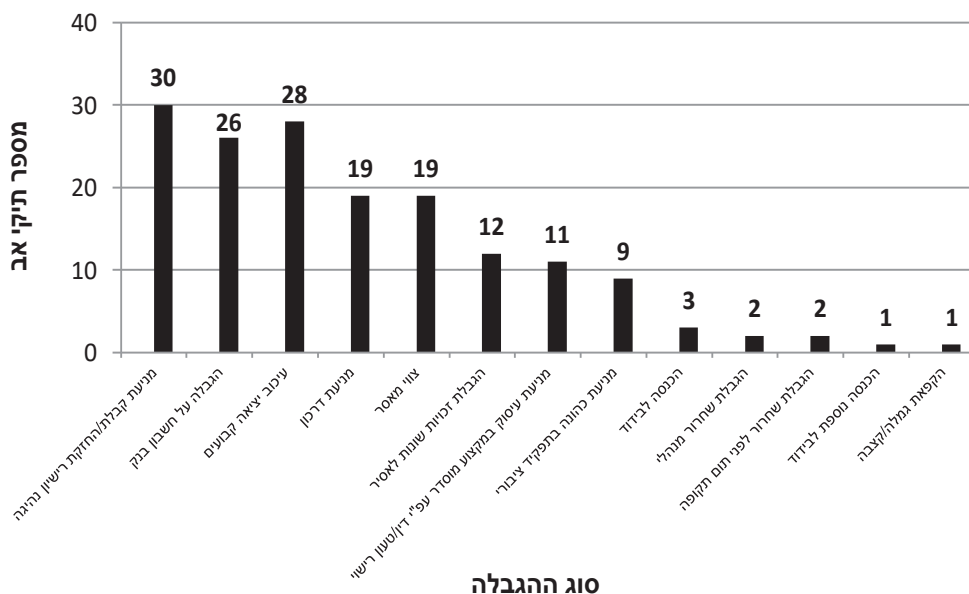

ההסבר שניתן במכתב התשובה להבדל במספר התיקים הוא כי הדיווח לוועדת חוקה מבוסס על ניתוח ידני של תוכן התיקים, ואילו הנתונים שהועברו למרכז רקמן מבוססים על ניתוח מחשב של קודי החלטה במערכת. ההבדל העיקרי שנמצא הוא ביחס לקוד צווי המאסר. קוד זה משמש גם לעונש⁹ ונראה שבספירה הידנית הוסרו המקרים של העונש. כמו כן בדיווח לוועדת החוקה נספרו רק התיקים שניתנה בהם החלטה להטלת צווי הגבלה וגם נפתחו באותה שנה, בעוד שהנתונים שנמסרו במכתב התשובה כוללים את כל התיקים שבהם ניתנו החלטות על צווי הגבלה בשנה הרלוונטית, ללא תלות בשנת פתיחת התיק.

יש לציין כי בכל תיק ניתן להטיל יותר מסנקציה אחת. למעשה, בשנת 2015 הוטלו 188 סנקציות ב-61 תיקים של זוגות שונים.¹⁰ ניתן להניח כי ברוב המקרים שבהם הוטלו סנקציות הטיל בית הדין אפילו שלוש או ארבע סנקציות שונות כנגד בן הזוג הסרבן.

תרשים 2.8: התפלגות צווי ההגבלה שהוטלו בתיקי אב שנפתחו בשנת 2015

מקור: מכתב מהנהלת בתי הדין הרבניים, 27/10/2016

שימוש בסנקציית המאסר נגד סרבני גט

על פי נתוני שירות בתי הסוהר, בשנת 2013 היו כלואים בבתי הסוהר בגין סירוב גט, שבעה אסירים ושני עצירים; בשנת 2014 - שישה אסירים ועציר אחד; בשנת 2015 - שני אסירים ועציר אחד. נכון ליום 10/02/2016 היו בבתי הכלא שלושה אסירים ועצור אחד. מאז 2014 ישנם שני אסירים עליהם נגזרו חמש עד שבע שנות מאסר ואילו שאר האסירים בשנים שלעיל נידונו לתקופות מאסר של עד שנתיים.¹¹

9. לעיתים מוצא צו מאסר כאשר אחד הצדדים לא מגיע לדין ולא רק כסנקציה כנגד סרבן גט.

10. מכתב מבתי הדין הרבניים, התקבל 27/10/2016

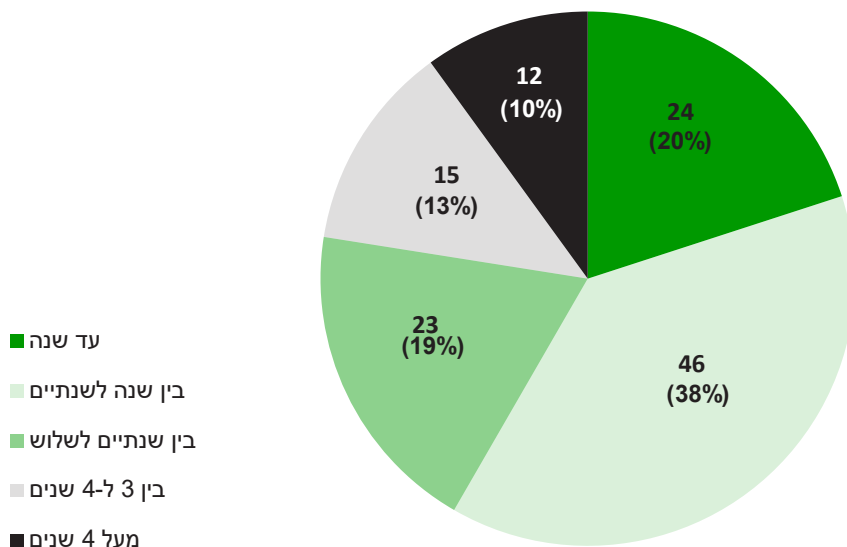
11. מכתב משירות בתי הסוהר, 01/03/2016

על פי נתוני הנהלת בתי הדין הרבניים, בשנת 2013 נפסקו, בגין סירוב גט, פקודת מאסר ועונש 59 החלטות ב-41 תיקים; בשנת 2014 - 30 החלטות ב-20 תיקים; ב-2015 - 23 החלטות ב-20 תיקים. קיים הבדל בין נתוני שירות בתי הסוהר לנתוני בתי הדין הרבניים בנושא מספר פקודות המאסר לעומת מספר האסירים והעצירים שדווח כי נמצאים בבתי הכלא. ניתן לשער כי הסיבה לכך היא שסמוך לקבלת פקודת המאסר נותנים חלק מהנתבעים את הגט המיוחל, מכאן ניתן ללמוד על האפקטיביות של סנקציית המאסר.

משך הזמן מפתיחת תיק עד לקבלת החלטות חיוב/כפייה או הטלת סנקציות

בכל מערכת שיפוטית זמן ניהול תיק הוא מדד מהותי ליעילות המערכת ועשיית צדק עם הצדדים. דברים אלה נכונים ביתר שאת במקרי סכסוכים בתוך המשפחה, שבהם התמשכות ההליך פוגעת בכל בני המשפחה. התמשכות ההליכים היא בדרך כלל תוצאה של התנהלות הצדדים בסכסוך ושל אופן ניהול התיק על ידי הדיינים. תיקים שבהם מוטלות סנקציות הם תיקים שבהם קיימת סרבנות של אחד הצדדים ולכן היבט הזמן משמעותי במיוחד.

תרשים 2.9: משך הזמן מפתיחת תיק למתן גט (שניתן בשנת 2014) בתיקים שבהם התקבלה החלטה לחיוב גט והוטלה סנקציה

מקור: מכתב מהנהלת בתי הדין הרבניים, 14/07/2015

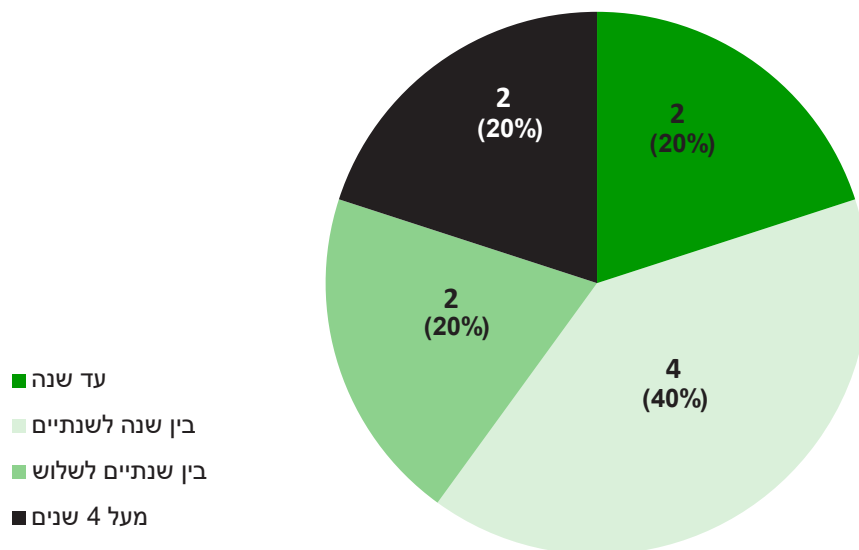
יש לציין כי לא ידוע לנו ביחס לנתונים אילו האם זמן פתיחת התיק מייצג זמן פתיחת התיק הראשון בין בני הזוג או פתיחת התיק האחרונה שהובילה לסגירת התיק עם סידור גט. לעיתים במקרי סרבנות קשים התיק נפתח ונסגר במהלך השנים.

כאמור, החלטות לכפיית גט הן חמורות יותר ולכן יתקבלו בדרך כלל בשלב מאוחר יותר בחיי התיק. ב-2014, ניתן גט בעשרה תיקים שבהם נתקבלה החלטה לכפיית גט בשנים קודמות והוטלו סנקציות בשניים מתוכם התקבל הגט פחות משנה אחרי ההחלטה, בארבעה הגט התקבל בין שנה לשנתיים מקבלת ההחלטה; בשני תיקים - בין שנתיים לשלוש לאחר ההחלטה, ובשני תיקים הגט ניתן לאחר

יותר מארבע שנים (פרק הזמן הארוך ביותר היה 127 חודשים). בשנת 2013 ניתן גט בשמונה תיקים שבהם התקבלה החלטה לכפיית גט. בתיק אחד התקבל הגט לאחר שחלפו יותר מחמש שנים מפתיחת התיק.

תרשים 2.10: משך הזמן מפתיחת תיק למתן גט (בשנת 2014) בתיקים שבהם התקבלה החלטה לכפיית גט והוטלה סנקציה

מקור: מכתב מהנהלת בתי הדין הרבניים, 14/07/2015

ניתוח הנתונים לגבי מקבלי גט בשנת 2014 שבעניינם הוחלט על סנקציה מעלה כי רוב ההחלטות על סנקציות (57.2%) מתקבלות בחלוף שנתיים ומעלה מיום פתיחת התיק.¹²

משך התנהלותם של תיקים שהתקבל בהם גט

כאמור לעיל זמן ניהול תיק הוא מדד מהותי ליעילות המערכת ועשיית צדק עם הצדדים. ניתן להציג את משך ההליכים של תביעות גירושין בשני אופנים. הראשון מיום פתיחת תביעת הגירושין הראשונה בין בני הזוג עד למועד סידור הגט והשני מיום פתיחת התיק האחרונה שהובילה לסיום התיק עם סידור גט. לעיתים תיקי תביעות גירושין נפתחים ונסגרים כתוצאה מרצון בני הזוג, החלטה על שלום בית, חוסר מעש, הרמת ידיים של אחד הצדדים כתוצאה מסרבנות של הצד השני ועוד.

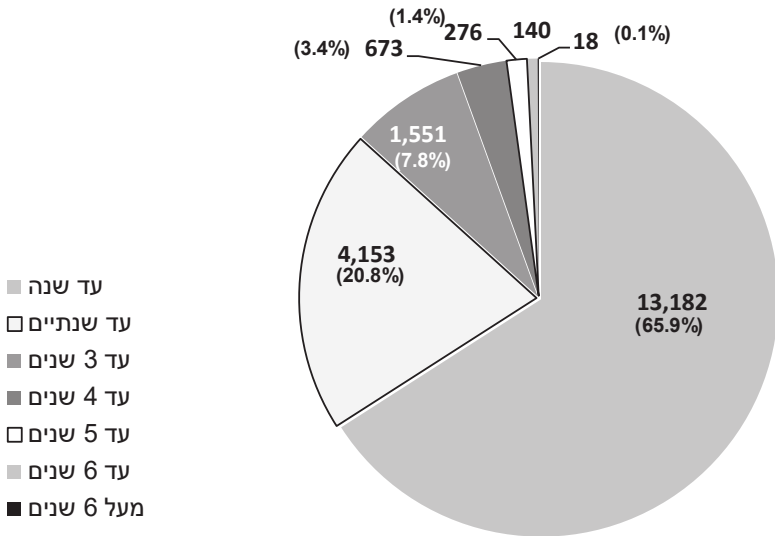
מכלל תביעות הגירושין שנפתחו בין השנים 2010 ו-2015 והסתיימו בגט (19,993), במעל 65% מהתיקים נמשכו ההליכים עד שנה מהמועד הראשון של פתיחת התיק ועד למתן הגט. ב-20.8% מהתיקים נמשכו ההליכים פחות משנתיים מהמועד הראשון של פתיחת התיק ועד למתן הגט. ב-7.8% מהתיקים

¹² מכתב מהנהלת בתי הדין הרבניים, 14/07/2015

נמשכו ההליכים עד שלוש שנים וב-3.4% עד ארבע שנים מהמועד הראשון לפתיחת התיקים. 2.17% מן התיקים, שהם 434 תיקים, נמשכו מעל ארבע שנים מהמועד הראשון לפתיחת התיק ועד לקבלת הגט. מכלל תביעות הגירושין שנפתחו בין השנים 2010 ו-2015 והסתיימו בגט (19,993), 72.6% מהתיקים נמשכו ההליכים עד שנה מהמועד האחרון של פתיחת התיק. ב-19.1% מהתיקים נמשכו ההליכים פחות משנתיים מהמועד האחרון של פתיחת התיק. ב-5.5% מהתיקים נמשכו ההליכים עד שלוש שנים וב-1.8% עד ארבע שנים מהמועד האחרון לפתיחת התיק. 1% מהתיקים נמשכו מעל ארבע שנים מהמועד האחרון לפתיחת התיק.

ניתן לראות כי בשני האופנים של הצגת משך התנהלות התיקים הנתונים קרובים. בסקר שערכה הנהלת בתי הדין בשנת 2007 על היקף התופעה של סרבנות הגט בישראל הגדירה הנהלת בתי הדין לצורכי הסקר "מסורבי גט" כמי שלא קיבלו גט לאחר שעברו שנתיים מיום פתיחת התיק בשל סירוב בן/בת הזוג לתת גט.¹³ סיכום כל התיקים שנמשכו מעל שנתיים מהמועד הראשון לפתיחת תיק הגירושין מראה כי בין השנים 2010 ל-2015 היו 2,658 תיקים כאלה (13.3%), ומהמועד האחרון לפתיחת תיק הגירושין היו 1,663 תיקים כאלה (8.3%).¹⁴ יצוין שהנתונים אינם כוללים מידע בנוגע לסיבה להימשכות התיק ומגדר פותח התיק. כמו כן יש לזכור שנתונים אילו כוללים רק תיקים שנסגרו עד סוף 2015 בסידור גט ואינם כוללים תיקים שעדיין פתוחים, או שנסגרו לאחר 2015.

תרשים 2.11: קבלת גט בתיקים שנפתחו בין השנים 2010 ל-2015, לפי משך הזמן מהמועד הראשון של פתיחת תיק הגירושין

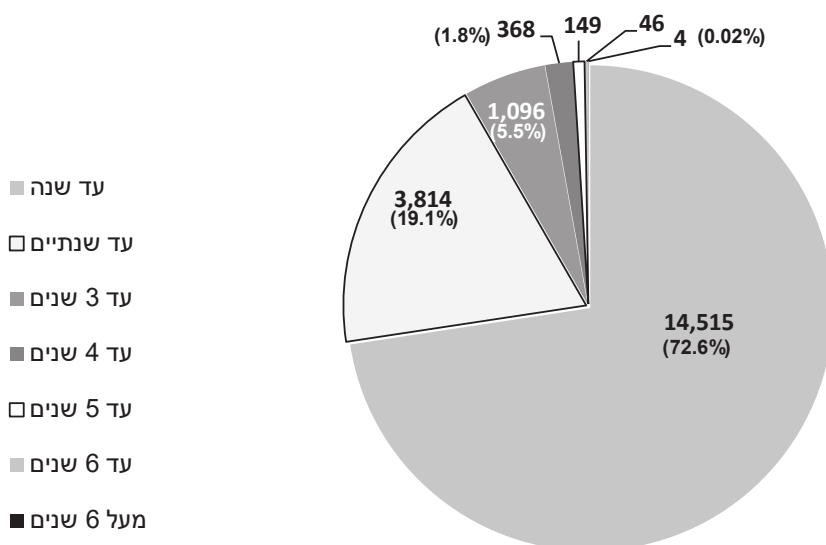

מקור: מכתב מהנהלת בתי הדין הרבניים, 27/10/2016

13. הכנסת, מרכז המחקר והמידע, **סרבנות גט בישראל - רקע הלכתי, משפטי, היקף התופעה והדרכים לטיפול בה**, כתיבה: עו"ד ירון אונגר ואורלי אלמגור לוטן. אישור: שרון סופר, ראש צוות בכירה. 13/03/2011, **סרבנות גט בישראל - רקע הלכתי, משפטי, היקף התופעה והדרכים לטיפול בה**, כתיבה: עו"ד ירון אונגר ואורלי אלמגור לוטן. אישור: שרון סופר, ראש צוות בכירה. 27/10/2016. מכתב מהנהלת בתי הדין הרבניים, 27/10/2016.

תרשים 2.12: קבלת גט בתיקים שנפתחו בין השנים 2010 ל-2015, לפי משך הזמן מהמועד האחרון של פתיחת תיק הגירושין

מקור: מכתב מהנהלת בתי הדין הרבניים, 27/10/2016

לשם השוואה, בבתי הדין השרעיים נדונו, בין השנים 2012-2015, 13,046 תיקי גירושין והפרדה ומתוכם כ-93% הסתיימו תוך שנה, 6% נמשכו בין שנה לשנתיים, 0.57% נמשכו בין שנתיים לשלוש שנים ורק 0.14% נמשכו מעל שלוש שנים.¹⁵ - נציין כי לא קיבלנו מידע כיצד נסתיימו התיקים.

תביעות פעילות שטרם הושג בהן גט - סרבנות גט

תיקיהם של זוגות שטרם התגרשו וניהלו הליך כלשהו בבתי הדין הרבניים האזוריים במהלך ששת החודשים שקדמו להפקת הנתונים ממערכת בתי הדין הרבניים מוגדרים על ידי הנהלת בתי הדין הרבניים כפתוחים. תיקיהם של זוגות שלא התגרשו אולם לא התנהלה בתיקים כל פעילות בבתי הדין האזוריים במהלך ששת החודשים שקדמו להפקת הנתונים נחשבים כתיקים סגורים. פעילות מוגדרת כהגשת בקשה, מתן החלטה או קיום דיון. לדברי הנהלת בתי הדין, הסיבות לא-פעילות בתיקים עשויות להיות מגוונות, וביניהן: התיק מטופל באגף העגונות, מתקיימים דיונים בבית הדין הגדול לערעורים, אחד מבני הזוג נפטר, בני הזוג חזרו לשלום בית, נישואי בני הזוג הופקעו מסיבות הלכתיות.¹⁶ נציין כי נראה שאין כל דרך לאמוד את השיעור היחסי של כל אחת מהסיבות האפשריות. מניסיוננו, בחלק ניכר מהמקרים שבהם לא מתקיימת פעילות בתיק במשך חצי שנה ואף יותר מדובר בתיקים של סחבת, של משא ומתן מתמשך שבמקרים רבים נובע מסרבנות גט.¹⁷

לשם המחשה, בין השנים 2011-2015 ניתנו 7,148 החלטות של המלצה/חיוב/כפייה של גט ופסק דין

15. משרד המשפטים, מכתב מיום 04/07/2016

16. מכתב מהנהלת בתי הדין, 17/09/2013. כאשר אין פעילות בתיק למשך זמן מסוים, נסגרים התיקים סגירה מנהלתית לאחר הודעה לשני בני הזוג.

17. פרויקט פא"י, תשע"א 2011, דו"ח מס' 1: חוק בתי דין רבניים (קיום פסקי דין של גירושין) התשנ"ה-1995, עמ' 16-18

לגירושין. ב-715 מהן (10%) לא סודר הגט, וב-555 מקרים התיקים נסגרו.¹⁸ בהיעדר נתונים לגבי סיבת הסגירה של התיקים לא ניתן לדעת אילו מהתיקים מייצגים את מקרי הסרבנות הקשים ביותר. נציין שבנתונים אלה לא נכללים המקרים שבהם התיק טרם הגיע לפסק דין.

חסנות גט - Gett abuse

התמשכות הליכים וחשש מפני אי מתן גט מביאים נשים רבות לוותר על זכויות שונות בתמורה לקבלת גט. במאי 2013 ערך מכון גאוקרטוגרפיה סקר עבור מרכז רקמן שבו נמסר לנסקרות מידע בסיסי בדבר זכויות נשים בגירושין והוצגו להן שאלות על אודות התנסויותיהן במהלך הגירושין. הסקר היה מבוסס על מדגם טלפוני של 320 נשים יהודיות מעל גיל 30 שעברו הליכי גירושין ועלו ממנו הממצאים הבאים:

כל אישה שלישית דיווחה שהייתה נתונה לאיומים של סרבנות גט. כל אישה רביעית המצויה בהליכי גירושין דיווחה שהיא חוששת מאוד מסיורו הבעל לתת גט אלא אם כן תיכנע לדרישתו לויתורים שונים.

כל אישה חמישית מדווחת כי מבין כל גורמי הלחץ בגירושין, החשש מפני סירוב הבעל לתת גט היה הרב ביותר (בקרב נשים דתיות וחרדיות, מדובר בכל אישה רביעית) קרוב לשליש מהגירושין הסתיימו בהסכמים החורגים מהקבוע בדין, לרעת הנשים. ככל שהליך הגירושין ממושך יותר, כך עולה שיעור הוויתורים הניכרים. ב-40% מבין ההליכים הממושכים היו הסכמים מוטעים לרעת הנשים.

70% מבין הנשים שהסכמי הגירושין שלהן היו מוטעים לרעתן דיווחו כי היו נתונות לאיומים של אי מתן גט. ככל שרמת ההשכלה יורדת ורמת הדתיות עולה, כך עולה שיעור הסטייה מן הקבוע בדין לרעת הנשים: כל אישה דתיה וחרדית שנייה דיווחה כי נאלצה לוותר על זכויותיה בתמורה לגט.

עגונות

בתי הדין הרבניים מגדירים עגונה כמי שהגישה תביעת גירושין ועקבותיה של בעלה נעלמו בארץ או בחו"ל ולכן מנועה מחיי אישות (מצב ייחודי וכבד משקל לאשה ביהדות). בהנהלת בתי הדין הרבניים קיימת יחידה מיוחדת העוסקת בנושא התרת עגונות. במהלך שנת 2015 הצליחה היחידה להשיג גט ל-180 נשים שבעליהן נעלמו בארץ ובחו"ל.¹⁹

תביעות שלום בית

שלום בית יכול להיות תביעה של אחד מבני הזוג שלא מעוניין בגירושין או הצעה בית הדין במסגרת הליך הגירושין עצמו, אם וכאשר נוצר הרושם שיש סיכוי להצלחתו של הליך שלום בית בין הצדדים.²⁰ בשנת 2015 הוגשו 935 תביעות לשלום בית (529 הוגשו על ידי גברים ו-406 על ידי נשים).²¹ רק 3% מכלל התביעות לשלום בית התקבלו ע"י בתי הדין הרבניים.²² בשנת 2014 הוגשו 969 תביעות (556 על ידי גברים ו-413 על ידי נשים).²³ מנתונים אלה ניתן להניח כי במקרים רבים נעשה השימוש בתביעה לשלום בית אך ורק כצעד טקטי במסגרת סכסוך הגירושין.

18. מכתב מהנהלת בתי הדין הרבניים, התקבל 17/07/2016

19. הנהלת בתי הדין הרבניים, סיכום שנת 2015

20. אתר בתי הדין הרבניים, <http://asp.x.Shlombite/Pages/il.gov.rbc/>, כניסה 22/09/2016

21. מכתב מבתי הדין הרבניים, התקבל 17/07/2016

22. המהלת בתי הדין הרבניים, **סיכום שנת 2015**

23. מנהל בתי הדין הרבניים, 16/08/2016, **דיווח לוועדת חוקה חוק ומשפט של הכנסת** על יישום חוק בתי הדין הרבניים

(קיום פסקי דין של גירושין), התשנ"ה-1995

השוואות: בתי הדין הדתיים ובית המשפט לענייני משפחה

הסוגיות הנדונות בשתי הערכאות

קיימות סוגיות שונות בהליכי הגירושין של בני זוג הנמצאות בסמכותן המקבילה של שתי ערכאות השיפוט: בתי הדין הדתיים ובתי המשפט לענייני משפחה. הערכאה המשפטית הראשונה שבה הוגשה התביעה היא זו שרשאית לדון בה. למשל, אם נפתח תיק משמורת בבית המשפט לענייני משפחה לפני שנפתח תיק גירושין בבית הדין הדתי, לא יוכל בית הדין הדתי לדון במשמורת בתיק זה. לחילופין, אם הוגשה תביעת גירושין בבית דין דתי (שאלת המשמורת נחשבת ככרוכה בתביעת הגירושין), לא יוכל בית המשפט לענייני משפחה שנדרש לסוגיה בשלב מאוחר יותר לפסוק בעניין המשמורת במקרה כזה.

הנושאים הנמצאים בסמכות מקבילה של שתי הערכאות (הדתית והאזרחית) הם: משמורת ילדים, מזונות, וענייני רכוש בין בני זוג. בבתי הדין השרעיים המצב שונה: בפועל, הסכמים בין בני זוג מתגרשים וסיכומים סופיים ביניהם לא נידונים בהם. הם אמנם מוסמכים לדון גם בנושאים אלו, אך שיעור הפניות אליהם הוא אפס.²⁴

פרק זה כולל נתונים מבתי הדין הרבניים שבהם מתדיינים תושבי ישראל היהודים ונתונים מבתי הדין השרעיים שבהם מתדיינים תושבי ישראל המוסלמים. בנוסף קיימים בתי דין דתיים המספקים שירותים לתושבי ישראל הנוצרים והדרוזים, אולם אין ברשותנו נתונים לגבי התיקים המתנהלים בהם. עם זאת, מכיוון שהרוב המוחלט של תושבי ישראל שהם בעלי סיווג דת מתדיינים בבתי הדין הרבניים והשרעיים, עדיין יש בנתונים שבידינו כדי להצביע על מגמות.

בהנהלת בתי המשפט ובבתי הדין השרעיים לא מקודדים תיקים לפי מינו של מגיש התביעה. אי לכך לא ניתן לקבל נתונים לגבי ההתפלגות של מגישי תביעות שונות לפי מין, וקשה להשוות לעומק את הדינמיקה של תיקי משפחה בבתי הדין הדתיים ובבתי המשפט לענייני משפחה.

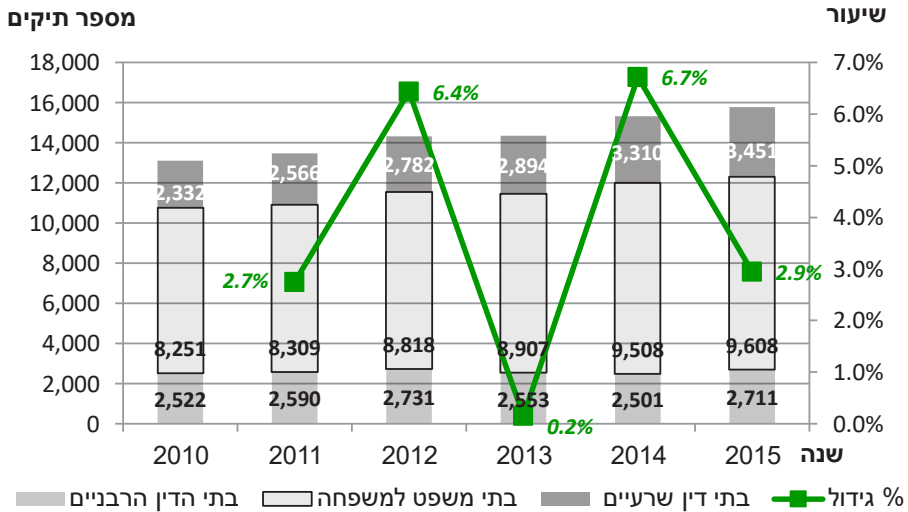
משמורת ילדים

בשנת 2015, נפתחו 15,770 תיקים בנושא משמורת ילדים בכל הערכאות הנבחרות גם יחד. 2,711 מהתיקים נפתחו בבתי הדין הרבניים (תחת נושא החזקת ילדים/ראייה), 3,451 בבתי הדין השרעיים (תחת נושא החזקת ילדים/אפוטרופוסות)²⁵ ו-9,608 בבתי המשפט לענייני משפחה (תחת הנושאים תובענה בעניין קטין/מינוי אפוטרופוס לקטין). בסך הכול חל גידול של 20% במספר התיקים שנפתחו בשנת 2015, לעומת 2010, בנושא משמורת ילדים.

24. שנתון נשים ומשפחה בישראל 2009, עמ' 81

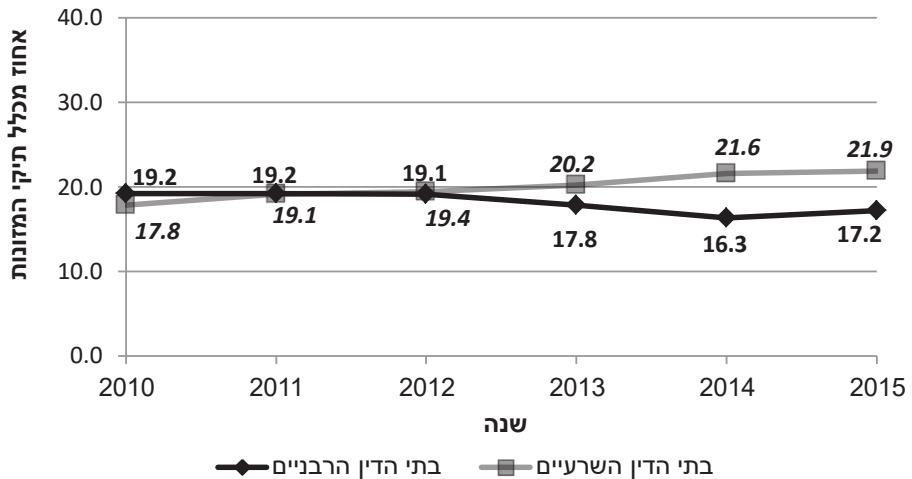
25. על פי שיחת טלפון עם ד"ר מוסא אבו-רמאדאן מהפקולטה למשפטים באוניברסיטת חיפה (14/02/2007), אף שנושא האפוטרופוסות בבתי הדין השרעיים כולל גם חזקה על מבוגרים שאינם יכולים להיות אחראים לעצמם מסיבות שונות, בפועל תחת נושא זה נדונים בעיקר תיקי אפוטרופוסות על ילדים.

תרשים 2.13: תיקים בנושא משמורת ילדים לפי הערכאה והשנה שבהם נפתחו
המספר בראש העמודה הוא סך כל התיקים לאותה שנה.

מקור: מכתב מהנהלת בתי המשפט, 07/06/2016; משרד המשפטים, מכתב מיום 04/07/2016; שנתון נשים ומשפחה בישראל 2014; הנהלת בתי הדין הרבניים, סיכום שנתי לשנים 2010 עד 2015; הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתונים סטטיסטיים לישראל לשנים 2013 עד 2015 (63-66)

תרשים 2.14: שיעור תיקי משמורת ילדים שנדונו בבתי הדין הדתיים מתוך כלל תיקי משמורת ילדים, לפי שנה

מקור: מכתב מהנהלת בתי המשפט, 03/04/2016; משרד המשפטים, מכתב מיום 04/07/2016; הנהלת בתי הדין הרבניים, סיכום שנתי לשנים 2010 עד 2015; הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

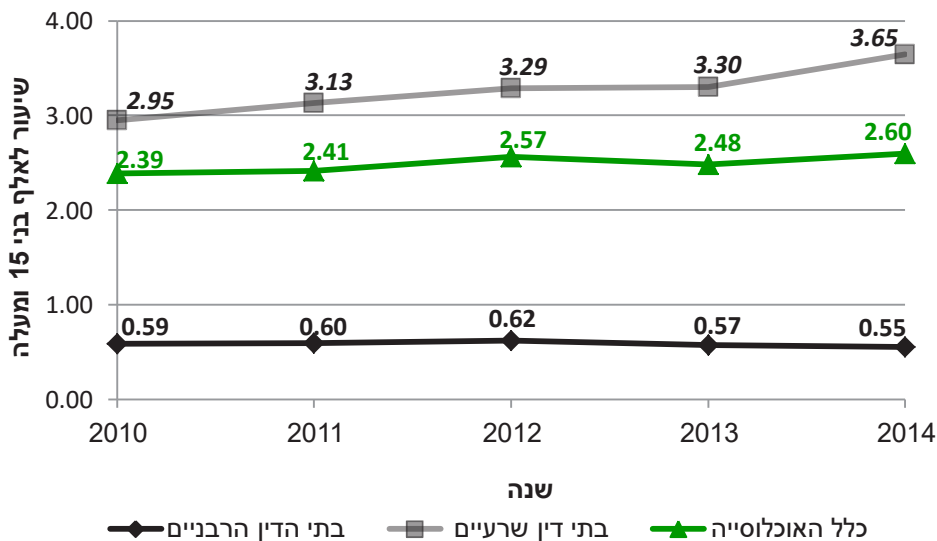

העלייה במספר התיקים הכולל בשנים 2010 עד 2015 היא בעיקרה תוצאה של עלייה במספר התיקים המוגשים הן לבתי המשפט למשפחה והן לבתי הדין השרעיים, שכן מספר התיקים המוגשים לבתי הדין הרבניים הוא סביב 2,600 תיקים לשנה מאז 2010. שיעור תיקי המשמורת שנדונו בבתי הדין השרעיים נמצא בעלייה החל משנת 2005. יש לציין כי רק החל מיום 05/11/2001 תושבי ישראל המוסלמים יכולים לפנות בתביעות משמורת ילדים גם לבתי הדין האזרחיים.26 הואיל והנהלת בתי המשפט אינה אוספת נתוני דת של הפונים אליה, לא ניתן לדעת אם חלה עלייה גדולה יותר בכמות התיקים בנושא משמורת ילדים בקרב אזרחי המדינה המוסלמים.

יש לציין שהערכאות הדתיות עצמן אינן מקבילות: תושב ישראל יכול לפנות אך ורק לבתי הדין של הדת שאליה הוא משתייך. בשנת 2014 היו בישראל 907.8 אלף תושבים מוסלמים בגילי 15 ומעלה ו-4.507 מיליון תושבים יהודים בגילים הללו.27

כאשר בוחנים את מספר הפניות לכל בית דין דתי יחסית למספר התושבים בני אותה דת, נראה כי תושבים מוסלמים נוטים יותר מתושבים יהודים ליישב תביעות משמורת בבתי הדין הדתיים ולא במערכת בתי המשפט האזרחיים. לדוגמה, בשנת 2014 שיעור תיקי המשמורת שנפתחו בבתי הדין השרעיים היה 3.65 לאלף תושבים מוסלמים, בעוד השיעור המקביל בבתי הדין הרבניים היה 0.55 לאלף תושבים יהודים באותה שנה - שיעור נמוך כמעט פי שבעה.

תרשים 2.15: שיעור תיקי משמורת לאלף בני 15 ומעלה באוכלוסייה, לפי דת ושנה שיעורי הפניות לבתי הדין הדתיים מחושב מקרב בני אותה דת

מקור: מכתב המנהלת בתי המשפט, 07/06/2016; משרד המשפטים, מכתב מיום 04/07/2016; שנתון נשים ומשפחה בישראל 2014; הנהלת בתי הדין הרבניים, סיוכום שנתי לשנים 2010 עד 2015; הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתונים סטטיסטיים לישראל לשנים 2013 עד 2015 (66-63), לוח 2.3

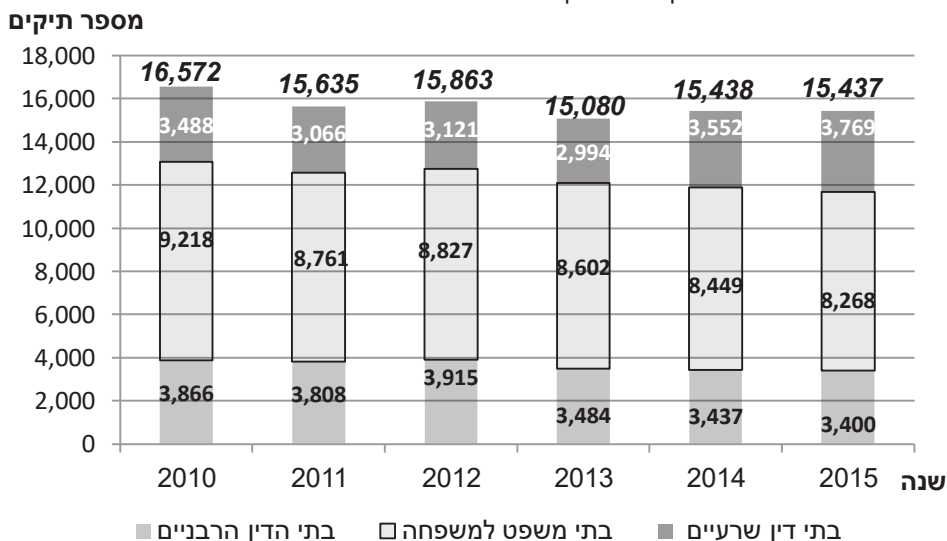
26. על פי תיקון 5 לחוק בתי המשפט לענייני משפחה.
27. שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66), לוח 2.19.

בשנים 2010-2015 פרק הזמן מפתחת תיק בנושא משמורת ילדים בבתי המשפט למשפחה ועד לסיומו היה עד שנה במוצע. 28 בבתי הדין השרעיים נדונו במהלך השנים 2012-2015 12,437 תיקי משמורת, ומתוכם כ-93% הסתיימו תוך שנה, ב-5.8% התמשכו הדיונים בין שנה לשנתיים, 1% ארכו בין שנתיים לשלוש שנים וב-0.3% התמשכו הדיונים מעל שלוש שנים.

מזונות

בשנת 2015, נפתחו 15,437 תיקי מזונות בערכאות המשפטיות, 8,268 מהם בבתי המשפט לענייני משפחה (תחת נושא מזונות ומדור), 3,400 בבתי הדין הרבניים ו-3,769 בבתי הדין השרעיים (תחת נושא מזונות). יש לציין כי נתונים אלה כוללים הן מזונות ילדים והן מזונות בין בני הזוג, ובשיטות הקידוד הנוכחיות של כל הערכאות לא ניתן להבחין ביניהם.

תרשים 2.16: תיקים בנושא מזונות לפי הערכאה והשנה שבה נפתחו
המספר בראש העמודה הוא סך כל התיקים לאותה שנה.

מקור: מכתב מהנהלת בתי המשפט, 07/06/2016; משרד המשפטים, מכתב מיום 04/07/2016; הנהלת בתי הדין הרבניים, **סיכום שנתי** לשנים 2010 עד 2014; הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **שנתונים סטטיסטיים לישראל** לשנים 2013 עד 2015 (63-66)

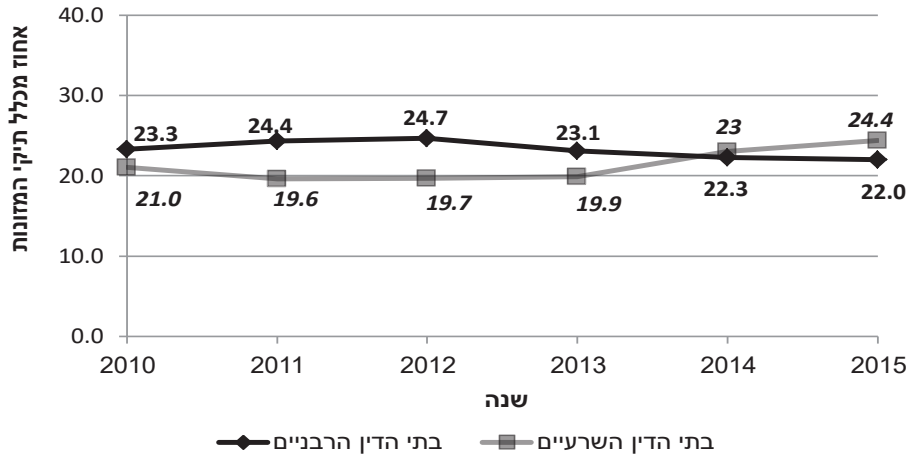
25%-22% מתיקי המזונות שנפתחו בכל שנה, בין השנים 2010 ו-2015, נפתחו בבתי הדין הרבניים. שיעור זה ירד מ-33.9% בשנת 2000 עד ל-28.4% בשנת 2003, ונשאר בשיעור דומה עד לשנת 2007. בשנת 2015, 22% מתיקי המזונות נידונו בבתי הדין הרבניים. עד לשנת 2007, כ-12% מתיקי המזונות שנפתחו בכל שנה נפתחו בבתי הדין השרעיים. בין השנים 2010-2011 השיעור עמד על כ-20%, ושיעור זה עלה ל-24.4% בשנת 2015. גם כאן לא ניכרת ירידה בשיעור התיקים המטופלים בבתי הדין השרעיים מאז

28. מכתב מהנהלת בתי המשפט, 07/06/2016
29. משרד המשפטים, מכתב מיום 04/07/2016

שהתאפשר לתושבי ישראל המוסלמים לפנות לבתי המשפט לענייני משפחה במקום לבתי הדין הדתיים. בסוף שנת 2001, וכאמור השיעור אף עלה בשנת 2015.

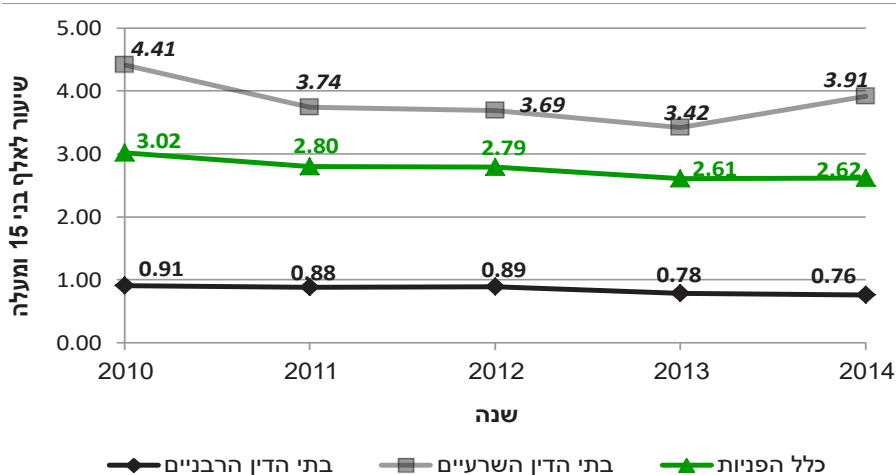
תרשים 2.17: תיקי המזונות שנדונו בבתי הדין הדתיים מתוך כלל תיקי המזונות, לפי שנה

מקור: מכתב מהנהלת בתי המשפט, 03/04/2016; משרד המשפטים, מכתב מיום 04/07/2016; הנהלת בתי הדין הרבניים, **סיכום שנתי לשנים 2010 עד 2015**; הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתונים סטטיסטיים לישראל לשנים 2013 עד 2015 (63-66)

שיעור הפונים לבתי הדין השרעיים יחסית לאוכלוסייה המוסלמית גבוה משיעור הפונים לבתי הדין הרבניים יחסית לאוכלוסייה היהודית.

תרשים 2.18: שיעור תיקי מזונות לאלף בני 15 ומעלה באוכלוסייה, לפי דת ושנה

מקור: מכתב מהנהלת בתי המשפט, 03/04/2016; משרד המשפטים, מכתב מיום 04/07/2016; **שנתונים נשים ומשפחה בישראל 2014**; הנהלת בתי הדין הרבניים, **סיכום שנתי לשנים 2010 עד 2015**; הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתונים סטטיסטיים לישראל לשנים 2013 עד 2015 (63-66), לוח 2.3

בשנים 2010-2015, פרק הזמן מפתחת תיק בנושא מזונות בבתי המשפט למשפחה ועד לסיומו היה עד 13 חודשים בממוצע.³⁰ בבתי הדין השרעיים נדונו במהלך השנים 2010-2015 13,782 תיקי מזונות, ומתוכם כ-95% הסתיימו תוך שנה, ב-4.4% התמשכו הדיונים בין שנה לשנתיים, 0.6% ארכו בין שנתיים לשלוש שנים וב-0.2% התמשכו הדיונים מעל שלוש שנים.³¹

גובה דמי המזונות שנפסקים

על פי חוק המזונות (הבטחת תשלום), התשל"ב-1972, אישה או ילד, תושבי ישראל, שבידיהם פסק דין לתשלום מזונות והם אינם מקבלים את התשלום מן החייב במזונות, יכולים לקבל דמי מזונות מן המוסד לביטוח הלאומי, ובלבד שהחייב היה תושב ישראל במתן פסק הדין. המוסד לביטוח לאומי משלם לזוכה את חוב המזונות בתשלום חודשי, וגובה מן החייב במזונות את הסכום שחויב בו בפסק דין למזונות. הסכום שמשלם המוסד לביטוח לאומי לאישה הוא הסכום שנקבע בפסק דין למזונות או הסכום שנקבע בתקנות המזונות (הבטחת תשלום), התשל"ג-1973 (להלן: התקנות) - הסכום הנמוך מבניהם.

הזכות לדמי מזונות מן הביטוח הלאומי מותנית במבחן הכנסות, לפיו רק אישה שהכנסותיה מעבודה ושלא מעבודה נמוכות מסכום מסוים זכאית לקבל את מלוא דמי המזונות מן הביטוח הלאומי וזאת בין אם מדובר במזונות בני זוג ובין אם מדובר במזונות ילדים.³²

בשנת 2015 נשים קיבלו דמי מזונות מן המוסד לביטוח הלאומי ב-17,038 תיקים, כאשר במרב התיקים מדובר במזונות ילדים ולא במזונות אישה.³³ מספר זה נמצא בירידה משנת 2003, בשל שינוי בחוק שנעשה באותה שנה ואשר החמיר את מבחני ההכנסות וכתוצאה מכך הפחית את מספר הנשים הזכאיות לתשלום מזונות עבורן או עבור ילדיהן מן הביטוח הלאומי.³⁴ 58.4% מן התיקים האלה נדונו בבתי המשפט לענייני משפחה, 22% בבתי הדין הרבניים ו-18.4% בבתי הדין השרעיים. בנוסף נדונו 0.5% בבתי המשפט המחוזיים ועוד 0.6% מן התיקים, שהם 106 תיקים בסך הכול, בבתי דין אחרים, כנראה בתי הדין הדתיים של העדות הדתיות האחרות.³⁵

30. מכתב מהנהלת בתי המשפט, 07/06/2016.

31. משרד המשפטים, מכתב מיום 04/07/2016.

32. ראו פירוט באתר המוסד לביטוח לאומי: <http://www.btl.gov.il/benefits/alimony/Pages/default.aspx>.

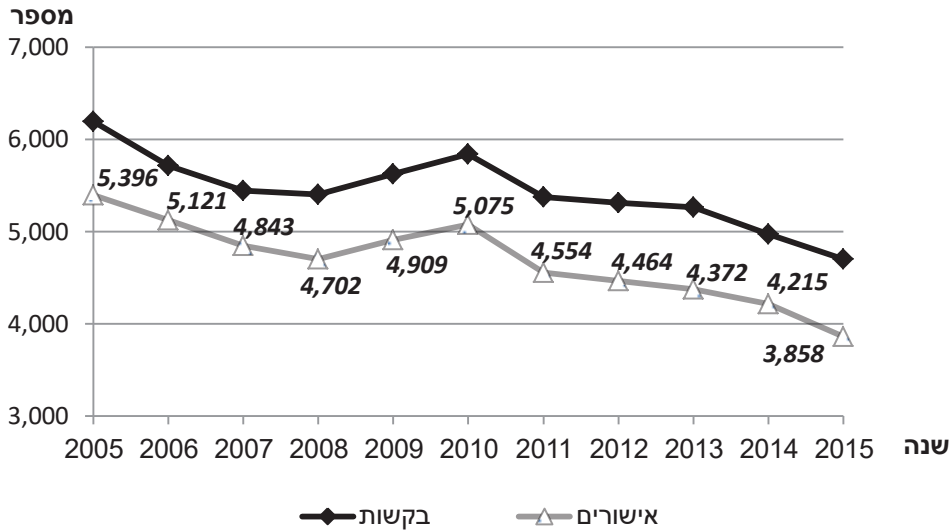
33. המוסד לביטוח לאומי, שנטל וסרשטיין, סקרים תקופתיים - נשים המקבלות דמי מזונות באמצעות המוסד לביטוח לאומי - 2015 (מס' 276), 02/2016, מאפייני דמוגרפיה, עמ' 4 ולוח 7.

34. המוסד לביטוח לאומי, שנטל וסרשטיין, סקרים תקופתיים - נשים המקבלות דמי מזונות באמצעות המוסד לביטוח לאומי - 2015 (מס' 276), 02/2016, לוח 1.

35. שם, לוח 8.

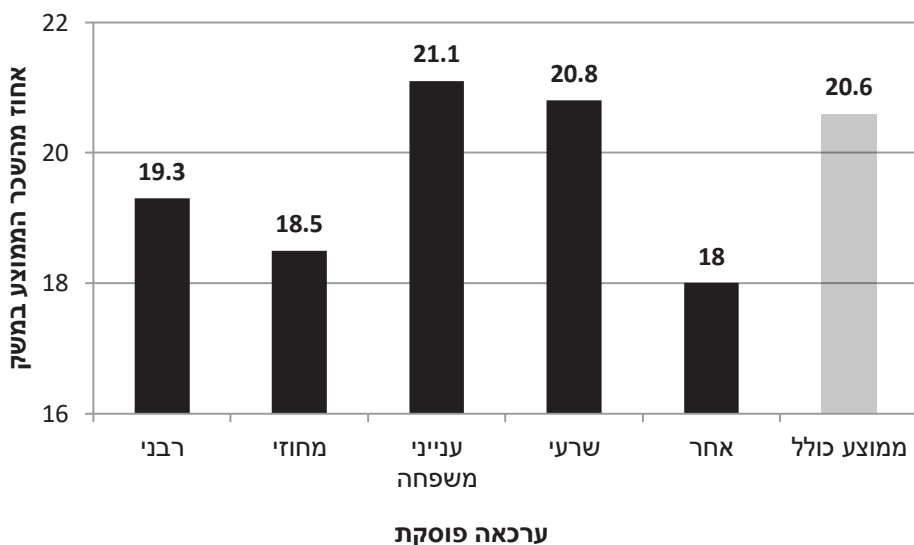
תרשים 2.19: מספר התביעות לקבלת דמי מזונות מהביטוח הלאומי, מספר ההחלטות והאישורים לפי שנה.

מקור: מכתב מהמוסד לביטוח לאומי, 10/03/2016

מבין הנשים שקיבלו דמי מזונות מן הביטוח הלאומי בשנת 2015, אלה שקיבלו בפועל, במוצע, את דמי המזונות הגבוהים ביותר היו אלה שמזונותיהן או מזונות ילדיהן נפסקו בבתי המשפט לענייני משפחה, ואלה שקיבלו את דמי המזונות הנמוכים ביותר במוצע היו הנשים שמזונותיהן או מזונות ילדיהן נפסקו בבתי המשפט המחוזיים - ומעט יותר מהן, בהפרש קטן, אלה שמזונותיהן או מזונות ילדיהן נפסקו בבתי הדין הרבניים. נראה כי הנתון לעניין גובה דמי המזונות אשר נפסקו בבתי המשפט המחוזיים יכול לשמש אינדיקציה לכדאיות עבור מי ששוקל לערער על גובה דמי מזונות אשר נפסקו בבית המשפט לענייני משפחה.

תרשים 2.20: דמי המזונות הממוצעים ששולמו בפועל בשנת 2015 לנשים שקיבלו מזונות מן הביטוח הלאומי, באחוזים מן השכר הממוצע במשק, לפי ערכאה פוסקת

מקור: המוסד לביטוח לאומי, נשים המקבלות דמי מזונות באמצעות המוסד לביטוח לאומי בשנת 2015, לוח 15

יש לציין כי רוב הפונות למוסד לביטוח לאומי לשם קבלת דמי מזונות הן נשים ממעמד סוציו-אקונומי נמוך וכשליש מהן הן נשות אסירים, פושטי רגל, מקבלי גמלה להבטחת הכנסה ושוהים בחוץ לארץ.³⁶ לכן סכומי המזונות המשולמים על ידי המוסד לביטוח לאומי אינם משקפים בהכרח את גובה דמי המזונות הנפסקים בישראל.

כאמור, נשים המקבלות דמי מזונות מן המוסד לביטוח לאומי מקבלות את הסכום שנקבע בפסק הדין או את הסכום שנקבע בתקנות המוסד לביטוח לאומי (המהווה למעשה תקרת תשלום), הנמוך מבין השניים. בשנת 2015, 75.5% מן הנשים שקיבלו דמי מזונות מן המוסד לביטוח לאומי קיבלו את הסכום שפסקה להן הערכאה השיפוטית. מכאן שבמקרים אלה - כלומר, במרבית המקרים - פסיקת הערכאה השיפוטית הייתה נמוכה יותר מהסכום הקבוע בתקנות הביטוח הלאומי לתשלום דמי מזונות.³⁷ בשנת 2015, סכום הקצבה הממוצעת לנשים שקבלו דמי מזונות מן המוסד לביטוח לאומי בהתאם לסכום שנקבע בפסק דין היה 1,878 ₪ בחודש, ואילו הקצבה הממוצעת לנשים שקיבלו דמי מזונות בהתאם לתקרה הקבועה בקנות המוסד לביטוח לאומי באותה שנה הייתה 3,282 ₪.³⁸ נשים שהכנסתן נמוכה מהתקרה הקבועה בחוק הבטחת הכנסה גם לאחר תשלום סכום דמי המזונות שנפסקו להן, זכאיות לקבל השלמת הכנסה מן המוסד לביטוח לאומי. מכאן ששיעור גבוה של נשים שזכאיות להשלמת הכנסה, מתוך כלל הנשים שמזונותיהן נפסקו

36. המוסד לביטוח לאומי, שנטל וסרשטיין, סקרים תקופתיים - נשים המקבלות דמי מזונות באמצעות המוסד לביטוח לאומי - 2015 (מס' 276), 02/2016.

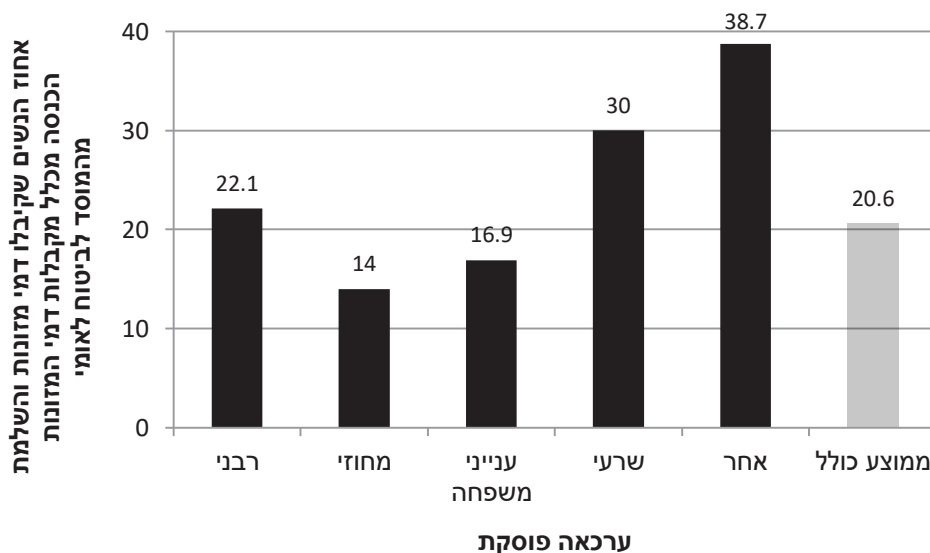
37. שם, לוח 9.

38. שם, לוח 16.

באותה ערכאה שיפוטית, מצביע על כך שבמקרים רבים גובה דמי המזונות שערכאה שיפוטית זו פוסקת אינו מאפשר לנשים להתקיים. מתוך הנשים שקיבלו דמי מזונות מן המוסד לביטוח לאומי בשנת 2015, 38.7% מן הנשים שמזונותיהן נפסקו בבתי דין אחרים (של העדות הדתיות האחרות) היו זכאיות להשלמת הכנסה. השיעור הנמוך ביותר של נשים שקיבלו הבטחת הכנסה היה בקרב אלה שמזונותיהן נפסקו במערכת בתי המשפט האזרחיים.

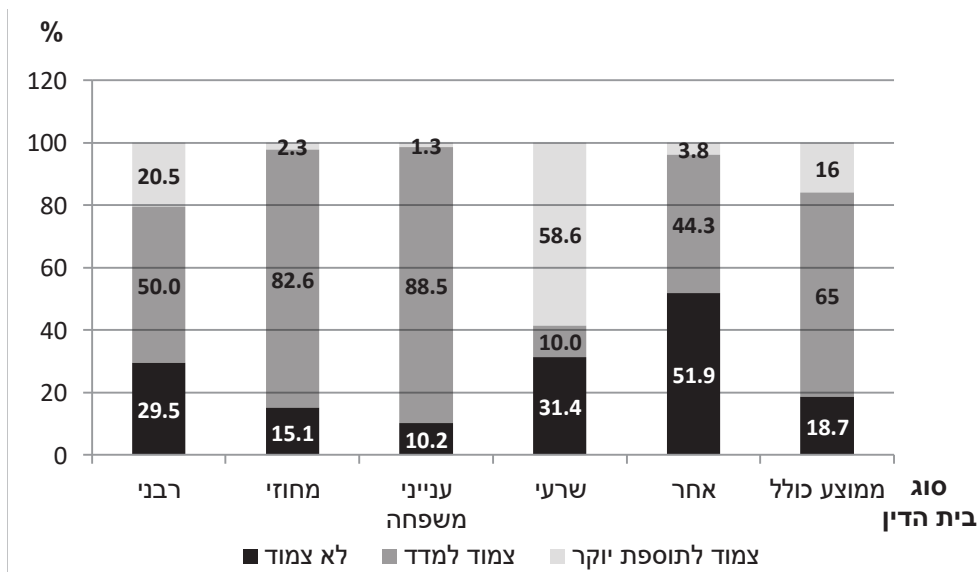
תרשים 2.21: אחוז הזכאיות להשלמת הכנסה מקרב הנשים שדמי המזונות שלהן שולמו מן המוסד לביטוח לאומי, לפי הערכאה שבה נפסקו דמי המזונות, 2015

מקור: המוסד לביטוח לאומי, נשים המקבלות דמי מזונות באמצעות המוסד לביטוח לאומי בשנת 2015, לוח 21

בתי המשפט של המערכת האזרחית נטו גם בשנת 2015, בדומה לשנים שקדמו לה, להצמיד את דמי המזונות שפסקו למדד המחירים לצרכן. בתי הדין הרבניים הצמידו את דמי המזונות לתוספת היוקר בכ-20.5% מן המקרים, ואילו בתי הדין השרעיים הצמידו אותם לתוספת היוקר ברוב המקרים (58.6%). בתי המשפט לענייני משפחה הצמידו את דמי המזונות למדד יוקר המחיה ב-88.5% מהתיקים. יש לציין כי, על פי נתוני המוסד לביטוח לאומי חלה הרעה בנושא שמירת ערכם של דמי המזונות, שכן בכל הערכאות חלה מאז 2012 עלייה באחוז התיקים שבהם דמי המזונות לא הוצמדו כלל.

תרשים 2.22: אחוז הנשים המקבלות דמי מזונות מהמוסד לביטוח לאומי לפי סוג ההצמדה של פסק הדין ולפי הערכאה הפוסקת, 2015

מקור: המוסד לביטוח לאומי, נשים המקבלות דמי מזונות באמצעות המוסד לביטוח לאומי בשנת 2015, לוח 8

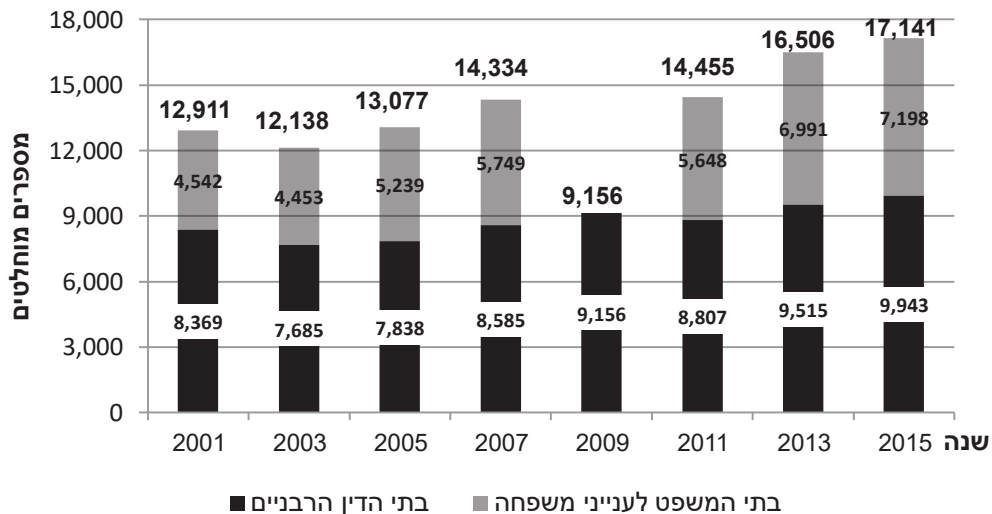

אישור הסכמים

בשנת 2015 נפתחו 17,141 תיקים של אישור הסכמים בבית המשפט לענייני משפחה (תחת הנושאים אישור הסכמי ממון-גירושין, אישור הסכמי ממון-נישואין, ואישור הסכמים אחרים) ובבתי הדין הרבניים (תחת נושא אישור הסכם גירושין + הסכם ממון). מספר זה נמצא בעלייה מאז שנת 2003. בשנת 2015 נדונו בבתי הדין הרבניים 9,943 תיקים של אישור הסכמים, אשר היוו 58% מסך כל התיקים של אישור ההסכמים באותה שנה. שיעור התיקים הנדונים בבתי הדין הרבניים עלה מאז שנת 2000 בכ-80%. יש לציין כי הסכמי גירושין של יהודים מאושרים לעתים פעמיים: פעם בבית המשפט ופעם בבית הדין, בבואם לסדר את הגט.

תרשים 2.23: תיקים בנושא אישור הסכמים לפי הערכאה והשנה שבה נפתחו המספר בראש העמודה הוא סך כל התיקים לאותה שנה

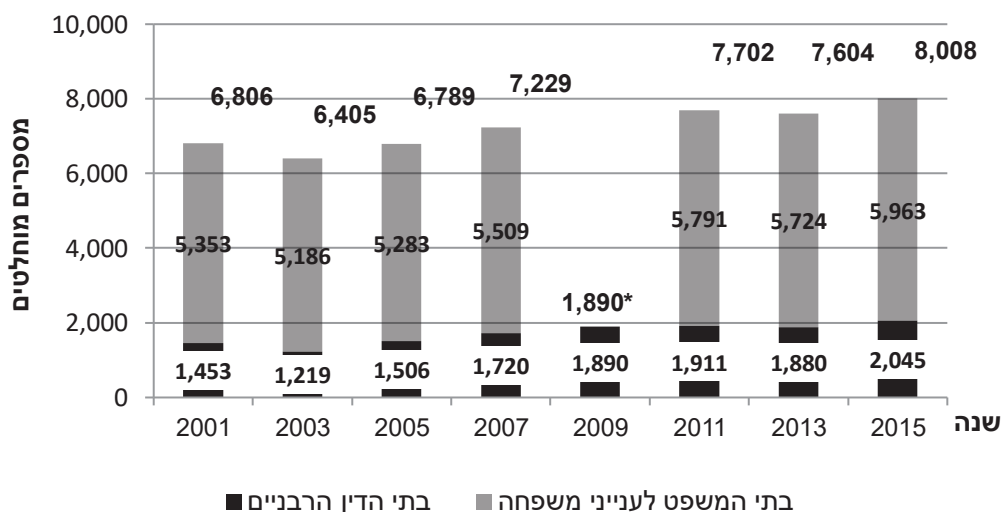
מקור: שנתון נשים ומשפחה בישראל 2014, דוח הנהלת בתי הדין הרבניים לשנים 2013, 2014, 2015; מכתב מהנהלת בתי המשפט, 03/04/2016
*אין נתונים מבתי המשפט לשנים 2008-2009, בגלל החלפת מערכות המחשוב

חלוקת רכוש בין בני זוג

בשנת 2015 נפתחו 5,963 תיקים של חלוקת רכוש בבתי המשפט לענייני משפחה (תחת נושא תביעה כספית רכושית, תביעה רכושית ותביעה כספית לסכום בלתי קצוב וסכום קצוב) ו-2,045 תיקים בבתי הדין הרבניים (תחת נושא חלוקת רכוש).

לאחר ירידה קלה במספר תיקי חלוקת הרכוש שנדונו בבתי הדין הרבניים עד 2003, משנת 2004 חלה עלייה במספר התיקים, ובשנים האחרונות מסתמנת התייצבות: כ-1,900 תיקים נידונים בבתי הדין הרבניים בכל שנה.

תרשים 2.24: תיקים בנושא חלוקת רכוש לפי ערכאה ושנה שבה נפתחו
המספר מעל העמודה הוא מספר התיקים הכולל לאותה שנה

מקור: שנתון נשים ומשפחה בישראל 2014, דוח הנהלת בתי הדין הרבניים לשנים 2013, 2014, 2015; מכתב מהנהלת בתי המשפט, 03/04/2016
* אין נתונים מבתי המשפט לשנים 2008-2009, בגלל החלפת מערכת המחשוב

משך התנהלותן של תביעות רכושיות בבתי המשפט למשפחה התארך בין השנים 2010-2015 ב-73% (תביעות כספיות ורכושיות) עד 175% (תביעות כספיות לסכום בלתי קצוב). תביעה כספית ורכושית נמשכה בשנת 2010 26 חודשים בממוצע בעוד שבשנת 2015 היא נמשכה 45 חודשים בממוצע.³⁹

בבתי הדין השרעיים נפתחו בשנת 2015 348 תיקי זכויות ממוניות ונסגרו 319. במהלך השנים 2015-2012 נדונו בבתי הדין השרעיים 1,119 תיקי זכויות ממוניות ומתוכם כ-84% הסתיימו תוך שנה, ב-13.5% התמשכו הדיונים בין שנה לשנתיים, 2% ארכו בין שנתיים לשלוש שנים וב-0.2% התמשכו הדיונים מעל שלוש שנים.⁴⁰

39. משרד המשפטים, מכתב מיום 04.07.2016
40. משרד המשפטים, מכתב מיום 04/07/2016

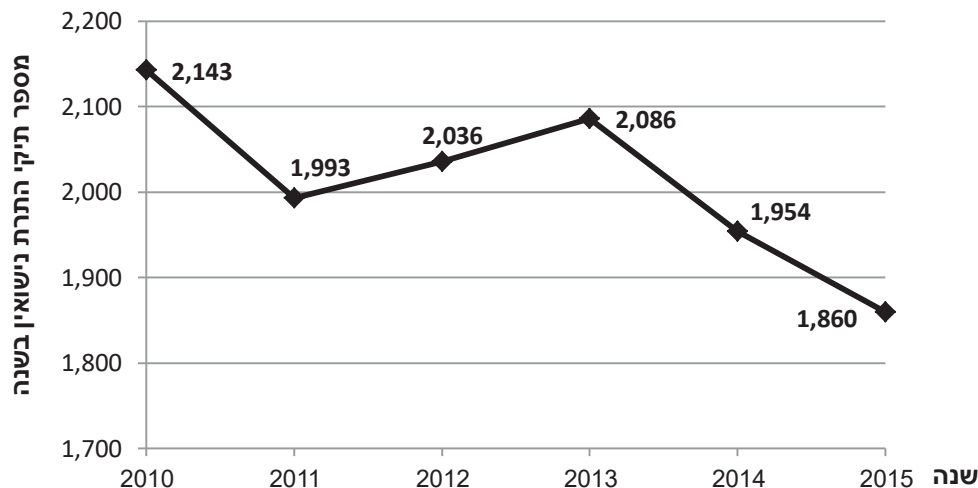
התרת נישואין

בישראל, נישואין וגירושין נערכים אך ורק בהתאם לדין האישי (הדת) החל על בני הזוג. עם זאת, בני זוג נשואים החיים בישראל אולם אינם בני אותה דת, או שהם ללא סיווג דת, אינם יכולים להתגרש באמצעות בתי הדין הדתיים. מכיוון שכך, ע"פ חוק שיפוט בענייני התרת נישואין (מקרים מיוחדים וסמכות בין-לאומית), תשכ"ט - 1969, ענייני התרת נישואין שאינם בשיפוט הייחודי של בית דין דתי יהיו בשיפוט של בית המשפט לענייני משפחה.

בשנים 2004-2007 נפתחו בכל שנה מעט יותר מאלפיים תיקים של התרת נישואין. בשנת 2007 למשל, נפתחו 2,350 תיקים. רק בשנת 2006 נפתח מספר גדול במיוחד של תיקים: 3,615.

בשנת 2010 נפתחו 2,143 תיקים, בשנת 2011 נפתחו 1,993 תיקים, בשנת 2012 נפתחו 2,036 תיקים, בשנת 2013 - 2,086, בשנת 2014 - 1,954 וב-2015 נפתחו 1,860 תיקים של התרת נישואין.⁴¹

תרשים 2.25: מספר תיקי התרת נישואין שנפתחו בבתי המשפט, לפי שנה

מקור: שנתון נשים ומשפחה בישראל 2014; הנהלת בתי הדין הרבניים, מכתב מהנהלת בתי המשפט, 07/06/2016

ייצוג באמצעות האגף לסיוע המשפטי בענייני משפחה

האגף לסיוע משפטי במשרד המשפטים

הזכאות לקבלת סיוע משפטי מותנית בשלושה תנאים מצטברים:⁴²

1. הסיוע המשפטי נדרש באחד מהנושאים שבהם אפשר לקבל סיוע משפטי - הנושאים הללו כוללים בין היתר ענייני משפחה כמשמעותם בחוק בית המשפט לענייני משפחה, התשנ"ה-1995.
2. מבקש הסיוע זכאי לקבלו מבחינה כלכלית - הזכאות הכלכלית לסיוע המשפטי נקבעת לפי מבחן כפול: מבחן הכנסה, שבו מוערכת ההכנסה הכללית של בני משפחתו של המבקש החיים עמו באותו בית, ומבחן רכוש, שבו מוערך רכושו של המבקש עצמו בלבד. תביעות בנושאי משפחה מחייבות מבחן כלכלי שבו נלקחת בחשבון רק הכנסתו של המבקש עצמו ולא הכנסת שאר בני הבית הסמוכים על שולחנו. בתביעות של קטינים יילקחו בחשבון רק הכנסות הקטינים עצמם ולא הכנסות ההורה התובע בשמם (ראה הערה למטה).
3. יש סיכוי משפטי לזכות בתביעה.

עד ליום 27/10/2015 היו תביעות בענייני מזונות ילדים ומשמורת עומדות על פי רוב בקריטריונים לזכאות לקבלת סיוע משפטי, היות שהבדיקה לעניין הזכאות הכלכלית הייתה נעשית בהתייחס לקטין ולא להורה המגיש. החל ממועד זה - בעקבות בג"צ 8176/13 - חל שינוי משמעותי בהנחיות האגף לסיוע משפטי לעניין אופן בדיקת הזכאות הכלכלית בתיקי מעמד אישי. מאז נבחנת זכאותו הכלכלית של ההורה המבקש את הסיוע ולא של הקטין, למעט מקרים חריגים.

מבחן הכנסה - יחיד או משפחה שבה עד שלוש נפשות שגובה הכנסתם הוא עד 67% מהשכר הממוצע במשק (כיום 6,482 ש"ח). בגין כל נפש נוספת מתווספים 6%. המבחן מתייחס להכנסה ברוטו. **מבחן הרכוש** - רכוש הפונה שניתן למימוש (חסכונות, רכב וכו'), או הרכוש שבשלו אפשר לקבל הלוואה, אינו עולה על שילוש השכר הממוצע במשק (כיום 29,025 ₪). איננו חל על דירת מגורים או רכוש של בן/בת הזוג.

פרק זה ידון רק בבקשות לסיוע משפטי שהוגשו בעניינים הנוגעים לבית המשפט לענייני משפחה ולבתי הדין הדתיים.

תיקים שנפתחו בסיוע המשפטי בענייני משפחה

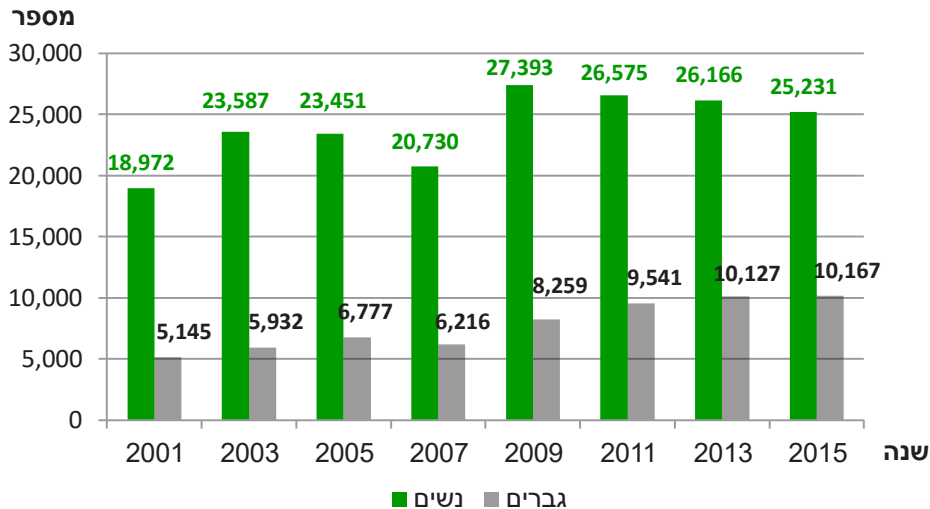
בכל שנה נפתח בסיוע המשפטי מספר רב יותר של תיקים בענייני משפחה שבהם מיוצגות נשים מאשר תיקים שבהם מיוצגים גברים. בשנת 2015 הוגשו לסיוע המשפטי 35,398 בקשות בענייני מעמד אישי. 25,231 מתוכם, שהן 71%, הוגשו על ידי נשים.⁴³ בין השנים 2000-2004 מספר הבקשות שהוגשו לסיוע המשפטי בענייני משפחה עלה באופן עקבי, ומשנת 2005 עד שנת 2007 מספר הבקשות ירד. עם זאת, בין השנים 2008-2010 שוב עלה מספר הבקשות, ונכון להיום מסתמנת מגמת ירידה קלה במספר הבקשות.

42. מקור: אתר האינטרנט של משרד המשפטים (נבדק 12/09/2016).

43. בכל שנה, 4%-5 מן התביעות המוגשות לאגף לסיוע המשפטי נרשמות תחת מין לא ידוע. תביעות אלה לא שוקללו בנתונים כאן.

תרשים 2.26: תיקים שנפתחו באגף לסיוע משפטי בענייני משפחה, לפי מין ושנה

מקור: שנתון נשים ומשפחה בישראל 2014; מכתב מהאגף לסיוע משפטי, 30/03/2016

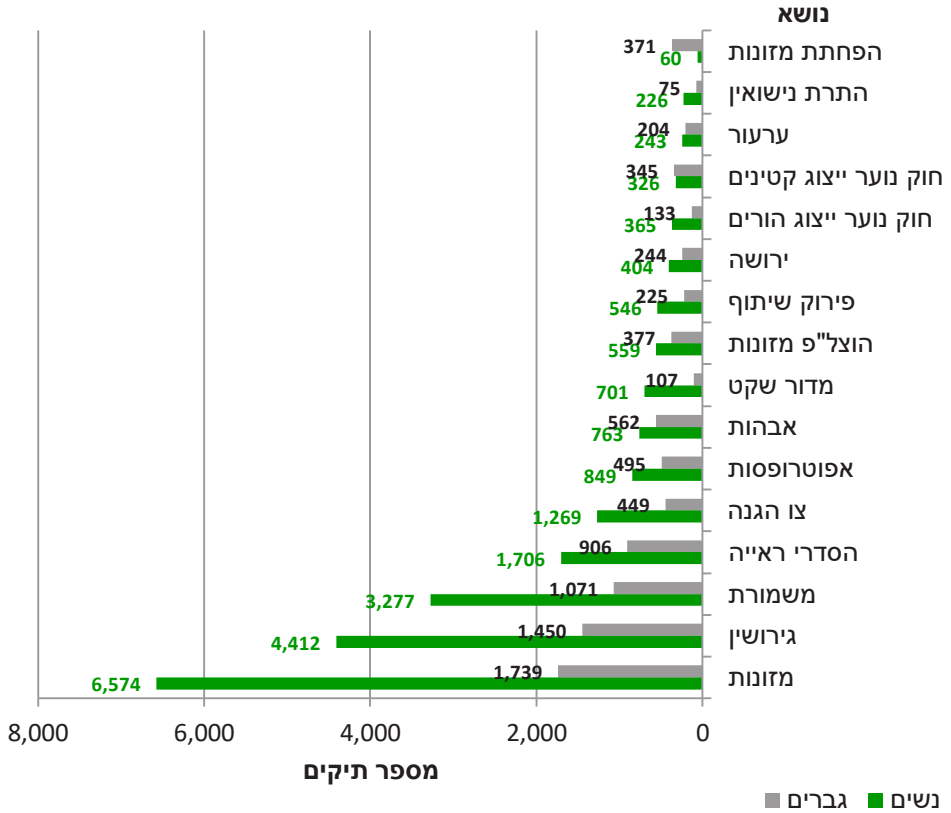
בהתחשב בשלושת התנאים לקבלת סיוע משפטי, נראה שהסיבה לכך שנשים מגישות מספר רב יותר של בקשות לאגף לסיוע המשפטי היא שהן עומדות במבחן הזכאות הכלכלית, בניגוד לגברים.

נושאי התביעות שביגין נפתחים תיקים בסיוע המשפטי מתוך 37,377 תיקים שנפתחו בסיוע המשפטי בענייני מעמד אישי בשנת 2015, 9,268 נפתחו בנושא מזונות ו- 6,030 נפתחו בנושא גירושין. נושאים אלה היוו כ- 41% מסך הבקשות שהוגשו לסיוע המשפטי באותה שנה בענייני מעמד אישי. 7,112 תיקים נפתחו בנושא משמורת והסדרי ראייה.

בשנת 2015 רוב הבקשות לסיוע משפטי הוגשו על ידי נשים, למעט בקשות בנושא של הפחתת מזונות שרובן הוגשו על ידי גברים.

נושאי התביעות שבגינן נפתחים תיקים בסיוע המשפטי

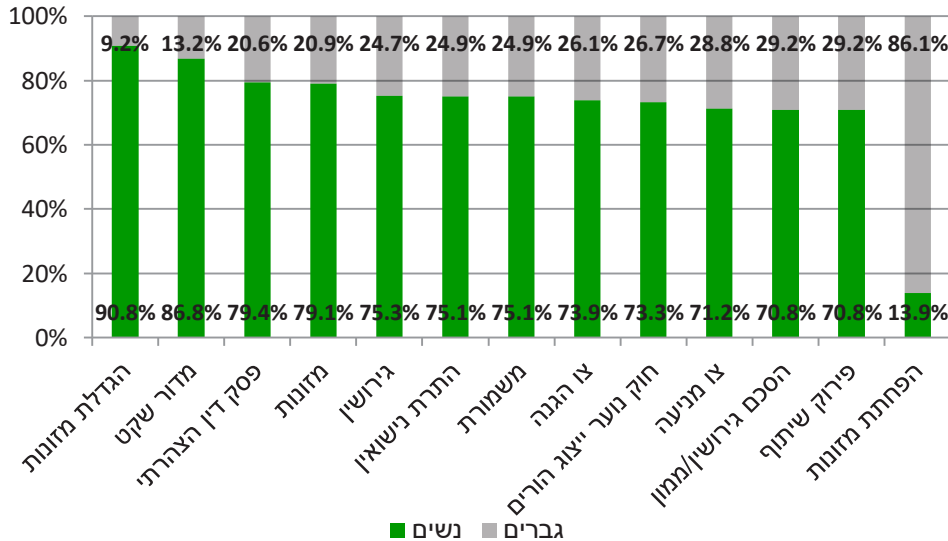
תרשים 2.27: תיקים שנפתחו באגף לסיוע משפטי בענייני מעמד אישי לפי נושא ומין, 2015

מקור: מכתב מהאגף לסיוע משפטי, 30/03/2016

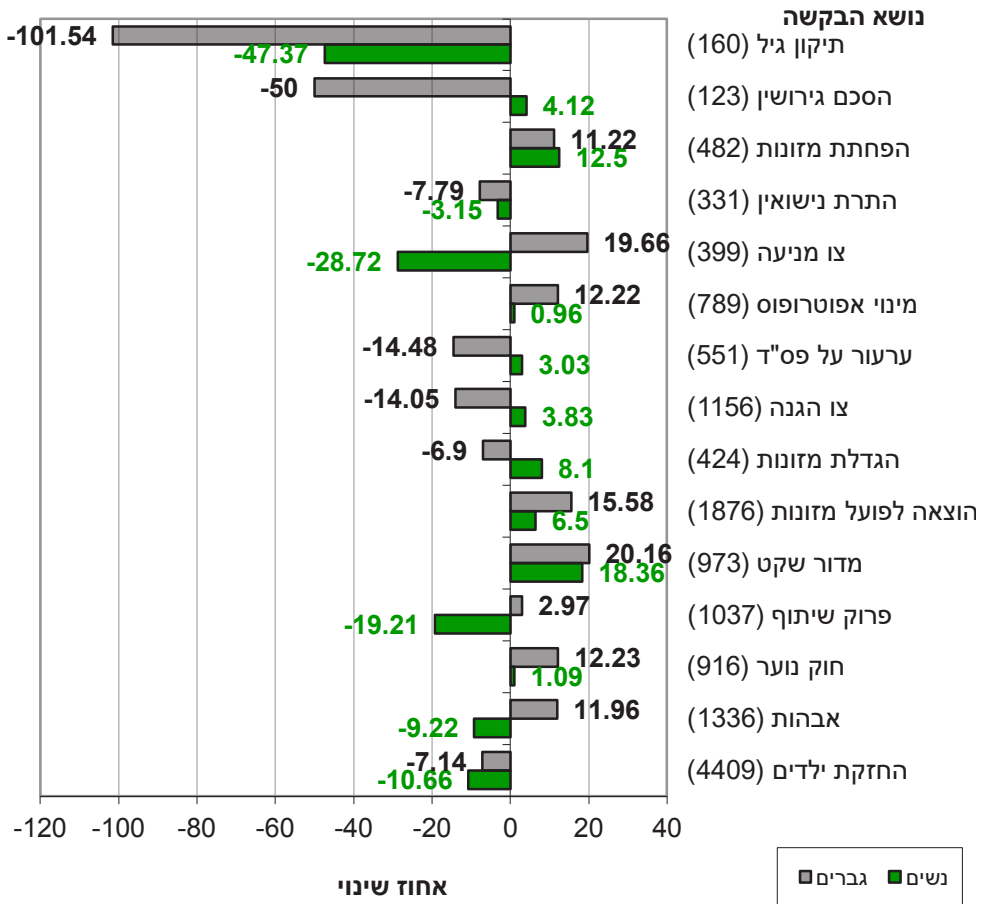
תרשים 2.28: נושאים בענייני מעמד אישי שבהם יותר מ-70% מהבקשות לסיוע משפטי הוגשו על ידי בני אחד מהמינים, 2015.
נבחרו נושאים שסך הפניות לגביהם ב-2015 היה 50 ומעלה

מקור: מכתב מהאגף לסיוע משפטי, 30/03/2016

בהשוואה לנתוני שנת 2014, מספר הבקשות שהוגשו לאגף לסיוע משפטי בנושאים מסוימים ירד מאוד, ואילו בנושאים אחרים מספר הבקשות עלה מאוד. עם זאת, נראה כי מגמת השינוי במספר הבקשות אינה אחידה בקרב בני שני המינים. למשל, מספר הבקשות לייצוג בנושא הוצאה לפועל של מזונות ירד בקרב הנשים בכ-37%, ואצל הגברים עלה ב-5.3%. מספר הבקשות לייצוג בנושא של פירוק שיתוף שהוגשו על ידי נשים ירד בכ-10%, ואילו מספרן של אלה שהוגשו על ידי גברים עלה בכ-21%. כך למשל, מספר הבקשות שהוגשו על ידי נשים לייצוג בנושא של צו מניעה ירד בכ-52% ואילו בקרב הגברים הוא ירד מספרן בכ-17%. מספר הבקשות לצווי הגנה עלה, אצל נשים ב-15.4% ואצל גברים ב-37%. מספר הבקשות בנושא הסדרי ראייה נמצא בירידה אצל שני המינים, אך בעוד שבקרב הגברים הירידה היא של כ-11%, אצל הנשים ירד מספרן ב-3.3% בלבד. ככלל נמצא כי מספר הבקשות שהוגשו על ידי נשים נמצא בירידה.

תרשים 2.29: השינוי באחוזים בין 2014 ל-2015 במספר הבקשות לייצוג בענייני מעמד אישי שהוגשו לאגף לסיוע משפטי, לפי מגדר הפונה ונושא הבקשה (נושאים נבחרים). נבחרו נושאים שסך הפניות לגביהם ב-2015 היה 100 ומעלה

מקור: מכתב מהאגף לסיוע משפטי, 30/03/2016
 המספר בסוגריים ליד נושא הבקשה הוא מספר הבקשות שהוגשו בשנת 2015.

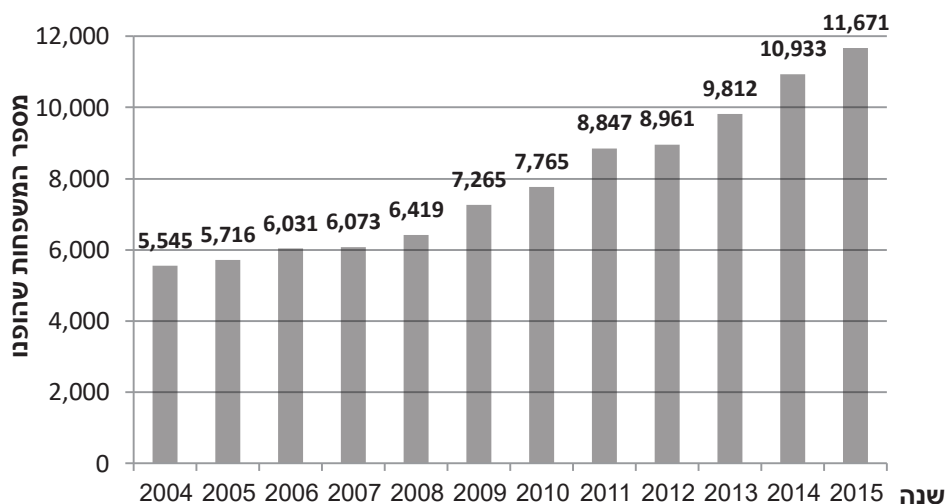
סיוע משרד הרווחה בהקשר של סוגיות משפטיות

יחידות הסיוע שליד בתי המשפט ובתי הדין הדתיים (יח"ס)

יחידות הסיוע שליד בתי המשפט לענייני משפחה (יח"ס) הוקמו בשנת 1997 על פי חוק בתי המשפט לענייני משפחה, התשנ"ה-1995 (סעיף 5). בעקבות חקיקת חוק בתי דין דתיים (יחידות סיוע) התשע"א-2011 הוקמו יחידות סיוע ליד בתי הדין הרבניים. בסך הכול הוקמו 14 יחידות סיוע ליד בתי המשפט לענייני משפחה, ומאוחר יותר הוקמו עשר יחידות סיוע ליד בתי הדין הרבניים. יחידות הסיוע מסייעות לבני משפחה שהופנו אליהן על ידי ערכאה שיפוטית. לאחר שפתחו בהליכים משפטיים בעניין משפחתי, להפחית את הקשיים הנובעים מהמשבר המשפחתי ולעזור לבית המשפט לשלב היבטים טיפוליים בהליך המשפטי. היחידות מסייעות לפתור את הסכסוך המשפחתי בהידברות ובהסכמה תוך שימוש בכלים טיפוליים. הן מאבחנות ומעריכות, וכן עוסקות בגישור, ייעוץ וטיפול משפחתי וזוגי.⁴⁴

בשנת 2015 הופנו 11,671 משפחות ליחידות הסיוע על ידי בתי המשפט ובתי הדין.

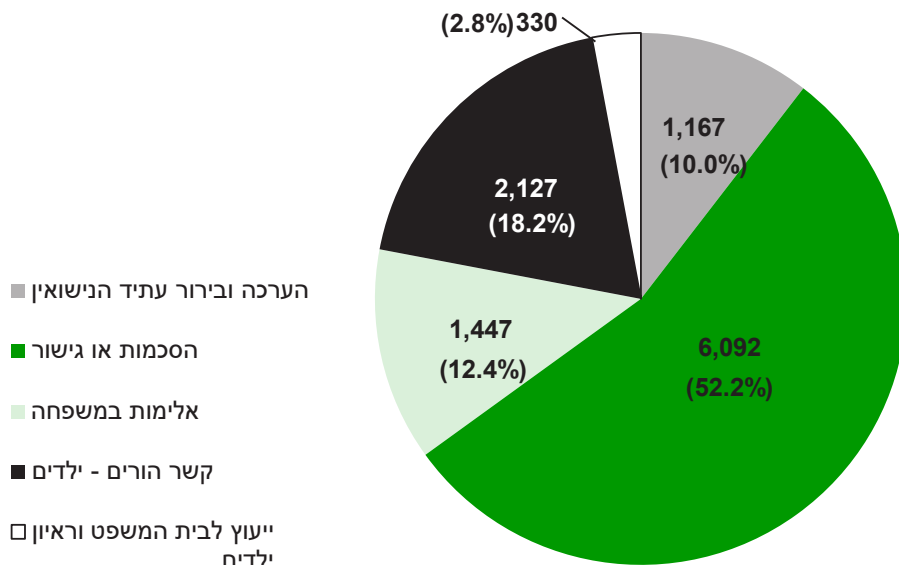
תרשים 2.30: משפחות שהופנו ליחידות הסיוע לפי שנים

מקור: משרד הרווחה, סקירת השירותים החברתיים 2014; מכתב ממשרד הרווחה, 13/04/2016

⁴⁴ משרד הרווחה והשירותים החברתיים, סקירת השירותים החברתיים - משפחות נזקקות - סוגיות משפטיות 2014, אוקטובר 2015

תרשים 2.31: הנושאים העיקריים שבגינם מופנות משפחות ליח"ס, 2015

מקור: מכתב ממשרד הרווחה, 13/04/2016

רוב ההפניות הן של בתי המשפט למשפחה. בתי הדין הרבניים הפנו בשנת 2015 ליחידות הסיוע 890 משפחות בנושא הסכמות, 930 משפחות בנושא הערכת עתיד הנישואין, 276 משפחות בנושא קשר הורים-ילדים ו-21 משפחות בנושא תיווך לקהילה.

מרכזי קשר הורים-ילדים

מרכז קשר הורים-ילדים הוא מסגרת אזורית מוגנת, תומכת ומקצועית לקיום מפגשים בין הורים לילדיהם במצבי עימות על רקע פרידה, גירושין ומצבים של אלימות וסיכון. מטרת מרכז הקשר היא בנייה והבניה מחדש של הקשר בין הורים לילדיהם. מרבית המשפחות מגיעות מתוקף הפניה של ערכאה שיפוטית. במרכזי הקשר מבקרים ילדים מגיל לידה עד גיל 13 ומעלה. הגילים השכיחים הם מ-3 עד 12.⁴⁵

מספר המשפחות שהופנו למרכזי קשר בשנת 2015 היה 2,383 (הנתונים נאספו מ-62 מרכזי קשר מתוך 64 המרכזים הקיימים). בשנת 2014 מספרן היה 2,423 (נתונים של 63 מרכזים מתוך 64).

עבירות פליליות על חוק הנישואין

לפי נתוני שירות בתי הסוהר, בסוף שנת 2015 היו עציר אחד ואסיר אחד (שנדון ל 3-6 חודשי מאסר), ולאחד מהם היה זה מאסרו השלישי בגין עבירות על חוק הנישואין.⁴⁶

ריבוי נשים

סעיף 176 לחוק העונשין תשל"ז 1977 (להלן "חוק העונשין") אוסר על ריבוי נישואין, אף שריבוי נשים מותר בתנאים מסוימים לפי האסלאם, וגם לפי גישות מסוימות ביהדות. לפי נתוני המוסד לביטוח לאומי, בשנת 2012 היו 968 נשים שקיבלו גמלה להבטחת הכנסה כאישה נוספת במשפחה מורחבת. מספרים דומים של נשים כאלה היו גם בשנים 2010 ו-2011: 1,056 ו-1,018 בהתאמה.⁴⁷

בשנת 2015 נפתחו במשטרה 41 תיקים בגין עבירות של ריבוי נישואין. עשרה נסגרו מחוסר ראיות או חוסר עניין לציבור,⁴⁸ 21 עדיין בחקירה ועשרה נמצאים בפרקליטות-תביעות. ב-37 תיקים הנילון אינו יהודי. בשנת 2014 נפתחו 28 תיקים ו-19 מתוכם נסגרו מחוסר ראיות או חוסר עניין לציבור, שמונה הגיעו לפרקליטות-תביעות ואחד היה בחקירה במועד הדיווח. ב-25 תיקים הנילון אינו יהודי.⁴⁹ מהנתונים עולה כי בפועל מספר הנישואים הפוליגמיים גדול יותר מאשר מספר התלונות המוגשות בגינם כל שנה, וכן מהמספר הנרשם במרשם התושבים. חוקרים מעריכים כי כ-30% מן הנישואין בחברה הבדואית בישראל הם פוליגמיים, ויש הטוענים כי השיעור אף עלה בעשור האחרון. התופעה נפוצה גם בקרב משכילים ובקרב גברים צעירים, אשר תומכים בה אפילו יותר מאשר גברים מבוגרים.⁵⁰

46. מכתב משירות בתי הסוהר, 01/03/2016.

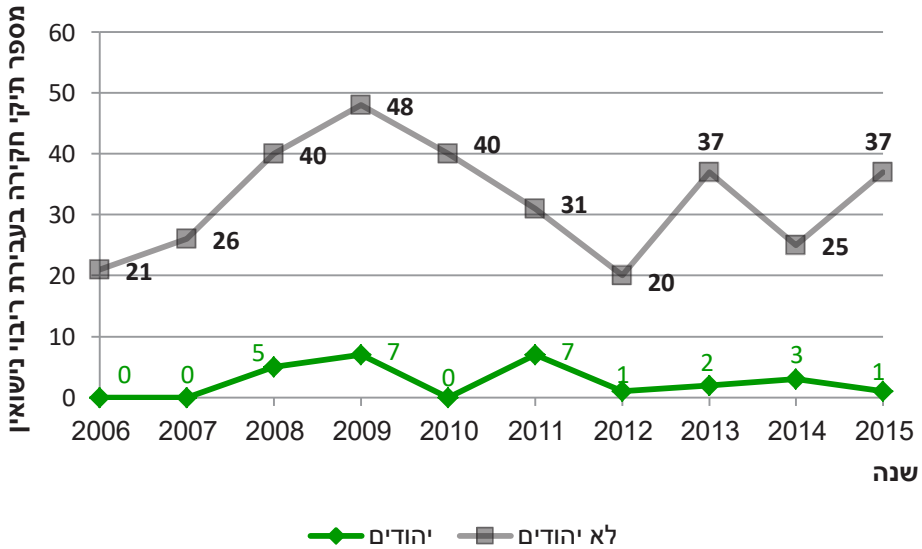
47. הכנסת - מרכז המחקר והמידע, 8/10/2013. **פוליגמיה בקרב האוכלוסייה הבדואית בישראל**. כתבה שירי ספקטור בן-ארי.

48. חלק מהתיקים שנפתחים במשטרה נסגרים כבר בשלב החקירה, וחלקם מועברים לפרקליטות או לתביעה המשט'רית. גם שם חלק מהתיקים נסגרים, וחלקם מועברים לדיון בערכאה השיפוטית (אלה התיקים שנדונים). תודה לרפ"ק אילנה זנגילביץ' ממחלקת המידע של המשטרה, 25/02/2008.

49. מכתב ממשטרת ישראל, 14/04/2016.

50. הכנסת - מרכז המחקר והמידע, 8/10/2013. **פוליגמיה בקרב האוכלוסייה הבדואית בישראל**. כתבה שירי ספקטור בן-ארי.

תרשים 2.32: תיקי חקירה שנפתחו בגין עבירת ריבוי נישואין, לפי שנה ודת החשוד

מקור: שנתון נשים ומשפחה בישראל 2014, תרשים 2.25; מכתב ממשטרת ישראל, 14/04/2016

היתר נישואין

במקרים נדירים יכול בית הדין הרבני להתיר לגבר לשאת אישה שנייה אף שהוא עדיין נשוי לאשתו הראשונה, בעיקר במקרים שבהם האישה הראשונה אינה כשירה לקבל ממנו גט (למשל, אם היא חולה מאוד או שאינה שפויה). מסיבות הלכתיות היתרי נישואין כאלה יכולים להינתן רק לגברים ואין להם מקבילה לנשים.

נשיא בית הדין הגדול, הראשון לציון הרב יצחק יוסף, נתן בשנת 2013 היתר נישואין אחד לשאת אישה שנייה, בשנת 2014 - שני היתרים ובשנת 2015 - עשרה היתרים לשאת אישה שנייה.⁵¹

בהתאם למכתב בתי הדין הרבניים שהתקבל ב-27/07/2016, הנתונים שהתקבלו בעבר בהקשר זה והוצגו בשנתונים הקודמים (ב-2007 - 17, ב-2008 - 14) היו מספר הבקשות להיתר נישואין שאושרו על ידי הרכבים בבית הדין הרבני והופנו להחלטה סופית של נשיא בית הדין הגדול בהתאם לדרישת החוק, ואין מדובר בכמות ההיתרים אשר אושרו בפועל היות ושייתכן שנשיא בית הדין הגדול לא אישר את כל הבקשות. לא נתקבלו, למרות פנייתנו, מספר הבקשות להיתר נישואין שאושרו על ידי הרכבים בבית הדין הרבני בשנים האחרונות.

מכתב תשובה מהנהלת בתי הדין הרבניים מיום 27/10/2016 מעלה כי 224 בקשות לשאת אישה שנייה הוגשו במהלך השנים 2011-2015.

51. לשכת הראשון לציון הרב הראשי לישראל ונשיא בית הדין הגדול, מכתב מיום 19/09/2016

נישואי קטינות

חוק גיל הנישואין

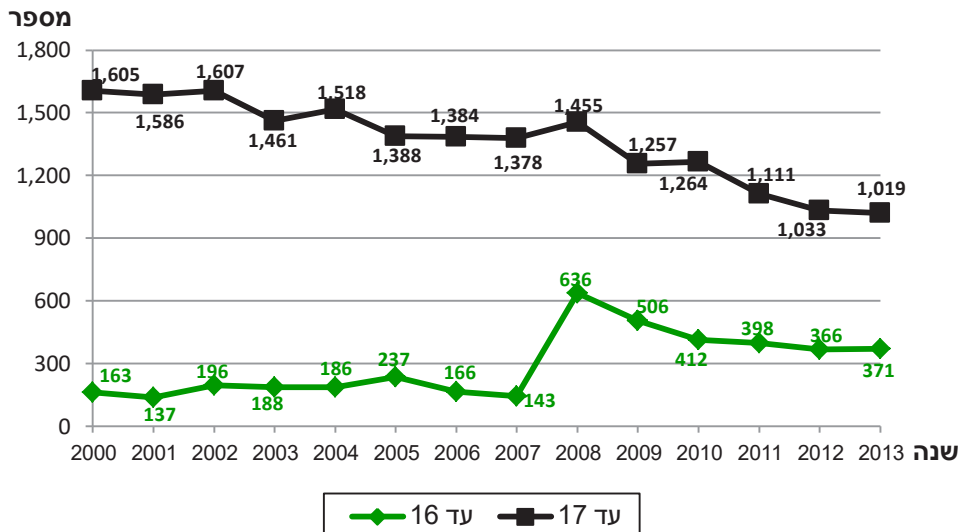
חוק גיל הנישואין מתיר, החל משנת 2013, לנשים וגברים להינשא החל מגיל 18 בלבד. נישואין בגיל צעיר יותר אפשריים רק לאחר קבלת היתר נישואין מיוחד: 52 פנייה לבקשת ההיתר מבית המשפט לענייני משפחה יכולה להיעשות על ידי אחד מהצדדים המבקשים להינשא, או על ידי אחד מהוריהם, או על ידי אחד מאפוטרופוסיהם. לפי סעיף 5 לחוק גיל הנישואין, בית המשפט רשאי לתת היתר לנישואין כאמור אם מלאו לנער או לנערה 16 שנים וקיימות נסיבות מיוחדות הקשורות בטובת הנער או הנערה המצדיקות את מתן ההיתר.

גיל הנישואין בפועל

בין השנים 2007-2000 הייתה תנועה במספר הנערות שנישאו עד גיל 16, והממוצע היה 177 מקרים בשנה. בשנת 2008 נרשמה עלייה חדה (636) ומאז נרשמה ירידה. בשנת 2013, למשל, נרשמו 371 מקרים. אשר לנערות שגילן בעת הנישואין היה פחות מ-17 - במקרים אלה נרשמה ירידה רצופה מאז שנת 2000. בשנת 2013 מספר הנערות שהיו בנות פחות מ-17 בעת נישואיהן היה כ-63% ממספרן בשנת 2000. תיקון חוק גיל הנישואין התקבל בנובמבר 2013 ועל פי התיקון יש להגיש בקשה כרשום לעיל.

נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בנושא נישואין וגירושים מבוססים על מרשם האוכלוסין, והסברה היא שנתונים אלה נמוכים מהמצב בפועל, היות שלא כל הנישאים נרשמים.

תרשים 2.33: נישאות בנות 16 ו-17 לפי שנה וגיל בעת הנישואין

מקור: שנתון נשים ומשפחה בישראל 2014 תרשים 2.27, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2013 (64), לוח 3.5; שנתון סטטיסטי לישראל 2014 (65), לוח 3.5; שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66), לוח 3.5

52. חוק גיל הנישואין, תש"ו-1950, סעיף 5.

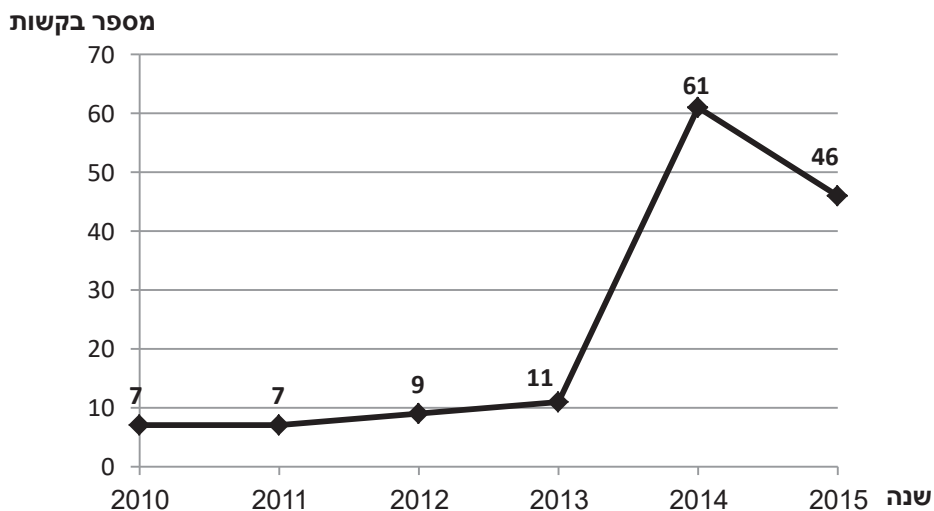
שיעור הנישואות בגילי 16-17 יחסית לאלף לא נשואות בנות אותו גיל ירד מ-29.6 בשנת 2000, ל-17 בשנת 2013, בעוד ששיעור הנישואות שגילן היה עד 16 עלה מ-1.1 בשנת 2000 ל-4.3 בשנת 2009, וירד ל-3 בשנת 2013.⁵³

מרבית הנערות הצעירות הנישואות בכל שנה הן מוסלמיות. מבין 371 הנערות בנות 16 ומטה שנישאו בשנת 2013, 365 היו מוסלמיות ו-6 היו יהודיות.⁵⁴ בכל שנה נישאו גם כמה עשרות נערים שגילם פחות מ-17, אולם לא ניתן להצביע על מגמה כלשהי בנתונים אלה. בשנת 2013 נישאו 51 נערים בגילים אלה, שהם 0.3 נערים לאלף לא נשואים בני אותו גיל באוכלוסייה. 36 מן הנערים היו מוסלמים ו-15 היו יהודים.⁵⁵ לעדה החרדית רישום נישואין נפרד (שאינו רשמי), וייתכן שבקהילה זו מתרחשים נישואים מתחת לגיל המותר אך הדיווח לרשויות מגיע רק לאחר שהנערה או הנער עברו את הגיל המותר לנישואין בחוק.⁵⁶

בקשות להיתר נישואין

בשנת 2015 הוגשו לבית המשפט לענייני משפחה 46 בקשות להיתר נישואין ואושרו 49 בקשות. בעוד שבשנים עברו הוגש מספר מועט של בקשות להיתר נישואין (עשר לערך) הרי שבשנים 2014 ו-2015 עלה מספר הבקשות באופן דרמטי ל-61 בקשות בשנת 2014 ו-46 בשנת 2015. בית המשפט אישר את רובן המוחלט של הבקשות. ניתן להסיק כי העלייה במספר הבקשות נובעת מהעלאת גיל הנישואין ל-18.

תרשים 2.34: מספר בקשות להיתר נישואין שהוגשו לבתי המשפט לענייני משפחה, לפי שנה.

מקור: מכתב מנהלת בתי המשפט, 03/04/2016

53. שנתון נשים ומשפחה בישראל 2014, תרשים 2.27; שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66), לוח 3.5.

54. שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66), לוח 3.7.

55. שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66), לוח 3.7, לוח 3.5.

56. הכנסת מרכז המידע והמחקר, נישואי קטינים, 27/2/2010.

תלונות על עבירות על חוק גיל הנישואין

מבצע עבירה לפי חוק גיל הנישואין הינו מי שעשה אחד מאלה:⁵⁷

1. נשא נער או נערה שלא כחוק.
2. ערך נישואין או סייע בכל תפקיד שהוא בעריכת נישואין, או בקשר לעריכת נישואין, של נערה ונער.
3. השיא נערה או נער שהם בתו או בנו או שהם נתונים לאפטרופסות.

מספר התלונות שהוגשו בכל שנה בכל שלוש העבירות הללו קטן מאוד. בסך הכול, מאז תחילת שנת 2000 ועד סוף 2003 הוגשו למשטרה 20 תלונות בגין עבירות על גיל הנישואין שהגיעו לכלל פתיחת תיק, וב-19 תלונות מתוכן הוחלט שאין מקום להגיש כתב אישום.⁵⁸ בשנים 2004-2005 לא הוגשה אף תלונה בגין עבירות אלה.⁵⁹ בשנת 2006 נפתחו שני תיקים, שנסגרו בהמשך מחוסר עניין לציבור, ובשנת 2007 נפתחו שלושה תיקים, ששניים מהם נסגרו מחוסר עניין לציבור והשלישי מחוסר אשמה.⁶⁰ בין השנים 2008-2009 נפתחו ארבעה תיקים - שלושה נסגרו מחוסר עניין לציבור ואחד מסיבות אחרות. בין השנים 2010-2011 לא נפתח אף תיק בגין עבירה על חוק גיל הנישואין.⁶¹ בשנת 2012 נפתחו 20 תיקים. שניים הועברו לפרקליטות תביעות, 18 נסגרו מחוסר עניין לציבור או חוסר ראיות. בשנת 2013 נפתחו 23 תיקים - תשעה הועברו לפרקליטות תביעות, 14 נגנזו מחוסר עניין לציבור או חוסר ראיות. בשנת 2014 נפתחו 39 תיקים - 16 הועברו לפרקליטות תביעות, 20 נגנזו מחוסר עניין לציבור או חוסר ראיות ו-3 היו בחקירה בעת הדיווח. בשנת 2015 נפתחו 90 תיקים - שישה תיקים הועברו לפרקליטות תביעות, 14 נגנזו מחוסר עניין לציבור או מחוסר ראיות או בשל עבריו לא נודע, 68 תיקים היו בחקירה בעת הדיווח, תיק אחד היה בתהליך סגירה ותיק אחד היה בהמתנה.⁶²

התרת נישואין בעל כורחה של האישה

סעיף 181 לחוק העונשין אוסר על איש להתיר את קשר הנישואין בעל כורחה של האישה, כאשר אין בשעת התרת הקשר פסק דין סופי של בית המשפט או של בית הדין המוסמך המחייב את האישה לקבל התרה זו. בין השנים 2008-2011 נפתחו 15 תיקים בגין עבירת התרת נישואין בעל כורחה של האישה, מתוכם 14 נפתחו נגד ערבים תושבי ישראל ואחד נגד יהודי.⁶³ בין השנים 2012-2015 נפתחו 14 תיקים בגין עבירה זו. 13 נגנזו מחוסר ראיות, מחוסר עניין לציבור או עבריו לא ידוע ואחד הועבר לפרקליטות תביעות.⁶⁴

57. חוק גיל הנישואין, התש"ו - 1950, סעיף 2.

58. מכתב ממשטרת ישראל, 26/11/2006.

59. שיחת טלפון עם רפ"ק אילנה זנגילביץ', ינואר 2007.

60. מכתב ממשטרת ישראל, 29/05/2008.

61. מכתב ממשטרת ישראל, 04/08/2013.

62. מכתב ממשטרת ישראל, 14/04/2016.

63. מכתב ממשטרת ישראל, 04/08/2013.

64. מכתב ממשטרת ישראל, 14/04/2016.

עריכת נישואין וגירושין אסורים

סעיף 182 לחוק העונשין אוסר לסדר נישואין או גירושין בידיעה שהם אסורים על פי דין או שאחד מבני הזוג עובר בהם עבירה.

בין השנים 2008-2011 לא הוגשו כתבי אישום על ידי התביעה המשטרתית בגין עבירה זו.⁶⁵ בין השנים 2012-2015 נפתחו 17 תיקי חקירה בגין עריכת נישואין אסורים, 14 מתוכם נגנזו בגין חוסר ראיות או חוסר עניין לציבור, שניים הועברו לפרקליטות תביעות ואחד נמצא בחקירה בעת הדיווח. באותן שנים נפתח רק תיק אחד בעניין עריכת גירושין אסורים והוא נסגר מחוסר ראיות.

---

65. מכתב ממשטרת ישראל, 07/04/2013.

פרק 3:
**נשים, משפחה
ועבודה**

2 0 1 6

עיקרי הממצאים

שיעור ההשתתפות בכוח העבודה נמדד מבני 15 ומעלה בשני המגדרים ולפיכך תיתכן הטיה באותם מקרים שלגיל יש משמעות כמו השכלה, מצב משפחתי וכו'. שיעור השתתפותן של נשים בנות כל הדתות בכוח העבודה מוסיף לעלות עם השנים, אולם בשנת 2014 שיעור השתתפותם של הגברים בכוח העבודה היה עדיין גבוה בהרבה מזה של הנשים (69.5% לעומת 59.2%). בדומה לשנים קודמות, שיעור ההשתתפות של נשים מוסלמיות ודרוזיות בכוח העבודה הוסיף להיות נמוך בהרבה מזה של היהודיות. שיעור המועסקים בקרב החרדים עמד ב-2014, על 56.4%, בעוד ששיעור התעסוקה של נשים חרדיות עמד על 63.5% (מעל היעד שנקבע על ידי הממשלה בשנת 2010). מעל מחצית מן הנשים בגילי 18-64 שלא נמנו עם כוח העבודה דיווחו כי הסיבה לכך היא טיפול בילדים או עבודה במשק הבית.

שיעור ההשתתפות של גברים נשואים גבוה יותר מזה של כל הקבוצות האחרות, למעט בקבוצת הגיל 18-24. גברים נשואים גם עבדו יותר שעות ובהיקפי משרה גבוהים יותר משאר העובדים והעובדות. נשים נשואות, לעומת זאת, השתתפו בכוח העבודה פחות מאשר נשים שאינן נשואות ועבדו פחות שעות מהן ובהיקפי משרה מצומצמים יותר. ככלל, דפוסי ההשתתפות של נשים וגברים בכוח העבודה מראים כי בעוד שאצל גברים קיים קשר חיובי בין נישואין לבין השתתפות בשוק העבודה, אצל נשים הקשר הוא שלילי.

תושבים ללא סיווג דת, ובמיוחד נשים ללא סיווג דת, השתתפו בשוק העבודה בשיעור הגבוה ביותר והיו מועסקים בהיקפי המשרה הגבוהים ביותר.

מאז שנת 2010 שיעור האבטלה בקרב בני שני המינים דומה ובשנת 2014 הוא היה זהה (5.9%). בין השנים 2004 ו-2008 חלה ירידה חדה בשיעור האבטלה בקרב בני המינים. שיעור האבטלה הנמוך בותר בקרב נשים הוא בקבוצה שללא סיווג דת, בעוד שבקרב גברים הוא בחברה היהודית.

כמו בעבר, גם בשנת 2014, היו יותר גברים עצמאים מנשים עצמאיות (8.9% לעומת 6.7% מכלל המועסקים). גברים שימשו כמעבידים וכחברי קואופרטיב כמעט פי 3.9 יותר מנשים, אולם פער זה הצטמצם לעומת שנים קודמות. שיעור הגברים שהועסקו במשרות ניהול היה גבוה כמעט פי שניים (ב-81%) משיעור הנשים שהועסקו כמנהלות.

שיעור הנשים שעבדו במשרה חלקית בשנת 2014 היה כמעט כפול משיעור הגברים שעבדו במשרה חלקית ומסתמנת מגמת ירידה בפער מאז 2007. בשנת 2013 שיעור הנשים בגילי 35-44 שעבדו במשרה חלקית היה גבוה פי 3.8 משיעור זה בקרב גברים. שיעור המועסקים במשרה חלקית (נשים וגברים) נמוך בישראל בהשוואה לממוצע מדינות ה-OECD. שיעור הנשים העובדות במשרה חלקית שדיווחו כי הסיבה לכך היא הטיפול בבית ובילדים, המשיך לעלות מאז שנת 2003, ועמד בשנת 2014 על 17.3%. שיעור הגברים שדיווחו כך היה 0.7%. בשנת 2013, נשים עבדו בשכר 34.0 שעות בשבוע בממוצע, לעומת ממוצע של 42.3 שעות עבודה שבועיות בשכר אצל הגברים.

בשנת 2013 ירד שיעור הנשים העובדות במשרה חלקית ככל שעלתה רמת ההשכלה שלהן, עד 12 שנות לימוד. בקרב בעלות 15-13 שנות לימוד חלה עלייה, אך בקרב בעלות 16 שנות לימוד ומעלה שוב חלה ירידה. בנוסף, שיעור העובדים שעבדו 50 שעות שבועיות ומעלה היה גבוה יותר ככל שעלתה רמת ההשכלה.

בשנת 2014 שכרם הממוצע של גברים המשיך להיות גבוה משמעותית מזה של נשים בכל מדד שנבחן. השכר, הן של גברים והן של נשים, היה גבוה יותר ככל שעלתה רמת ההשכלה, ונשמר פער ממוצע של כ-20% בין שכר הגברים והנשים באותה רמת השכלה. בחמשת העשירונים ההכנסה הראשונים נשים מהוות יותר מ-50%. בעשירון העליון מהווים הגברים 76%.

גברים לא נשואים ונשואים נעדרו מעבודתם בשיעורים דומים בכל קבוצות הגיל, וההיעדרויות של נשים לא נשואות היו גבוהות מעט מאלה של הגברים. לעומת זאת, נשים נשואות נעדרו מעבודתן הרבה יותר מאשר כל קבוצה אחרת בכל קבוצות הגיל, בהפרשים שהלכו והצטמצמו ככל שקבוצת הגיל עלתה.

אימהות לילדים השתתפו בכוח העבודה פחות מאשר נשים שלא היו אימהות, ושיעור ההשתתפות בכוח העבודה של אימהות יהודיות שלהן שלושה ילדים ומעלה ירד ככל שעלה מספר הילדים. אימהות במשפחות חד-הוריות השתתפו בכוח העבודה יותר מאשר כלל האימהות לכל מספר ילדים, אולם היו מובטלות בשיעור גבוה יותר, שעלה בהתאמה למספר הילדים. שיעור הנשים שעבדו במשרה חלקית עלה בהתאמה למספר הילדים, מלבד אצל אימהות במשפחות חד-הוריות.

גם בקרב גברים שלהם שלושה ילדים ומעלה - שיעור ההשתתפות בכוח העבודה, שיעור המועסקים ושיעור העובדים במשרה מלאה ירד בשנת 2014 ככל שעלה מספר הילדים, והיה נמוך במיוחד בקרב אבות לשבעה ילדים ומעלה - כנראה משום שאלה היו ברובם מוסלמים או חרדים, שממילא משתתפים פחות בכוח העבודה.

שיעור היולדות שקיבלו גמלה לשמירת היריון בשנת 2014 עמד על 9.7%, כמו בשנים 2010 ו-2011. אורכן הממוצע של היעדרויות כתוצאה משמירת היריון שבגינה משולמת גמלה היה 84 ימים.

אורך חופשת הלידה בישראל (26 שבועות, מתוכם 14 שבועות בתשלום) נמוך מהמקובל ברוב מדינות ה-OECD.

מספר הגברים שיצאו חופשת לידה בשנת 2014 עלה לעומת שנים קודמות אך נותר נמוך מאוד. מעל מחצית מן הגברים שנטלו חופשת לידה השתכרו יותר מאשר 150% השכר הממוצע במשק.

נתונים מחקריים מראים שבין השנים 2005 ל-2010 66% מהנשים העובדות שילדו חזרו לעבוד מיד לאחר חופשת הלידה, שעמדה באותה עת על 14 שבועות, כ-26% נוספות חזרו לעבוד במהלך 12 החודשים שלאחר הלידה, ואילו כ-8% לא עבדו עד תום השנה הראשונה שלאחר הלידה.

16% מן הנשים ו-12.5% מן הגברים שהשתתפו בסקר החברתי של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בשנת 2014 דיווחו על עזרה בתשלום במשק הבית. במרבית המקרים הייתה זו עזרה בעבודות בית בלבד, ולא יותר מעשר שעות שבועיות בממוצע. שיעור משקי הבית שבהם נשכרה עזרה בתשלום עלה ביחס לשנים קודמות, בהתאמה למספר השעות שעבדו הנשים בשכר, אולם לא בהתאמה למספר השעות שעבדו הגברים בשכר. מכך ניתן להסיק כי מטלות הבית נתפסות כאחריותן של הנשים, ועל כן נשכרה עזרה בתשלום רק במשקי בית שבהם נשים עבדו יותר שעות בשכר.

מגדר ועבודה

השתתפות נשים וגברים בכוח העבודה

לפי הגדרת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משתתפים בכוח העבודה האזרחי הם בני ובנות 15 ומעלה שבשבוע שלפני הגעת הפוקד היו מועסקים, או שלא היו מועסקים, אך חפשו עבודה. בקבוצה זו לא נכללים תלמידים, חיילים בשירות סדיר (חובה וקבע) וכל מי שלא עבדו אפילו שעה אחת בתשלום בשבוע הקובע¹ (אינם מסוגלים לעבוד, חיים מקצבה, ועוד). כמו כן לא נכללים בכוח העבודה אנשים שעבדו בהתנדבות ללא כל תמורה, בני משפחה שעבדו ללא תשלום פחות מ-15 שעות בשבוע, ושוהים במוסדות שעבדו פחות מ-15 שעות בשבוע הקובע². משנת 2012 הנתונים מתייחסים לכלל כוח העבודה (כולל שירות חובה או קבע).

בשנת 2014 השתתפו בכוח העבודה האזרחי, 69.5% מן הגברים ו-59.2% מן הנשים. כמו בשנים קודמות, גם בשנת 2014 שיעור ההשתתפות של גברים בכוח העבודה היה גבוה מזה של נשים כמעט בכל הגילים, למעט בקבוצת הגילים שבין 14-17, שבה השתתפותן של נשים בכוח העבודה שווה בערך לזו של הגברים. הפער גדל בקבוצות הגיל מבוגרות יותר. מסתמן שינוי מגמה באשר למועסקים בני קבוצת הגיל 18-24 - בעבר בקבוצת גיל זו שיעור ההשתתפות בכוח העבודה של נשים היה גבוה משיעור הגברים³.

מועסקים הם אנשים שעבדו בעבודה כלשהי לפחות שעה אחת בשבוע הקובע, תמורת שכר, רווח או תמורה אחרת; קבוצת "המועסקים" מורכבת משלוש קבוצות משנה: 1. עבדו עבודה מלאה - לפחות 35 שעות בשבוע הקובע². עבדו עבודה חלקית - עבדו פחות מ-35 שעות בשבוע הקובע³. נעדרו זמנית מעבודתם - נעדרו כל השבוע הקובע מפאת מחלה, חופשה, מילואים, צמצום היקף העבודה, סכסוך עבודה או כל סיבה אחרת. בהגדרה נכללים רק עובדים שחזרתם לעבודה אצל אותו המעסיק מובטחת בתום תקופת ההיעדרות⁴.

1. השבוע הקובע הוא השבוע המסתיים בשבת שלפני בוא הסוקר למשק הבית.

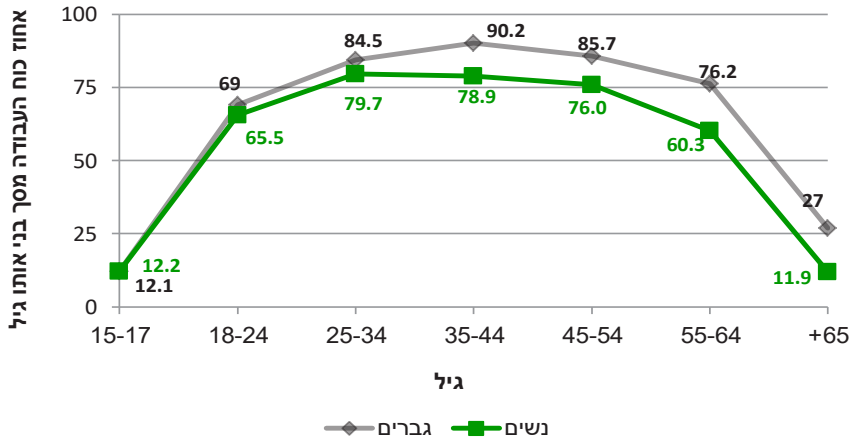
2. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66), הקדמה לפרק 12: עבודה ושכר.

3. המרכז לקידום מעמד האישה ע"ש רות ועמנואל רקמן, נשים ומשפחה בישראל לשנים 2009 ו-2014, תרשים 3.1

4. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66), הקדמה לפרק 12: עבודה ושכר.

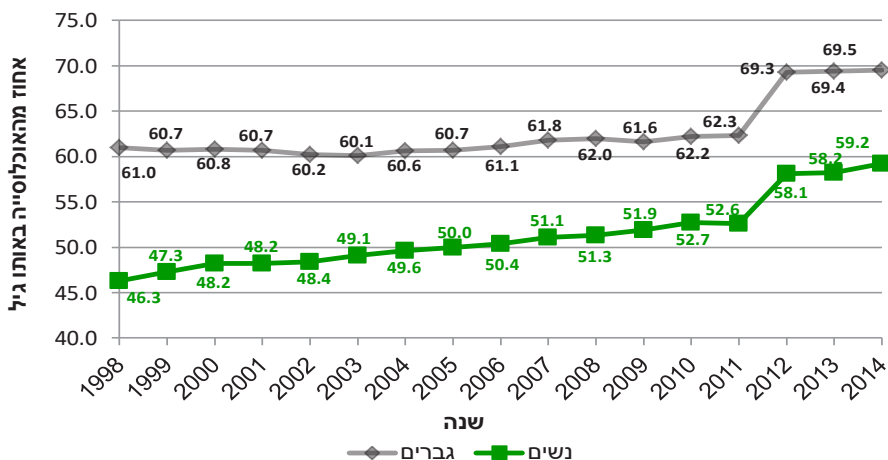
תרשים 3.1: אחוז ההשתתפות בכוח העבודה לפי מגדר וגיל, לבני 15 ומעלה, 2014

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66), לוח 12.6

שיעור הגברים המשתתפים בכוח העבודה האזרחי נשאר קבוע עד שנת 2012, בעוד ששיעור השׂתתפותן של נשים נמצא בעלייה מתמדת, גם אם מתונה. בשנת 2012 הייתה עלייה חדה בשיעור המועסקים בקרב שני המגדרים (עלייה של 11.6% בקרב הגברים ו-10.5% בקרב הנשים). משנת 1998 - שיעור הגברים המשתתפים בכוח העבודה עלה ב-13.9%, ואילו שיעור הנשים עלה באותה תקופה ב-27.9%.

תרשים 3.2: השתתפות בכוח העבודה האזרחי לפי מגדר ושנה, לבני 15 ומעלה, משנת 2012 הנתונים מתייחסים לכלל כוח העבודה (כולל שירות צבאי חובה או קבע).

מקור: שנתון נשים ומשפחה בישראל 2014, תרשים 3.2; הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2014 (64), לוח 12.6; שנתון סטטיסטי לישראל 2014 (65), לוח 12.6; שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66), לוח 12.6;

בהתפלגות לפי גיל, שיעור ההשתתפות של נשים בנות 25-34 בכוח העבודה עלה בעשור האחרון ב-13.7%, וזה של בנות 35-44 עלה ב-11.8%. העלייה הקלה ביותר, בשיעור של 8%, הייתה בהשתתפות נשים בנות 45-54 בכוח העבודה. הגידול המשמעותי בשיעורי השתתפות בכוח העבודה נרשם בקרב נשים בגילי 55-64, 36.1% מאז 2004, ובקרב נשים בגיל 65+ - מאז אותה שנה 24.5%. לעומת זאת, שיעור ההשתתפות של גברים בני 25-34 בכוח העבודה עלה באותה תקופה רק בכ-4.7%, ובאחוז דומה אצל בני 35-44 (5.4%). שיעור ההשתתפות של גברים בני 45-54 עלה רק ב-1.8% מאז שנת 2004, ואילו שיעור השתתפותם של גברים בני 55-64 בכוח העבודה עלה בעשור האחרון ב-11.4%. העלייה המשמעותית ביותר נרשמה בקרב בני 65+, ששיעור השתתפותם בכוח העבודה עלה ב-7.4%⁵ בסך הכול, השתתפו בשנת 2014 בכוח העבודה 86.8% מן הגברים בגילי העבודה המרכזיים (25-54) ו-78.4% מן הנשים באותם גילים.⁶

שיעור ההשתתפות בכוח העבודה לפי מגדר ודת

בשנת 2013 היה שיעור השתתפותם של גברים ללא סיווג דת בכוח העבודה הגבוה ביותר מבני כל הדתות, ואחריהם הנוצרים, היהודים, הדרוזים והמוסלמים. נשים השתתפו בכוח העבודה פחות מאשר גברים, אולם השוני בין שיעורי ההשתתפות של נשים בנות דתות בכוח העבודה היה רב. שיעור ההשתתפות של נשים מוסלמיות בכוח העבודה היה הנמוך ביותר, יחסית לנשים בנות דתות אחרות, ועמד על 35.7% (עלייה של 4.6% מאז 2011) משיעור ההשתתפות של גברים מוסלמים בכוח העבודה. שיעור ההשתתפות של נשים דרוזיות היה 49% (עלייה של 4%) מזה של הגברים, ושל הנוצריות - 85% מזה של הגברים. שיעור ההשתתפות של הנשים היהודיות היה הקרוב ביותר לשיעור של הגברים היהודים - 92.3% משיעור הגברים. נשים ללא סיווג דת השתתפו בכוח העבודה בשיעור הגבוה ביותר, ושיעור השתתפותן היה 92.5% מזה של הגברים ללא סיווג דת. ניתן לראות כי ב-2013 חלה עלייה בשיעור השתתפותן של נשים בנות דתות אחרות בכוח העבודה, יחסית להשתתפות של הגברים מאותה דת. רק בשיעור ההשתתפות של היהודיות, יחסית ליהודים, חלה ירידה - מ-94.2% בשנת 2011 ל-92.3% בשנת 2013.

5. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, סקרי כוח אדם בין השנים 2005 עד 2012; שנתון סטטיסטי לישראל 2014 (65)

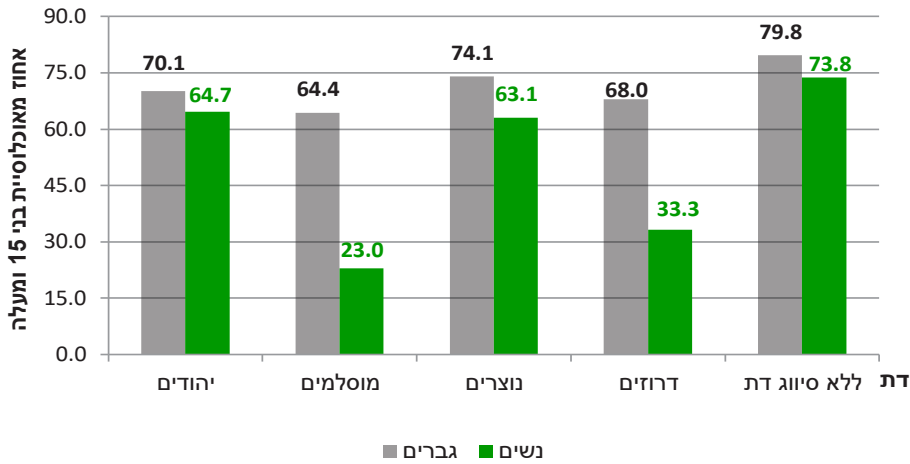
י-2015 (66).

6. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66), לוח 12.1.

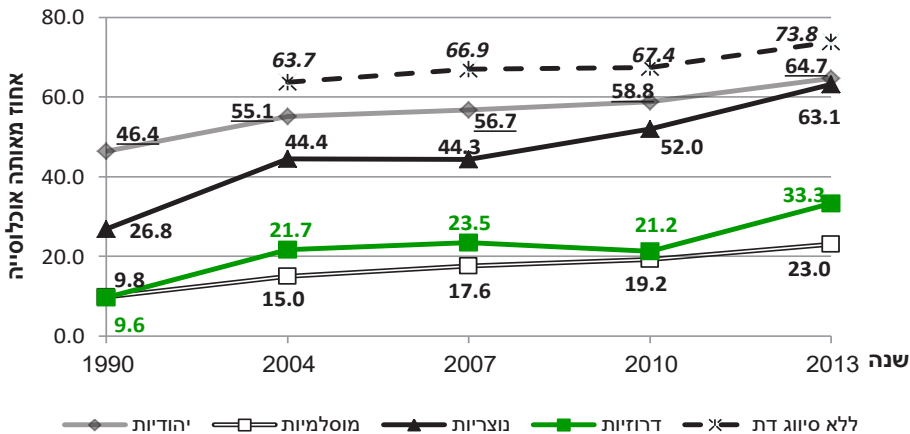
תרשים 3.3: אחוז מבני 15 ומעלה המשתתפים בכוח העבודה לפי מגדר ודת, 2013

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, סקרי כוח אדם 2013, לוח 1.6

שיעור ההשתתפות בכוח העבודה של נשים בנות כל הדתות נמצא בעלייה עם השנים, כאשר בין שנת 1990 לשנות האלפיים הייתה העלייה החדה ביותר. משנת 2004 עד 2013 עלה שיעור ההשתתפות של נשים יהודיות בכוח העבודה מ-55.1% ל-64.7%; של נשים נוצריות מ-44.4% ל-63.1%; של נשים מוסלמיות מ-15% ל-23% ושל נשים דרוזיות מ-21.7% ל-33.3%. אף ששיעור ההשתתפות של נשים מוסלמיות הוכפל כמעט פי 2.8 מאז 1990 (בשנת 2014 - 27.6%) הוא עדיין נמוך במיוחד.

תרשים 3.4: אחוז ההשתתפות של נשים בנות 15 ומעלה בכוח העבודה, לפי דת ושנה (שנים נבחרות)

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, סקרי כוח אדם 2004, לוח 1.6; הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, סקרי כוח אדם 2013, לוח 1.6; מכון רקמן, נשים ומשפחה בישראל 2014, תרשים 3.4

7. הכנסת, מרכז המחקר והמידע, תעסוקת נשים ערביות - נתונים, חסמים והמלצות, 14/07/2015

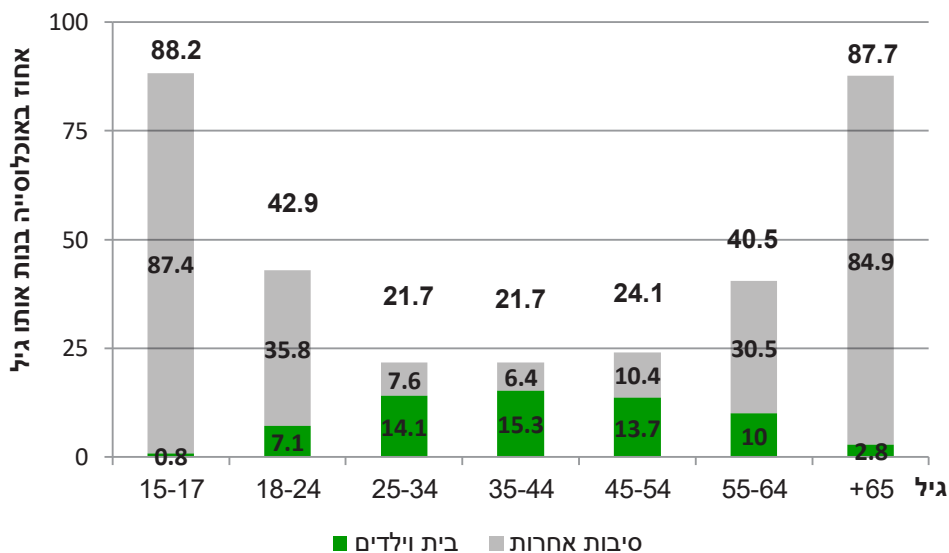
הנתונים בנוגע לתושבי ישראל שאין להם סיווג דת נרשמים בנפרד רק משנת 1996. על פי סקרי כוח אדם של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שיעור ההשתתפות בכוח העבודה של נשים ללא סיווג דת הוא באופן עקבי הגבוה ביותר מבין בנות כל שאר הדתות. בשנת 2013 עמד שיעור זה על 73.8%, לעומת 66.9% בשנת 2007⁸

נשים שאינן משתתפות בכוח העבודה כדי לטפל בבית ובילדים

מבין כל הנשים בגילי 18-64 שלא השתתפו בכוח העבודה האזרחי בשנת 2011, 49% מהן דיווחו כי הסיבה לכך היא טיפול בבית או בילדים.

שאלוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה אינם מבחינים בין טיפול בבית לבין טיפול בילדים, אולם השיעור הגבוה ביותר של נשים שהשיבו שזו הסיבה לאי-השתתפותן בכוח העבודה נרשם בגילי 25-44, הגילים שבהם נשים רבות הן אימהות לילדים קטנים. כך, בשנת 2013, 64.8% מקרב הנשים בגילי 25-34 שלא השתתפו בכוח העבודה ו-70.3% מבנות 35-44 דיווחו כי הסיבה לכך היא טיפול בבית ובילדים. סיבות נוספות לאי השתתפות נשים בכוח העבודה הן לימודים, מחלה או נכות, וכאלה שהוגדרו "לא ידוע" או "אחר".

תרשים 3.5: נשים שאינן משתתפות בכוח העבודה האזרחי ואלה מהן שמדווחות כי הסיבה לכך היא טיפול בבית ובילדים, לפי גיל, 2013

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, סקרי כוח אדם 2013, לוח 1.3.

8. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, סקרי כוח אדם 2007, לוח 1.6; הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, סקר כוח אדם 2013, לוח 1.6.

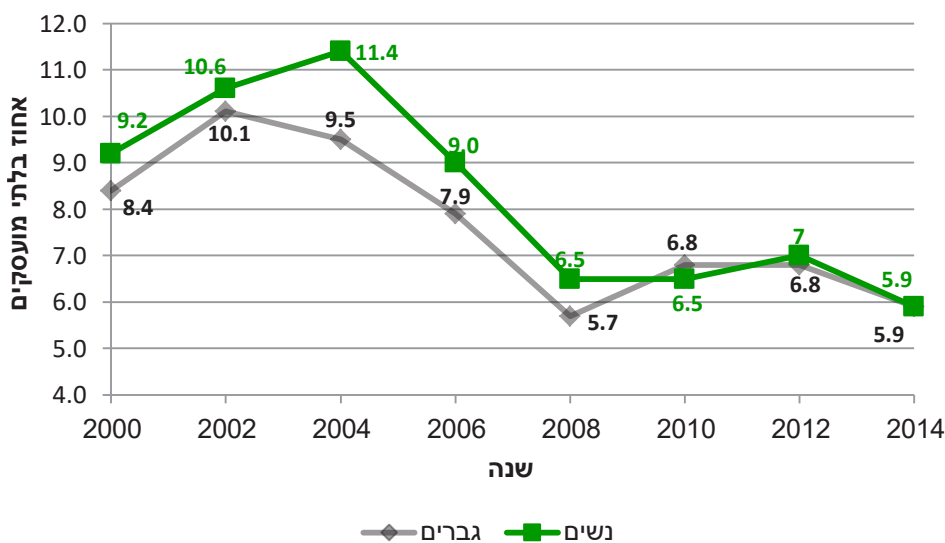
מאפייני ההשתתפות בכוח העבודה לפי מגדר

כאמור, לפי הגדרות הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, המשתתפים בכוח העבודה מחולקים לשתי קבוצות: מועסקים ולא מועסקים. בלתי-מועסקים הם מי שלא עבדו אפילו שעה אחת בשבוע הקובע, אבל חיפשו עבודה באופן פעיל בארבעת השבועות שקדמו לפקידתם בסקר והיו זמינים לעבודה בשבוע הסקר, לו היו מוצאים עבודה.⁹

שיעור המועסקים

בשנת 2015 היה שיעור המובטלים בני 15 ומעלה מקרב המשתתפים בכוח העבודה האזרחי דומה בקרב שני המינים: 5.1% בקרב הגברים ו-5.4% בקרב הנשים.¹⁰ בגילי העבודה המרכזיים (25-44) היה שיעור האבטלה בקרב גברים ונשים ב-2014 כמעט זהה, ועמד על 5.3% ו-5.2% בהתאמה. ניכר כי מאז 2004 קיימת ירידה בשיעור המובטלים הן בקרב הגברים והן בקרב הנשים.¹¹ בשנת 2013 היה שיעור הגברים הבלתי-מועסקים בקרב יהודים, נוצרים וללא סיווג דת גבוה משיעור הנשים הבלתי-מועסקות. שיעור המובטלים הגבוה ביותר, הן אצל גברים והן אצל נשים, נרשם אצל המוסלמים, ואחריהם אצל הדרוזים (שאחוז הבלתי - מועסקות בקרבם גבוה בלמעלה מפי 1.6 מאחוז הבלתי-מועסקים). שיעור האבטלה הנמוך ביותר נרשם בקרב נשים ללא סיווג דת ובקרב גברים יהודים.

תרשים 3.6: אחוז הבלתי-מועסקים (מובטלים) מבין המשתתפים בכוח העבודה, לפי מגדר ושנה, לבני 15 ומעלה

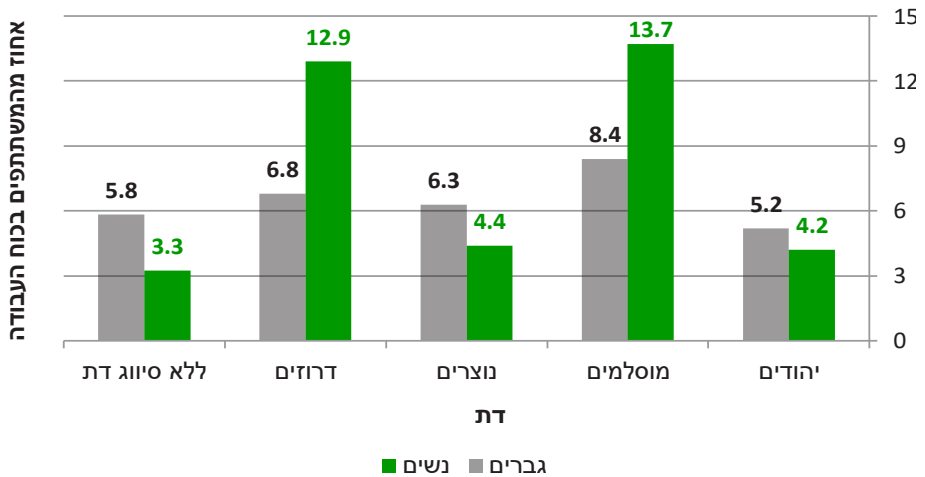
מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **שנתון סטטיסטי לישראל 2015** (66), לוח 12.23; **שנתון נשים ומשפחה 2014**, תרשים 3.6

9. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **שנתון סטטיסטי לישראל 2012** (63), הקדמה לפרק 12: עבודה ושכר.

10. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הודעה לתקשורת, **לקט נתונים לקראת יום האישה הבין-לאומי 2016**, עמ' 4

11. מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **שנתון סטטיסטי לישראל 2015** (66), לוח 12.23; **שנתון נשים ומשפחה 2014**, תרשים 3.6

תרשים 3.7: אחוז הבלתי-מועסקים (מובטלים) מבין המשתתפים בכוח העבודה, לפי מגדר ודת, 2013

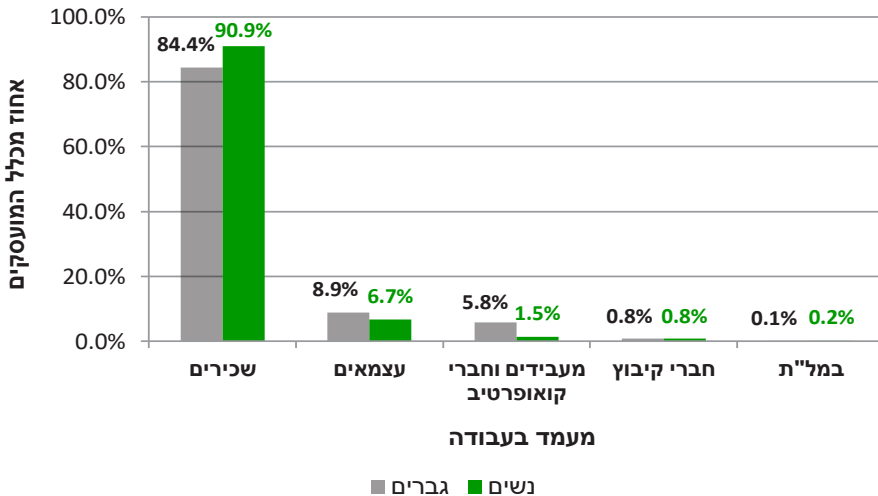

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, סקר כוח אדם 2013, לוח 1.6

מעמדם של נשים וגברים בעבודה

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מסווגת את המועסקים, לפי מעמדם בעבודה, לשש קבוצות: שכירים, עצמאים, מעבידים, חברי קואופרטיבים, חברי קיבוצים ובני משפחה המועסקים ללא תשלום (מל"ת), כלומר עובדים בעסק משפחתי מבלי לקבל משכורת¹² בדומה לשנים קודמות, גם בשנת 2011 רוב הגברים והנשים בישראל היו שכירים.

תרשים 3.8: מועסקים לפי מעמד בעבודה ומגדר, 2014

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66), לוח 12.20

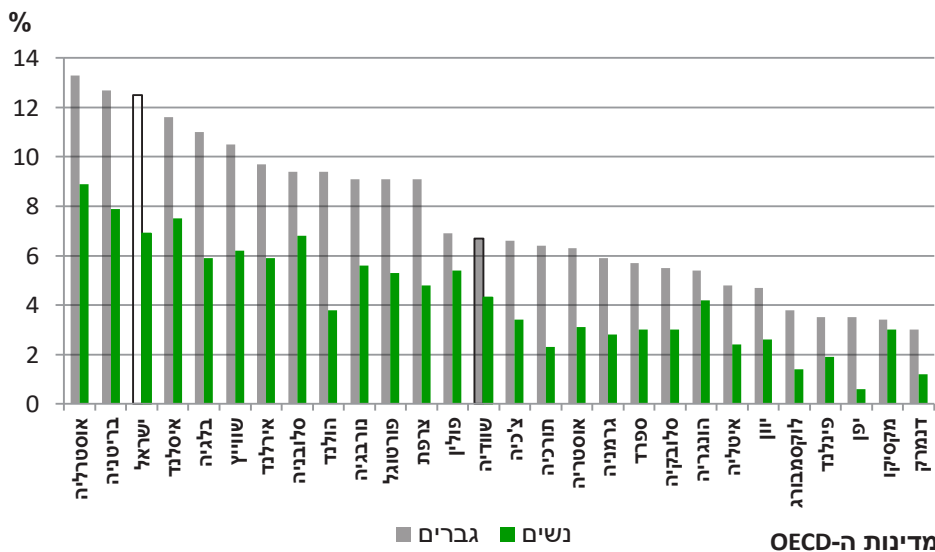
12. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2012 (63), הקדמה לפרק 12: עבודה ושכר.

בשל שיעור ההשתתפות הגבוה יותר של גברים בכוח העבודה, מספר הגברים כמעט בכל קטגוריה - למעט בקטגוריה של אלו שעובדים בעסק משפחתי - גבוה יותר ממספר הנשים. בשנת 2014 היה מספר הגברים העצמאים גבוה פי 1.5 ממספר הנשים העצמאיות (כמו ב-2011), ומספר הגברים המעבידים היה גבוה פי 4.3 ממספר הנשים בקטגוריה זאת. מספר הנשים שהיו מועסקות כבנות משפחה ללא תשלום היה גבוה פי 1.8 מאשר מספר הגברים שהיו מועסקים ללא תשלום בעסקים משפחתיים.¹³

סיווג אחר למעמד בעבודה הוא מנהל ושאינו מנהל. בהשוואה למדינות ה-OECD נראה כי בישראל שיעור מנהלים ומנהלות גבוה יחסית, אך בדומה לכלל המדינות שיעור המנהלים גבוה משיעור המנהלות באופן משמעותי (בישראל שיעור המנהלים הוא 12.5% והמנהלות 6.9%), לעומת פינלנד, לדוגמה (3.5% ו-1.9% בהתאמה) או יפן (3.5% ו-0.6% בהתאמה) ודומה לשוויץ (10.5% מנהלים ו-6.2% מנהלות).

תרשים 3.9: שיעור מועסקים במשרות ניהול לפי מגדר 2014, השוואה למדינות ה-OECD

מקור: אתר http://stats.oecd.org/index.aspx?DatasetCode=GENDER_EMP

היקף משרה של נשים וגברים

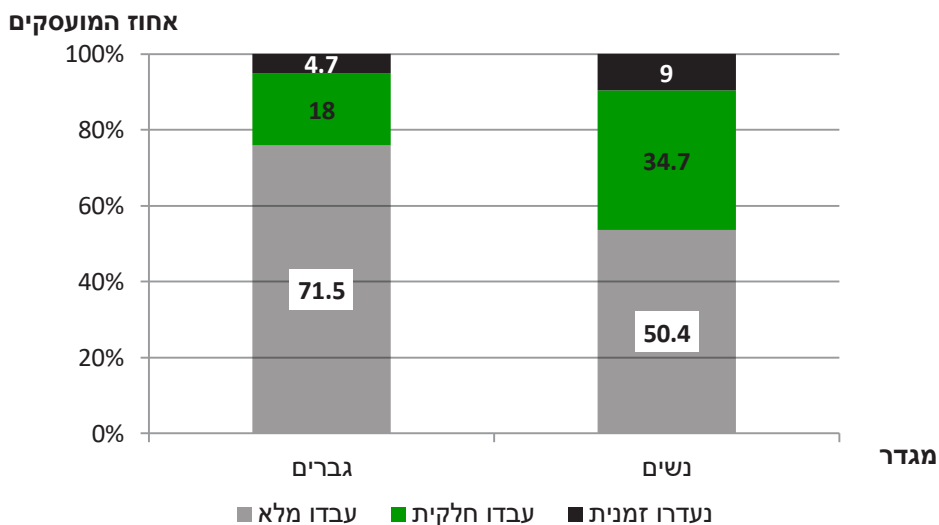
לפי הגדרת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 35 שעות שבועיות מהוות משרה מלאה וכל משרה שהיקפה נמוך מכך מוגדרת כחלקית. בשנת 2014, 71.5% מן הגברים בני 15 ומעלה שהיו מועסקים עבדו במשרה מלאה, לעומת 50.4% מן הנשים.

13. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66), לוח 12.20.

קבוצת המועסקים מורכבת משלוש קבוצות משנה¹⁴

עבדו עבודה מלאה - עובדים שעבדו 35 שעות או יותר בשבוע הקובע. מניין השעות כולל את השעות שהעובד עבד בהן בפועל, כולל שעות נוספות - עם או בלי תשלום - וכן שעות הכנה הקשורות לעבודה, גם אם אינן מבוצעות במקום העבודה (כגון: בדיקת שיעורים והכנתם וכד').
עבדו עבודה חלקית - עובדים שעבדו משעה עד 34 שעות בשבוע הקובע.
נעדרו זמנית מעבודתם - עובדים שנעדרו מעבודתם במשך כל השבוע הקובע מפאת מחלה, חופשה, מילואים, צמצום בהיקף העבודה, סכסוך עבודה, הפסקה זמנית של העבודה (עד 30 יום) או סיבה אחרת. בהגדרה זו נכללים כל אלו שנעדרו פחות מחודש. אלו שנעדרו יותר מחודש ועד שנה נכללים רק אם יש להם זיקה רשמית למקום העבודה, כלומר בתום תקופת ההיעדרות מובטחת חזרתם לעבודה אצל אותו מעסיק. עובדים שנעדרו יותר משנה אינם נספרים כמועסקים.

תרשים 3.10: היקף משרה של מועסקים בני 15 ומעלה, לפי מגדר, 2014

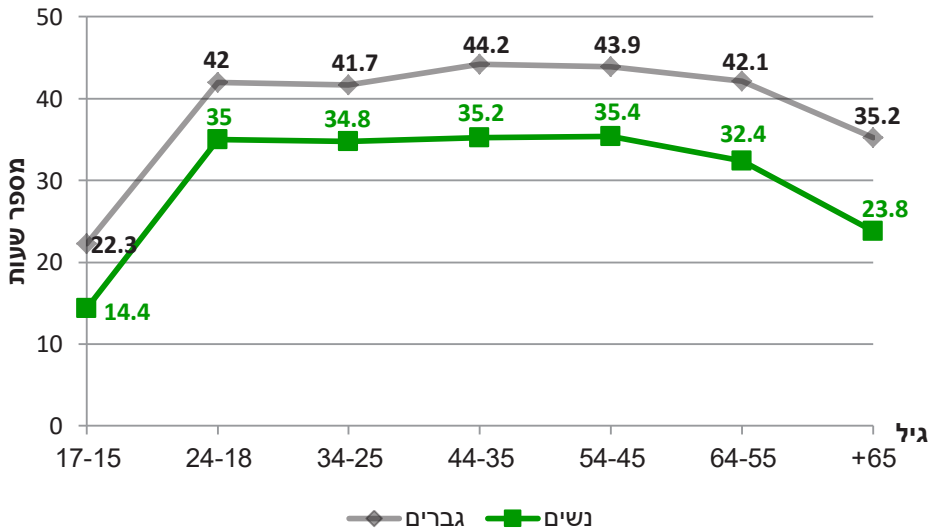
מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66), לוח 12.1

שיעור הנשים שעבדו במשרה חלקית היה כמעט כפול משיעור הגברים שעבדו במשרה חלקית. בשנת 2013 נשים עבדו בשכר 34.0 שעות בשבוע בממוצע, לעומת 42.3 שעות עבודה בשכר שעבדו גברים. כמו כן, בכל קבוצת גיל גברים מועסקים עבדו בשכר יותר שעות מאשר נשים מועסקות.¹⁵

14. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2012 (63), הקדמה לפרק 12: עבודה ושכר.
15. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, סקרי כוח אדם 2013, לוח 2.14. הנתונים אינם כוללים את הנעדרים זמנית מעבודתם.

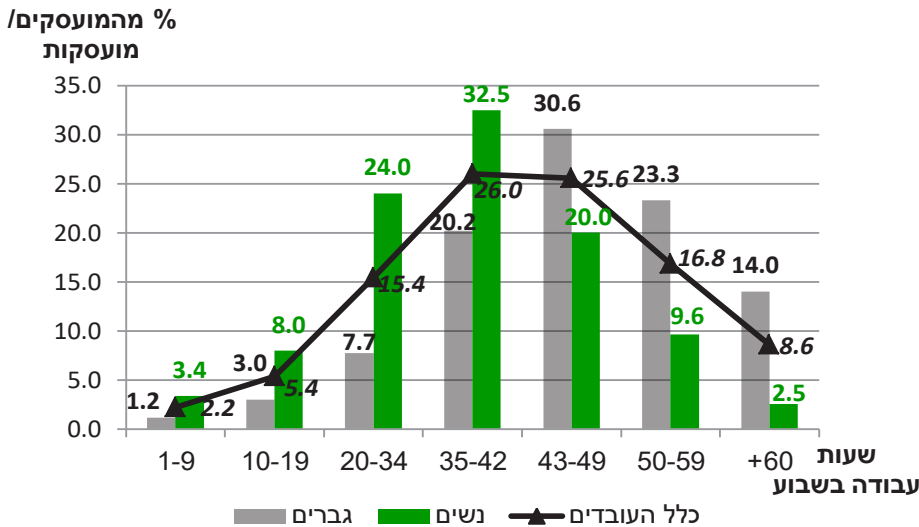

תרשים 3.11: מספר שעות עבודה ממוצע לשבוע למועסק לפי גיל ומגדר, 2013
לא כולל הנעדרים/רות זמנית מעבודתם/ן

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, סקר כוח אדם 2013, לוח 2.14

תרשים 3.12: אחוז המועסקים בשכר לפי מספר שעות עבודה ומגדר, 2014

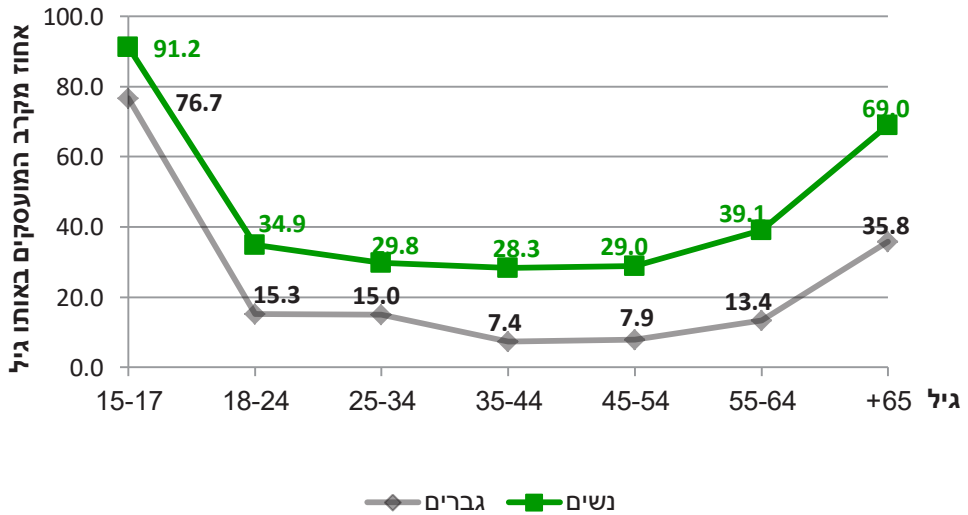

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הסקר החברתי 2014, מחולל הלוחות

מקרב הנשים והגברים המועסקים בגילי העבודה המרכזיים (25-54), עבדו בשנת 2014 מן 52.8% מן הנשים ו-73.9% מן הגברים במשרה מלאה. 4.6% מן הגברים ו-9.7% מן הנשים נעדרו זמנית מעבודתם בשבוע שלפני ביצוע הסקר.

בשנת 2013, בכל קבוצות הגיל, יותר נשים עבדו במשרה חלקית מאשר גברים. בגילי 25-34 שיעור הנשים שהועסקו במשרה חלקית היה כמעט פי שניים מן השיעור המקביל בקרב גברים, ובגילי 35-44 שיעור הנשים שהועסקו במשרה חלקית מקרב המועסקות היה גבוה פי 3.7 משיעור הגברים שהועסקו במשרה חלקית. בהשוואה לשנת 2007 חלה ירידה בשיעור העובדים במשרה חלקית (למעט בקבוצת הגיל 15-17) בקרב שני המגדרים.

תרשים 3.13: אחוז המועסקים במשרה חלקית מקרב המועסקים בני אותה קבוצת גיל לפי גיל ומגדר, 2013

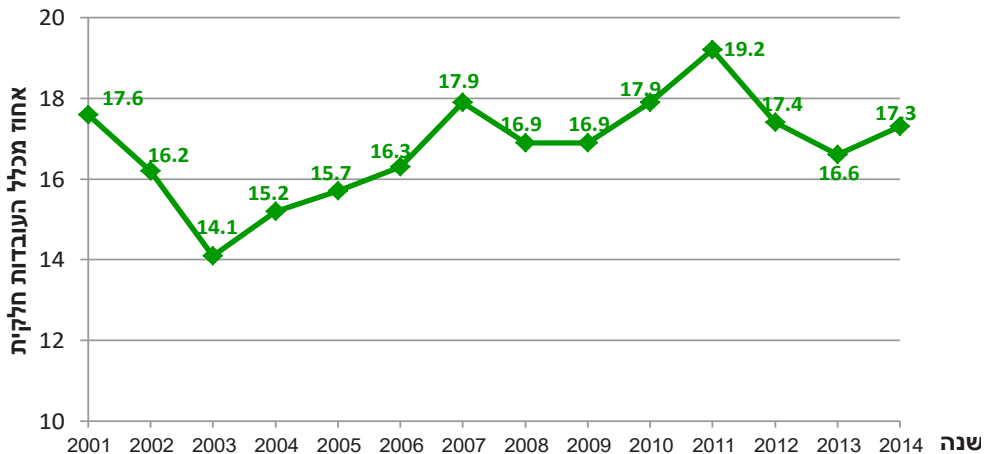
מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, סקר כוח אדם 2013, לוח 1.3

17.3% מן הנשים שעבדו במשרה חלקית בשנת 2014 דיווחו כי הסיבה לכך היא הטיפול במשק הבית או בילדים, לעומת 0.7% בלבד מן הגברים שדיווחו על סיבה כזו.

תרשים 3.14: אחוז מתוך בנות 15 ומעלה העובדות במשרה חלקית שדיווחו כי הסיבה לכך היא טיפול בבית ובילדים, שנים נבחרות

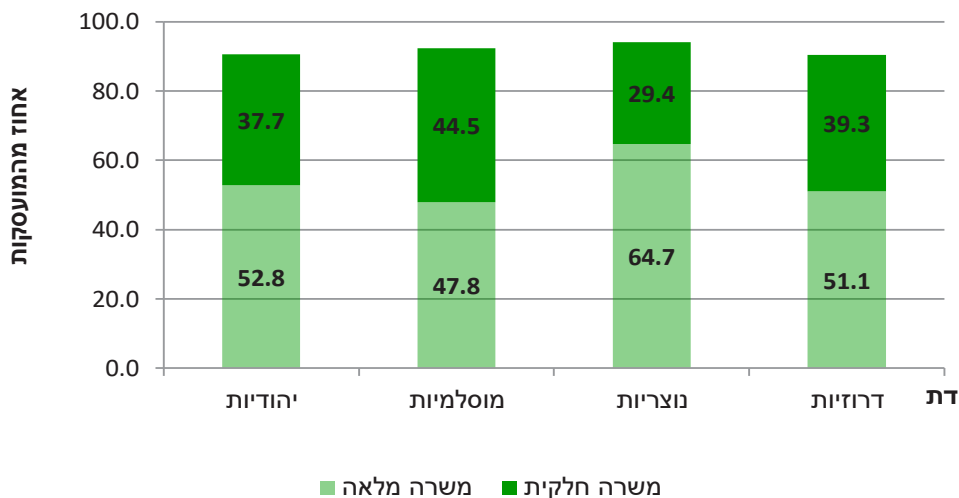

מקור: **שנתון נשים ומשפחה 2014**; הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **שנתון סטטיסטי לישראל 2013 (64)**, לוח 12.21; **שנתון סטטיסטי לישראל 2014 (65)**, לוח 12.21; **שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66)**, לוח 12.21

64.7% מן הנשים הנוצרות המועסקות הועסקו בשנת 2013 במשרה מלאה. שיעור זה היה הגבוה ביותר מבין בנות כל הדתות. שיעור המועסקות הדרוזיות והיהודיות שהועסקו במשרה מלאה דומה, 51.1%-52.8% בהתאמה.

מאפייני התעסוקה של תושבים ללא סיווג דת אינם מופיעים בסקרי כוח אדם. מחישוב הכולל את כל אלה שאינם יהודים, נוצרים, מוסלמים או דרוזים (כלומר אלה ללא סיווג דת) עולה כי 66.4% מהנשים ללא סיווג דת עובדות במשרה מלאה (האחוז הגבוה ביותר) וכי אחוז הנשים ללא סיווג דת שעובדות במשרה חלקית הוא הנמוך ביותר, 27.5%.

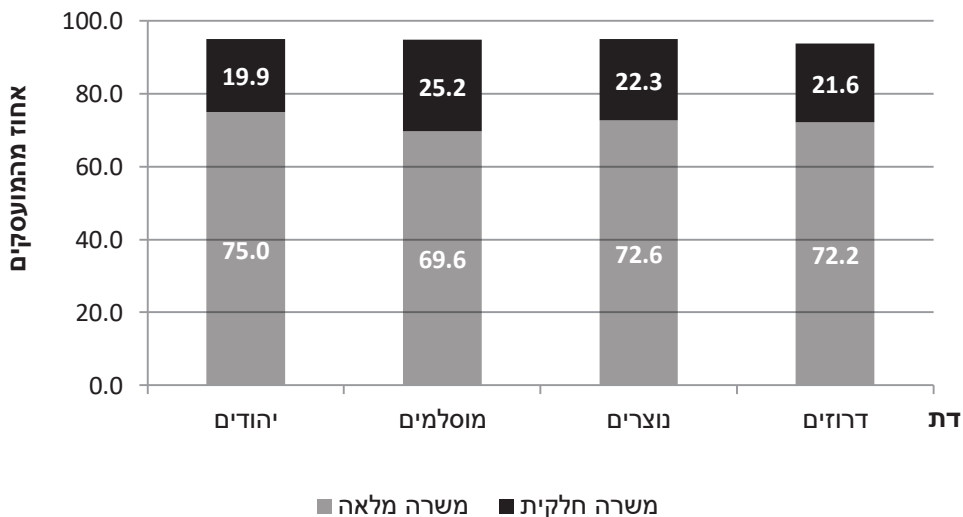
תרשים 3.15: מועסקות לפי היקף משרה ודת, 2013

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, סקר כוח אדם 2013, לוח 1.6

השיעור הגבוה ביותר של גברים שהועסקו במשרה חלקית היה בקרב מוסלמים (25.2%), ואילו השיעור הנמוך ביותר היה בקרב יהודים (19.9%).

תרשים 3.16: מועסקים לפי היקף משרה ודת, 2013

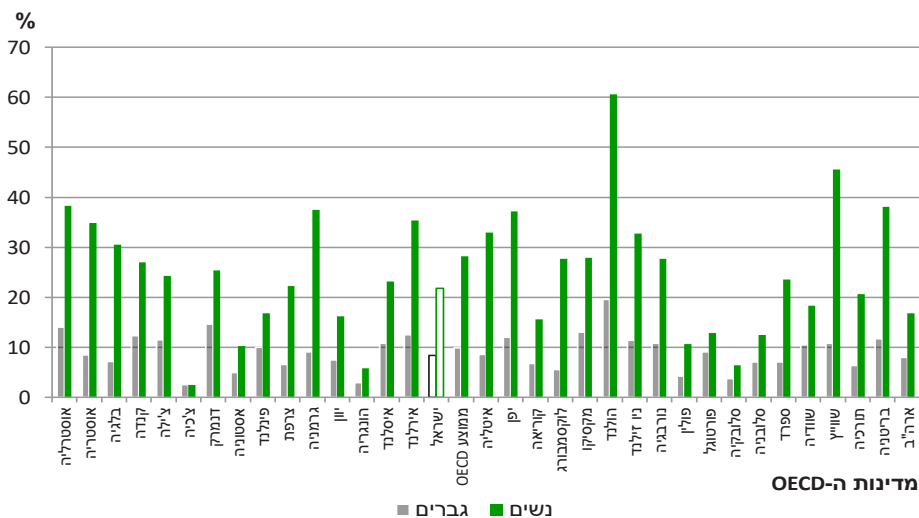
מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, סקרי כוח אדם 2013, לוח 1.6

השוואה למדינות ה-OECD

בנתוני הסטטיסטיקה של ה-OECD מוגדרת משרה חלקית כפחות משלושים שעות עבודה בשבוע במקום העבודה העיקרי (שלא כמו בישראל, פחות מ-35 שעות בשבוע). השוואת שיעור המועסקים במשרה חלקית בישראל למדינות ה-OECD מעלה כי שיעור הגברים והנשים המועסקים חלקית דומה לשיעור הקיים בצרפת ונמוך מממוצע ה-OECD. בכל המדינות חלקן של הנשים המועסקות חלקית גבוה מחלקם של הגברים והדבר בולט במיוחד במדינות כמו הולנד, שווייץ, בריטניה, אוסטרליה ועוד.

תרשים 3.17: שיעור המועסקים במשרה חלקית 2014 לפי מגדר, השוואה למדינות ה-OECD

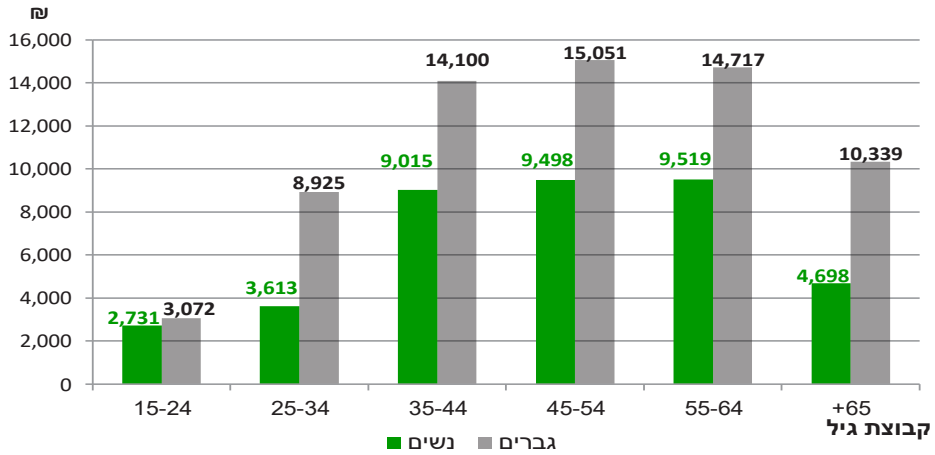
מקור: אתר http://stats.oecd.org/index.aspx?DatasetCode=GENDER_EMP (כניסה ביום 10/05/2016)

הכנסה מעבודה

בשנת 2014, שכרם הממוצע של גברים לשעה היה 58.3 ₪ לשעת עבודה, לעומת 48.8 ₪ לנשים. השכר הממוצע לחודש באותה שנה היה 7,439 ₪ לנשים ו-11,114 ₪ לגברים. כלומר ההפרש בין שכרם הממוצע לשעה של גברים ונשים עמד, בשנת 2014, על 16.3% וההפרש בשכרם החודשי הממוצע היה 33%.

16. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הודעה לתקשורת, הכנסות של שכירים מסקר הוצאות משק הבית 2014, עמ' 19/10/2015 פורסם

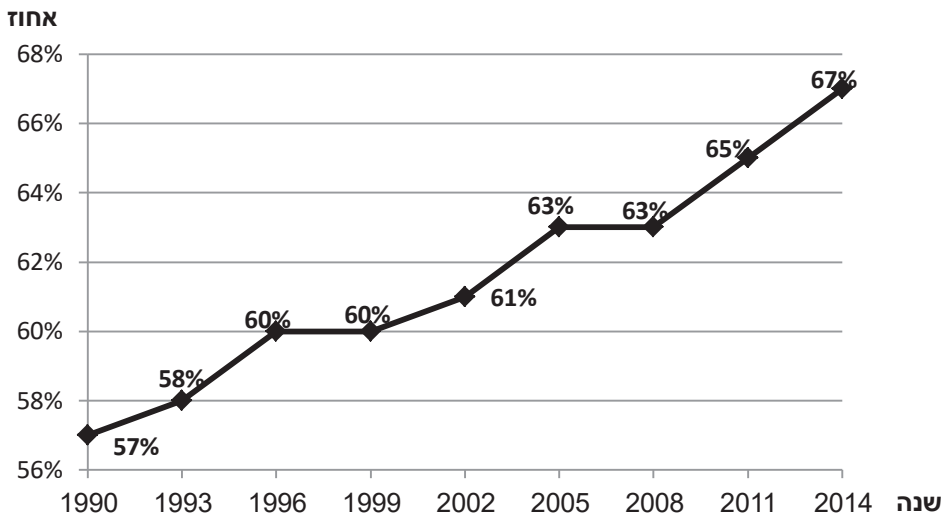
תרשים 3.18: הכנסה חודשית ברוטו מעבודה שכירה לפי גיל ומגדר, 2014

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הודעה לתקשורת, הכנסות של שכירים מסקר הוצאות משק הבית 2014, לוח ג, פורסם 19/10/2015

לאורך רבע מאה, מאז 1990, הפער בהכנסה החודשית הממוצעת בין גברים לנשים הצטמצם רק ב-10%: בשנת 1990 עמדה הכנסתה החודשית הממוצעת של אישה על 57% מזו של גבר, ב-2014 היא כלתה ל-67%.

תרשים 3.19: אחוז הכנסה חודשית ממוצעת של אישה ביחס להכנסה ממוצעת של גבר, שנים נבחרות

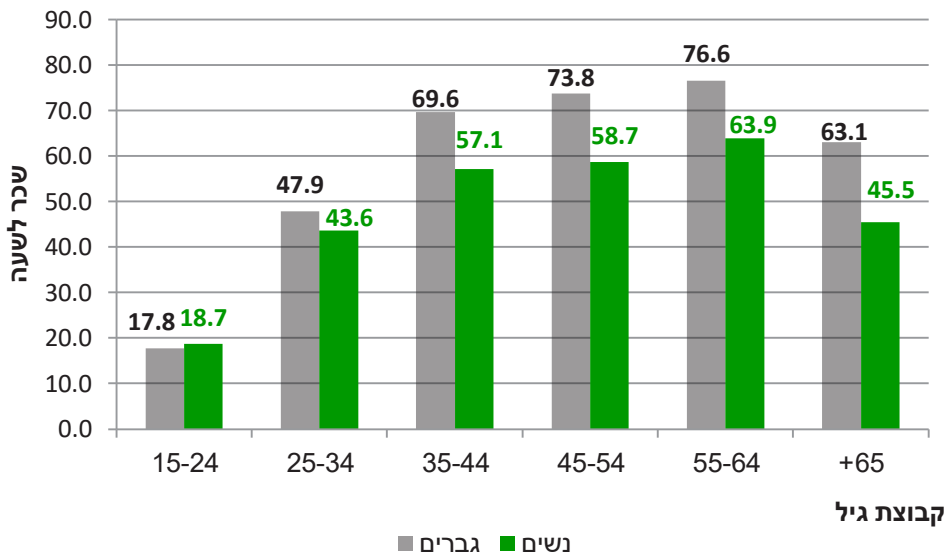

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הודעה לתקשורת, הכנסות של שכירים מסקר הוצאות משק הבית 2014, תרשים 1, פורסם 19/10/2015

חלק מהפער בשכר בין המינים נובע מהבדל במספר שעות העבודה של גברים ונשים (45.8 ו-37.1 שעות עבודה שבועיות, בהתאמה). לפיכך, בחישוב ההכנסה הממוצעת לשעת עבודה הפער בין המינים הצטמצם ל- ההכנסה הממוצעת ברוטו לחודש ומספר שעות העבודה בשבוע עולה עם הגיל עד לקבוצת הגיל 64-55. בקבוצת הגיל +65 ההכנסה החודשית וההכנסה לשעה נמוכות מהכנסה בשלוש קבוצות הגיל הקודמות לה, גם אצל גברים וגם אצל נשים. השוואת הפער בהכנסה ברוטו לשעת עבודה בין גברים לנשים לפי קבוצת גיל מעלה כי ההכנסה לשעת עבודה לגבר שכיר גבוהה יותר בכל קבוצות הגיל, למעט קבוצת הגיל 15-24.

תרשים 3.20: הכנסה ממוצעת ברוטו לשעת עבודה לשכיר לפי גיל ומגדר, 2014

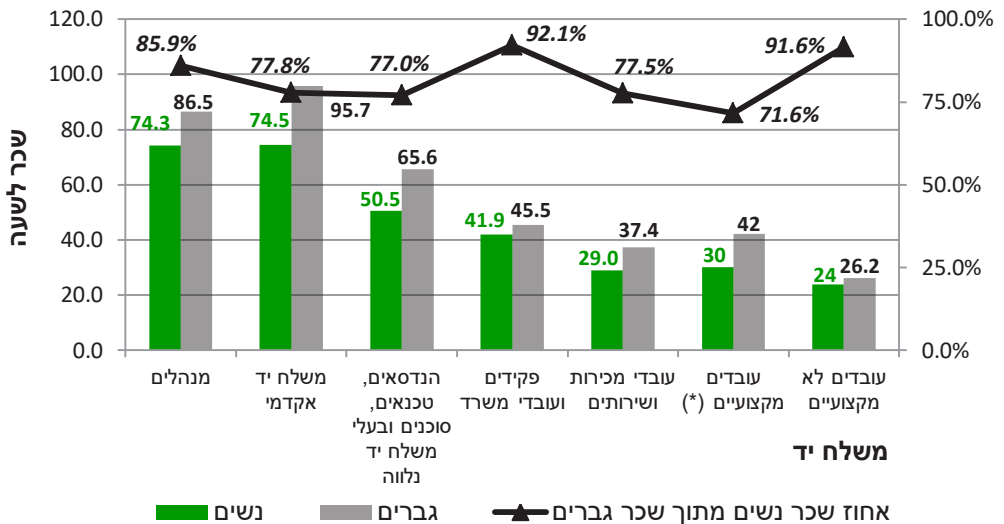

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הודעה לתקשורת, הכנסות של שכירים מסקר הוצאות משק הבית 2014, תרשים 4, פורסם 19/10/2015

הכנסה לפי משלח יד

מהשוואת ההכנסות מעבודה שכירה לפי משלחי יד עולה כי ההכנסה ברוטו הגבוהה ביותר היא של "מנהלים" והנמוכה ביותר היא של "עובדים בלתי מקצועיים". ההשוואה בין גברים לנשים מעלה כי בכל משלחי היד הכנסתם של גברים גבוהה מזו של נשים. הפער הנמוך ביותר קיים בקרב "פקידים כלליים ועובדי משרד", ובמשלח יד זה כ-70% מהעובדים הם נשים.¹⁷

תרשים 3.21: הכנסה חודשית ברוטו לשעת עבודה מעבודה שכירה לפי משלח יד ומגדר, 2014
 (*) כולל: עובדים מקצועיים בחקלאות, בייצור ודייג, בתעשייה ובבנייה ועובדים מקצועיים אחרים.

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הודעה לתקשורת, הכנסות של שכירים מסקר הוצאות משק הבית 2014, לוח ה, פורסם 19/10/2015

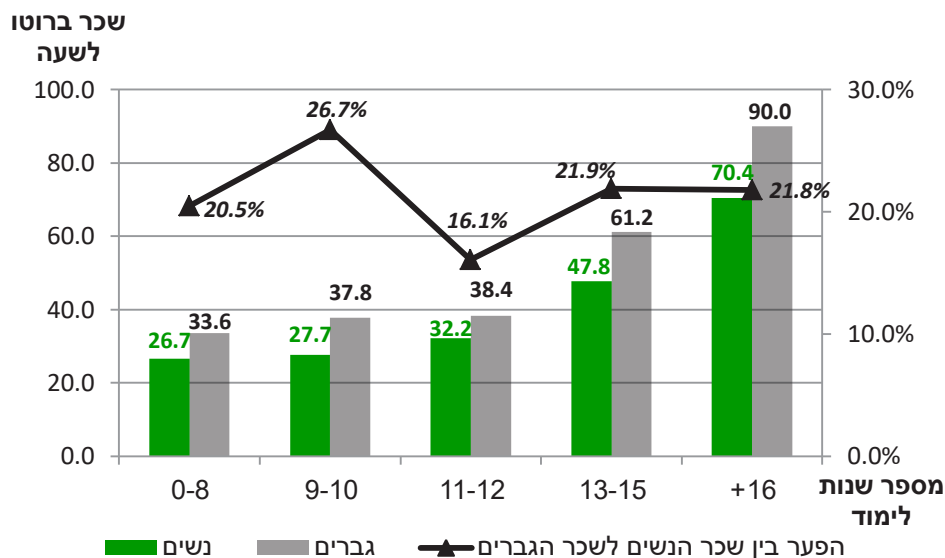
17. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הודעה לתקשורת, הכנסות של שכירים מסקר הוצאות משק הבית 2014, עמ' 7, פורסם 19/10/2015

הכנסה לפי השכלה

שכרו של שכיר עולה ביחס ישיר להשכלתו. כך לגבי גברים וגם לגבי נשים. השוואת שכרם לפי רמות ההשכלה מעלה כי בכל רמות ההשכלה גברים מרוויחים מעל 20% יותר מנשים, למעט רמת ההשכלה 11-12 שנות לימוד (שם ההפרש הוא 16%).

תרשים 3.22: הכנסה ממוצעת ברוטו לשעת עבודה לשכיר לפי מספר שנות לימוד ומגדר, 2014

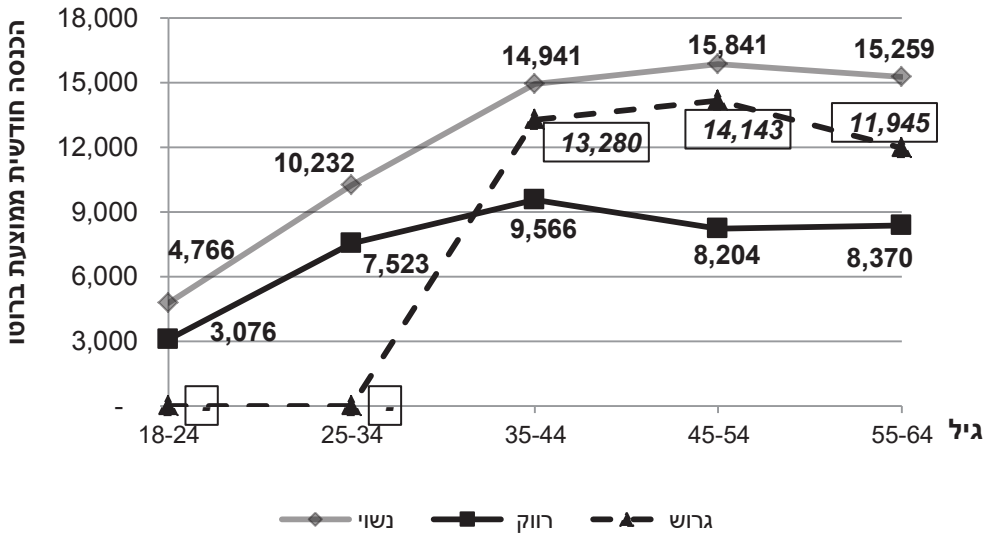

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הודעה לתקשורת, הכנסות של שכירים מסקר הוצאות משק הבית 2014, לוח ד, פורסם 19/10/2015

הכנסה לפי מגדר, גיל ומצב משפחתי

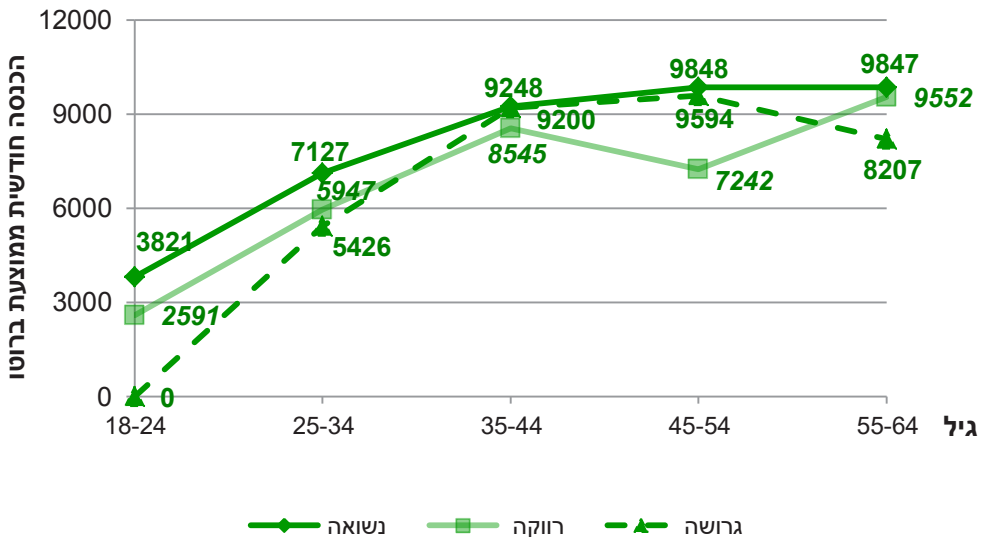
גברים הרוויחו יותר מנשים בכל פרמטר שניבחנו: השכלה, משלח יד, גיל ומצב משפחתי. בשנת 2014 נשים נשואות, בכל הגילים הרוויחו בממוצע יותר מרווקות או גרושות. אך בעוד שכר נשים הנשואות התייבב בגיל 45, הרי זה של הגרושות החל לרדת, ואילו שכרן של הרווקות עלה עד גיל 44 (וכמעט השתווה לזה של הנשואות באותו גיל), בגיל 45 ירד מאוד ומגיל 55 שב ועלה עד כמעט שוויון עם שכרן הממוצע של נשים נשואות. גם אצל גברים השכר הגבוה ביותר שולם לנשואים, וגברים בעלי מעמד משפחתי אחר הרוויחו פחות. רווקים מגיל 35 ומעלה הרוויחו הרבה פחות מחבריהם הנשואים או הגרושים, אפילו כדי מחצית מהנשואים.

תרשים 3.23: הכנסה חודשית ממוצעת ברוטו מעבודה לפי מצב משפחתי וגיל, גברים, 2014

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, דוא"ל מיום 08/05/2016

תרשים 3.24: הכנסה חודשית ממוצעת ברוטו מעבודה לפי מצב משפחתי וגיל, נשים, 2014

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, דוא"ל מיום 08/05/2016

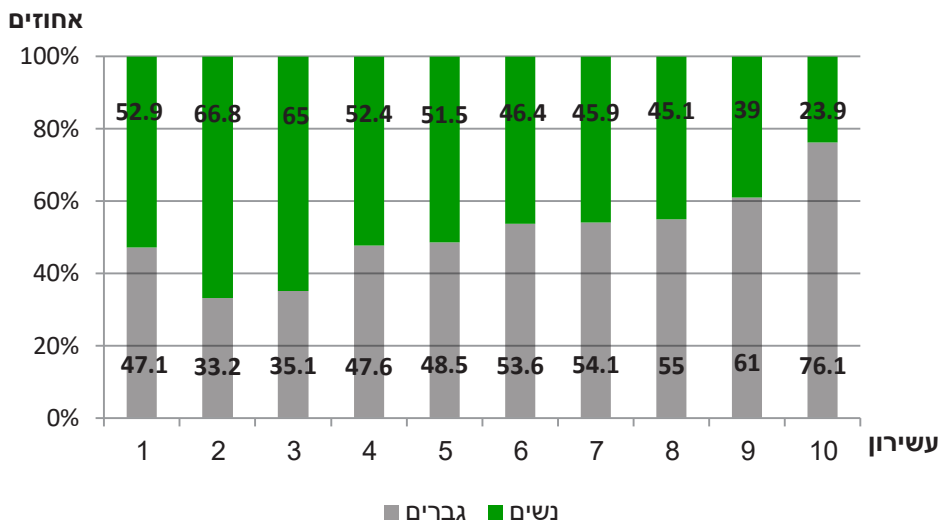
הכנסה מעבודה שכירה לפי השתייכות דתית

הכנסתם החודשית של מוסלמים מעבודה שכירה עולה כדי 67.2% מהכנסתם של יהודים והכנסתם ברוטו לשעה עומדת על 68% מזו של יהודים. הפערים קיימים גם בהשוואת ההכנסה לפי השכלה. גם בקרב המוסלמים נשים מרוויחות פחות מגברים. ההכנסה הממוצעת ברוטו לחודש לשכיר מוסלמי היא 7,190 ₪ ולשכירה - 5,271 ₪. לשם השוואה, ההכנסה הממוצעת ברוטו לחודש לשכירה יהודייה היא 7,663 ₪¹⁸.

התפלגות השכר לפי עשירונים ומגדר

בהתפלגות מספר השכירים לפי עשירונים ניתן לראות כי בחמשת עשירוני ההכנסה הראשונים נשים מהוות יותר מ-50%, ומהעשירון השישי מהווים הגברים 60% בממוצע. בעשירון העליון מהווים הגברים 76%. נתונים אלה ממחישים את העובדה כי פערי השכר בין נשים לגברים הם גבוהים ונוטים לטובת גברים.

תרשים 3.25: שיעור השכירים בעשירונים לפי הכנסה חודשית ברוטו מעבודה שכירה, לפי מגדר, 2014

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הודעה לתקשורת, הכנסות של שכירים מסקר הוצאות משק הבית 2014, תרשים 2

נעדרים זמנית לפי מין ודת

לפי הגדרות הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, נעדרים זמנית מעבודתם הם מי שנעדרו במשך כל השבוע שקדם לביצוע הסקר היעדרות של עד 30 יום מסיבות שונות כגון: מחלה, חופשה, מילואים, צמצומים בהיקף העבודה ועוד. בהגדרה זו נכללים כל אלו שנעדרו פחות מחודש. אלו שנעדרו יותר מחודשו ונד שורה נכללים רק אם יש להם זיקה רשמית למקום העבודה, כלומר בתום תקופת

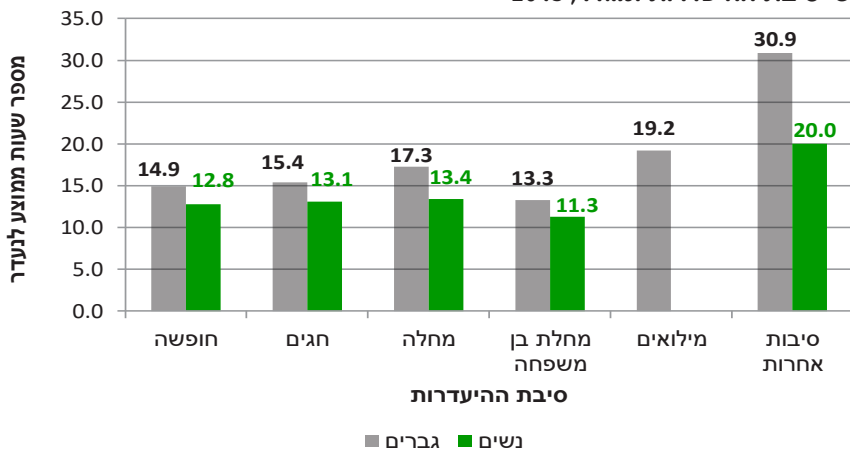
¹⁸ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הודעה לתקשורת, הכנסות של שכירים מסקר הוצאות משק הבית 2014, עמ' 4, פורסם 19/10/2015

ההיעדרות מובטחת חזרתם לעבודה אצל אותו מעסיק.¹⁹ בשנת 2013, מקרב בני 15 ומעלה שהיו מועסקים, נעדרו זמנית מעבודתם בשבוע ביצוע הסקר 4.9% מן הגברים (שהם 90.7 אלף גברים) ו-9.2% מן הנשים (שהן 148.3 אלף נשים). בדומה לנתוני השנים הקודמות, גם בשנה זו המספר האבסולוטי של נשים שנעדרו זמנית מעבודתן היה גבוה ממספר הגברים שנעדרו, וזאת אף שהמספר האבסולוטי של נשים שהשתתפו בכוח העבודה היה נמוך גם באותה שנה ממספר הגברים.²⁰ שיעור הנעדרים זמנית, בשני המגדרים, דומה לשיעורים שנמצאו ב-2007 אף שבמספרים מוחלטים יש כמובן עלייה.

סיבת ההיעדרות הזמנית

5.1% מהנשים המועסקות נעדרו בשבוע הקובע בשל חופשה, לעומת 2.9% מהגברים המועסקים. 2% מן הנשים המועסקות נעדרו בשל חופשת לידה ו-0.1% מן הגברים נעדרו בשל שירות מילואים. 1.1% מהגברים ו-1.3% מהנשים המועסקים נעדרו בשל מחלה, ויתר המועסקים והמועסקות (בשיעור הנע בין 0.1% ל-0.5%) נעדרו מסיבות אחרות או עקב צמצומים.²¹ בשבוע שקדם לביצוע הסקר בשנת 2013 נעדרו מעבודתם למשך פחות משבוע 11.8% מן הגברים המועסקים ו-13.9% מן הנשים המועסקות, שהם 216.7 אלף גברים ו-224.8 אלף נשים. סיבת ההיעדרות העיקרית בקרב שני המינים הייתה חגים (7.6% מן הנשים ו-6.7% מן הגברים), הסיבה השנייה להיעדרות הייתה חופשה (3.0% מן הנשים ו-2.5% מן הגברים). 1.6% מן הנשים המועסקות ו-1.1% מן הגברים נעדרו בשל מחלה, ו-0.7% מן הנשים ו-0.3% מן הגברים נעדרו בשל מחלת בן משפחה. מכאן ניתן לראות כי שיעור הנשים שנעדרו בשל כל אחת מן הסיבות, למעט עקב צמצומים, גבוה משיעור הגברים.²¹ מבין ההיעדרויות הנמשכות פחות משבוע, הארוכה ביותר בממוצע היא מילואים והקצרה ביותר בממוצע היא מחלת בן משפחה.

תרשים 3.26: ממוצע שעות היעדרות בשבוע של מועסקים שנעדרו מעבודתם למשך פחות משבוע, לפי סיבת ההיעדרות ומגדר, 2013

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **סקרי כוח אדם 2013**, לוח 4.5.

19. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **שנתון סטטיסטי לישראל 2012** (63), הקדמה לפרק 12: עבודה ושכר.

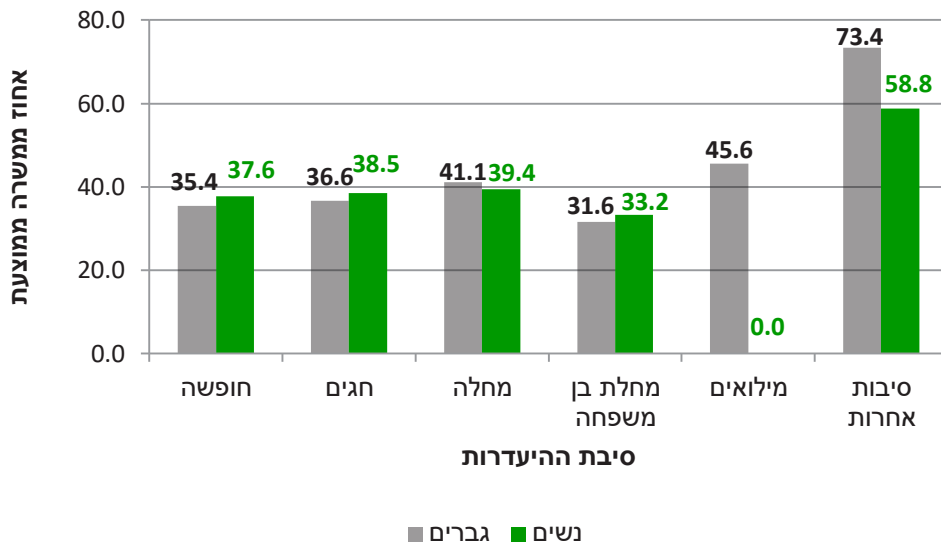
20. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **סקרי כוח אדם 2013**, לוח 1.1.

21. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **סקרי כוח אדם 2013**, לוח 4.5.

מספרן הממוצע של שעות ההיעדרות של גברים גבוה ממספר שעות ההיעדרות של הנשים, עקב כל סיבה. באחוזים ממשרה מלאה ממוצעת, גברים נעדרו יותר מנשים מכל סיבה, למעט בשל מחלת בן משפחה.

תרשים 3.27: מועסקים שנעדרו מעבודתם למשך פחות משבוע, לפי מין, סיבת ההיעדרות, וממוצע שעות היעדרות בשבוע כאחוזים ממוצעת של בני אותו מגדר, 2013

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, סקרי כוח אדם 2013, לוח 4.5. מגדר, עבודה והשכלה

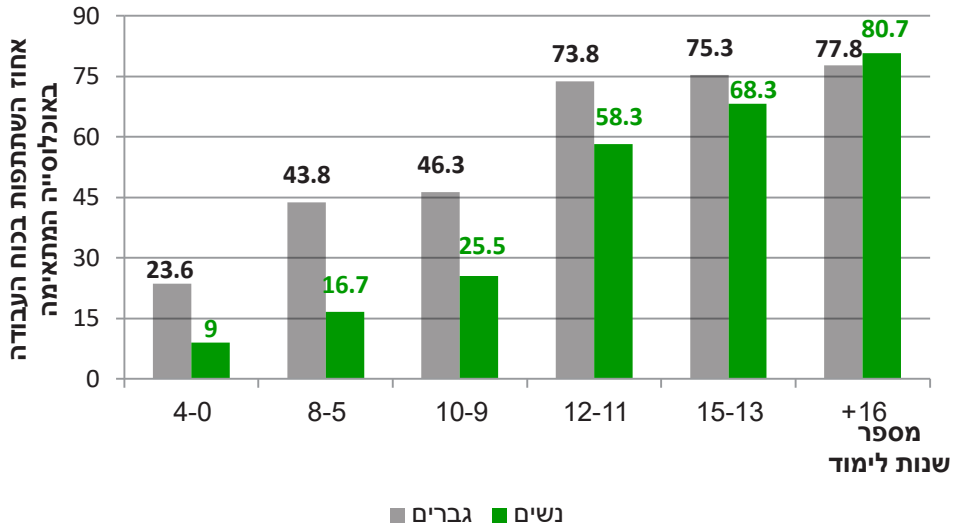
מגדר, עבודה והשכלה

השתתפות בכוח העבודה לפי מגדר והשכלה

בדומה לנתוני שנים קודמות גם בשנת 2014, שיעור ההשתתפות של גברים ונשים בכוח העבודה גבוה יותר ככל שהם משכילים יותר. בקרב נשים, החל מעשר שנות לימוד ומעלה שיעור העלייה בהשתתפות היה תלול יותר מאשר בקרב גברים. בקרב אלו שלמדו 16 שנות לימוד ומעלה, שיעור ההשתתפות של נשים בכוח העבודה היה גבוה יותר מזה של גברים.

יש לציין כי הנתונים בתרשים עשויים להיות מוטים הואיל והם כוללים גם בני 15 ומעלה, ובגילים הצעירים יותר שיעור ההשתתפות בכוח העבודה נמוך יותר בכל מקרה, וכך ממילא גם מספר שנות הלימוד.

תרשים 3.28: אחוז ההשתתפות של בני 15 ומעלה בכוח העבודה לפי שנות לימוד ומגדר, 2014

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66), לוח 12.6

מאפייני ההשתתפות בכוח העבודה לפי מין והשכלה

שיעור הנשים הבלתי-מועסקות היה גבוה יותר מאשר השיעור המקביל בקרב גברים החל מרמת השכלה של 9-12 שנות לימוד.²² בקרב שני המינים שיעור הבלתי-מועסקים ירד ככל שרמת ההשכלה עלתה. ככלל, מספר הגברים הבלתי-מועסקים היה גבוה יותר ממספר הנשים הבלתי-מועסקות.²³ בשנת 2014, נשים מועסקות היו משכילות יותר מאשר גברים מועסקים: 63% מהנשים המועסקות היו בעלות השכלה על-תיכונית (13 שנות לימוד לפחות) לעומת 51.7% מהגברים המועסקים.²⁴ באוכלוסייה כולה מהוות נשים בעלות השכלה של למעלה מ-12 שנות לימוד 49.3%, ואילו גברים הם 46.3%.²⁵

מועסקים: היקף משרה לפי מגדר והשכלה

בדומה לשנים קודמות, גם ב-2013 נשים עבדו במשרה חלקית הרבה יותר מאשר גברים בכל רמות ההשכלה. שיעור הנשים העובדות במשרה חלקית יורד ככל שעולה רמת ההשכלה, למעט עלייה משמעותית בקרב בעלות 13-15 שנות לימוד. שיעור הגברים והנשים העובדים במשרה חלקית מקרב בעלי 13 שנות לימוד ומעלה היה גבוה יותר מאשר בקרב בעלי 11-12 שנות לימוד. יתכן שחלק מעובדים אלה הם סטודנטים לתארים מתקדמים, אשר עובדים במשרה חלקית משום שהם גם ממשיכים את לימודיהם הגבוהים במקביל.

22. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66), לוח 12.23.

23. שם

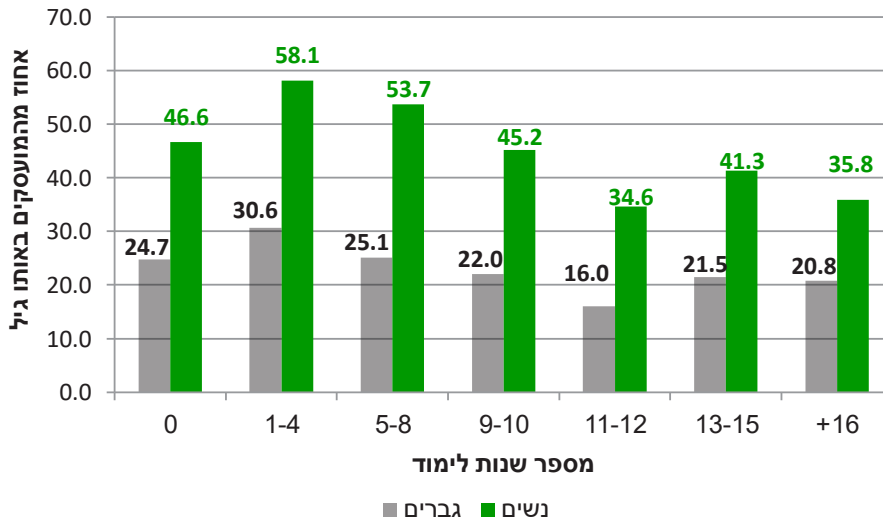
24. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66), לוח 8.73

25. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66), לוח 8.72

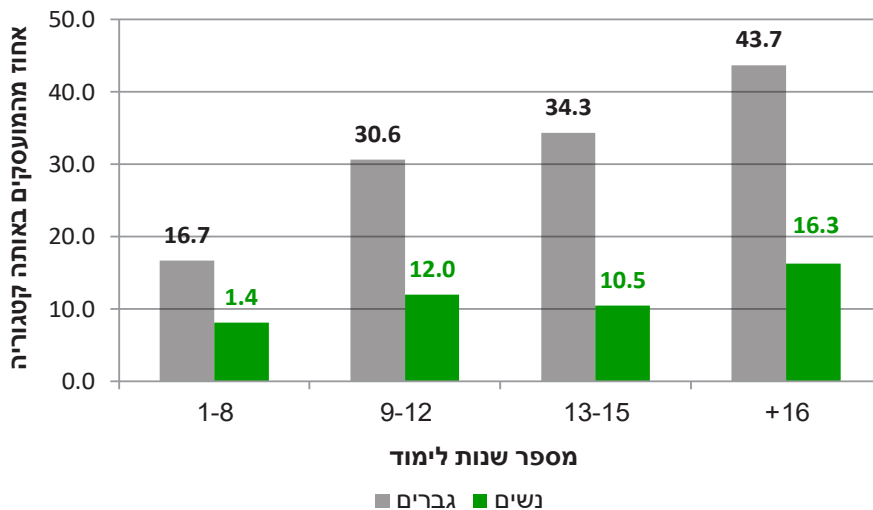
ניכר כי עם העלייה ברמת ההשכלה עולה שיעור המועסקים 50 שעות שבועיות ומעלה למעט ירידה בשיעור המועסקות בעלות 13-15 שנות לימוד. בכל רמת השכלה, שיעור הנשים העובדות בשכר 50 שעות שבועיות ומעלה נמוך הרבה יותר מאשר גברים שעובדים בהיקף משרה כזה.

תרשים 3.29: עובדים במשרה חלקית מקרב המועסקים בני 15 ומעלה, לפי מגדר ומספר שנות לימוד, 2013

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, סקרי כוח אדם 2013, לוח 1.10.

תרשים 3.30: מועסקים שעבדו בשכר מעל 50 שעות שבועיות, לפי מגדר ומספר שנות לימוד, 2014

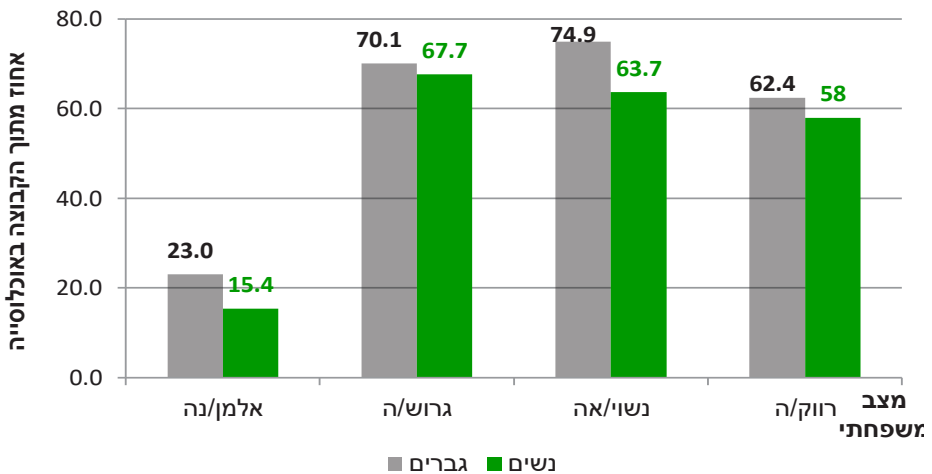
מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מחולל הלוחות של הסקר החברתי 2014

מצב משפחתי ועבודה

מצב משפחתי והשתתפות בכוח העבודה

שיעור ההשתתפות של נשים בכוח העבודה נמוך מזה של גברים בכל מצב משפחתי. קיים הבדל משמעותי בשיעור ההשתתפות בכוח העבודה של אלמנים ואלמנות לעומת גברים ונשים במצב משפחתי אחר. ההבדל נעוץ ככל הנראה בהפרש הגילים בין הקבוצות ולא בשל המצב המשפחתי. קיים גם הבדל בשיעור ההשתתפות בכוח העבודה של רווקים/ות לעומת נשואים/ות וגרושים/ות. ייתכן שההבדל נעוץ בעובדה שבקבוצת הרווקים/ות נכללים גם בני 15 ומעלה. קבוצת הרווקים כוללת בני נוער רבים ששיעור השתתפותם בכוח העבודה נמוך.

תרשים 3.31: השתתפות בכוח העבודה לפי מין ומצב משפחתי לבני 15 ומעלה, 2013

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, סקרי כוח אדם 2011, לוח 1.32.

השתתפות בכוח העבודה של גברים ונשים נשואים ולא נשואים

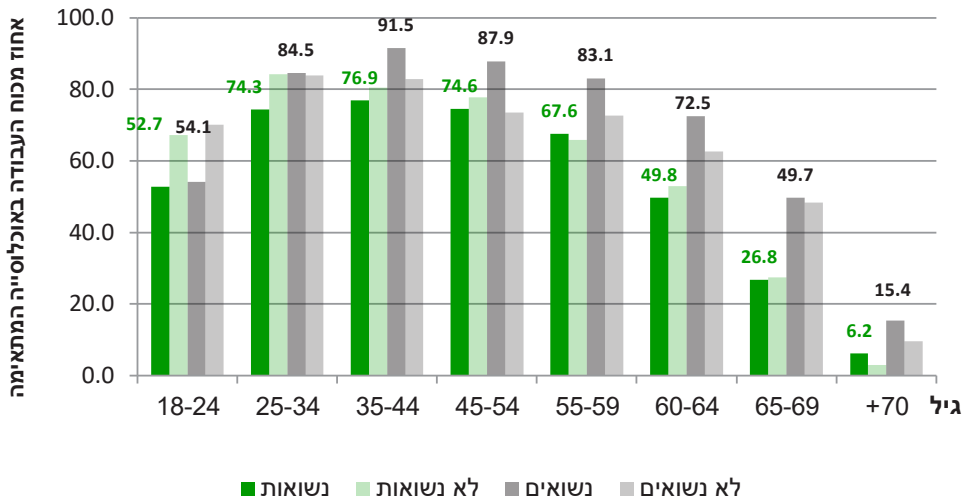
כמעט בכל קבוצות הגיל שיעור ההשתתפות של גברים נשואים גבוה יותר מזה של כל הקבוצות האחרות, למעט קבוצת גיל 18-24. שיעור ההשתתפות של נשים נשואות בכוח העבודה נמוך מזה של כל שאר הקבוצות בגילי 25-59. שיעור ההשתתפות בכוח העבודה של נשים וגברים שאינם נשואים דומה עד גיל 44. בטווח הגילים 45-54 שיעור ההשתתפות של נשים לא נשואות בכוח העבודה גבוה מזה של גברים לא נשואים (77.8 ו-73.5 בהתאמה). בגילים מתקדמים יותר שיעור ההשתתפות של נשים שאינן נשואות מתקרב לזה של נשים נשואות, אך שיעור ההשתתפות של גברים שאינם נשואים בכוח העבודה נמוך מזה של גברים נשואים.

דפוסי ההשתתפות של נשים וגברים בכוח העבודה מראים כי בעוד שנישואין מגבירים את השתתפותם של גברים בשוק העבודה, השפעתם על נשים היא הפוכה: נשים נשואות משתתפות בכוח העבודה פחות מאשר נשים לא נשואות. נראה כי הסיבה לכך היא חלוקת התפקידים המסורתית: גברים נשואים אחראים לפרנסה ונשים נשואות אחראיות לטיפול בבית, גם על חשבון ההשתתפות בכוח העבודה.

גברים לא נשואים משתתפים פחות בכוח העבודה מגברים נשואים בעוד שהשתתפותן של נשים לא גבוהה יותר מאשר השתתפותן של נשים נשואות.

תרשים 3.32: השתתפות גברים ונשים מעל גיל 18 בכוח העבודה לפי גיל ומצב משפחתי, 2013

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, סקר כוח אדם 2013, לוח 1.4

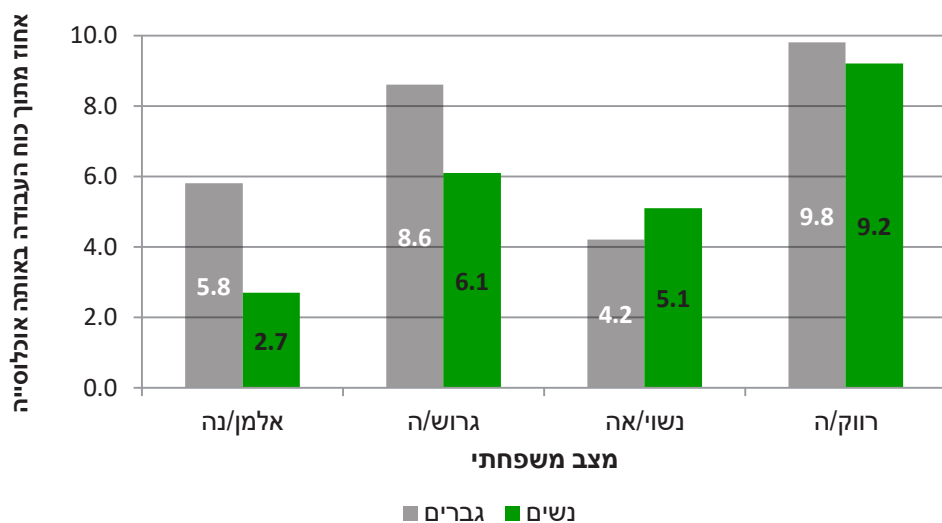
לפי נתוני הסקר החברתי לשנת 2014, 28.4% מן הנשים שלא חיפשו עבודה בארבעת השבועות שקדמו למועד ביצוע הסקר החברתי דיווחו כי הסיבה העיקרית לכך הייתה טיפול בבן משפחה או במשק הבית, בעוד שבקרב הגברים השיעור היה 1.6% בלבד. מבין המשיבים שחיפשו עבודה בתקופה הנדונה, 5.4% מן הנשים דיווחו כי הסיבה לכך שלא מצאו עבודה הייתה טיפול בבית ובילדים. בקרב הגברים לא עלתה בעיה כזו.²⁶

²⁶ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הסקר החברתי 2014, באמצעות מחולל הלוחות של הסקר החברתי

מאפייני ההשתתפות בכוח העבודה לפי מגדר ומצב משפחתי

בכל מצב משפחתי, למעט בקרב הנשואים, נשים היו בלתי-מועסקות יותר מאשר גברים. ונשים נשואים היו מובטלים פחות מאשר גברים ונשים בכל מצב משפחתי אחר. גרושים וגרושות מובטלים בשיעור גבוה בהרבה מאשר נשואים ונשואות. השיעור הגבוה של הבלתי-מועסקים מקרב גרושים גרושות המשתתפים בכוח העבודה מצביע על מצבן הקשה של משפחות חד-הוריות בישראל. מאידך, שיעור הבלתי-מועסקים הגבוה ביותר הוא בקרב רווקים ורווקות, אך כמובן יש לשים לב כי הנתונים הם לגבי בני 15 ומעלה.

תרשים 3.33: בלתי-מועסקים מתוך המשתתפים בכוח העבודה לפי מגדר ומצב משפחתי, 2013

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, סקרי כוח אדם 2013, לוח 1.33.

בהשוואה לנתוני שנת 2007 שיעורי האבטלה של כל הקבוצות ירדו אך בהשוואה לנתוני שנת 2011 חלה עלייה בשיעור האבטלה של כל הקבוצות למעט רווקים ורווקות ועלייה משמעותית בשיעורי האבטלה של אלמנים (בשנים קודמות מספר הגברים האלמנים שהשתתפו בסקר היה ככל הנראה קטן מכדי להפיק לגביו נתונים מהימנים).

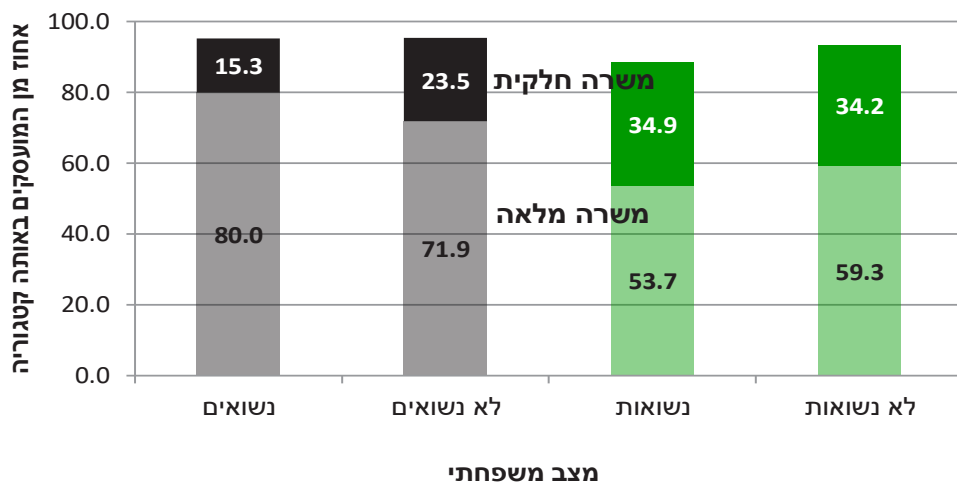

משתתפים/ות בכוח העבודה: היקף משרה של נשים וגברים לפי מצב משפחתי

כאמור לעיל, גם בשנת 2013, בהתפלגות לפי מצב משפחתי, הרבה יותר נשים עבדו במשרה חלקית מאשר גברים. פחות גברים נשואים עבדו במשרה חלקית מאשר גברים לא נשואים, בעוד שבקרב הנשים מסתמנת מגמה הפוכה: יותר נשים נשואות עבדו במשרה חלקית מאשר נשים לא נשואות. נראה כי בדומה לשיעורי ההשתתפות בכוח העבודה, גם כאן הפער הזה מבטא חלוקת תפקידים מסורתית שבה גברים נשואים עובדים יותר מאשר גברים לא נשואים, בעוד שנשים נשואות עובדות פחות מאשר נשים לא נשואות.

תרשים 3.34: מאפייני משרה של בני 25-54 באחוזים מכלל המועסקים, לפי מגדר ומצב משפחתי, 2013

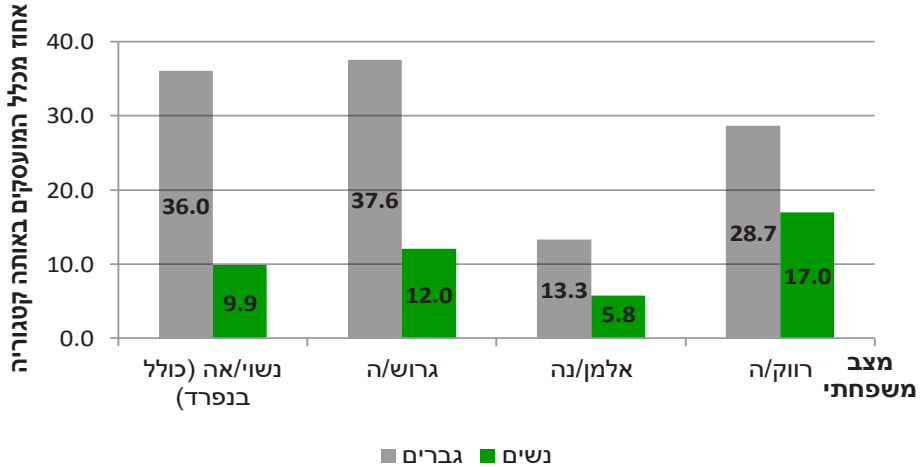

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, סקרי כוח אדם 2013, לוח 1.4.

מועסקים שעבדו בשכר מעל 50 שעות שבועיות בממוצע

בשנת 2014 מספר רב יותר של גברים, בהשוואה לנשים, עבדו בשכר מעל 50 שעות שבועיות בממוצע, בכל מצב משפחתי. השיעור הגבוה ביותר של גברים שעבדו בממוצע מעל 50 שעות בשבוע היה בקרב גרושים, ולאחר מכן בקרב נשואים, רווקים ואלמנים. לעומת זאת, השיעור הגבוה ביותר של נשים שעבדו בשכר מעל 50 שעות בשבוע היה בקרב רווקות וגרושות, ולאחר מכן בקרב נשואות ואלמנות. ככל הנראה גם כאן השוני נובע מאותו דפוס של חלוקת תפקידים מסורתית בתוך המשפחה שהוזכר לעיל.

תרשים 3.35: שכירים שעבדו בשכר מעל 50 שעות שבועיות בממוצע, לפי מגדר ומצב משפחתי, 2014

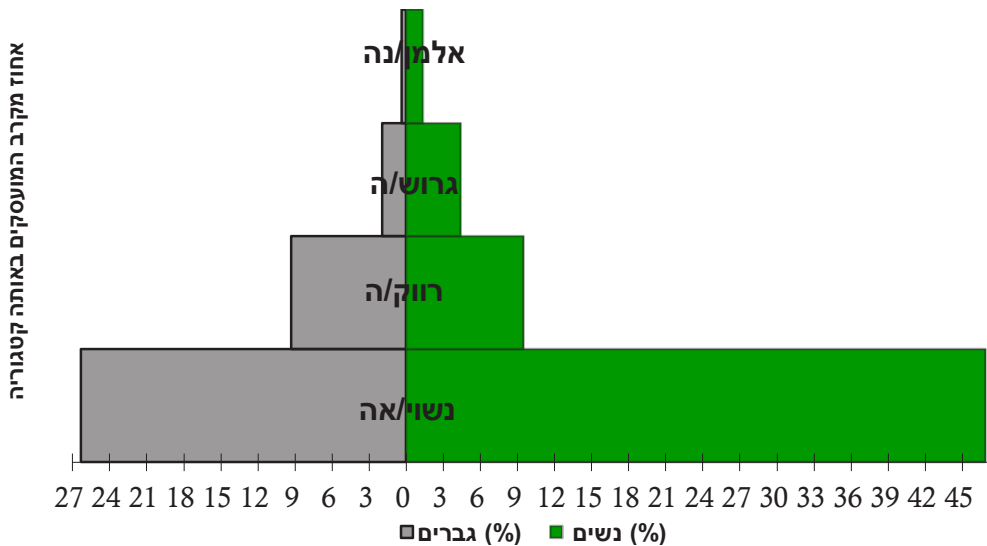

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מחולל הלוחות של הסקר החברתי 2014

נעדרים זמנית לפי מצב משפחתי

כאמור, לפי הגדרות של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, נעדרים זמנית מעבודתם הם מי שנעדר מעבודתם עד שלושים יום מסיבות שונות כגון: מחלה, חופשה, מילואים. בשנת 2013 היה שיעור ההיעדרות הזמנית בקרב אלמנות גבוה אך במעט מזה של אלמנים. לעומת זאת, שיעור הנשים הנשואות שנעדרו זמנית מעבודתן היה גבוה כמעט פי 2.1 משיעור הגברים הנשואים. גברים גרושים ונשואים נעדרו בשיעורים דומים.

תרשים 3.36: מועסקים שנעדרו זמנית מעבודתם לפי מצב משפחתי ומגדר, 2013

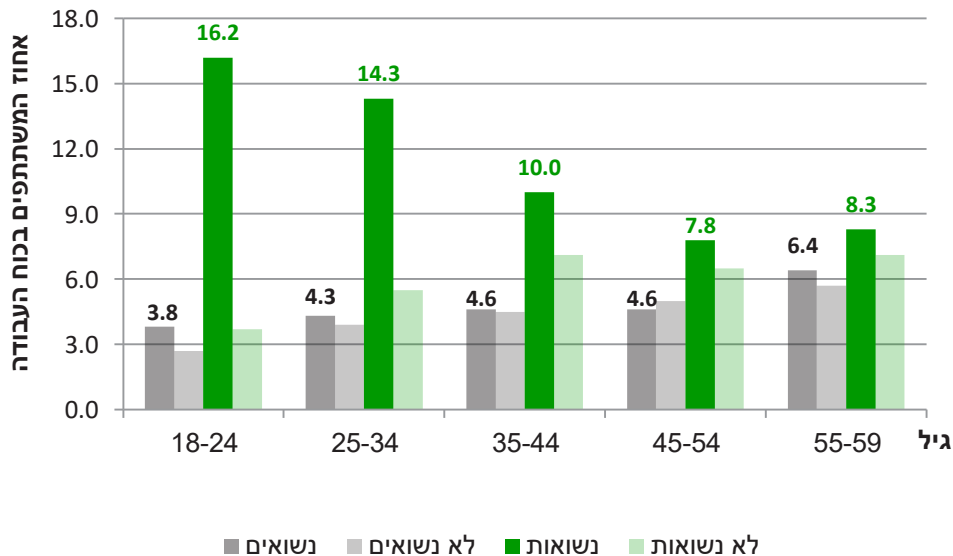
מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, סקר כוח אדם 2013, לוח 4.2

גברים לא נשואים ונשואים נעדרו מעבודתם בשיעורים דומים בכל קבוצות הגיל, וההיעדרויות של נשים לא נשואות היו גבוהות מעט מאלה של הגברים. לעומת זאת, נשים נשואות נעדרו מעבודתן הרבה יותר מאשר כל קבוצה אחרת בכל קבוצות הגיל, בהפרשים שהלכו והצטמצמו ככל שקבוצת הגיל עלתה.

בגילי 18-24 שיעור ההיעדרות של נשים נשואות היה גבוה פי 4.3 מאשר שיעור ההיעדרות בקרב קבוצות של מצב משפחתי אחר באותה קבוצת גיל.

תרשים 3.37: אחוז המועסקים הנעדרים זמנית מעבודתם, לפי גיל, מצב משפחתי ומגדר, 2013

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, סקר כוח אדם 2013, לוח 1.4

הורות ועבודה

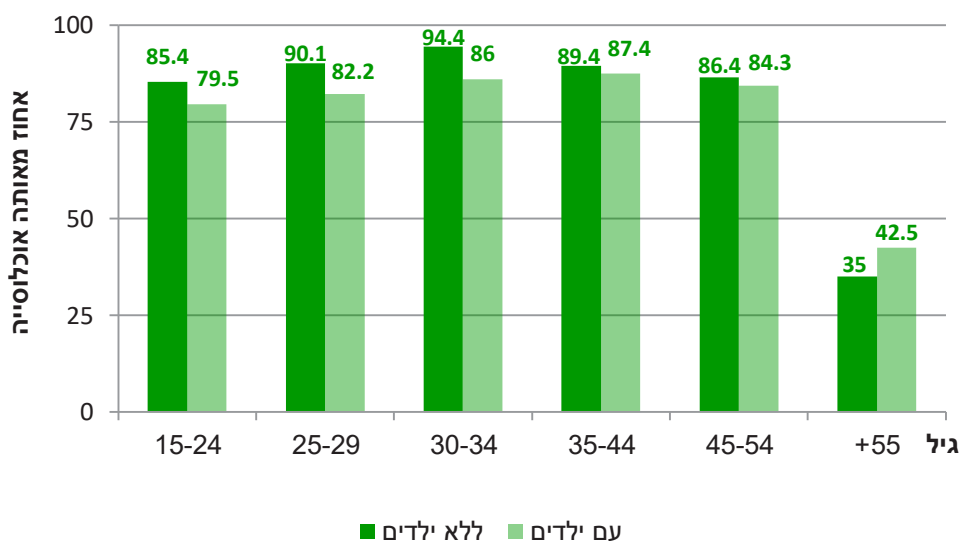
פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה המבוססים על סקרי כוח אדם מספקים נתונים לגבי הקשר בין אימהות לעבודה בלבד, ולא על הקשר בין אבהות לעבודה. לכן חלק מהנתונים שלהלן מתייחסים לקשר בין אימהות ועבודה בלבד. עם זאת, מחולל הלוחות של הסקר החברתי מאפשר להפיק חלק מהנתונים על הורות ועבודה גם לגבי גברים, ונתונים אלה מובאים כאן.²⁸

עבודה ואימהות לילדים צעירים

השתתפות אימהות לילדים צעירים בכוח העבודה

השוואה בין מאפייני העבודה של קבוצת האימהות לבין אלה שאינן אימהות אינה משקפת בהכרח תמונת מצב אמינה, שכן קבוצת הנשים שאינן אימהות צעירה יותר בממוצע מקבוצת האימהות ולכן הבדלים שמתקבלים בין הקבוצות עשויים להיות תוצאה של ההבדלים בגיל, ולא במשתנה שברצוננו לבדוק. אי לכך יוצגו כאן נתונים מושווים כאלה רק לפי קבוצות גיל. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מפרסמת נתונים לגבי נשים יהודיות שאינן רווקות בהתפלגות על פי גיל, ובחלוקה לנשים שהן אימהות לילדים בגילי 0-14 לבין נשים שאינן להן ילדים בגילם הללו.

תרשים 3.38: השתתפות של נשים יהודיות שאינן רווקות בכוח העבודה האזרחי, לפי המצאות ילדים בני 0-14 במשק הבית ולפי גיל, 2013

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, סקר כוח אדם 2013, לוח 6.5

אימהות לילדים בגילי 0-14 השתתפו בכוח העבודה פחות מאשר אימהות ללא ילדים בגילם אלה, בכל קבוצות הגיל עד גילי 45-54. ההפרש היה גדול ביותר בגילי 30-34 והלך וקטן בהדרגה.

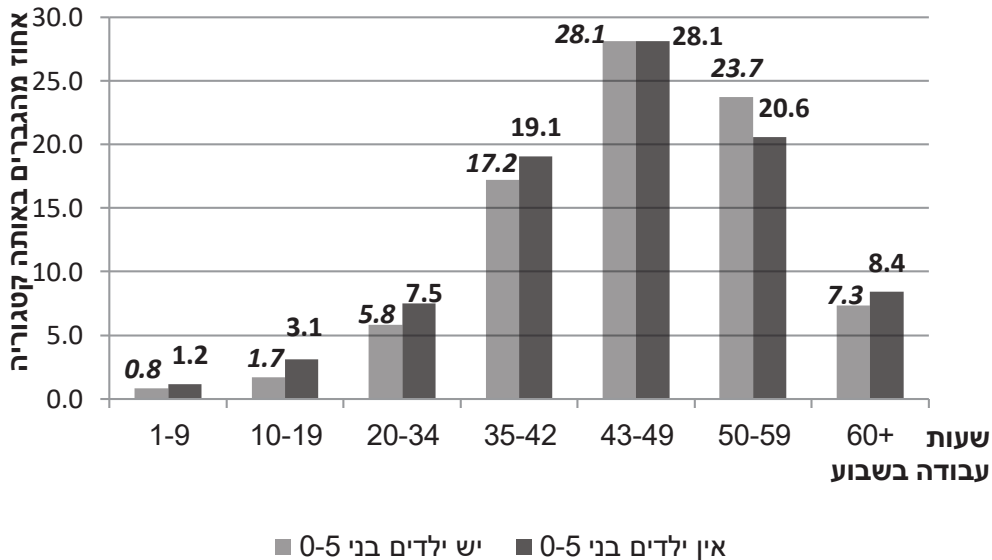
28. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה אינה מפרסמת נתונים לגבי הקשר בין הורות ועבודה בפילוח לפי דת.

היקף העבודה והורות לילדים צעירים

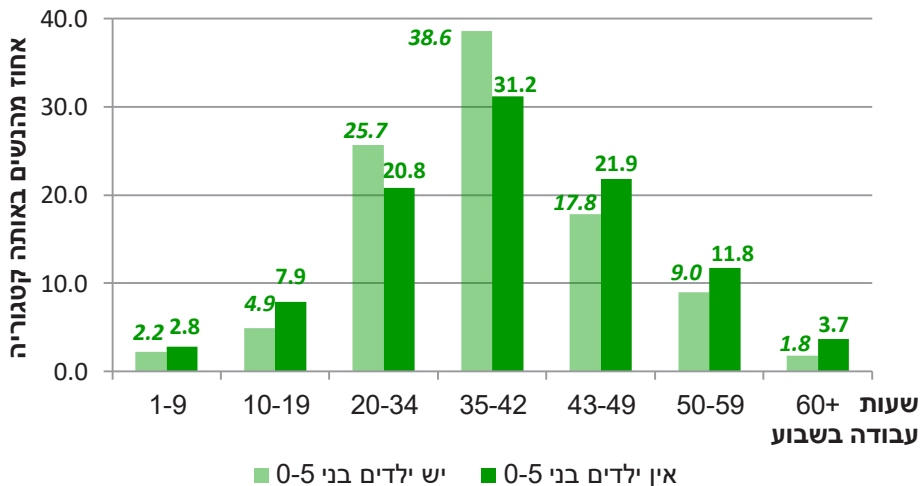
ככלל, גברים שיש להם ילדים בני 0-5 נוטים לעבוד בשכר מספר רב יותר של שעות בשבוע מאשר גברים שאין להם ילדים בגילים הללו. לעומת זאת, שיעור הנשים שיש להן ילדים בני 0-5 ושעובדות בשכר שעות רבות מאוד או מעטות מאוד נמוך משיעור הנשים שעובדות כך והן אינן אימהות לילדים בגילים הללו. מרבית האימהות לילדים בני 0-5 עובדות בין 35-42 שעות שבועיות. השוואה בין ההורים מעלה כי 38.6% מהאימהות עובדות 35-42 שעות בשבוע (בעוד שרק 17.2% מהאבות עובדים 42-35 שעות) ו-17.8% עובדות 43-49 שעות, כלומר רק חלק מהן עובדות נוספות בשכר. מרבית האבות, עובדים לא מעט שעות נוספות בשכר - 28.1% עובדים 49-43 שעות בשבוע ו-23.7% עובדים 59-50 שעות בשבוע. נובע מכך, ששכרם החודשי הממוצע של אבות גבוה מזה של אימהות.

תרשים 3.39: אחוז הגברים המועסקים לפי שעות עבודה בשבוע והימצאות ילדים בגילים 0-5 במשק הבית, 2014

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הסקר החברתי 2014, מחולל הלווחות

תרשים 3.40: אחוז הנשים המועסקות לפי שעות עבודה בשבוע והימצאות ילדים בגילים 0-5 במשק הבית, 2014

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הסקר החברתי 2014, מחולל הלוחות

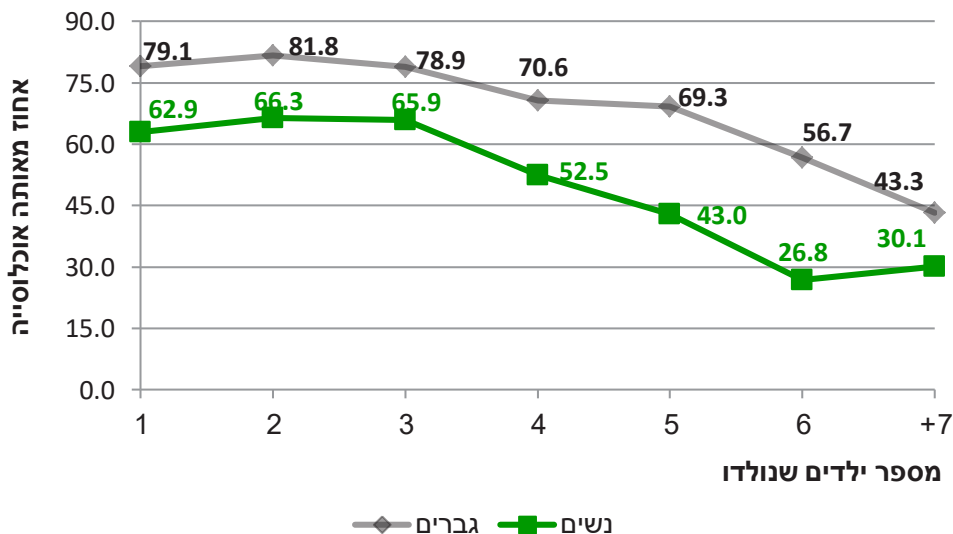

עבודה ומספר ילדים

השתתפות בכוח העבודה לפי מספר ילדים

לפי נתוני הסקר החברתי של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה לשנת 2014, הקשר בין מספר הילדים לבין השתתפות שני הוריהם בכוח העבודה הוא דומה במשפחות שבהן עד שישה ילדים. במשפחות שבהן עד שלושה ילדים יש מגמת עלייה בהשתתפות בכוח העבודה, הן של האימהות והן של האבות, ומהילד הרביעי המגמה היא ירידה בהשתתפות בכוח העבודה. הירידה בהשתתפות האימהות בכוח העבודה (מהילד הרביעי) תלולה יותר עם עליית מספר הילדים. במשפחות שבהן שבעה ילדים ומעלה השתתפות הנשים בכוח העבודה עולה, בעוד שהשתתפות הגברים בכוח העבודה יורדת. יש לציין כי שיעורי ההשתתפות הנמוכים בכוח העבודה של גברים שהם הורים לשבעה ילדים או יותר קשורים ככל הנראה לכך שבמקרים רבים מדובר בגברים חרדים או ערבים, שהשתתפותם בשוק העבודה נמוכה יותר ממילא, אך בניגוד לשנים קודמות נמצאה עלייה.

תרשים 3.41: השתתפות הורים בכוח העבודה לפי מספר ילדים ומגדר, 2014

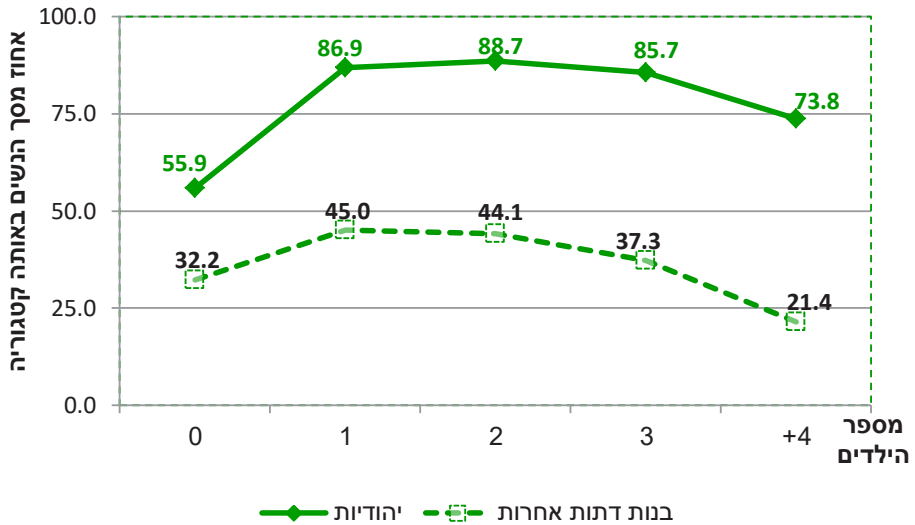

מקור: הלמ"ס, מחולל הלוחות של הסקר החברתי 2014

ניכרת עלייה בהשתתפותן של אימהות בנות כל הדתות יחסית לשנת 2011²⁹ בהתפלגות השתתפותן של אימהות בכוח העבודה לפי דת נמשכת המגמה של השתתפות נמוכה יותר של אימהות בנות דתות אחרות מאשר של אימהות יהודיות. בשתי הקבוצות יש עלייה בהשתתפות בכוח העבודה עם הולדת הילד הראשון, אך הפער בהשתתפות עולה ככל שמספר הילדים גדל, כי שיעור ההשתתפות בכוח העבודה של אימהות יהודיות הוא כמעט זהה עד שלושה ילדים, ואילו אצל נשים בנות דתות אחרות הירידה היא לאחר הילד הראשון. אצל היהודיות ההשתתפות בכוח העבודה מתחילה לרדת באופן משמעותי החל מהילד הרביעי.

²⁹ שנתון נשים ומשפחה בישראל 2014, תרשים 3.32 עמ' 146

תרשים 3.42: השתתפות אימהות בכוח העבודה לפי מספר ילדים ודת, 2014

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, סקר כוח אדם 2013, לוח 6.1

נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה אינם מבחינים לעניין השתתפות אימהות בכוח העבודה בין נשים מוסלמיות, נוצריות ודרוזיות וכוללים את כולן בקטגוריה "בנות דתות אחרות", אף שמאפייני השתתפותן של נשים בנות דתות שונות בכוח העבודה שונים מאוד זה מזה (ראו: תרשים 3.3). הנשים המוסלמיות הן רוב הקבוצה מבחינה מספרית, ולכן הן משפיעות על הנתונים יותר מאשר בנות שאר הקבוצות.³⁰

30. לפילוח נתונים אלו לגבי נשים דרוזיות ראו: שנתון נשים ומשפחה בישראל 2009, עמ' 140.

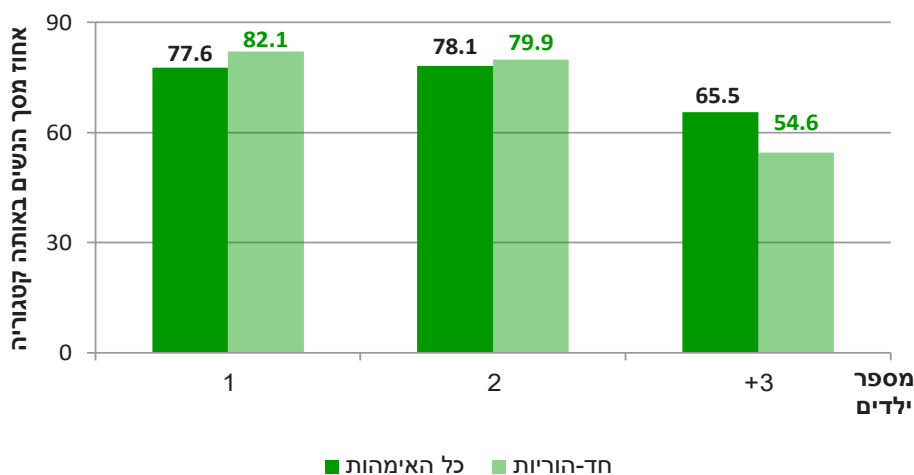

השתתפותן של אימהות במשפחות חד-הוריות בכוח העבודה

בשנת 2013 היו בישראל 97.8 אלף אימהות במשפחות חד-הוריות, מהן 75.9 אלף השתתפו בכוח העבודה האזרחי. בדומה לשנים קודמות, שיעור השתתפותן של אימהות במשפחות חד-הוריות בכוח העבודה היה גבוה יותר (77.6%) משיעור ההשתתפות של כלל האימהות (73.6%)³¹. על פי המוסד לביטוח לאומי מספר המשפחות החד-הוריות בישראל בשנת 2013 היה 136,708³², ובראשן של הרוב המוחלט (97%) של המשפחות עמדה אישה. גם בשנת 2015 אחוז האימהות החד-הוריות המשתתפות בכוח העבודה היה גבוה מאחוז האימהות הנשואות, 77.5% לעומת 75.0% בהתאמה. גם אחוז הבלתי-מועסקות בקרב האימהות החד-הוריות היה גבוה מאשר בקרב האימהות הנשואות, 7.1% לעומת 4.8% בהתאמה³³.

בקרב כלל האימהות, שיעור ההשתתפות בכוח העבודה ירד ככל שמספר הילדים עלה אך שיעור השתתפותן של אימהות חד-הוריות לעד שני ילדים היה גבוה משיעור ההשתתפות הכללי של כלל אימהות.

תרשים 3.43: שיעור ההשתתפות של אימהות במשפחות חד-הוריות ושל כלל האימהות בכוח העבודה, לפי מספר ילדים, 2013

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **סקר כוח אדם 2013**, לוח 6.1 ולוח 6.3.

31. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **סקר כוח אדם 2013**, עמ' 17

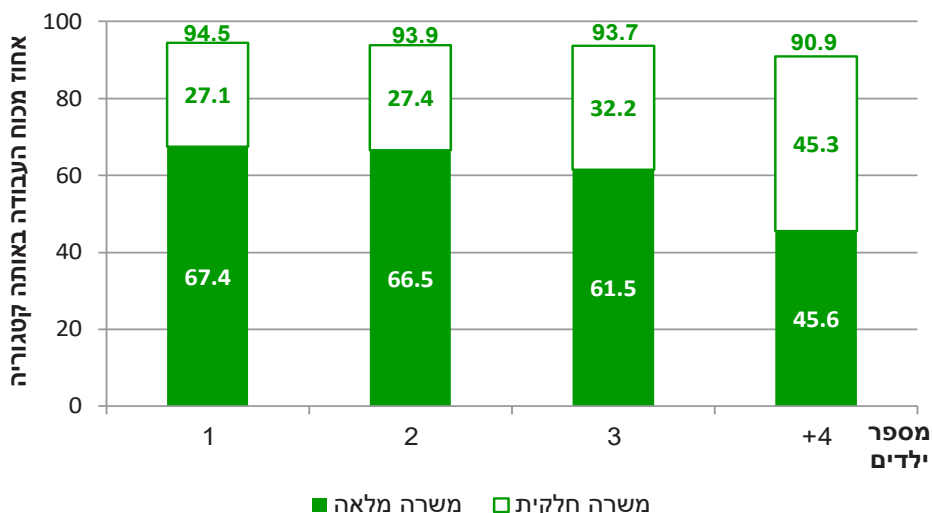
32. המוסד לביטוח לאומי מינהל המחקר והתכנון, מרס 2014, **משפחות חד-הוריות 1993-2013**, אסתר טולידנו ושנטל וסרשטיין, סקרים תקופתיים 256, עמ' 6

33. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **לקט נתונים לרגל יום האישה הבין-לאומי 2016**, עמ' 4, פורסם 06/03/2016

מאפייני העבודה של אימהות מועסקות: היקף משרה ומספר ילדים

ככלל, שיעור האימהות המועסקות במשרה מלאה גבוה משיעור המועסקות בחלקית, אך ככל שעולה מספר הילדים יורד שיעור האימהות שמועסקות במשרה מלאה ואילו שיעור העובדות במשרה חלקית עולה. אצל אימהות לארבעה ילדים ומעלה הפער בין האימהות המועסקות במשרה מלאה לבין אלה המועסקות במשרה חלקית הצטמצם עד לכדי 0.3% בשנת 2013.

תרשים 3.44: מאפייני המשרה של אימהות מועסקות לפי מספר ילדים, 2013
 המספר שמעל לעמודה הוא אחוז המועסקות בסך הכול

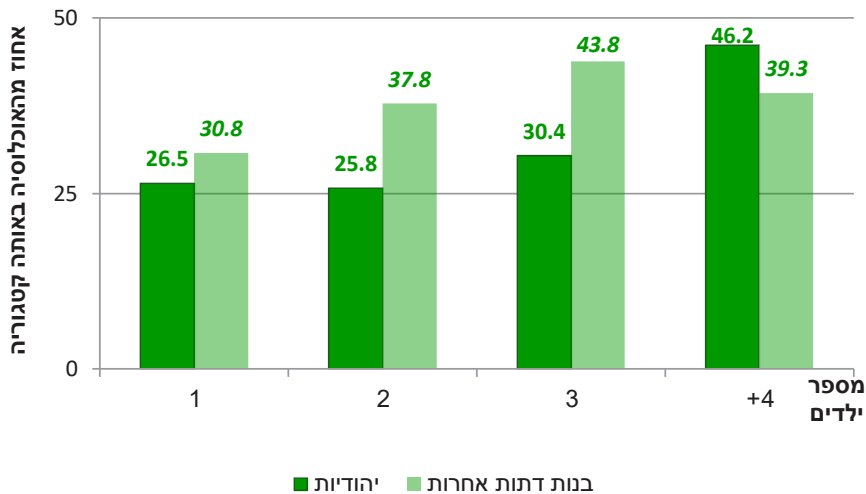

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, סקר כוח אדם 2013, לוח 6.1.

בשנת 2013 העלייה המשמעותית ביותר בשיעור הנשים שעובדות במשרה חלקית בקרב נשים יהודיות הייתה במעבר בין הילד השלישי לרביעי, וזאת בניגוד לבנות דתות אחרות שם חלה ירידה. שיעור האימהות היהודיות לשני ילדים שעובדות במשרה מלאה נותר יציב וירידה קלה חלה עם הולדת הילד השלישי, וירידה חדה נרשמה אצל אימהות לארבעה ילדים ומעלה. אצל בנות הדתות האחרות חלה ירידה לאחר הולדת הילד הראשון, אבל עם הולדת הרביעי חלה עלייה של 3.9% בשיעור הנשים העובדות במשרה מלאה. ייתכן שנתון זה מסביר את הירידה בשיעור האימהות בנות דתות אחרות שעובדות במשרה חלקית עם הולדת הילד הרביעי ומעלה - חלקן הופכות לעובדות במשרה מלאה.

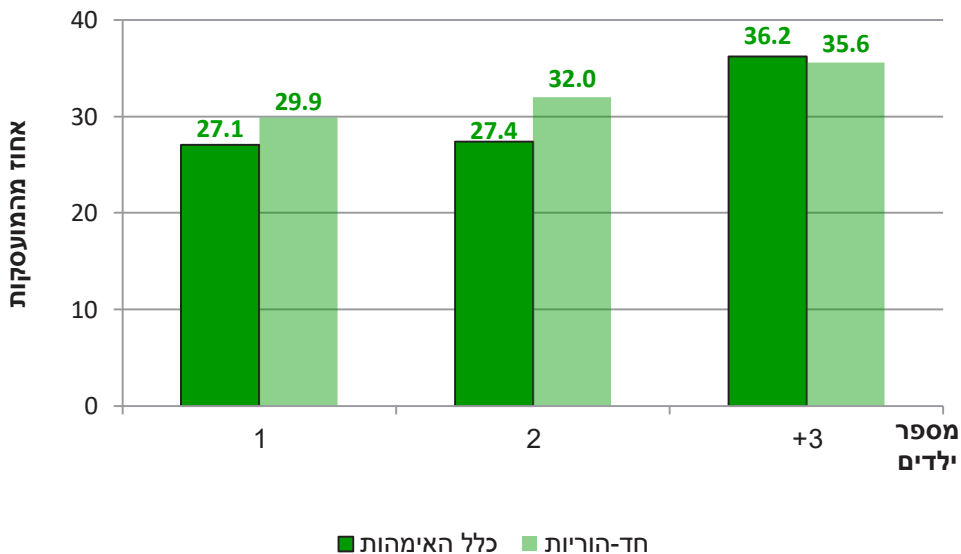
תרשים 3.45: אחוז המועסקות העובדות במשרה חלקית לפי דת ומספר ילדים, 2013

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, סקר כוח אדם 2013, לוח 6.1

בעוד שאצל כלל האימהות עלה שיעור העובדות במשרה חלקית עלה מהולדת הילד השלישי ומעלה (ב-32%), הרי שאצל אימהות במשפחות חד-הוריות העלייה היא כמעט עקבית מהילד הראשון והלאה.

תרשים 3.46: אחוז האימהות המועסקות העובדות במשרה חלקית לפי אימהות במשפחות חד-הוריות ולפי מספר ילדים ביחס לכלל האימהות, 2013

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, סקר כוח אדם 2013, לוח 6.1 ולוח 6.3

עבודה וגיל הילד הצעיר

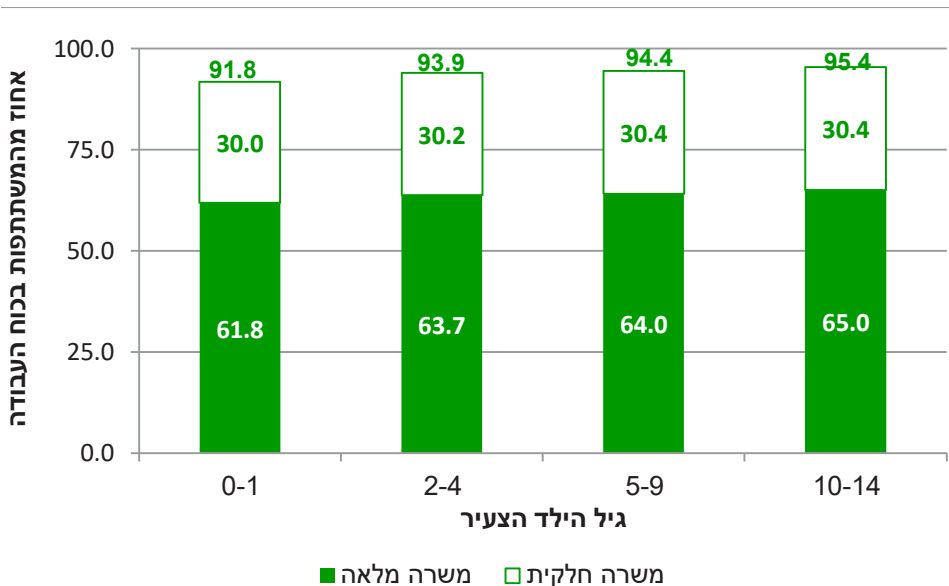
מאפייני העבודה של אימהות מעוסקות לפי גיל הילד הצעיר: היקף משרה

שיעור ההשתתפות של אימהות יהודיות בכוח העבודה עלה כאשר ילדן הצעיר הגיע לגיל שנתיים וירד ירידה מזערית עם עליית גילו של הילד הצעיר ביותר. אצל בנות דתות אחרות שיעור ההשתתפות המקסימלי היה אצל אימהות אשר גיל ילדן הצעיר עמד על 5-9 שנים.

מאפייני העבודה של אימהות מעוסקות לפי גיל הילד הצעיר: היקף משרה בקרב נשים יהודיות, שיעור האימהות המועסקות שעבדו במשרה מלאה עלה בהדרגה עם עליית גילו של הילד הצעיר מ-62.9% מן האימהות לילדים עד גיל שנה ועד ל-66.2% מן האימהות שילדן הצעיר היה בן 10-14. גם אצל אימהות בנות דתות אחרות, היתה עלייה: מ-50.5% בקרב אימהות לילדים עד גיל שנה ל-58% בקרה אימהות שילדן הצעיר היה בן 10-14. עם זאת, חלה ירידה בתעסוקת האימהות, גם היהודיות וגם בנות דתות אחרות, בהשוואה לנתונים משנת 2011.

בקרב כלל הנשים, שיעור העובדות במשרה מלאה מתוך כלל המשתתפות בכוח העבודה עלה בהדרגה בהתאמה לעלייה בגיל הילד הצעיר.

תרשים 3.47: היקף המשרה של אימהות מעוסקות לפי גיל הילד הצעיר, 2013
 המספר מעל העמודות הוא אחוז המועסקות בסך הכול.

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, סקר כוח אדם 2013, לוח 6.1

היריון, לידה ועבודה

עבודת נשים בהיריון

הגבלות על פיטורי נשים הרות מעוגנות בשני חוקים: חוק עבודת נשים, התשי"ד-1954 (להלן: "חוק עבודת נשים") וחוק שוויון הזדמנויות בעבודה, התשמ"ח-1988 (להלן: "חוק שוויון הזדמנויות בעבודה"). סעיף 9 לחוק עבודת נשים אוסר על מעסיק לפטר עובדת בהיריון בעלת ותק של שישה חודשים בעבודה לפחות. מעסיק המבקש לפטר עובדת בהיריון צריך להגיש בקשה לכך לממונה על חוק עבודת נשים במשרד הכלכלה (להלן: "הממונה"), וזו מחליטה אם להתיר את הפיטורין. הערעור על החלטת הממונה נעשה בהליך משפטי.

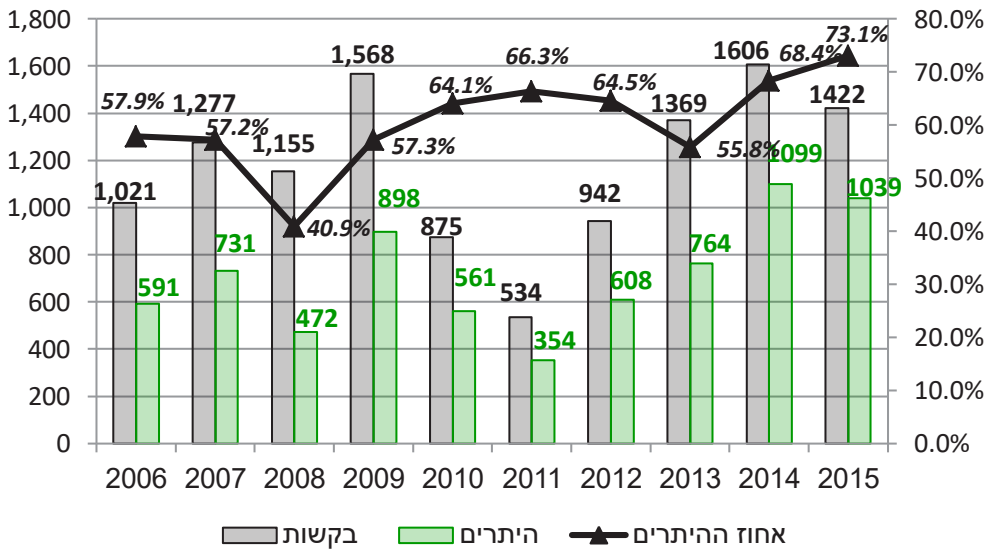
חוק שוויון הזדמנויות בעבודה אוסר אפליה בין עובדים או דורשי עבודה, בין היתר, על רקע מין, היריון, הורות וטיפולי פוריות. ההגבלה מתייחסת לעצם הקבלה לעבודה, לתנאי העבודה, לקידום בעבודה, להכשרה ולפיטורין. ההגנה המוקנית לנשים הרות מתוקף חוק זה חלה מיומן הראשון לעבודה, ללא דרישת ותק מינימלי. החוק חל רק על מקומות עבודה המעסיקים שישה עובדים ומעלה. חוק שוויון הזדמנויות בעבודה מעניק סעד רק בדיעבד, לאחר הפיטורין.

העונש המרבי בגין הפרת חוק עבודת נשים הוא מאסר של שישה חודשים או קנס בסך 150,600 ₪ (כפל הקנס הקבוע בסעיף 61(א)(3) לחוק העונשין, התשל"ז-1977). החוק תוקן בשנת תשס"ח והענין שבה בגין הפרתו הוחמרה ממאסר מרבי של חודש למאסר של שישה חודשים. משמעות התיקון היא שכיום זוהי עבירה מסוג עון וההתיישנות החלה עלייה היא חמש שנים (לעומת התיישנות של שנה טרם התיקון).³⁴

שיעור הבקשות לפיטורי נשים בהיריון המאושרות על ידי הממונה נמצא בעלייה מאז שנת 2011, שבה הוגשו 534 בקשות בלבד, ובהכרח חלה עלייה גם במספר האישורים. נכון לשנת 2015 הוגשו 1,422 בקשות ואושרו 1,039, 73%.

34. הכנסת, מרכז המחקר והמידע, נשים בישראל: סוגיות מרכזיות מוגש לוועדה לקידום מעמד האישה ולשוויון מגדרי, עמ' 21

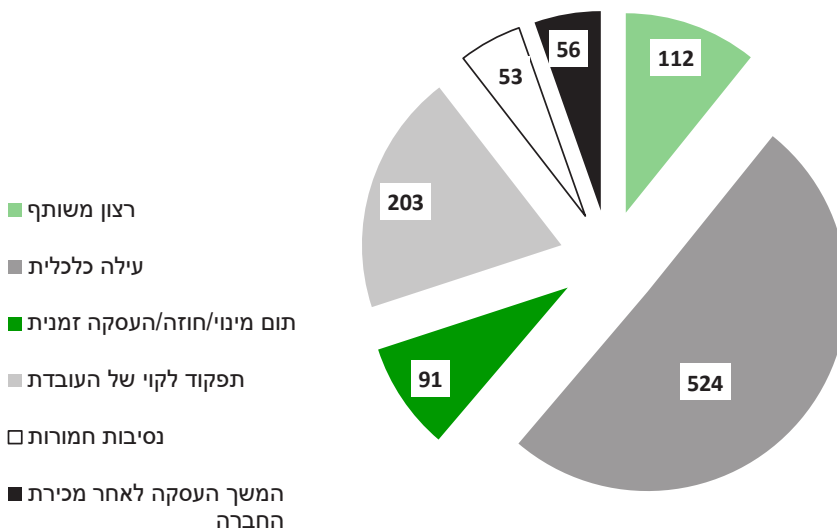
תרשים 3.48: מספר הבקשות לפיטורי נשים הרות שהוגשה לממונה על חוק עבודת נשים במשרד הכלכלה ומספר הבקשות שאושרו, לפי שנה

מקור: משרד הכלכלה והתעשייה, מנהל הסדרה ואכיפה, מכתב מיום 26/05/2016; שנתון נשים ומשפחה בישראל, 2014

העילה השכיחה ביותר (מעל 50%) למתן היתר לפיטורי נשים הרות היא מצבו הכלכלי של העסק שבו הן עובדות. מבין הבקשות שאושרו בשנת 2015, 50.4% מהן היו בשל מצב הכלכלי של המעסיק, וכ- 20% בשל תפקוד לקוי של העובדת. בשנת 2015 ניתנו 1,039 היתרים.

תרשים 3.49: פילוח העילות לקבלת היתר לפיטורי נשים הרות או בטיפולי הפריה, 2015

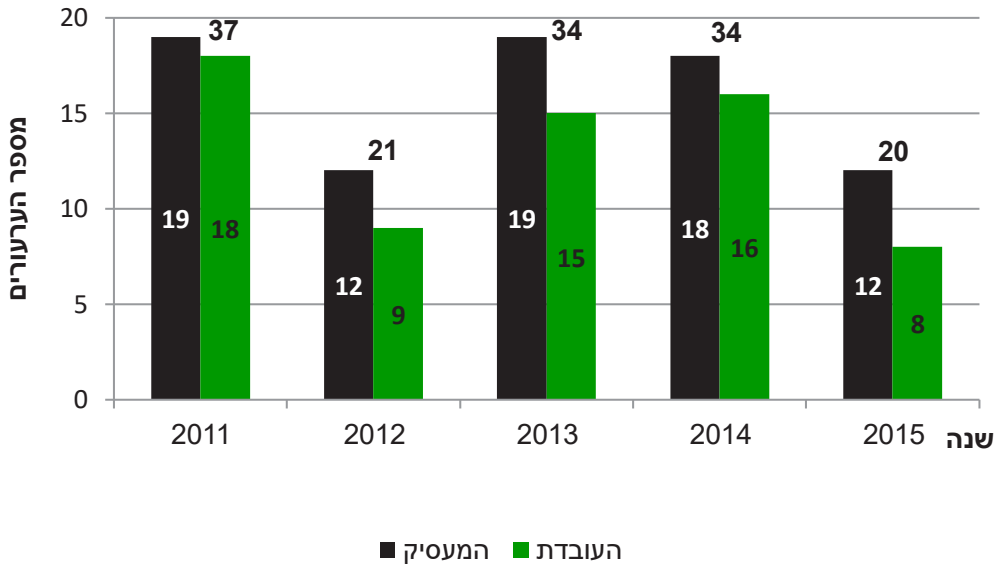

מקור: משרד הכלכלה והתעשייה, מנהל הסדרה ואכיפה, מכתב מיום 05/05/2016

לפי חוק עבודת נשים, כל מי שרואה עצמו נפגע מהחלטת הממונה במשרד הכלכלה רשאי לערער עלייה בפני בית דין אזורי לעבודה תוך 45 ימים מהיום שבו הגיעה ההחלטה לידיעתו. לפי נתוני משרד הכלכלה, בשנת 2015 הוגשו 20 ערעורים, 12 על ידי מעסיקים ו-8 על ידי עובדות.

תרשים 3.50: מספר הערעורים לבית הדין לעבודה על החלטות הממונה במשרד הכלכלה לפי מגיש הערעור ולפי שנה.

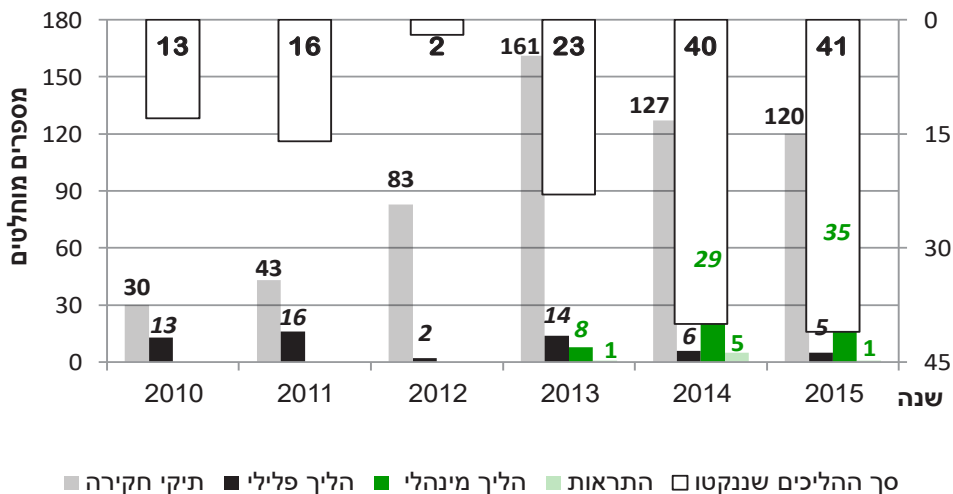

מקור: משרד הכלכלה והתעשייה, מנהל הסדרה ואכיפה, מכתב מיום 05/05/2016

האגף לאכיפת חוקי העבודה במשרד הכלכלה ממונה על קיום חקירות בגין חשד להפרה של חוקי העבודה, ובכלל זה חוק עבודת נשים וחוק שוויון הזדמנויות בעבודה. הליך החקירה באגף נפתח עקב תלונות נשים על פיטורין שלא כדין והוא מתנהל לפי חוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב), התשמ"ב-1982. לאחר סיום החקירה באגף האכיפה מועברים התיקים שהתגלו בהם ממצאים ללשכה המשפטית במשרד הכלכלה, להמשך טיפול. ביוני 2012 נכנס לתוקף החוק להגברת האכיפה שהוסיף כלי נוסף במערך האכיפה של מנהל הסדרה ואכיפה - הכלי המנהלי (עיצומים כספיים), ולכן משנת 2013 נחלקות הסנקציות לפליליות ומנהליות.

בין השנים 2010-2015 נוהלו 546 תיקי חקירה כנגד מעסיקים בחשד להפרת חוק עבודת נשים. באותן שנים הניב ההליך הפלילי 56 כתבי אישום ושלוש התראות ואילו בהליך מנהלי הוטלו 72 עיצומים כספיים בסך 2,636,660 ₪ ונשלחו שתי התראות.³⁵

תרשים 3.51: מספר תיקי החקירה שנוהלו נגד מעסיקים בחשד להפרת חוק עבודת נשים, מספר כתיב האישום שהוגשו בעקבותיהם ומספר העיצומים שהוטלו בהליך מנהלי, לפי שנה

מקור: משרד הכלכלה והתעשייה, מנהל הסדרה ואכיפה, מכתב מיום 05/05/2016

שמירת היריון

הזכאות לגמלה לשמירת היריון

נשים העובדות כשכירות או עצמאיות ושולמו עבורן דמי ביטוח לאומי במשך שישה מתוך 14 החודשים שקדמו לכניסתן לשמירת היריון, זכאיות לקבל גמלה לשמירת היריון אם הן נאלצות להיעדר מעבודתן בזמן ההיריון עקב סיכון רפואי להן או לעובר. הגמלה נועדה לפצות את האישה על אובדן שכרה בזמן היותה בשמירת היריון, והיא מותנית באישור רופא נשים.

על פי תנאי הזכאות, אישה יכולה לקבל גמלה לשמירת היריון לתקופה מינימלית של 30 יום. אם נדרשות תקופות נוספות, על כל אחת מהן להיות באורך של 14 יום לפחות.³⁶

קבלת גמלה לשמירת היריון

מספר המקרים שבהם משולמת גמלה לשמירת היריון נמצא בעלייה לאורך השנים, אך נרשמת יציבות (כמעט אותו שיעור מאז 2009) בשיעור הנשים המקבלות גמלה לשמירת היריון ביחס למספר הנשים המקבלות דמי לידה - כלומר, שיעור הנשים הנכנסות לשמירת היריון עולה ביחס דומה למספר היולדות. בשנת 2014, שולמה גמלה לשמירת היריון ל-11,624 נשים, שהן 9.7% ממספר הנשים שהיו זכאיות באותה שנה לדמי לידה.

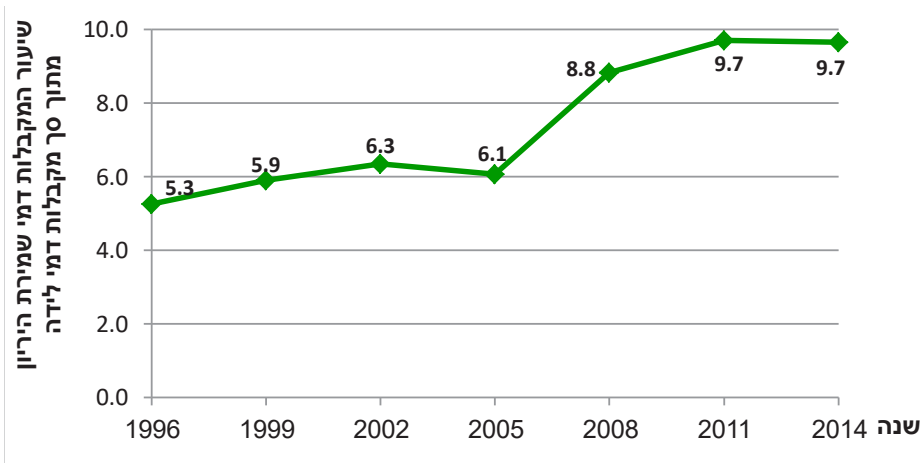
36. אתר האינטרנט של מוסד לביטוח לאומי:

http://www.btl.gov.il/benefits/maternity/risk_pregnancy/Pages/default.aspx

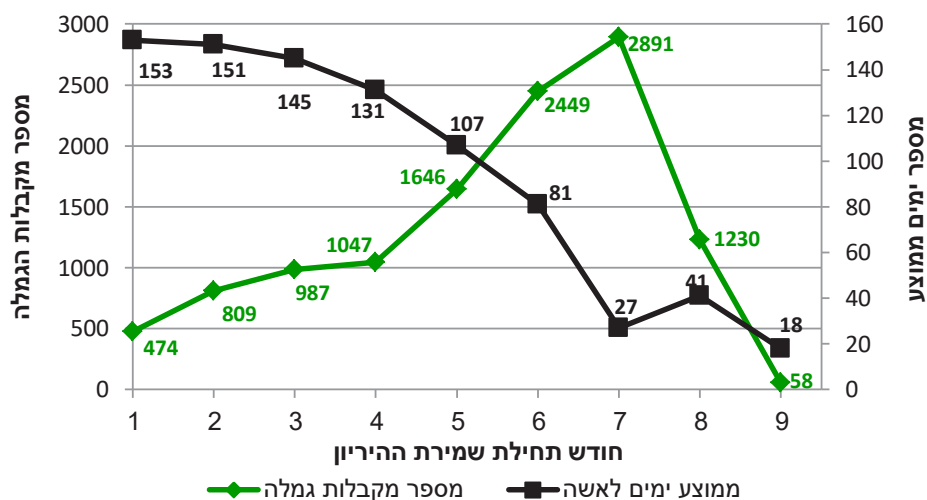
תרשים 3.52: נשים שקיבלו גמלה לשמירת היריון, באחוזים ממספר הנשים שקיבלו דמי לידה באותה שנה, לפי שנה

מקור: המוסד לביטוח לאומי, מקבלות גמלאות אימהות בשנת 2014, לוח 4 עמ' 6, שנתון נשים ומשפחה בישראל 2014, תרשיים 3.43

בשנת 2014 אורכה הממוצע של שמירת היריון שעבורה שולמה גמלה היה 84 ימים, בדומה לשנים קודמות. מרבית הנשים התחילו את שמירת ההיריון בחודש החמישי או אחריו, והמספר הגדול ביותר של מקבלות גמלה לקצבת היריון התחילו את שמירת ההיריון בחודש השביעי להריון.

תרשים 3.53: מספר מקבלות גמלה לשמירת היריון ומשך ממוצע בימים של שמירת ההיריון שעבורה שולמה הגמלה, לפי חודש ההיריון שבו התחילה שמירת ההיריון, 2014

מקור: המוסד לביטוח לאומי, מקבלות גמלאות אימהות בשנת 2014, לוח 6 עמ' 9

חופשת לידה (דמי לידה)

הזכאות לדמי לידה

בישראל אורכה של חופשת הלידה על 26 שבועות (חוק עבודת נשים, תשי"ד-1954, סעיף 6). נשים שעבדו ושולמו עבורן דמי ביטוח לאומי במשך עשרה מ-14 החודשים שקדמו ליום יציאתן לחופשת לידה, או במשך 15 מ-22 החודשים שקדמו לה, זכאיות לקבל דמי לידה בעבור 14 השבועות הראשונים לחופשת הלידה.

אישה שצברה ותק בעבודתה יכולה להאריך את חופשת הלידה כחופשה ללא תשלום עד כרבע ממספר החודשים שבהם עבדה אצל אותו מעסיק או באותו מקום עבודה, ובתנאי שאורכה המרבי יהיה משנים-עשר חודשים.

במאי 1998 ובעקבות חוק עבודת נשים תוקן חוק הביטוח הלאומי באופן המאפשר לאב להחליף את בת זוגו במשך חלק מחופשת הלידה ולקבל דמי לידה, אם שניהם עונים על תנאי הזכאות לחופשה המלאה הקבועה בחוק, ובכפוף להצהרה כתובה של האם שהיא מסכימה שהאב יחליף אותה ושהיא שבה לעבודתה. האב יכול להחליף את האם בתנאי שהייתה בחופשה לפחות שבעה שבועות רצופים לאחר הלידה, ובתנאי שחופשתו לא תהיה קצרה מ-21 יום.³⁷

דמי הלידה המשולמים מחושבים על פי משכורתה של האם (או זו של האב) בשלושת **מדינה** הקודמים ללידה. הם מועברים בתשלום אחד לחשבון הבנק של היולדת (או של האב). החל מיום 01/01/2014, גובה דמי הלידה ליום מוגבל עד לסכום ההכנסה המקסימלית לתשלום דמי ביטוח לעובדת שכירה ולעובדת עצמאית, שהם 1459.50 ₪ (בערך פי חמישה מהשכר הממוצע במשק). הגבלה זו חלה הן על היולדות והן על בני זוגן.

מענק אשפוז

מענק אשפוז הוא תשלום המשולם לבתי החולים בעבור הוצאות הלידה והאשפוז של היולדת ושל היילוד, עבור נשים הזכאיות גם למענק לידה. מענק האשפוז הוא תשלום אחיד וסכומו נקבע בתקנות בסך 12,513 ₪ (נכון ל 06.05.2016).³⁸

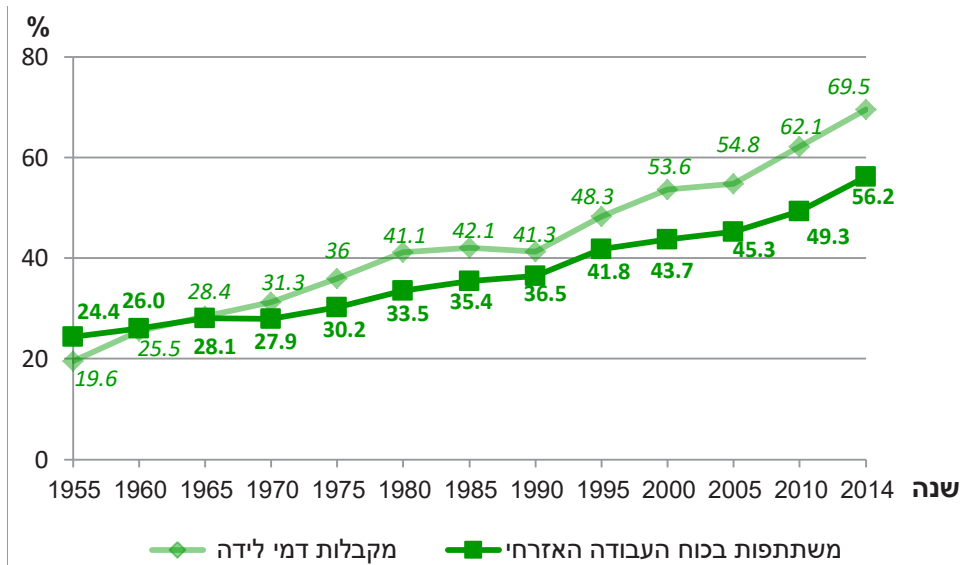
נטילת חופשות לידה

שיעור הנשים הזכאיות לדמי לידה מכלל הנשים הזכאיות למענק אשפוז (כלומר, נשים שהתאשפזו כדי ללדת) נמצא בעלייה לאורך השנים, בדומה לשיעור הנשים המשתתפות בכוח העבודה מתוך כלל הנשים (תרשים 3.2 לעיל).

37. המוסד לביטוח לאומי, **מקבלות גמאלות אימהות בשנת 2014**, עמ' 2.
38. אתר המוסד לביטוח לאומי, מענק אשפוז.

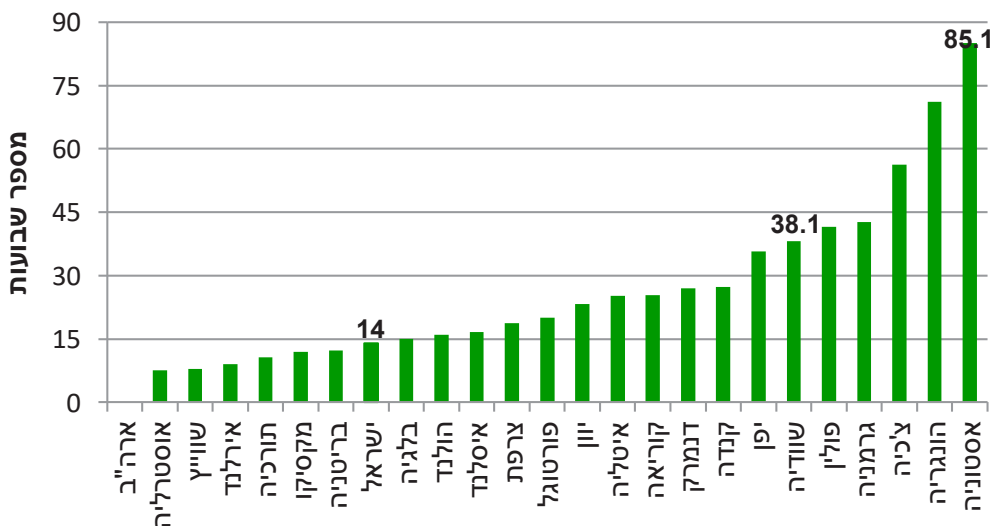
תרשים 3.54: אחוז הנשים הזכאיות לדמי לידה מכלל הנשים הזכאיות למענק אשפוז, ואחוז ההשתתפות של נשים בכוח העבודה האזרחי, שנים נבחרות.

מקור: המוסד לביטוח לאומי, **מקבלות גמלאות אימהות בשנת 2014**, לוח 7 עמ' 10; הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (66)**, לוח 1.1 ולוח 8.73; **שנתון נשים ומשפחה בישראל 2014**, תרשים 3.45

במדינות ה-OECD, כמו בישראל, יש חופשת לידה (leave maternity) בתשלום שכר (מלא או חלקי), המוגדרת כמספר השבועות שבהם מוגן מקום העבודה של יולדת לפני הלידה ואחריה. בחלק גדול ממדינות אלה ניתנת לאימהות אפשרות לקחת "חופשה הורית" (leave parental) לאחר תום חופשת הלידה. גם בתקופה זו מוגן מקום העבודה של האם, אך לא בכל המדינות החופשה היא בתשלום.³⁹ כאמור לעיל, בישראל חופשת הלידה בתשלום, בכפוף לתנאים, היא 14 שבועות, ואישה שצברה ותק בעבודתה יכולה להאריך את חופשת הלידה כחופשה ללא תשלום עד שנים-עשר חודשים.

תרשים 3.55: חופשת לידה (שבועות) בתשלום מלא לנשים 2015, השוואה למדינות ה-OECD

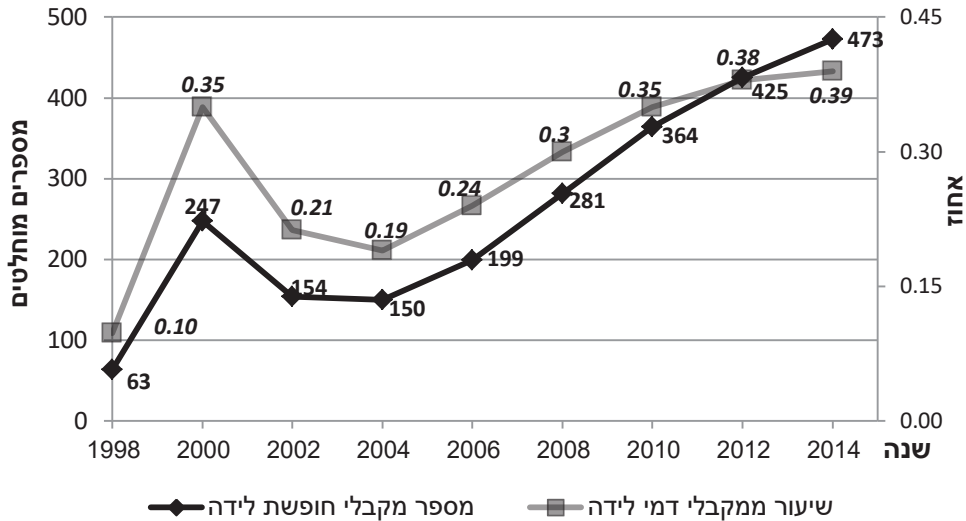

מקור: אתר https://stats.oecd.org/els/soc/PF2_1_Parental_leave_systems.pdf כניסה 29/07/2016

רוב חופשות הלידה נלקחות בכל שנה על ידי נשים. מספר הגברים שקיבלו דמי לידה, מאז התאפשר הדבר בחוק, היה קטן מאוד לאורך כל השנים. מספרם אמנם עלה עם השנים, אך זוהי עלייה קלה. בשנת 1998 קיבלו דמי לידה 63 גברים, שהיוו 0.1% מכלל מקבלי דמי הלידה. בשנת 2014 קיבלו דמי לידה 473 גברים, שהיוו 0.39% ממקבלי דמי הלידה.

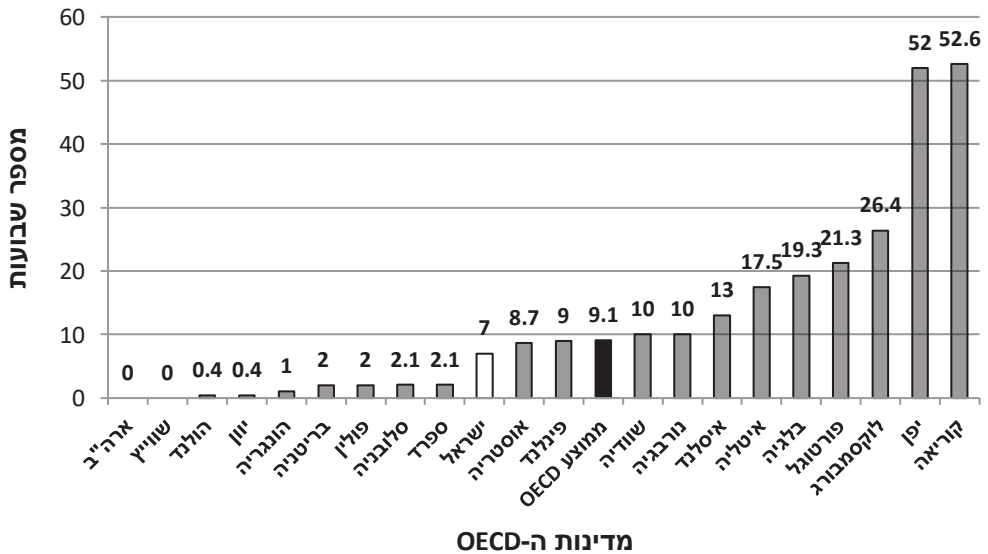
תרשים 3.56: מספר גברים שלקחו חופשות לידה לפי שנה

מקור: המוסד לביטוח לאומי, **מקבלי גמלאות אימהות בשנת 2014**, לוח 8 עמ' 12; **מקבלי גמלאות אימהות 2000-2005**, לוח 2 עמ' 5 ולוח 8 עמ' 11; **שנתון נשים ומשפחה בישראל 2014**, תרשימים 3.46

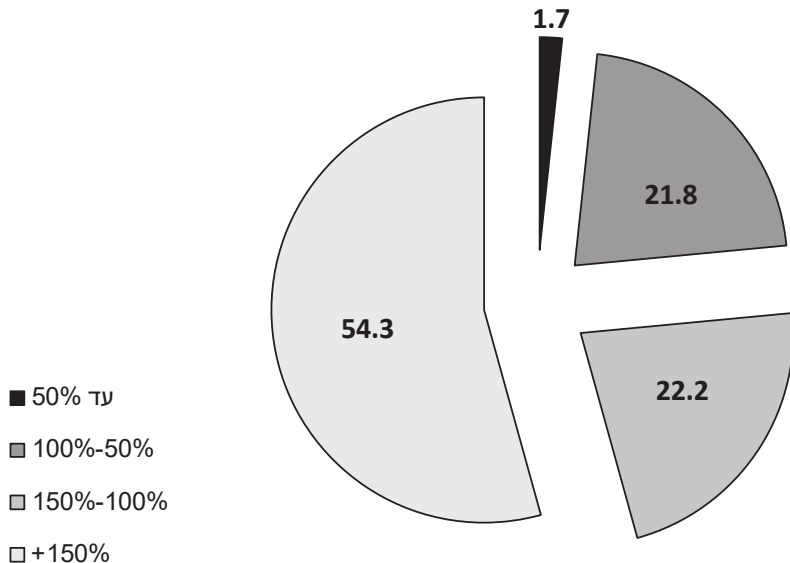
נראה כי ניצול הזכות לחופשת לידה על ידי גברים היא עדיין דבר סלקטיבי מאוד המאפיין בני זוג בעלי הכנסה גבוהה. בשנת 2014, 76.5% מן הגברים שקיבלו דמי לידה קיבלו דמי לידה של מעל 100% מן השכר הממוצע במשק, ו-54.3% מהם קיבלו יותר מאשר 150% השכר הממוצע במשק. גם בחלק ממדינות ה-OECD מוגדרת תקופה שבה יכול אב לקחת חופשה לרגל הולדת ילדו ולקבל דמי לידה בעת שמקום עבודתו נשמר. בחלק מהמדינות תקופה זו מתייחסת למספר השבועות בתשלום שיכולים רק אבות לקחת, ואינם יכולים להעבירה לאימהות, ללא תלות בזכות המוענקת לאימהות ולא על חשבון התקופה שהן לוקחות, ואילו באחרות זו זכות משפחתית משותפת שבה תקופה קצרה השמור לה לאם או לאב. הממוצע למדינות ה-OECD הוא 9.1 שבועות אף שהנוהג לא קיים בחלק מהמדינות כמו שווייץ, קנדה ועוד, ובחלקן החופשה סמלית: 0.4 שבוע ביוון או 0.2 שבוע באיטליה.⁴⁰

תרשים 3.57: חופשת לידה (שבועות) גברים 2015, השוואה למדינות ה-OECD

מקור: אתר http://stats.oecd.org/index.aspx?DatasetCode=GENDER_EMP כניסה 24/09/2016

תרשים 3.58: גברים שקיבלו דמי לידה דמי הלידה יחסית לשכר הממוצע במשך

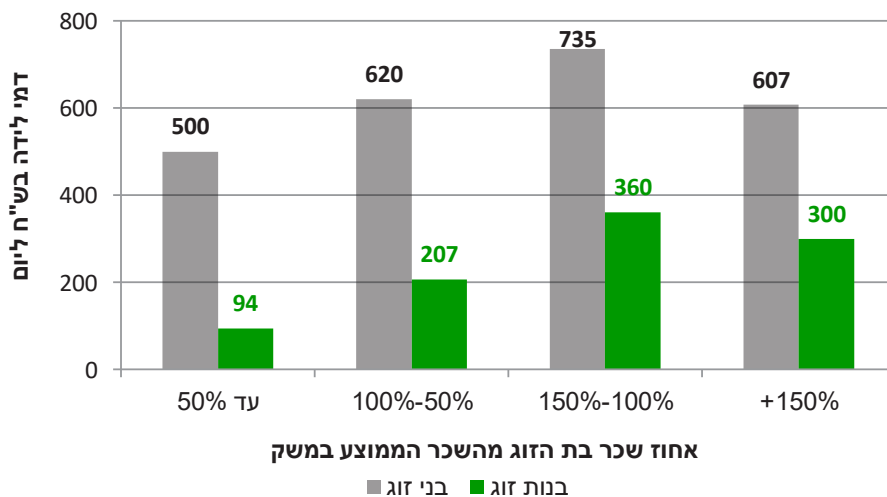

מקור: המוסד לביטוח לאומי, מקבלות גמלאות אימהות בשנת 2014, לוח 9 עמ' 13

השכר הממוצע במשק מחושב לכלל כוח העבודה ולא לנשים ולגברים בנפרד. בשנת 2014 הגובה הממוצע של דמי לידה יומיים לגבר היה 571 ש"ח (187% מהשכר הממוצע במשק) ולאשה 196 ש"ח (64% מהשכר הממוצע במשק), שהם 34% מדמי הלידה הממוצעים לגבר.⁴¹ מרבית בנות הזוג של גברים שלקחו חופשת לידה השתכרו יותר מאשר השכר הממוצע במשק, ושכרם של הגברים הללו היה בדרך כלל גבוה לעומת שכרן של בנות הזוג.

תרשים 3.59: דמי לידה ממוצעים ליום של גברים שקיבלו דמי לידה ובנות זוגם, לפי רמת השכר של בת הזוג, 2014

מקור: המוסד לביטוח לאומי, מקבלות גמלאות אימהות בשנת 2014, לוח 10 עמ' 13

חזרה לעבודה לאחר חופשת לידה

לפי סעיף 7(ד1) לחוק עבודת נשים, עובדת שעבדה אצל המעביד שלה או באותו מקום עבודה 24 חודשים לפחות עד תחילת הלידה, רשאית לצאת אחרי הלידה (מהשבוע השביעי שלאחר הלידה) לחופשה ללא תשלום. משך החופשה הוא רבע ממספר החודשים שעבדה אצל המעביד או באותו מקום עבודה, אך בסך הכול לא יותר מ-12 חודשים.

נתונים מחקריים מראים שבין השנים 2005 ל-2010 66% מהנשים העובדות שילדו חזרו לעבוד מיד לאחר חופשת הלידה, שעמדה באותה עת על 14 שבועות, כ-26% נוספות חזרו לעבוד במהלך 12 החודשים שלאחר הלידה, ואילו כ-8% לא עבדו עד תום השנה הראשונה שלאחר הלידה.

הסיכוי לחזור לעבודה מיד עם תום חופשת הלידה גדל עם מספר הילדים: 60.5% מהנשים שלהן ילד אחד חזרו מיד לעבודה, ושיעור זה גדל בהדרגה עד 76.8% מקרב הנשים שלהן ארבעה ילדים ויותר. הסיכוי לחזור לעבודה במהלך החודשים הבאים, עד שנה לאחר הלידה, קטן עם העלייה במספר הילדים - 30.4% מהנשים שלהן ילד אחד עשו כן, לעומת רק 16.3% מן הנשים שלהן ארבעה ילדים ויותר. הסיכוי שלא לחזור לעבודה בתום שנה לאחר הלידה כמעט קבוע, בלי קשר למספר הילדים: 7%-9% מן הנשים אינן חוזרות לעבודה במהלך השנה שלאחר הלידה.⁴²

41. המוסד לביטוח לאומי, מקבלי גמלאות אימהות בשנת 2014, עמ' 13

42. המוסד לביטוח לאומי, התנהגות התעסוקה של נשים לאחר לידה בעקבות הארכת חופשת הלידה, יולי 2014, לוח 2

קבלת דמי אבטלה לאחר דמי לידה

על פי חוק עבודת נשים, תשי"ד-1954 יכולה אישה לאחר לידה לקחת חופשה ממקום עבודתה לתקופה של עד 26 שבועות. יולדת שצברה את תקופה האכשרה הנדרשת בחוק זכאית לדמי לידה במשך 14 השבועות הראשונים של החופשה. אם פוטרה היולדת או התפטרה מעבודתה היא זכאית לדמי אבטלה, בתנאי שעמדה בתנאי האכשרה הנדרשים על פי חוק ביטוח אבטלה. בשנת 2012 קיבלו דמי לידה כ-110,000 נשים, כ-90% מהן חזרו לעבוד במהלך השנה שלאחר הלידה ו-4% קיבלו דמי אבטלה בתקופה שבין חופשת הלידה בתשלום לבין מועד חזרתן לעבודה. שיעור היולדות שקיבלו דמי אבטלה טרם חזרתן לעבודה עלה ככל שמועד השיבה לעבודה התאחר.⁴³

43. המוסד לביטוח לאומי, יולדות שקיבלו דמי אבטלה לאחר דמי לידה, ינואר 2016

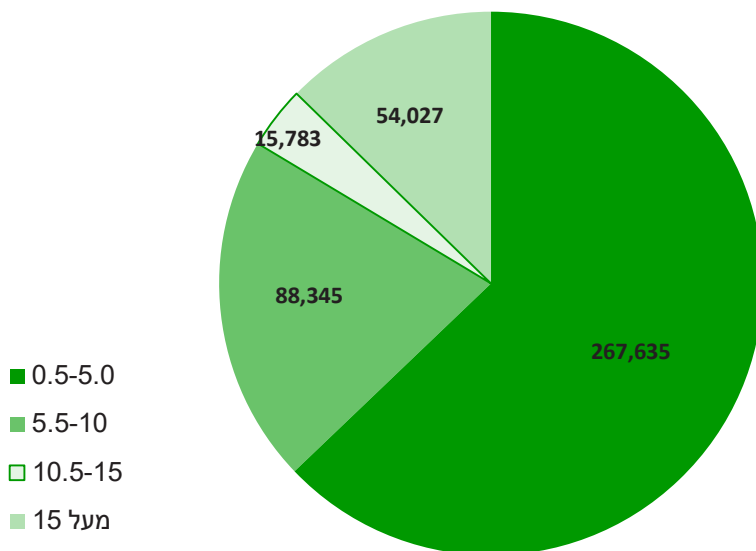
העסקת עובד/ת בתשלום במשק הבית

משקי בית המעסיקים עובד/ת בתשלום לצורך סיוע בתחזוקת הבית או טיפול בילדים

על פי הסקר החברתי של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה לשנת 2014, בשנה זו הועסקו עוזרת או מטפלת/ת במשקי הבית של 16% מן הנשים שנשאלו ושל 12.5% מן הגברים שנשאלו על כך בסקר. 63% מהמעסיקים עזרה במשק הבית העסיקו עוזרת/ת בית עד חמש שעות בשבוע, וב-84% מן המקרים למשך עד עשר שעות בשבוע.

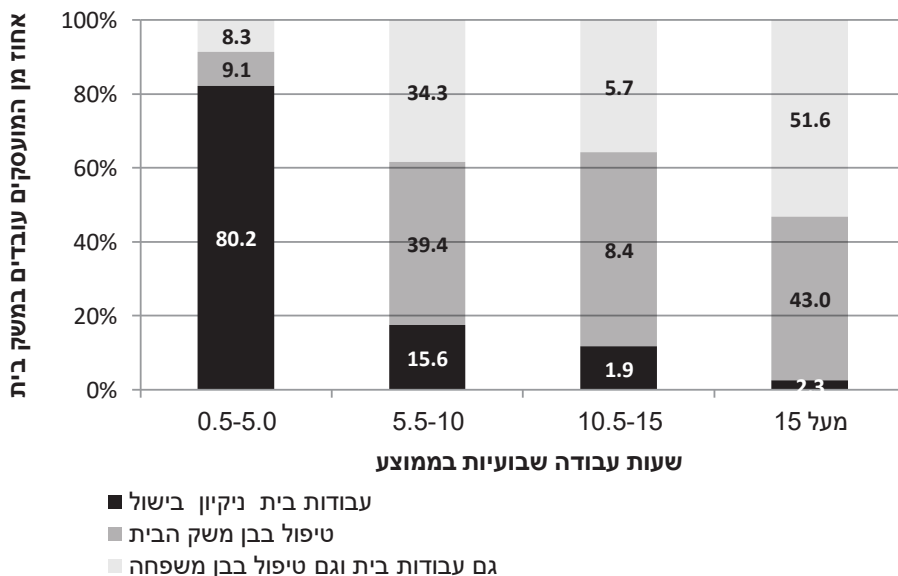
עוזרות/ים שהועסקו עד חמש שעות בשבוע עסקו כמעט רק בעבודות בית, וככל שמספר שעות העבודה גדל כך היה נפוץ יותר טיפול בבן משק הבית, עם או בלי עבודות בית. ככלל, נראה כי רוב משקי הבית שהעסיקו עוזרת/ת העסיקו אותה/ה לשם סיוע במטלות הבית, ורק אלה שהוסיפו עוד שעות עבודה הטילו על העוזרת/ת מטלות נוספות.

תרשים 3.60: נשים המעסיקות עובדים במשק הבית, לפי מספר שעות שבועיות בממוצע, 2014

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הסקר החברתי 2014, מחולל הלווחות.

תרשים 3.64: שיעור המעסיקים עובדים במשק בית לפי סוג המטלות ולפי שעות העבודה הממוצעות לחודש, 2014

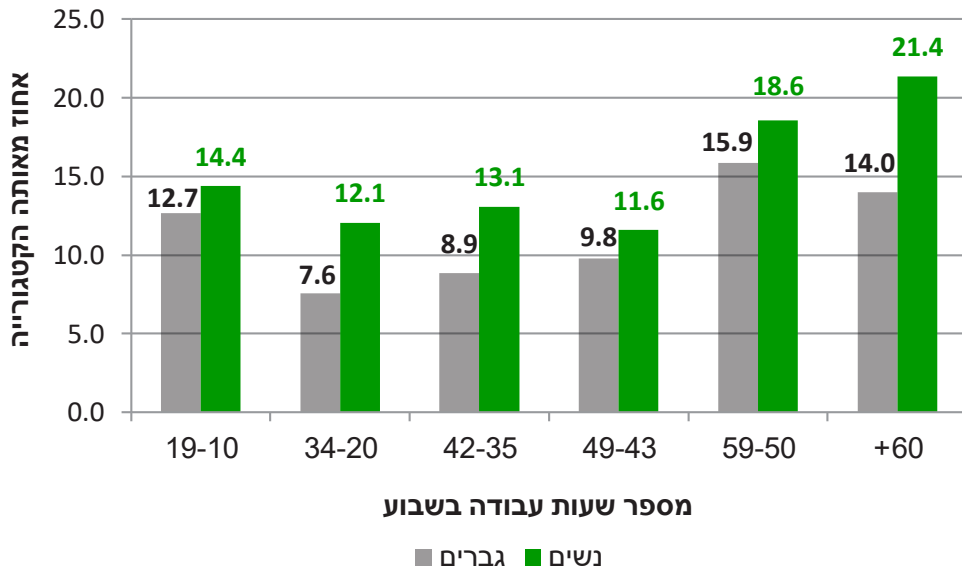

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הסקר החברתי 2014, מחולל הלוחות

ישנו מתאם בין מספר שעות העבודה השבועיות של נשים לבין שיעור הנשים שהעסיקו עובדים במשק הבית: ככל שמספר שעות העבודה של הנשים היה גבוה יותר, כך שיעור גבוה יותר מתוכן העסיק עובדים במשק הבית. לעומת זאת, לא ניכר מתאם בין מספר שעות העבודה של גברים לבין השיעור מתוכם שהעסיקו עובדים במשק הבית. נראה כי הגורם העיקרי שמשפיע על העסקת עובדים במשק הבית אינו בהכרח הכנסתם של בני הזוג או עבודתו של הגבר, אלא מספר שעות העבודה של האישה - הואיל וגם בימינו, ככל הנראה, מצופה עדיין מהאישה להיות האחראית הבלעדית על מטלות הטיפול בבית ובבני הבית, גם אם היא עובדת.

תרשים 3.62: שיעור המעסיקים עובדים במשק הבית לפי מספר שעות עבודה שבועיות בשכר של המעסיקים ולפי מין, מין, 2014

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הסקר החברתי 2014, מחולל הלוחות

פרק 4:
**אלימות נגד נשים
במשפחה**

2 0 1 6

אלימות היא כל פעולה שנעשית מתוך כוונה לפגוע או שנתפסת ככזו וכוללת פגיעה מינית, פיזית, נפשית או כלכלית. היא מאופיינת ברצף של התנהגויות מתעללות ובהסלמה בחומרתן.¹ המשטרה מגדירה אלימות בין בני זוג כזו המתבצעת כאשר הזיקה בין הקורבן לחשוד היא של בן זוג (אישה/בעל, בן/בת זוג, גרוש/גרשוה).² בקרב העוסקות והעוסקים בנושא האלימות במשפחה מקובל להעריך כי הדיווחים על אירועי אלימות במשפחה הם חלקיים. ההערכה היא כי בין 7% ל-10% מהנשים בישראל סובלות מאלימות מצד בן זוגן.³

חוק יסוד כבוד האדם וחירותו קובע, בין השאר, כי "כל אדם זכאי להגנה על חייו, על גופו ועל כבודו" ובכך מגדיר את מחויבותה של המדינה כלפי אזרחיה בנושא הפגיעה בזכויות הללו. המדינה גם עיגנה את מחויבותה, באופן ספציפי בנושא אלימות במשפחה, בחקיקת החוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א - 1991 שבו נקבעה אחריות המדינה למניעת אלימות במשפחה, למתן סעד לנפגעי אלימות במשפחה, ובכללם אלימות בין בני זוג. ישראל גם חתומה על האמנה לביעור כל צורות האפליה נגד נשים (CEDAW) אשר גם על פיה מוטלת על המדינה חובת due diligence למיגור אלימות מבוססת מגדר נגד נשים על כל סוגיה.

עיקרי הממצאים

בשנת 2015 נרצחו 11 נשים על ידי בני זוגן.

בשנת 2015 הוגשו למשטרה 17,600 תלונות על עבירות אלימות בין בני זוג. 75-80% מהתלונות הוגשו על ידי נשים. רוב מוחץ של התיקים שנפתחים בכל שנה נסגרים בשל חוסר ראיות, וכשליש מהם מחוסר עניין לציבור. רק חלק מהתיקים שנפתחים במשטרה מגיעים לפרקליטות ומוגשים כתבי אישום בגין העבירות מושא התלונה. ככלל, בכל שנה מוגשים מעל 4,000 כתבי אישום בגין אלימות כלפי נשים.

מספר התיקים שנפתחו בכל שנה בגין עבירות נגד גוף בין בני זוג נמצא בעלייה בשנים האחרונות, למעט ירידה שנרשמה בשנת 2011. בשנת 2015 נפתחו במשטרה 12,245 תיקים בגין עבירות אלה. 4.6% מהעצורים בגין אלימות בין בני זוג בשנת 2015 היו נשים. לאורך השנים ניכרת עלייה במספר העצורים (נשים וגברים) בגין אלימות בין בני זוג.

במהלך חודשים ינואר ספטמבר - 2015 הוגשו 6,462 בקשות לצווי הגנה מכוח החוק למניעת אלימות במשפחה. בשנת 2015 נסגרו בפסק דין או בהחלטה 8,200 תיקי הטרדה מאיימת וצו הגנה. מסתמנת עלייה במספר התיקים בנושאים אלו.

כמעט שני שלישים מהאסירים והעצורים שהיו כלואים בסוף שנת 2015 בגין עבירות של אלימות במשפחה נשפטו לתקופת מאסר של שנה עד חמש שנים. כ-37% נשפטו לתקופות של עד שנת מאסר אחת ואילו - 13.7% נשפטו לעשרים שנות מאסר ויותר.

מתוך 2,411 האסירים שהיו כלואים בשנת 2015 בעבירות של אלימות במשפחה, רק 28.1% היו כלואים בפעם הראשונה. 29.6% מן האסירים היו כלואים בפעם השישית ויותר.

1 משרד הרווחה והשירותים החברתיים, **סקירת השירותים החברתיים 2014**, חלק ד'

2 משטרת ישראל, מדור מחקר וסטטיסטיקה/מחלקת אסטרטגיה/אג"ת, **שנת המפנה 2013 השנתון הסטטיסטי של**

משטרת ישראל, אלימות בין בני זוג, עמ' 60

3 ראו ה"ש 1

213 ילדים קיבלו בשנת 2015 באמצעות המוסד לביטוח לאומי תגמולים לילד שהתייתם עקב מעשה אלימות במשפחה. 200 מהם התייתמו מאימם.

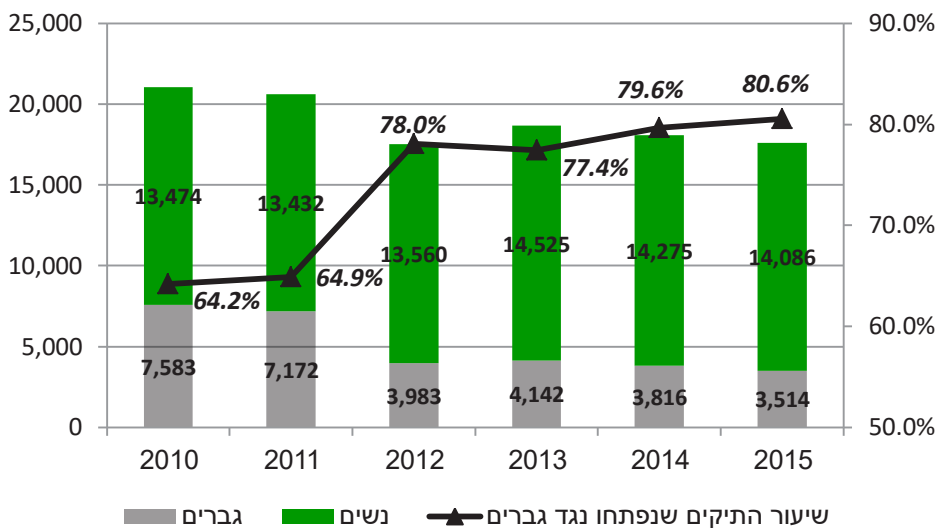
בשנת 2014 התקבלו 15,148 פניות למרכזים למניעה ולטיפול באלימות במשפחה. ההנחה היא שכדי להפסיק את מעגל האלימות במשפחה יש לטפל גם בפוגעים. 57% מהגברים והנשים שהופנו ע"י עובדת סוציאלית מהמשטרה עברו התערבות טיפולית כלשהי אך 55% מהגברים אינם ממשיכים בטיפול לאחר השיחה עם העובדת הסוציאלית בעוד ש- 78% מהנשים ממשיכות בטיפול. עולה כי רוב הגברים המופנים לטיפול אינם מתמידים בו, בעוד שרוב הנשים המופנות לטיפול מתמידות בטיפול.

בשנת 2014 שרו ב-14 המקלטים לנשים מוכות 755 נשים ו-1,083 ילדים. 64% מהשוהות היו בנות 26-40 ו-65% היו אימהות. כמחצית מהשוהות יהודיות. 44% מהן סיימו 12 שנות לימוד. בשנת 2014 יצאו מהמקלטים לנשים מוכות 664 נשים ורק 27% מהן סיימו את הטיפול והשיגו היעדים שהוגדרו בתחילת הטיפול.

תלונות למשטרה על אלימות בין בני זוג⁴

מספר התלונות שהוגשו למשטרה על אלימות בין בני זוג בשנת 2015, נפתחו במשטרת ישראל 17,600 תיקים בגין תלונות על עבירות בין בני זוג ובשנת 2014, נפתחו 18,091 תיקים כאלה. בכל שנה, כ-20%-25% מן התלונות מוגשות על ידי גברים והיתר על ידי נשים.

תרשים 4.1 : תיקים שנפתחו במשטרה בעבירות אלימות בין בני זוג, לפי מגדר הקורבן ושנה

מקור: משנת 2012 משטרת ישראל, מכתב מיום 14/04/2016; שנים 2010 ו-2011 משטרת ישראל, מכתב מיום 07/04/2013

הערה: השינוי הנחזה בגרף, בין השנים 2011 ל-2012, מקורו כנראה בעובדה שהנתונים עד שנת

4 על פי שיחת טלפון עם רפ"ק אילנה זנגילביץ' ממשטרת ישראל, ינואר 2007, הגדרת עבירה כעבירה בין בני זוג נעשית לפי דיווחם של המתלונן או המתלוננת על הקשר בינם לבין מבצע העבירה ומקודדת כך על ידי היומנאי המקבל את התלונה.

2011 התקבלו כתשובה לשאלתה קודמת שהופנתה למשטרה, וייתכן שאופן ספירת התיקים שונה בין השאלות.

הטיפול בתלונות על אלימות בין בני זוג

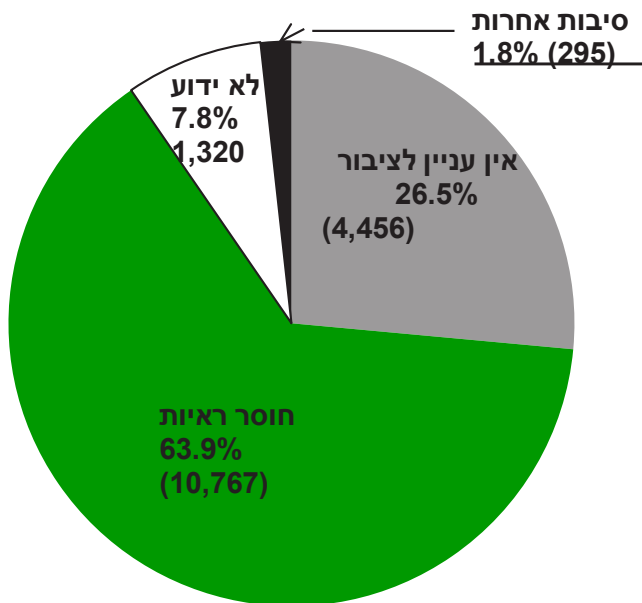
עבירות בין בני זוג כוללות קשת רחבה של עבירות, כאשר הזיקה בין הקורבן לחשוד היא של בן זוג (אישה/בעל, בן/בת זוג, גרוש/גרושה): החל מעבירות של הפרת סדר ציבורי דרך עבירות רכוש ומוסר ועד עבירות נגד גוף ואדם. בשנת 2014 נפתחו 12,119 תיקים בגין עבירות נגד גוף, שהיוו 54% מכלל העבירות בין בני זוג. בשנים 2011, 2012 ו-2013 הן היוו כ- 51% מכלל העבירות.

77.5% מהתיקים בגין תלונות על אלימות בין בני זוג שהוגשו בשנת 2015 נסגרו, רובם - (63.9%) מחוסר ראיות.

בחלק מתיקי החקירה שהועברו על ידי המשטרה לפרקליטות הוגשו כתבי אישום בגין אלימות בשנת 2012 הוגשו 5,707 כתבי אישום; בשנת 2013 - 5,783; בשנת 2014 - 5,998 ובשנת 2015 הוגשו 5,172 כתבי אישום בגין אלימות בין בני זוג.⁵

בשנת 2012 הוגשו 4,281 כתבי אישום בגין אלימות במשפחה כלפי נשים, בשנת 2013 הוגשו 4,263 כתבי אישום בגין אלימות במשפחה כלפי נשים, בשנת 2014 הוגשו 4,115 כתבי אישום בגין עבירה זו ובחודשים ינואר ואוקטובר - 2015 הוגשו 2,607 כתבי אישום בשל אותה העבירה.⁶ מאחר והנתונים המובאים לעיל הם ממקורות, שונים לא ניתן להסיק מהם מעבר לכתוב.

תרשים 4.2 : תיקים שנפתחו במשטרה עקב תלונות נשים בגין עבירות אלימות בין בני זוג ונסגרו, לפי עילת הסגירה, 2015 נכון ליום 14/04/2016

מקור: משטרת ישראל, מכתב מיום 14/04/2016

5. שם

6. הכנסת, מרכז המחקר והמידע, אלימות כלפי נשים ריכוז נתונים לשנים - 2013, 2014 ו-2015

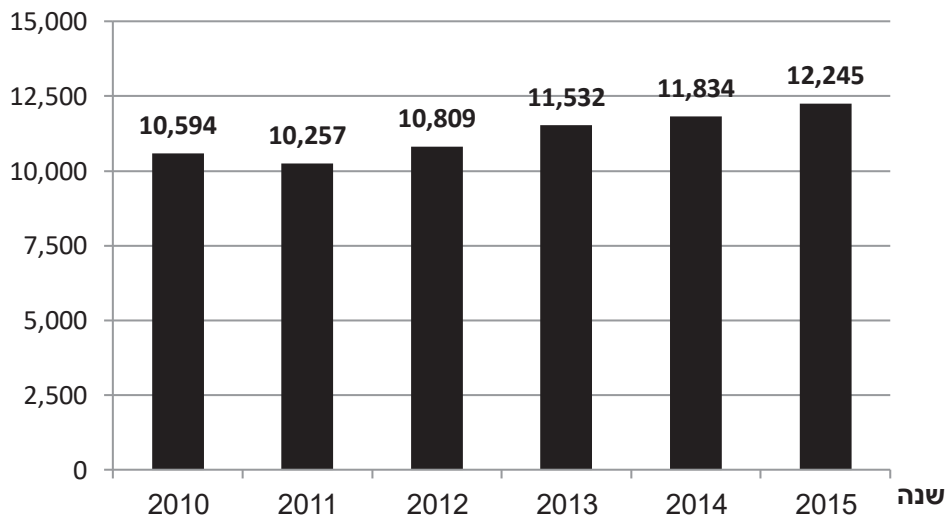

עבירות נגד גוף של בני זוג

עבירות נגד גוף הן עבירות של תקיפה וחבלה. מספר התיקים שנפתחו במשטרת ישראל בכל שנה בעבירות נגד גוף בין בני זוג נמצא במגמת עלייה.

תרשים 4.3 : תיקים שנפתחו במשטרה בגין עבירות נגד גוף בין בני זוג, לפי שנה

מספר תיקים

מקור: השנתון הסטטיסטי משטרת ישראל, 2015, עמ' 32

צווי הגנה מכוח החוק למניעת אלימות במשפחה

בשנת 1991, נחקק החוק למניעת אלימות במשפחה תשנ"א 1991 (להלן: "החוק למניעת אלימות במשפחה") שנועד להקנות לבית המשפט את הסמכות להפריד בין בן משפחה המתנהג באלימות לבן המשפחה הנפגע, אף במחיר של מניעת מגורי הפוגע תחת אותה קורת גג. מטרת החוק היא להרחיק את בן הזוג התוקפן והאלים מבני המשפחה המותקפים.

צו הגנה הוא צו האוסר על אדם לעשות אחת מן הפעולות הבאות:

1. להיכנס לדירה בה מתגורר בן המשפחה הנפגע או להימצא במרחק מסוים מהדירה, וזאת גם אם יש לו זכות כלשהי בדירה. זהו הסעד העיקרי והחריף ביותר שיכול להינתן במסגרת החוק.
2. להטריד את בן המשפחה בכל דרך ובכל מקום הסעד נועד למנוע מבן משפחה אלים להפוך - את חייהם של בני משפחתו לבלתי נסבלים ובכלל זה למנוע הטרדות בטלפון, הטרדה במקום העבודה, הטרדת המשפחה המורחבת, מניעת גישה לחשבונות בנק וכיו"ב.
3. לפעול בכל דרך המונעת או המקשה על שימוש בנכס המשמש כדין את בן משפחתו, וזאת גם אם יש לו זכות כלשהי בנכס. למשל, החלפת מנעול בדירה או ברכב, העלמת הרכב המשמש למשפחה, הטלת עיקול על מקרקעין/מיטלטלין.

4. מניעת נשק או אחזקתו כאשר ניתן צו הגנה, בית המשפט, בד בבד, יאסור על המחויב - בצו להחזיק או לשאת נשק. האיסור יחול גם על נשק שניתן מטעם צה"ל או רשות אחרת. לבקשת המחויב בצו, בית המשפט יכול להתיר לו להמשיך ולשאת נשק אך עליו לנמק את החלטתו.

בקשות לצווי הגנה שהוגשו לבתי המשפט

סעיף 2 של החוק למניעת אלימות במשפחה, תשנ"א-1992 מאפשר לבית המשפט לתת צו הגנה. צו הגנה בגין ענייני משפחה כולל שני שלבים: בשלב הראשון ניתן לקבל צו הגנה זמני, לכמה ימים, במעמד צד אחד. בשלב השני, מתקיים דיון במעמד שני הצדדים.⁷

על פי נתוני מרכז המחקר והמידע של הכנסת הוגשו בשנת 2011 6,584 בקשות לצווי הגנה מכוח **החוק למניעת אלימות במשפחה**. בשנת 2012 הוגשו 7,084 בקשות כאלה, בשנת 2013 - 8,441, בשנת 2014 - 8,674, ובמהלך חודשים ינואר ספטמבר - 2015 הוגשו 6,462 בקשות.⁸

כ-10% מהבקשות נדחו לאחר הדיון השני ואילו בשאר המקרים הבקשה התקבלה, או שהתיק נסגר ללא דחיית הבקשה - לדוגמה בשל פשרה בין הצדדים. בנתונים נכללות בקשות של נשים ושל גברים, שכן בהנהלת בתי המשפט אין אפשרות לפלח את הבקשות לפי מין המגיש.⁹ על פי מידע שהתקבל מהנהלת בתי המשפט 10 בשנת 2015 נסגרו בפסק דין או בהחלטה 8,200 תיקי הטרדה מאיימת וצו הגנה. בשנת 2010 נסגרו 5,755 תיקים, ב-2011 - 6,171 תיקים, ב-2012 - 6,547, ב-2013 - 8,050 תיקים ובשנת 2014 נסגרו 8,104 תיקי הטרדה מאיימת וצו הגנה. מסתמנת עלייה במספר התיקים בנושאים אלו.

גם לבתי הדין מוגשות בקשות לצווי הגנה ובשנת 2011 הוגשו לבתי הדין הרבניים 189 בקשות לצווי הגנה וניתנו 81 צווים; בשנת 2012 הוגשו 294 בקשות לצווי הגנה וניתנו 156 צווים; בשנת 2013 הוגשו 293 בקשות לצווי הגנה וניתנו 140 צווים; בשנת 2014 הוגשו 253 בקשות לצווי הגנה וניתנו 152 צווים; בשנת 2015 הוגשו 237 בקשות לצווי הגנה וניתנו 134 צווים.¹¹

לבתי הדין השרעיים הוגשו בשנת 2013 97 בקשות לצווי הגנה וניתנו 66 צווי הגנה; בשנת 2014 הוגשו 142 בקשות ניתנו - 97 צווי הגנה ו-30 נמחקו; ב-2015 הוגשו 158 בקשות - 88 אושרו ו-49 נמחקו.¹²

7. משרד הרווחה והשירותים החברתיים, הגנה וסיוע ראשוני לנפגעי אלימות במשפחה, <http://www.molsa.gov.il/CommunityInfo/SocialServicesReview/Pages/ReviewOfSocialServicesIn2014.aspx>

8. הכנסת, מרכז המחקר והמידע, **אלימות כלפי נשים ריכוז נתונים לשנים - 2013, 2014 ו-2015**

9. הכנסת, מרכז המחקר והמידע, **אלימות כלפי נשים ריכוז נתונים לשנת - 2015**, עמ' 12

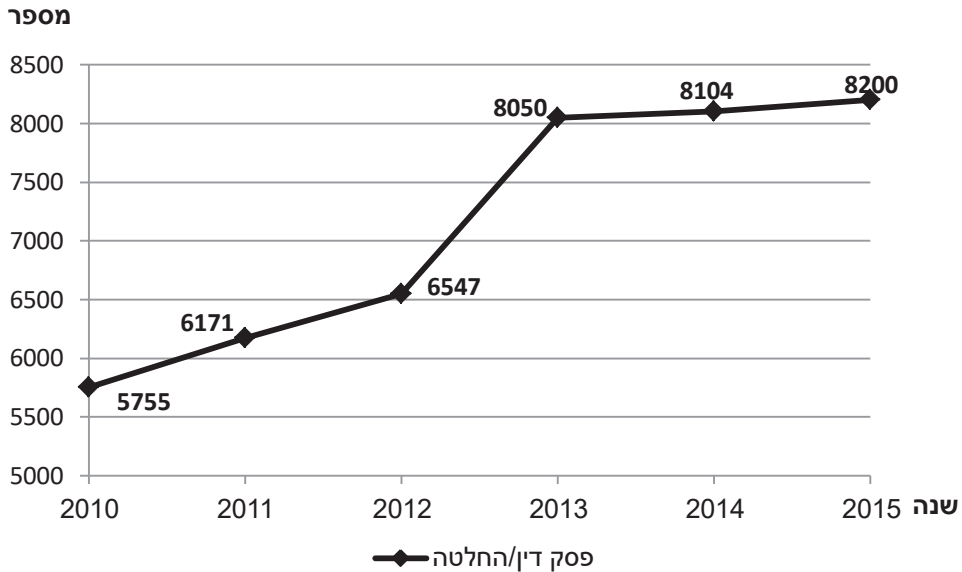
10. הנהלת בתי המשפט, מכתב מיום 07/06/2016

11. הנהלת בתי הדין הרבניים, **סיכום לשנים 2011-2015**

12. משרד המשפטים, מכתב מיום 04/07/2016

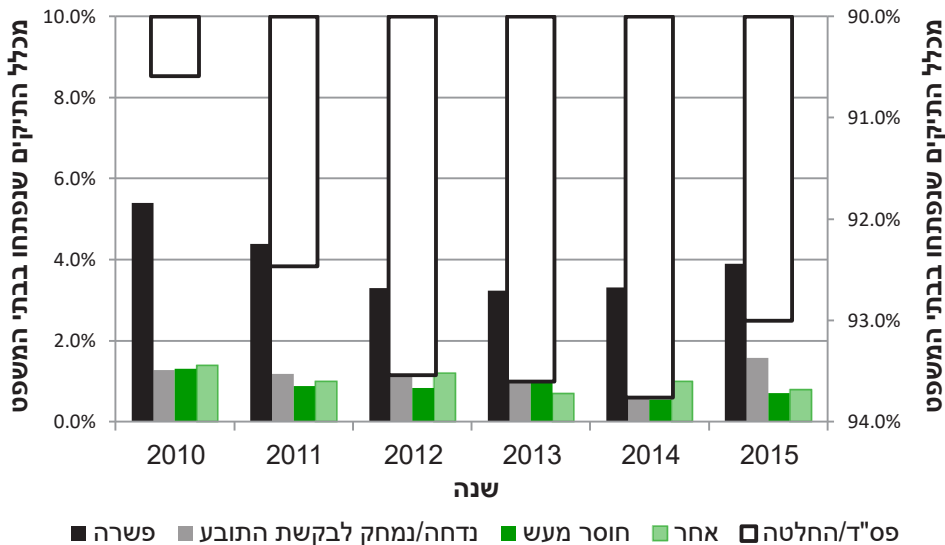

תרשים 4.4 : סגירה, בבתי המשפט, של תיקי הטרדה מאיימת וצו הגנה בפסק דין או החלטה, לפי שנים

מקור: הנהלת בתי המשפט, מכתב מיום 03/04/2016

תרשים 4.5 : סיבות סגירה של תיקי הטרדה מאיימת וצווי הגנה, לפי שנים

מקור: הנהלת בתי המשפט, מכתב מיום 07/06/2016

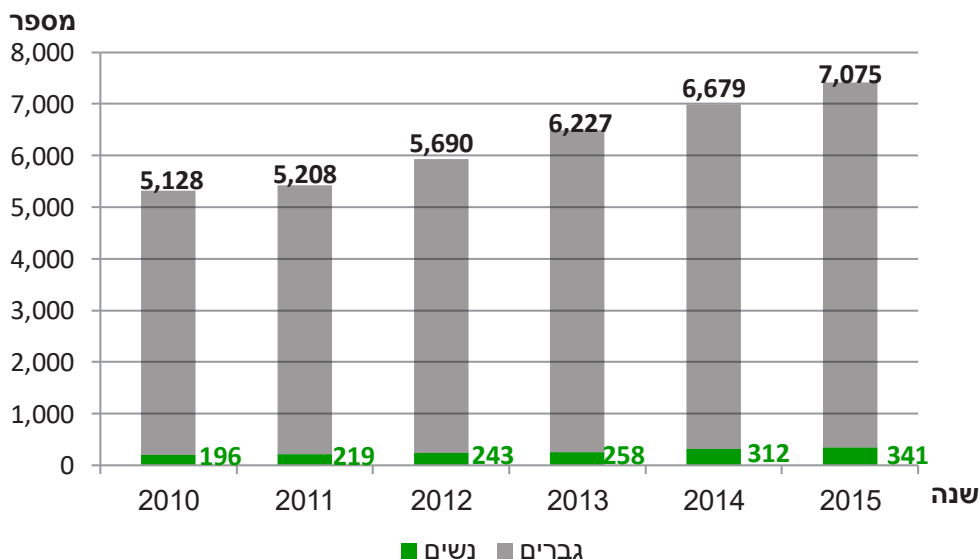
הפרת צו ההגנה היא עבירה על סעיפים 287 (א) (הפרת הוראה חוקית) ו- 287 (ב) (הפרת צו בית משפט שנועד להגן על אדם) לחוק העונשין, תשל"ז- 1977 ולפיכך מהווה עבירה פלילית. בשנת 2015 הוגשו למשטרה 3,805 תלונות על הפרת צו ההגנה (לפי סעיף 287) א (לחוק העונשין, תשל"ז- 1977 ו-580 לפי סעיף 287) ב (לחוק). בשנת 2014 הוגשו 3,855 תלונות; בשנת 2013 - 3,985 וב- 2012 - 3,691.

מעצרים בגין עבירות אלימות בין בני זוג

מספר מעצרים בגין עבירות אלימות בין בני זוג

על פי מכתב ממשטרת ישראל¹³ בשנת 2015 ביצעה משטרת ישראל 7,075 מעצרים של גברים בגין עבירות של אלימות במשפחה ו- 341 מעצרים של נשים בגין עבירות אלה, לעומת 6,679 מעצרים של גברים ו- 312 של נשים בשנת 2014 ו- 6,227 מעצרים של גברים ו- 258 של נשים בשנת 2013. בכל שנה, מרבית העצורים בעבירות בין בני זוג הם גברים שנגדם הוגשה תלונה על ידי בת זוגם.

תרשים 4.6 : מספר מעצרים בגין עבירות אלימות בין בני זוג, לפי שנה ומגדר העצור

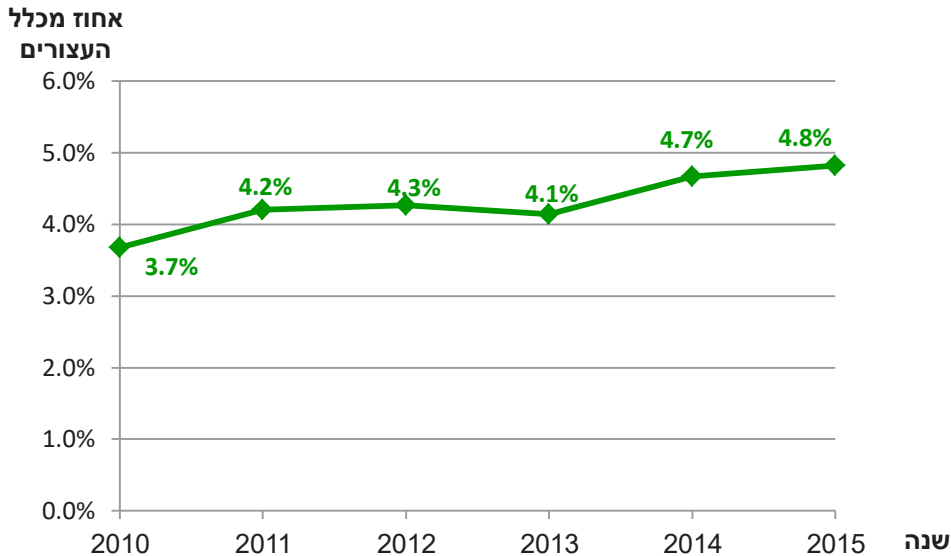
מקור: משנת 2012 משטרת ישראל, מכתב מיום 14/04/2016 ; 2010-2011 משטרת ישראל, מכתב מיום 08/08/2013

נראה כי מספר המעצרים, הן של גברים והן של נשים, בגין עבירות של אלימות בין בני זוג נמצא במגמת עלייה בעשור האחרון.

13. משטרת ישראל, מכתב מיום 14/04/2016

תרשים 4.7 : אחוז העצרות מכלל העצורים בגין עבירות אלימות בין בני זוג, לפי שנה

מקור: נשים ומשפחה בישראל 2014, תרשים 4.6; משטרת ישראל, מכתב מיום 14/04/2016

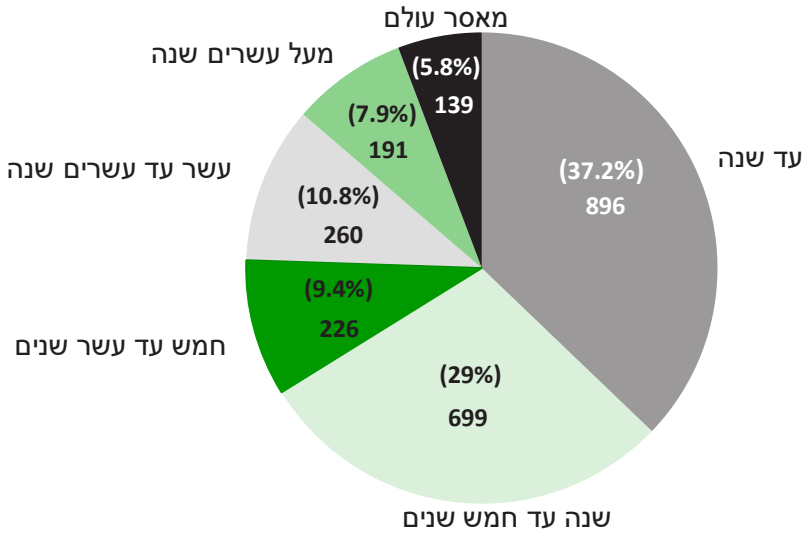
אסירים בעבירות אלימות בין בני זוג

משך המאסר

נכון לשנת 2015 היו כלואים בבתי הסוהר 2,411 אסירים ועצורים בגין עבירות של אלימות במשפחה (לא בהכרח נגד בנות זוגם). יצוין כי נתוני שירות בתי הסוהר מתייחסים לכלל האסירים והעצורים בגין אלימות במשפחה, ולא רק למי שעברו עבירות של אלימות כלפי נשים. עם זאת, ממחקר שנערך בשירות בתי הסוהר עלה כי בכשני שלישים מהמקרים קורבן האלימות היה בן זוג, ובשליש הנותר קורבן האלימות היה בן משפחה אחר. מכאן ניתן להעריך שכ- 1,600 אסירים מרצים עונשים בגין אלימות כלפי בני זוג.¹⁴ כמעט שני שלישים מן הנאשמים נשפטו לתקופת מאסר של שנה עד חמש שנים, וכשליש מהם נשפטו לתקופות ארוכות יותר. על כמעט 14% מכלל העצורים נגזר עונש לתקופה של למעלה מעשרים שנה, 5.8% מהם (שהם 139 אסירים) נידוני למאסר עולם.

14. מרכז המחקר והמידע של הכנסת, אלימות נגד נשים ריכוז נתונים לשנת - 2012, עמ' 4.

תרשים 4.8 : מצבת כלואים בגין עבירות אלימות בין בני זוג לפי תקופת המאסר, 2015

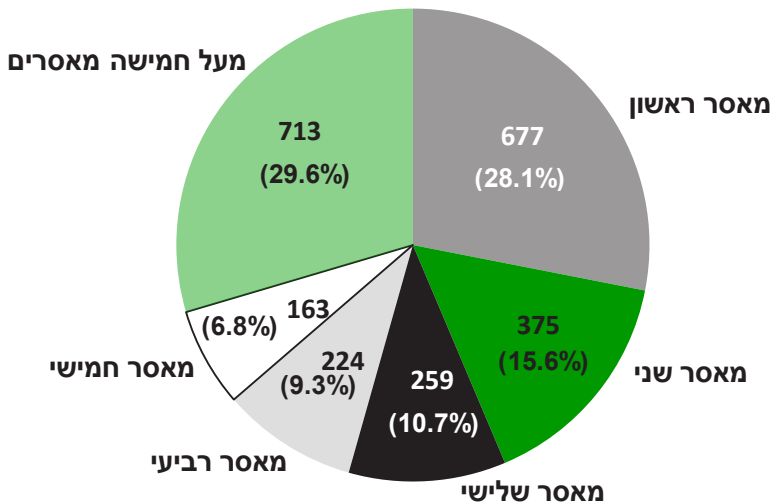

מקור: שרות בתי הסוהר, מכתב מיום 01/03/2016

מאסרים חוזרים בעבירות אלימות בין בני זוג

מתוך 2,411 האסירים שהיו כלואים בשנת 2015 בגין עבירות של אלימות במשפחה, רק ל- 28.1% הייתה זו כליאה ראשונה. 29.6% מן האסירים היו כלואים בפעם השישית ויותר. חשוב לציין כי אין דרך לדעת האם תקופות המאסר הקודמות היו בגין עבירות של אלימות במשפחה.

תרשים 4.9 : אסירים ועצורים בעבירות אלימות במשפחה לפי מספר המאסרים שריצו בעבר, 2015

מקור: שרות בתי הסוהר, מכתב מיום 01/03/2016

רצח נשים על ידי בני זוגן

בכל שנה מאז שנת 1997 נרצחו בממוצע 13 נשים וגבר אחד. בשנת 2015 נרצחו 11 נשים על ידי בני זוגן, מתוכן שבע יהודיות וארבע לא יהודיות (כולל זרות). בשנת 2015 לא נרצח אף גבר על ידי בת זוגו.

תרשים 4.10: גברים ונשים שנרצחו על ידי בני זוגם לפי שנה ומגדר הקורבן

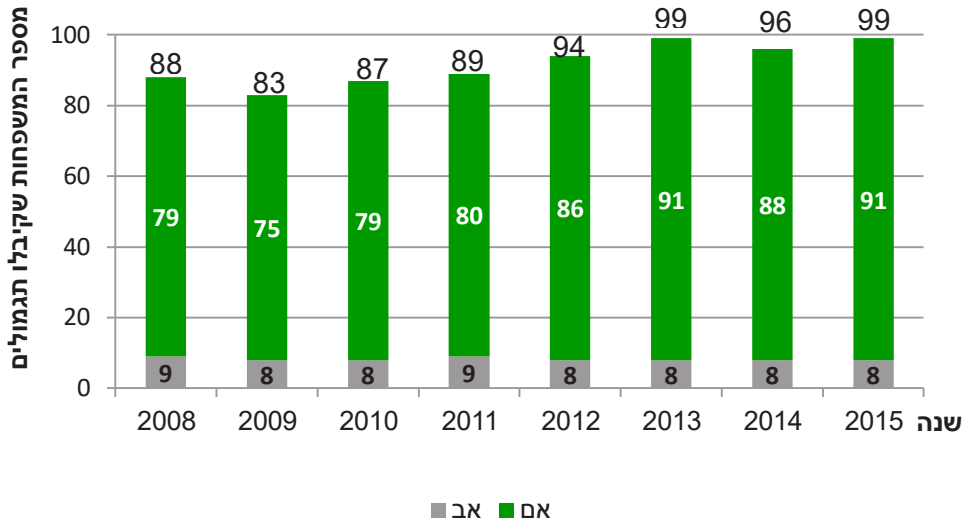

מקור: משנת 2012 משטרת ישראל, מכתב מיום 14/04/2016; 2005-2011 שנתון נשים ומשפחה 2014, עמ' 179

תגמולים לילדים שהתייתמו בגין אלימות במשפחה

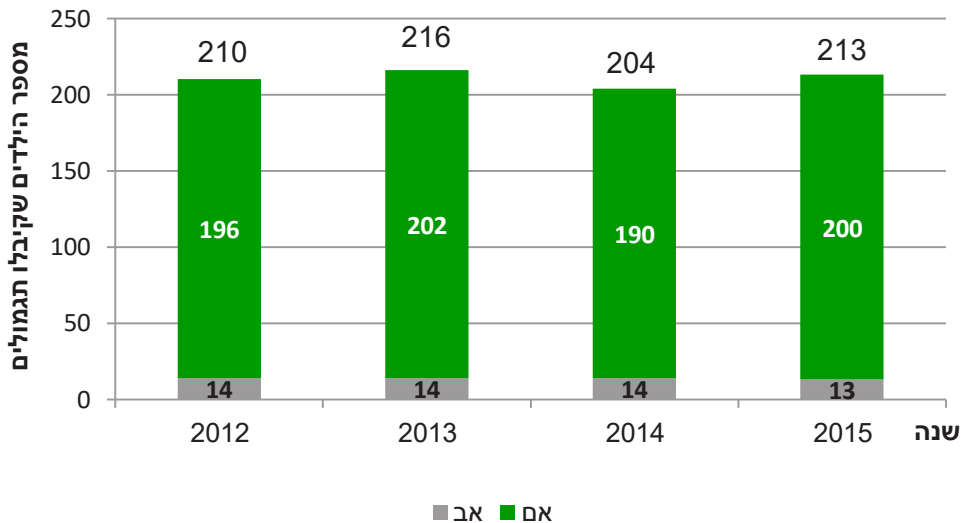
לפי חוק התגמולים (ילד שנתייתם עקב מעשה אלימות במשפחה), התשנ"ה-1995 משולם תגמול מיוחד לילד שאחד מהוריו נרצח עקב מעשה אלימות של בן/בת זוגו.

תרשים 4.11 : משפחות שקיבלו תגמולים לילד שהתייתם עקב מעשה אלימות במשפחה, לפי שנים ומין ההורה שנפטר

מקור: שנתון נשים ומשפחה בישראל 2014, הביטוח הלאומי, מכתב מיום 10/03/2016

תרשים 4.12 : מספר הילדים שקיבלו תגמולים לילד שהתייתם עקב מעשה אלימות במשפחה, לפי שנים ומין ההורה שנפטר

מקור: הביטוח הלאומי, מכתב מיום 10/03/2016

נתונים על הטיפול באלימות במשפחה במשרד הרווחה והשירותים החברתיים

בשנת 2014 נזקקו כ- 65 אלף איש לשירותי משרד הרווחה והשירותים החברתיים בגין "אלימות במשפחה". השירות לרווחת הפרט והמשפחה מגדיר אלימות במשפחה כמקרה שבו אחד מבני המשפחה נוהג באלימות כלפי בת / בן הזוג או כלפי בני משפחה אחרים. באותה השנה פנו למוקד החירום 118¹⁵ 1,203 איש בענייני של אלימות במשפחה.

השירות לרווחת הפרט מבחין בין קבוצות כמפורט להלן:

- נפגעי אלימות במשפחה בדגש על בני זוג (על פי נתוני הפניות לשירותי הרווחה, בדרך כלל נשים);
- אוכלוסיית הפוגעים בבני משפחה ובמיוחד בבני זוג (על פי נתוני הפניות לשירותי הרווחה, בדרך כלל גברים);
- ילדים החשופים לאלימות בין הוריהם;
- ילדים נפגעי אלימות מצד הוריהם;
- בני משפחה נוספים הסובלים מאלימות: גברים, קשישים, הורים הסובלים מאלימות מצד ילדיהם,
- בני משפחה בעלי צרכים מיוחדים או הסובלים ממוגבלות;
- משפחות שיש בהן גילוי עריות.¹⁶

פניות למרכזים למניעה ולטיפול באלימות במשפחה

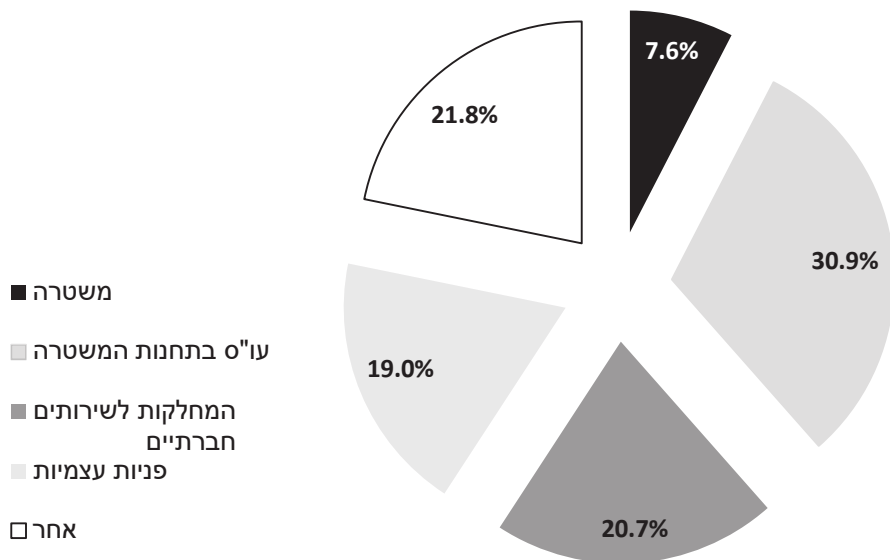
המרכזים למניעה ולטיפול באלימות במשפחה (אלמ"ב) הם חלק משירותי הרווחה שעוסקים באבחון, הערכת מסוכנות, בניית דרכי הגנה, טיפול ושיקום למשפחות במעגל האלימות הן לנפגעים והן לפוגעים. בשנת 2014 פעלו 88 מרכזים ויחידות אלמ"ב וסיפקו טיפול קצר וארוך טווח לנשים נפגעות אלימות, לגברים אלימים ולילדיהם החשופים לאלימות.

בשנת 2014 התקבלו 15,148 פניות חדשות במרכזים, וזו עלייה בהשוואה לשנת 2013 (14,919) פניות.

15. קו חירום ארצי של משרד הרווחה והשירותים החברתיים המעניק סיוע בנושאים הנוגעים לתחום פעולתו של המשרד.

16. משרד הרווחה והשירותים החברתיים, סקירת השירותים החברתיים 2014, חלק ד

תרשים 4.13: התפלגות הפניות למרכזים למניעה ולטיפול באלימות במשפחה לפי הגורם המפנה, 2014

מקור: משרד הרווחה והשירותים החברתיים, **סקירת השירותים החברתיים 2014**, עמ' 360

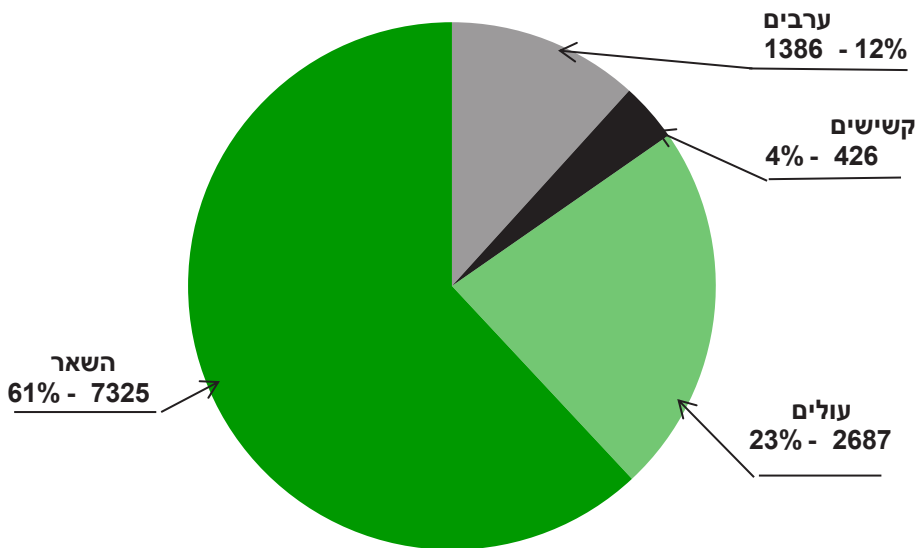
מן הנתונים עולה כי 57% מהגברים והנשים שהופנו ע"י עובדת סוציאלית מהמשטרה עברו התערבות טיפולית כלשהי אך אחוז הגברים שממשיך בטיפול, על שלביו השונים, נמוך מהנתון המקביל אצל נשים ורובם (55%) אף אינם מגיעים למרכזי אלמ"ב לאחר השיחה הראשונה עם העובדת הסוציאלית. 78% מהנשים מגיעות לטיפול במרכזי אלמ"ב. כאמור לעיל, במרכזי האלמ"ב מטופלים הן פוגעים/ות והן נפגעים/ות, ומנתונים שנתקבלו גם מגורמי אכיפת החוק עולה כי רוב הגברים המופנים לטיפול אינם מתמידים בו, בעוד שרוב הנשים המופנות לטיפול מתמידות בטיפול.

מקבלי טיפול במרכז למניעה ולטיפול באלימות

בשנת 2014 טופלו 9,818 משפחות במרכזים למניעה ולטיפול באלימות, שהן 11,824 אנשים. מעל שליש מהמטופלים הגיעו מאוכלוסיית העולים, החברה הערבית ואזרחים ותיקים. מספר העולים החדשים במרכזים המטופלים עלה בהשוואה לשנת 2013, ומספר המטופלים הערביים נשאר דומה. ההנחה היא שכדי להפסיק את מעגל האלימות יש לסייע ולטפל גם בפוגעים בדרך כלל גברים. בשנת 2014 טופלו במרכזי אלמ"ב 2,915 גברים (24% מכלל המטופלים).¹⁷

תרשים 4.14 : מטופלים במרכזי אלמ"ב לפי מגזר, 2014

מקור: משרד הרווחה והשירותים החברתיים, סקירת השירותים החברתיים 2014, עמ' 362

מקלטים לנשים נפגעות אלימות וילדיהן

משרד הרווחה מספק מסגרת זמנית של הגנה וטיפול לנשים נפגעות אלימות וילדיהן שנמצאים בסיכון גבוה, פיזי ונפשי, באמצעות 14 מקלטים הפזורים ברחבי הארץ. מטרת המקלטים לספק הגנה פיזית וביטחון נפשי לנשים וילדיהן שאינם יכולים להישאר בבית ולהקנות להם כלים בסיסיים להתמודדות.

למקלטים מתקבלים נשים וילדיהן בלא הבדל גיל, מוצא, דת, לאום או רמת השכלה ומכל שכבות האוכלוסייה כולל נשים חסרות מעמד בארץ.

בשנת 2014 שוהו ב-14 המקלטים 755 נשים ו-1,083 ילדים. מספרים אלה דומים למספר השוהים בשנת 2013. מספר הפניות ב-2014 הגיע ל-787 והתקבלו 623 מהן (91%); 64 נשים התקבלו ולא הגיעו.¹⁸ 75% מהפניות הגיעו עקב מקרה אלימות קיצוני וחריג. רוב הנשים סבלו מאלימות מצד הבעל (57%) או בן הזוג (18%).

18. שם

נתונים סוציו-דמוגרפיים ואפיונים אישיים של השוהות במקלטים לנשים מוכות¹⁹

גיל - 64% היו בנות 26-40, 23% היו בנות 18-25. גילן של הנשים הפונות בשנים האחרונות צעיר בהשוואה לעבר ומשך הנישואין או הקשר הזוגי שלהן קצר יותר אף הוא. ההנחה היא שיש עלייה במודעות ונשים פונות לעזרה מהר יותר מאשר בעבר. אפשרות אחרת היא שהאלימות מתפרצת בשלב מוקדם יותר בזוגיות מאשר בעבר. ייתכן כי שני ההסברים תקפים.

מצב משפחתי - 39% נשואות, 9% גרושות ו- 8% רווקות. השאר הן אלמנות, ידועות בציבור ופרודות.

השכלה, תעסוקה ומוצא - 44% סיימו 12 שנות לימוד. קרוב ל- 10% עבדו טרם כניסתן למקלט. 65% ילידות ישראל, 11% יוצאות אתיופיה (שיעור ניכר יחסית לשיעורן באוכלוסייה) ו- 7% יוצאות חבר העמים.

דת - 49% מהנשים יהודיות, 39% מוסלמיות (שיעור גבוה ביחס לחלקן באוכלוסייה), 5% נוצריות ו- 6% חסרי דת.

הורות - 65% הן אימהות, מהן ל- 21% היה ילד אחד, ל- 21% שני ילדים, ל- 15% שלושה ילדים ולשאר יותר משלושה ילדים.

מעמד בישראל - ב - 2014 נקלטו 59 נשים שאין להן תעודת זהות, מתוכן 12 ששהייתן בארץ אינה חוקית.

סיום הטיפול במקלט ותוצאותיו

בשנת 2014 יצאו מהמקלטים 664 נשים. 27% מהן סיימו את הטיפול שהוצע להן והשיגו את היעדים שהוגדרו בתחילת הטיפול. 52% סיימו את הטיפול ביוזמתן בשלב כלשהו מבלי להשיג את היעדים שהוגדרו בתחילת הטיפול, אם במלואם ואם בחלקם. השאר (21%) עזבו בשל חוסר התאמה למסגרת, העברה למסגרת אחרת ועוד. העובדה כי רוב הנשים (73%) המגיעות למקלטים לנשים מוכות אינן מסיימות את הטיפול המוצע להן מעלה את השאלה אם לא ראוי לחפש פתרון אחר להגן על הנשים וילדיהן.

64% מהנשים היוצאות לא חזרו לגורם האלים ו- 15% חזרו אליו (זו ירידה בהשוואה לאלו שחזרו לגורם האלים בשנת 2013 - 30%).

2 0 1 6

ביבליוגרפיה

פרסומים

הכנסת, מרכז המחקר והמידע, 14 ביולי 2015, **תעסוקת נשים ערביות - נתונים, חסמים והמלצות**.
כתיבה: שלי מזרחי סימון. אישור: שרון סופר, ראש צוות בכירה. מופיע גם באתר האינטרנט של מרכז
המחקר והמידע:

<https://knesset.gov.il/committees/heb/material/data/maamad2015-07-15-00.pdf>

הכנסת, מרכז המחקר והמידע, 20 בספטמבר 2006, **מימון הפסקות היריון עקב יחסים מחוץ לנישואין** -
אומדן עלות, כתיבה: יונתן ארליך, כלכלן. אישור: אדוארד קורצנשטיין, ראש הצוות הכלכלי. מופיע
גם באתר האינטרנט של מרכז המחקר והמידע:

<https://www.knesset.gov.il/mmm/data/pdf/m01579.pdf>

הכנסת, מרכז המחקר והמידע, 13 במרץ 2011, **סרבנות גט בישראל - רקע הלכתי, משפטי, היקף**
התופעה והדרכים לטיפול בה, כתיבה: עו"ד ירון אונגר ואורלי אלמגור לוטן. אישור: שרון סופר, ראשת
צוות בכירה. מופיע גם באתר האינטרנט של מרכז המחקר והמידע:

<https://www.knesset.gov.il/mmm/data/pdf/m03037.pdf>

הכנסת, מרכז המחקר והמידע, 31 במאי 2015, **נשים בישראל: סוגיות מרכזיות, מוגש לוועדה לקידום**
מעמד האישה ולשוויון מגדרי, כתיבה: שלי מזרחי סימון. אישור: שרון סופר, ראשת צוות בכירה. מופיע
גם באתר האינטרנט של מרכז המחקר והמידע:

<https://www.knesset.gov.il/mmm/data/pdf/m03723.pdf>

הכנסת, מרכז המחקר והמידע, 22 בנובמבר 2012, **אלימות נגד נשים - ריכוז נתונים לשנת 2012**.
כתיבה: שלי מזרחי. אישור: שרון סופר, ראשת צוות בכירה. מופיע גם באתר האינטרנט של מרכז
המחקר והמידע:

<https://www.knesset.gov.il/mmm/data/pdf/m03123.pdf>

הכנסת, מרכז המחקר והמידע, 25 בנובמבר 2013, **אלימות נגד נשים - ריכוז נתונים לשנת 2013**.
כתיבה: יובל בוגייסקי. אישור: שרון סופר, ראשת צוות בכירה. מופיע גם באתר האינטרנט של מרכז
המחקר והמידע:

<https://www.knesset.gov.il/mmm/data/pdf/m03310.pdf>

הכנסת, מרכז המחקר והמידע, 23 בנובמבר 2014, **אלימות נגד נשים - ריכוז נתונים לשנת 2014**.
כתיבה: שלי מזרחי סימון. אישור: שרון סופר, ראשת צוות בכירה. מופיע גם באתר האינטרנט של
מרכז המחקר והמידע:

<https://www.knesset.gov.il/mmm/data/pdf/m03673.pdf>

הכנסת, מרכז המחקר והמידע, 22 בנובמבר 2015, **אלימות נגד נשים - ריכוז נתונים לשנת 2015**.
 כתיבה: שלי מזרחי סימון. אישור: שרון סופר, ראשת צוות בכירה. מופיע גם באתר האינטרנט של
 מרכז המחקר והמידע:

<https://www.knesset.gov.il/mmm/data/pdf/m03643.pdf>

הכנסת, 16 באוגוסט 2016, **דיווח לוועדת חוקה חוק ומשפט של הכנסת על יישום חוק בתי הדין
 הרבניים (קיום פסקי דין של גירושין), התשנ"ה-1995**, מופיע גם באתר האינטרנט של הוועדה:
http://knesset.gov.il/huka/FollowUpLaw.1_asp?initiation_type_id_t8=

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, פרסום מס' 1624, ינואר 2016, **משקי בית ומשפחות: תכונות
 דמוגרפיות 2012-2013 על פי סקרי כוח אדם**. מופיע גם באתר האינטרנט של הלמ"ס:
http://www.cbs.gov.il/publications16/households_families12_13_1624/pdf/h_print.pdf

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הודעה לתקשורת, 6 במרץ 2016, **לקט נתונים לקראת יום האישה
 הבין-לאומי 2016**. מופיע גם באתר האינטרנט של הלמ"ס:
http://www.cbs.gov.il/reader/newhodaot/hodaa_template.html?hodaa201611055=

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הודעה לתקשורת, 19 באוקטובר 2015, **הכנסות של שכירים
 מסקר הוצאות משק הבית 2014**. מופיע גם באתר האינטרנט של הלמ"ס:
http://www.cbs.gov.il/reader/newhodaot/hodaa_template.html?hodaa201515276=

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מרץ 2016, **סקר כוח אדם 2013 (פרסום מס' 1616)**. מופיע גם
 באתר האינטרנט של הלמ"ס:
http://www.cbs.gov.il/webpub/pub/text_page.html?publ&68=CYear&2013=CMonth1=

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, נובמבר 2011, **סקרי כוח אדם 2010 (פרסום מס' 1460)**. מופיע גם
 באתר האינטרנט של הלמ"ס:
http://www.cbs.gov.il/publications11/1460/pdf/h_print.pdf

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **סקר כוח אדם 2007 (פרסום מס' 1345)**, מופיע גם באתר
 האינטרנט של הלמ"ס:
http://www.cbs.gov.il/reader/y_labor/yearm_h_new.htm?CYear_co2007=

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **סקר כוח אדם 2005 (פרסום מס' 1276)**. מופיע גם באתר
 האינטרנט של הלמ"ס:
http://www.cbs.gov.il/reader/y_labor/yearm_h_new.htm?CYear_co2005=

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 08.05.2016, **שנתון סטטיסטי לישראל 2015 (מספר 66)**. מופיע גם
 באתר האינטרנט של הלמ"ס:
http://www.cbs.gov.il/reader/shnatonhnew_site.htm

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2014. **שנתון סטטיסטי לישראל 2014 (מספר 65)**. מופיע גם באתר האינטרנט של הלמ"ס:

http://www.cbs.gov.il/reader/shnaton/shdiagheb_new.htm?CYear&2014=Vol&65=CSubject30=

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2013. **שנתון סטטיסטי לישראל 2013 (מספר 67)**. מופיע גם באתר האינטרנט של הלמ"ס:

http://www.cbs.gov.il/reader/shnaton/shnatonh_new.htm?CYear&2013=Vol&64=CSubject30=

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2012. **שנתון סטטיסטי לישראל 2012 (מספר 63)**. מופיע גם באתר האינטרנט של הלמ"ס:

http://www.cbs.gov.il/reader/shnaton/shnatonh_new.htm?CYear&2012=Vol&63=CSubject30=

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2011. **שנתון סטטיסטי לישראל 2011 (מספר 62)**. מופיע גם באתר האינטרנט של הלמ"ס:

http://www.cbs.gov.il/reader/shnaton/shnatonh_new.htm?CYear&2011=Vol&62=CSubject30=

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2009. **שנתון סטטיסטי לישראל 2009 (מספר 60)**. מופיע גם באתר האינטרנט של הלמ"ס:

http://www.cbs.gov.il/reader/shnaton/shnatonh_new.htm?CYear&2009=Vol&60=CSubject30=

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2008. **שנתון סטטיסטי לישראל 2008 (מספר 59)**. מופיע גם באתר האינטרנט של הלמ"ס:

http://www.cbs.gov.il/reader/shnaton/shnatonh_new.htm?CYear&2008=Vol&59=CSubject30=

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2007. **שנתון סטטיסטי לישראל 2007 (מספר 58)**. מופיע גם באתר האינטרנט של הלמ"ס:

http://www.cbs.gov.il/reader/shnaton/shnatonh_new.htm?CYear&2007=Vol&58=CSubject30=

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2005. **שנתון סטטיסטי לישראל 2005 (מספר 56)**. מופיע גם באתר האינטרנט של הלמ"ס:

http://www.cbs.gov.il/reader/shnaton/shnatonh_new.htm?CYear&2005=Vol&56=CSubject30=

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **נישואין של ישראלים בחו"ל 2000-2014**
http://cbs.gov.il/www/population/marrige_divorce/hagdarot_ni.pdf

המוסד לביטוח לאומי, מינהל המחקר והתכנון, מרס 2014, **משפחות חד-הוריות 1993-2013**, אסתר טולידנו ושנטל וסרשטיין, סקרים תקופתיים 256. מופיע גם באתר האינטרנט של המוסד לביטוח לאומי:

https://www.btl.gov.il/Publications/survey/Documents/seker.256_pdf

המוסד לביטוח לאומי, מינהל המחקר והתכנון, אפריל 2015, **נשים המקבלות דמי מזונות באמצעות המוסד לביטוח לאומי בשנת 2014**, שנטל וסרשטיין. סקרים תקופתיים 267. מופיע גם באתר האינטרנט של המוסד לביטוח לאומי:

https://www.btl.gov.il/Publications/survey/Documents/seker.267_pdf

המוסד לביטוח לאומי, מינהל המחקר והתכנון, מרץ 2015, **מקבלות גמלאות אימהות בשנת 2014**, שנטל וסרשטיין. סקרים תקופתיים מס' 265. מופיע גם באתר האינטרנט של המוסד לביטוח לאומי:

https://www.btl.gov.il/Publications/survey/Pages/seker.265_aspx

המוסד לביטוח לאומי, מינהל המחקר והתכנון, יולי 2014, **התנהגות התעסוקה של נשים לאחר לידה בעקבות הארכת חופשת הלידה**, מחקרים לדין מס' 116, שנטל וסרשטיין ואסתר טולידנו. מופיע גם באתר האינטרנט של המוסד לביטוח לאומי:

<https://www.btl.gov.il/Publications/research/Pages/mechkar116.aspx>

המוסד לביטוח לאומי, מינהל המחקר והתכנון, ינואר 2016, **יולדות שקיבלו דמי אבטלה לאחר דמי לידה**, אסתר טולידנו. מופיע גם באתר האינטרנט של המוסד לביטוח לאומי:

https://www.btl.gov.il/Publications/more_publications/Documents/maternity+unemployment.pdf

המוסד לביטוח לאומי, מינהל המחקר והתכנון, פברואר 2016, **נשים המקבלות דמי מזונות באמצעות המוסד לביטוח לאומי - 2015**, שנטל וסרשטיין. סקרים תקופתיים מס' 276. מופיע גם באתר האינטרנט של המוסד לביטוח לאומי:

https://www.btl.gov.il/Publications/survey/Pages/seker.265_aspx

הנהלת בתי הדין הרבניים, **סיכום שנת פעילות לשנים 2004 עד 2015**, מופיע באתר האינטרנט של הנהלת בתי הדין הרבניים:

<http://www.rbc.gov.il/Publications/Statistics/Pages/default.aspx>

מאיר-סג'וינט-ברוקדייל המרכז לחקר הזיקנה, יולי 2015, **קשישים בישראל - שנתון סטטיסטי 2014 (מספר 17)**. מופיע גם באתר האינטרנט:

<http://mashav.jdc.org.il/?/CategoryID&233=ArticleID162=>

משטרת ישראל, מדור מחקר וסטטיסטיקה/מחלקת אסטרטגיה/אג"ת, **השנתון הסטטיסטי משטרת ישראל 2014**. מופיע גם באתר האינטרנט:

<http://www.police.gov.il/Doc/TfasimDoc%/D7%A9%D7%A0%D7%AA%D7%95%D7%9F20%2014%20v2.pdf>

משטרת ישראל, מדור מחקר וסטטיסטיקה/מחלקת אסטרטגיה/אג"ת, מאי 2016, **השנתון הסטטיסטי משטרת ישראל 2015**. מופיע גם באתר האינטרנט:

<http://www.police.gov.il/Doc/TfasimDoc/shnaton2015.pdf>

משרד הבריאות, אגף המידע, 19/07/2015, **טיפול הפרייה חוץ גופית 1990-2013**. רשמה: ציונה חקלאי. מופיע גם באתר האינטרנט של משרד הבריאות:

http://www.health.gov.il/PublicationsFiles/IVF1986_2013.pdf

משרד הבריאות, אגף המידע, דצמבר 2015, **הפסקות היריון על פי חוק 1990-2014**. רשמה: ציונה חקלאי. מופיע גם באתר האינטרנט של משרד הבריאות:

http://www.health.gov.il/PublicationsFiles/preg1990_2014.pdf

משרד הבריאות, אגף המידע, נובמבר 2008, **הפסקות היריון על פי חוק 1990-2007**. רשמה: ציונה חקלאי. מופיע גם באתר האינטרנט של משרד הבריאות:

http://www.health.gov.il/PublicationsFiles/preg1990_2007.pdf

משרד הבריאות, **מחירון משרד הבריאות לשירותים אמבולטוריים ולשירותי אשפוז. תאריך תחולה: 06/09/2016** מופיע גם באתר האינטרנט של משרד הבריאות:

<http://www.health.gov.il/Subjects/Finance/Taarifon/Pages/PriceList.aspx>

משרד הבריאות, אגף המידע, מרץ 2016, **אובדנות בישראל התאבדויות 1981-2013 ניסיונות התאבדות 2004-2014**, רשמה: ציונה חקלאי. מופיע גם באתר האינטרנט של משרד הבריאות:

http://www.health.gov.il/publicationsfiles/loss.2016_pdf

משרד הרווחה והשירותים החברתיים, אגף בכיר למחקר, תכנון והכשרה, אוקטובר 2015, **סקירת השירותים החברתיים 2014**. מופיע גם באתר האינטרנט של משרד הרווחה והשירותים החברתיים:

<http://www.molsa.gov.il/CommunityInfo/SocialServicesReview/Pages/ReviewOfSocialServicesIn2014.aspx>

שנתונים קודמים

המרכז לקידום מעמד האשה ע"ש רות ועמנואל רקמן, הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת בר-אילן, **נשים ומשפחה בישראל, דו שנתון סטטיסטי, 2014**, (ות הלפרין-קדרי, קרן הורוביץ לילך שרביט עורכות, 2014)

המרכז לקידום מעמד האשה ע"ש רות ועמנואל רקמן, הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת בר-אילן, **נשים ומשפחה בישראל, דו שנתון סטטיסטי, 2009**, (רות הלפרין-קדרי וענבל קארו עורכות, 2009)

המרכז לקידום מעמד האשה ע"ש רות ועמנואל רקמן, הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת בר-אילן, **נשים ומשפחה בישראל, דו שנתון סטטיסטי, 2007**, (רות הלפרין-קדרי וענבל קארו עורכות, 2007)

המרכז לקידום מעמד האשה ע"ש רות ועמנואל רקמן, הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת בר-אילן, **נשים ומשפחה בישראל, דו שנתון סטטיסטי, 2005**, (רות הלפרין-קדרי וענבל קארו עורכות, 2005)

מכתבים/דואר אלקטרוני

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 24/01/2016 (באמצעות דואר אלקטרוני), גב' ליטל כהן-סריג, סגנית דובר הלמ"ס.

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 08/05/2016 (באמצעות דואר אלקטרוני), גב' ליטל כהן-סריג, סגנית דובר הלמ"ס.

המוסד לביטוח לאומי, 10/03/2016, גיטלסון נטליה, חוקרת גמלאות נפגעי עבודה ואלימות במשפחה.

הנהלת בתי הדין הרבניים, 14/07/2015, יעל ירמיהו, מרכזת בכירה לפניות ולתלונות הציבור.

הנהלת בתי הדין הרבניים, התקבל 17/07/2016, אורי אהרונוסון, מנהל אגף בכיר מערכות מידע.

הנהלת בתי הדין הרבניים, 27/10/2016, אורי אהרונוסון, מנהל אגף בכיר מערכות מידע.

הנהלת בתי המשפט, 07/06/2016, שרון סבן-ספראי, ממונה לפי חוק חופש המידע.

לשכת הראשון לציון הרב הראשי לישראל ונשיא בית הדין הרבני הגדול, 19/09/2016, יצחק אלחרר, ראש הלשכה.

משרד הכלכלה והתעשייה, מנהל הסדרה ואכיפה, מכתב מיום 26/05/2016.

משרד המשפטים, האגף לסיוע משפטי, 13/04/2016.

משרד המשפטים, 04/07/2016, מיכל טנא, עו"ד, מנהלת היחידה לפניות הציבור והממונה על חוק חופש המידע.

משרד הרווחה והשירותים החברתיים, 13/04/2016, עופר איקן, הממונה על העמדת מידע לציבור.

משטרת ישראל, 07/04/2013, פקד אבישג זקן ויסנברג, עו"ד, בשם הממונה על חופש המידע, היחידה לתלונות הציבור.

משטרת ישראל, 14/04/2016, פקד יניב המי, עו"ד, בשם הממונה על חופש המידע, ק' היחידה לתלונות
הציבור.
רשות האוכלוסין וההגירה, 23/06/2016.

שרות בתי הסוהר, 01/03/2016, מיטל וידל, רס"ר, רכזת חופש המידע.

אתרי אינטרנט

אתר סטטיסטיקות של מדינות ה-OECD:

https://stats.oecd.org/index.aspx?DatasetCode=GENDER_EMP

אתר בתי הדין הרבניים:

<http://rbc.gov.il/Pages/Shlombite.aspx>

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מחולל הלוחות של הסקר החברתי 2014:

<http://surveys.cbs.gov.il/survey/survey.htm>

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הגדרות:

http://cbs.gov.il/reader/Milon/Milon_ByTerm.html?MyID&278=OnlyFinal0=

כנסת ישראל, ועדת חוקה חוק ומשפט:

http://knesset.gov.il/huka/FollowUpLaw.1_asp?initiation_type_id_t8=

המוסד לביטוח לאומי

http://www.btl.gov.il/benefits/maternity/risk_pregnancy/Pages/default.aspx.

משרד הבריאות, ועדות להפסקת היריון:

<http://www.health.gov.il/pages/default.asp?maincat&49=catId&349=PageId2597=>

משרד המשפטים, רשם ברית הזוגיות:

<http://www.justice.gov.il/Units/RasamHazugiut/Pages/default.aspx>

משרד הרווחה והשירותים החברתיים:

[http://www.molsa.gov.il/populations/distress/familyviolence/protectionandfirstaid/
Pages/TM.01_02_02_aspx#govxparagraphtitle2](http://www.molsa.gov.il/populations/distress/familyviolence/protectionandfirstaid/Pages/TM.01_02_02_aspx#govxparagraphtitle2)

It is believed that stopping domestic violence requires treatment for the perpetrators as well. 57% of the men and women referred to treatment by a police social worker have undergone some kind of treatment process, but 55% of the men do not proceed with the treatment after meeting the social worker, while 78% of the women do proceed with it. It seems that most men referred to treatment do not persevere, while most women do.

755 women and 1,083 children stayed in battered women's shelters during 2014. 64% of the women were 26-40 years old and 65% were mothers. About half of the women were Jews.

44% of them completed 12 schooling years.

664 women left battered women's shelters in 2014, but only 27% of them completed their treatment and achieved the goals set in the beginning of the treatment.

Chapter 4: Domestic Violence Toward Women – Summary of the Findings

Eleven women were murdered by their spouses in 2015.

17,600 complaints of violence offences between spouses were filed with the Israeli police department in 2015. 75%-80% of the complaints were filed by women. Every year, most cases are closed due to the lack of evidence, and about third of the cases are closed due to the lack of public interest. Only some of the files are transferred to the State Attorney and reach the stage of indictment. In general, about 4,000 indictments involving violence toward women are submitted to court every year.

The number of files opened every year due to physical violence offences between spouses has been rising in recent years, except for a decline recorded in 2011. 12,245 such files were opened by the police in 2015.

4.6% of the people arrested in 2015 due to violence between spouses were women. The number of people (men and women) taken into custody due to such offences has been consistently rising through the years.

6,462 applications for Protection Orders according to the Prevention of Family Violence Law were submitted during the months of January to September 2015. That year, 8,200 files of Stalking and Protection Order ended in a court decision. The number of files revolving around these issues seems to be rising.

Almost two thirds of the people arrested and imprisoned by the end of 2015 due to domestic violence offences were sentenced to a year up to five years in prison. About 37% were sentenced to a year or less, while 13.7% received 20 years in prison, or more.

Out of 2,411 prisoners incarcerated in 2015 due to domestic violence offences, only 28.1% were in prison for the first time. 29.6% of them were in prison for the sixth time or more.

In 2015, 213 children received special benefits from the National Insurance Institute of Israel, paid to children orphaned due to domestic violence. 200 of them lost their mothers.

In 2014, the Centers for the Prevention and Treatment of Domestic Violence in Israel received 15,148 applications.

9.7% of the women who gave birth in 2014 received Pregnancy Bed Rest Benefit, as in the years 2010 and 2011. The average duration of absence from work compensated for by the benefit was 84 days.

The duration of maternity leave in Israel (26 weeks, 14 out of which covered by maternity allowance) is shorter than in most OECD countries.

The number of men who went on paternity leave in 2014 was higher than in previous years, but remained very low. More than half the men who went on paternity leave earned more than 150% the average wages in Israel.

Research data shows that between 2005 and 2010, 66% of the working women who gave birth went back to work immediately after the maternity leave, which was then 14 weeks long. 26% of the women went back to work during the first year after giving birth, and 8% still did not work by the end of that first year.

16% of the women and 12.5% of the men who participated in the 2014 Central Bureau of Statistics' social survey reported employing paid household workers. In most cases these workers carried out household tasks only, working no more than ten hours weekly. The number of households employing paid workers increased in comparison with previous years, in accordance with the rise in women's paid working hours - but showing no correlation with men's paid working hours.

This may indicate that household tasks are perceived as women's responsibility, and therefore paid workers are hired only where women's paid working hours are longer.

Israel is low, compared with the average in the OECD.

The rate of part-time female workers who reported the reason for their part-time employment to be child care and household tasks has been rising since 2003 to consist of 17.3% in 2014. Only 0.7% of the men reported these as reasons for working part-time.

In 2013, the weekly average of women's paid working hours was 34, while men's weekly average was 42.3 hours.

In 2013, the rate of women working part-time decreased the higher their level of education was, up till 12 years of schooling. At 13-15 years of schooling their rate went up, to drop again at 16 years of schooling or more. In addition to that, the rate of workers working 50 weekly hours or more increased in accordance with the level of education.

In 2014 the average wages of men were still considerably higher than those of women, in every parameter taken into account. Men and women alike earned more the more educated they were, but there was still a steady average gap of 20% between the wages of men and women possessing the same level of education. Women comprise more than 50% of the first five income deciles.

Men are 76% of the highest income decile.

The rates of absence from work among married and unmarried men of all age groups were similar, and those of unmarried women were slightly higher than those of men. Married women, however, recorded much more absences than any other workers, at all age groups, with the gap decreasing at older ages.

Mothers of young children participated in the workforce less than non-mothers, and Jewish mothers of three children or more showed lower participation rates the higher the number of their children was.

Single mothers participated more than mothers in general, with any number of children, but showed higher rates of unemployment, in correspondence with the number of children.

The rate of part-time female workers increased in accordance with the number of children, except for among single mothers.

Men with three children or more also showed lower rates of participation, employment and full-time jobs in 2014. The more children they had, the lower their rates were – becoming especially low among fathers of seven children or more, probably because these were mostly Muslims or ultra-orthodox Jews, whose participation rates in the workforce are low in any case.

Chapter 3: Women, Family and Work - Summary of the Findings

Participants in the workforce are 15-year-olds and older, of both genders, and therefore divergence may occur where age is of significance, e.g. education ,personal status etc.

Women's participation in the workforce increases consistently, but in 2014 the rate of participation among men (69.5%) was still much higher than that of women. (59.2%) As in previous years, the rate of participation among Muslim and Druze women was again a lot lower than the participation rate of Jewish women. The rate of employment among ultra-orthodox Jews in 2014 was, 56.4%, while the employment rate of ultra-orthodox women was 63.5% (higher than the target rate set by the government in 2010). Over half of the women aged 18 to 64 who were excluded from the workforce reported the reason was child care or household tasks.

The rate of participation among married men was higher than in all other groups, except for men aged 18-24. Married men had more full-time jobs and longer working hours as well. As for married women, they worked less than unmarried women and their participation rate was lower. In general, participation patterns of men and women in the workforce indicate a positive marriage-participation link among men, and a negative one among women.

The rate of participation of religiously unclassified residents, and especially that of religiously unclassified women, was the highest, and their working hours were the longest.

Since 2010 the rates of male and female unemployment are similar, and in 2014 they were identical. (5.9%) Between 2004 and 2008 the rate of unemployment among people of both sexes dropped tremendously. The lowest rate of female unemployment was recorded among the religiously unclassified, while the male record holders are Jewish men.

As in previous years, there were more self-employed men 8.9% of all workers than self-employed women 6.7% in 2012. The number of male employers and cooperative members was 3.9 times higher than that of females, but the gap decreased in comparison with previous years. The rate of male managers was almost two times 81% higher than that of female managers.

The rate of part-time female workers in 2014 was almost double that of male part-time workers, but the gap seems to be decreasing since 2007. In 2013 the rate of women aged 35-44 working part-time was 3.8 higher than that of men. The rate of part-time workers – men and women – in

17,141 files for the approval of agreements were opened in 2015 in the Family Courts and Rabbinical Courts.

Between the years 2010-2015, the duration of procedures in financial and property claims submitted to the Family Courts was almost doubled, and the duration of financial claims for an unfixed sum was almost tripled.

In 2015 the Legal Aid Department received 35,398 applications in matters of personal status, out of which 25,231 - 71% - were submitted by women. The main recurring family issues were maintenance divorce, child custody and visitation arrangements.

Between the years 2004-2007, the number of applications submitted to the Legal Aid Department has declined. It was then on the rise between 2008 and 2010, but according to the 2012 data it is moderately declining again.

In 2015, 11,671 families were referred to the Assistance Units annexed to the Family courts. More than half of them were referred to the units for assistance in achieving agreements or for arbitration. In that same year, 2,383 families were referred by the courts and social workers to Contact Centers run by the Ministry of Welfare.

224 petitions to marry a second wife were submitted during the years 2011-2015.

2013 In the president of the Supreme Rabbinical Court, The Rishon LeZion Rabbi Yitzhak Yosef, issued one permit to marry a second wife. Two such permits were issued in 2014, and ten were issued in 2015

The number of girls who married at the age of 17 kept dropping in 2013 (1,019 17-year-old brides in 2013, 1,111 such brides in 2011), as in previous years, and the number of 16-year-old brides is declining as well (371 in 2013, 398 in 2011).

90 files involving offences according to the Marriage Age Act 1950 – forbidding the marriage of girls under 18 years of age – were opened In 2015. Six were transferred to the State Attorney for prosecution, 13 were closed in the lack of public interest or evidence or perpetrator, 68 were under investigation at the time of the report, one was about to close and another was pending decision.

In 2015, the special Rabbinical Courts unit for releasing Agunot managed to get a Gett for 180 women whose husbands had disappeared in Israel and abroad.

935 claims for Shlom Bayit (domestic reconciliation) were filed in 2015 by 529 men and 406 women. Only 3% of the Shlom Bayit claims were accepted by the Rabbinical Courts. This indicates that in many cases a Shlom Bayit claim is only used as a tactic tool during the divorce dispute. 15,770 Child Custody files were opened in 2015 in the Civil Courts, the Rabbinical courts and the Sharia courts. In the Family Courts and Sharia Courts most files were concluded within a year.

15,437 maintenance files were opened in 2015, out of which 8,268 files were opened in the Family Courts (tagged Maintenance and Accommodation), 3,400 in the Rabbinical Courts and 3,769 in the Sharia Courts (tagged Maintenance). The cases conducted in the Family Courts were concluded within an average of 13 months, while 95% of the cases held in the Sharia Courts were concluded within a year.

When cases - like Child Custody and Alimony - can be dealt with in both civil and religious instances, Muslims tend to appeal to the religious courts, while Jews are less disposed to such preference. In 2014, for example, 3.65 custody files were opened in the Sharia Courts for every 1,000 Muslim residents, while the parallel rate in the Rabbinical Courts was 0.55 files for every 1,000 Jewish residents – a rate almost seven times lower.

In 2015, 17,038 women received their alimony from the National Insurance Institute of Israel. Their numbers have been declining since 2003, due to a legal amendment that aggravated the income criteria, resulting in a lower number of women who are entitled to receive these payments from the National Insurance Institute.

The highest sums of maintenance payments paid to women in 2015 by the National Insurance Institute were determined by the Family Courts, while the lowest sums were determined by the District Courts. The rate of women who received maintenance payments from the NII and needed Income Supplement was higher among those whose alimonies were determined in religious courts than among those whose alimonies were determined in civil courts.

75.5% of the women who received their maintenance from the NII in 2015 got the full sum decided by the court. This means that in these cases – which are most cases – the judicial decision was lower than the maximum sum set in the NII regulations regarding maintenance .

The NII data shows that maintenance values have eroded over the years: since 2012, the percentage of cases in which the sums decided were not linked to any index has increased.

Chapter 2: Legal Statistics – Summary of the Findings

Between the years 2003 and 2015, the number of Jews divorcing in the Rabbinical Courts increased by 18.6%.

7,536 unilateral divorce suits were filed with the Rabbinical courts at 2015, a number quite similar to the number of suits filed in previous years. Men and women submitted a similar number of suits, with a minor gap in favor of the women – who submitted 51% of the suits.

68% of the files opened in 2010 and 2011 ended with a divorce (to-date of this edition).

In 2015 the Rabbinical Courts issued 158 Obligatory Gett decisions and five Forced Gett decisions.

Two men were serving prison sentences and one was held in custody due to Gett refusal in 2015. On 10.02.16 there were three prisoners and one man held in custody due to the same charges.

During the years 2011-2015 the courts issued 7,148 decisions of Recommended/Obligatory/ Forced Gett and court ruling for divorce. In 715 cases (10%) the divorce was not arranged by the end of 2015, and 555 of those files were closed. In the lack of data regarding the reason of closure, it is impossible to conclude how many of these files represent the most complex cases of Gett refusal.

In 65% of all divorce suits that were filed between 2010 and 2015 and ended with a Gett, the proceedings lasted up to one year after the first petition for opening the file. In 20.8% of the cases the proceedings lasted up to two years after the first petition for opening the file, and 13.3% (2,658) of the cases lasted more than two years after the first petition for opening the file.

In May 2013, Geocartography Knowledge Group, an applied research institute, conducted a survey among divorced women, on behalf of Rackman Center. The women were asked about their experiences throughout the divorce procedures. Every third woman reported being subject to Gett refusal threats, and every fifth woman said her greatest fear was that her husband would refuse to give her the Gett. About third of the divorce cases ended with an agreement deviating from the law – usually in favor of the husband – and 70% of the women who signed such agreements reported Gett refusal threats. The longer the divorce procedures, the higher the rate of considerable renouncements made by the divorcing women.

Due to legal, bureaucratic and geographical reasons, Israelis with no foreign citizenship cannot marry in most European countries except for Cyprus and The Czech Republic, and the number of Israelis marrying in these countries has indeed increased significantly as of the year 2000.

581 couples of the same sex married abroad and entered their marriage in the Population Registry since 2010. 394 of them were male couples and 187 were female couples.

As in previous years, in 2013, too, divorce was more common among young people, men and women alike.

The highest percentage of divorces among Jewish couples take place after two years of marriage, and more than half of the divorces take place during the first decade of marriage.

All births in Israel considered, the rate of birth among Muslim women is declining since 2003, while the respective part of Jewish births is moderately growing.

In 2014 the ages of maximum reproduction among women of all religions, except for Jewish women, were 25-29; among Jewish women they were 30-34. The multi-year average reproduction rate of Muslim women was the highest in comparison with that of women of all other religions - in the years 2010-2014 it was 3.5 children per woman. In general, reproduction rates among women of all religions have been declining since the 1960s.

In recent years, the number of Jewish single women choosing to give birth at the age of 30 or more has increased significantly. The rate of single women aged 35-39 who gave birth in 2013 was 43% higher than in 2000, and 2.5 times higher than in 1990.

Compared with the number of births in Israel, the rate of abortions is declining since the late 1980s. The rate of requests submitted to the Abortion Committees is significantly higher among religiously unclassified women than among women of all other religions, especially in the younger ages.

Most of the abortions among Jewish and religiously unclassified women are approved with regard to the "Forbidden relations" clause, being the only one which allows a woman to end the pregnancy at her own choice, without providing any proof required by other clauses of the Penal Code.³ Most of the abortions among Muslim, Druze and Christian-Arab women, however, refer to the "Mother's health" or "Fetus's health" clauses.

---

3. The Knesset Research and Information Center, Funding abortions due to extramarital relations – estimated cost, 20.09.2006, p. 2.

Chapter 1: Women and Family Status – Summary of the Findings

In 2014¹ women were the majority of the population in Israel and the majority in every age group over 30. In 2013, the number of unmarried women aged 35 or more was higher than the number of unmarried men at the same ages. In the ages of 50 and beyond there were 2.3 unmarried woman for every unmarried man, and among those 65 and over there were 3.16 unmarried women for every unmarried man.

The age of women at their first marriage kept rising every year, as well as the average age of women at the birth of their first child. The persisting correlation between women's age at their first marriage and their age at the birth of their first child indicates that Israelis link marriage with child birth.

The rate of unmarried couples sharing a household kept rising, to consist of 5% of all households in Israel in 2014. Although these couples are usually young and most of them have no children, the number of cohabiting couples with children is increasing.

In 2013, the average age gap between brides and grooms at their first marriage was the highest among Christians 5.8 years. The age gap among Muslims was 4.4 years and among Druzes 3.8, reaching its lowest among Jews – 3.2 years. Data shows that the rise in the average age of Jewish brides throughout the years was faster than that of Jewish grooms.

The average age of Druze brides at their first marriage used to be the youngest 19.4, but since 2006 Muslim brides at their first marriage are the youngest 21.9 among brides of all other religions. In 2013 Jewish brides were the oldest 26 at their first marriage. The ages of women at their first marriage and first birth are closer among Druzes and Muslims than among Jews and Christians.

Since 2005 about 10% of Israel's residents marry through civil marriage every year. A significant percentage of those marrying abroad are religiously unclassified Israeli residents who are unable to legally marry in Israel², where only religious marriage can be carried out. In 2014 the religiously unclassified constituted 3.9% of Israel's population, and 4.7% of Israelis aged 20-44.

---

1. Some of the data in this chapter and in the other chapters herein does not go beyond 2013, since this was the most updated data available at the time this annual was composed and edited.

2. Apart from an exception according to the Non-Religious Matrimonial Partnerships Law 2010, allowing two religiously unclassified persons who are not of the same sex (and them only) to engage in a Non-Religious Matrimonial Partnership and register with the Spousal Registrar.

In 715 cases (10%) the divorce was not arranged, and 555 of those files were closed. The highest sums of maintenance payments paid to women in 2015 by the National Insurance Institute of Israel were determined by the Family Courts, while the lowest sums were determined by the District Courts.

In 2015 the Legal Aid Department received 35,398 applications in matters of personal status, out of which 25,231 – 71% - were submitted by women. The main recurring family issues were maintenance, divorce, child custody and visitation arrangements.

224 petitions to marry a second wife were submitted to court during the years 2011-2015. In 2013 the president of the Supreme Rabbinical Court, The Rishon LeZion Rabbi Yitzhak Yosef, issued one permit to marry a second wife. Two such permits were issued in 2014, and ten were issued in 2015.

Women's participation in the workforce grew wider, but in 2014 it still comprised a much higher number of men. Among married women, motherhood bears a significant influence over all the characteristics of women's participation in the workforce: the rate of part-time jobs, for example, and temporary absence. Single mothers with any number of children tend to participate more than women in general, but their rates of unemployment are higher too, directly corresponding with the number of children.

The number of self-employed men in 2014 was much higher than the number of self-employed women.

The rate of male employers and cooperative members was higher than that of females, but the gap decreased in comparison with previous years. More households employed paid household workers, in accordance with the rise in women's paid working hours - but showing no correlation with men's paid working hours.

In 2014 the average wages of men were still considerably higher than those of women, in every parameter taken into account.

Eleven women were murdered by their spouses in 2015.

At that same year, 213 children received special benefits from the National Insurance Institute of Israel, paid to children orphaned due to domestic violence. 200 of them lost their mothers. 12,245 files involving physical violence offences between spouses were opened by the Israeli Police Department in 2015. For about 28% of the people imprisoned by the end of that year due to domestic violence offences, it was their first time in prison. For 29.6% of them it was the sixth time, or more.

In 2014, the Centers for the Prevention and Treatment of Domestic Violence in Israel received 15,148 applications.

755 women and 1,083 children stayed in battered women's shelters during 2014.

Summary of the Findings – General

This annual includes special analysis based on the Social Survey Table Generator for the year 2014.

In 2014 women were the majority of the population in Israel and the majority in every age group over 30.

The age of women at their first marriage kept rising every year, as well as the average age of women at the birth of their first child. Muslim brides at their first marriage were, again, the youngest among brides of all other religions. Since 2005, 10% of Israel's residents have married through civil marriage every year. The rate of unmarried couples sharing a household kept rising, to consist of 5% of all households in Israel in 2014. 67% of the cohabiting couples that year had no children. The rate of divorce in 2010 – as in previous years – was consistently higher among younger people, men and women alike.

The multi-year average reproduction rate of Muslim women was the highest in comparison with that of women of all other religions – in the years 2010-2014 it was 3.5 children per woman. In general, reproduction rates among women of all religions have been declining since the 1960s. The number of births among single women, however – especially among those of over 30 years of age – is rising steadily.

During the years 1999-2015, an average of about 8,600 consensual divorce files were opened in the Rabbinical Courts every year. 7,356 divorce petitions were submitted to the Rabbinical Courts in 2015 – about the same number as in previous years. At that same year, the courts issued 158 Obligatory Gett decisions, and five Forced Gett decisions.

In 2,658 (13.3%) of all divorce suits that were filed between 2010 and 2015 ended up with a Gett, the proceedings lasted more than two years after the first petition for opening the file. In May 2013, Geocartography Knowledge Group, an applied research institute, conducted a survey among divorced women, on behalf of Rackman Center. The women were asked about their experiences throughout the divorce procedures. Every third woman reported being subject to Gett refusal threats, and every fifth woman said her greatest fear was that her husband would refuse to give her the Gett. About third of the divorce cases ended with an agreement deviating from the law – usually in favor of the husband – and 70% of the women who signed such agreements reported Gett refusal threats. The longer the divorce procedures were, the higher was the rate of considerable renouncements made by the divorcing women.

Two men were serving prison sentences and one was held in custody due to Gett refusal in 2015. On 10.02.16 there were three prisoners and one man held in custody due to the same charges. During the years 2011-2015 the courts issued 7,148 decisions of Recommended/Obligatory/Forced Gett and Recommended Divorce.

CEO of Rackman Center, who orchestrated the whole project, as usual. In addition to that, I am grateful for the professional work of the graphic designer Michal Stern and the linguistic editor Galia Vurgan.

We have once again won the remarkable cooperation and great assistance of all the public and governmental authorities applied to ,and we would like to extend special thanks to: Mrs. Yael Yirmiyahu, Freedom of Information supervisor in the Rabbinical Courts administration; Mr .Uri Aharonson, Senior Director in the Rabbinical Courts Computing Department; Mrs. Sharon Saban-Safrai, Freedom of Information supervisor in the Courts Administration Authority; Michal Tene, Adv., head of the Public Appeals unit and Freedom of Information supervisor, The Ministry of Justice; Yossi Hirshler, Spousal Registrar, The Ministry of Justice ;Mrs. Bat Sheva Turjeman, Public Relations Center, The Ministry of Economy and Industry; Mr. Ofer Iko ,Public Information supervisor, The Ministry of Social Affairs and Social Services; Anat Bahat, Adv., Legal Aid Department, The Ministry of Justice; Mrs. Tammy Mizrachi, Freedom of Information supervisor, Chief Rabbinate of Israel; First Sergeant Meital Vital, Freedom of Information ccordinator, Israel Prison Service; Commander Yaniv Hami, Adv., Public Complaints Unit, Israel Police Department; Mrs. Maly Davidian, Freedom of Information supervisor, The Population and Immigration Authority; Mrs. Natalya Gitelson, researcher – work injuries and domestic violence benefits, The National Insurance Institute of Israel.

On behalf of The Rackman Center, I am grateful for thus being able to make a consistent contribution for the advancement of women in Israel.

Prof. **Ruth Halperin-Kaddari**
Head of the Ruth and Emanuel Rackman Center
For the Advancement of the Status of Women

Preface

This is the fifth Annual published by The Rackman Center for the Advancement of the Status of Women on the subject of Women and Family in Israel. I am especially proud and overjoyed to present you with the annual this year, since it represents more than a decade of persistent data gathering and thorough analysis with regard to one of the most substantial issues for women in Israel: women in the family, and the relations between women and family. This continuity allows for a methodical follow-up on processes, modifications and changes (or the lack of them), and its significance cannot be overrated.

As we have stressed before, data is an elementary and essential tool in every initiative for social and legal change. In the lack of data, one cannot demand amendments. When the subject of women's status and gender equality is considered, Israel – like many other states – demonstrates a very wide gap between the normative standard and the social reality. Presenting the government and the policy makers with a clear picture of the reality requires data, hence its great significance in the effort to reduce the gap between the law and real life. This realization made us undertake the mission of filling the data deficiencies in the women-family interface.

Unfortunately, and despite numerous requests on our behalf, there are still quite many public institutions controlling valuable data that do not provide analysis on the basis of gender segmentation. One such system, for example, is the judiciary, with the wealth of litigation data assembled in its database. Once again, the lack of gender segmentation in the civil courts database prevents, for example, comparison between Family Courts and religious courts with regard to the dynamics of the procedures in both systems. It is worth mentioning, though, that the Rabbinical Courts database does allow for a considerable variety of gender segmentation, which helps to clarify the picture of its ongoing judicial conduct. Furthermore, the lack of gender segmentation obstructs the opportunity to follow patterns of family life. The Central Bureau of Statistics, for example, only provides data as to the connection between motherhood and work, and does not refer to the connection between fatherhood and work. Nevertheless, our special analysis of the social survey led to a number of conclusions in such matters, which make their debut appearance in this annual. Other new data items published here for the first time were received from the civil courts, which now provide information regarding the duration of different proceedings.

I am glad to acknowledge the contribution of our talented staff members who have taken part in the production of this annua: Ariela Gorenstein-Fenig, MLL and a volunteer in Rackman Center, who wrote the annual;

Keren Horowitz, Adv., head of the Baruch and Ruth Rapoport unit for the Promotion of Legislation and Public Policy, who guided the work and edited the annual; Chemdat Kav and Kendall Maxbauer, coordinators in Rackman Center, who helped in the production of this annual, and Dr. Galit Shaul,

Women and Family in Israel

Statistical Bi-annual Report

Editors:

Prof. **Ruth Halperin-Kaddari**

Ms. **Ariella Gorenstein-Fenig**

Adv. **Keren Horowitz**

2
0
1
6

דו-שנתון
סטטיסטי
2016

המרכז לקידום מעמד האשה ע"ש רות ועמנואל רקמן בפקולטה למשפטים שבאוניברסיטת בר-אילן הוקם מתוך רצון להשפיע על מעמד האשה בחברה הישראלית באמצעות קידום ידע ומחקר ודרך פעילות מעשית וישומית.

המרכז עורך ומפרסם מחקרים וניירות עמדה בנושאים הנוגעים לנשים בישראל ומעמדן, מפרסם פסקי דין רבניים, פועל לשינוי חברתי על ידי יזום וקידום חקיקה ושינוי מדיניות ציבורית.

כמו כן עורך המרכז כנסים בתחום דיני המשפחה וביניהם הכנס השנתי לענייני נשים, משפחה ומשפט בישראל, ופרויקטים שונים, כגון פרויקט פא"י (פיקוח אכיפה וישום).

המרכז תומך ושותף פעיל במאבק למען העגונות ומסורבות הגט בין היתר באמצעות פעילות ב"עיקר" - הקואליציה הבינלאומית לזכויות העגונה ומסורבת הגט.

במסגרת מעורבותו בחברה הישראלית ותרומתו לה מממן המרכז את ייצוג המשפטי של נשים בבית הדין הרבני ובבית המשפט לענייני משפחה. הסיוע המשפטי מתבצע במסגרת קורס קליני לסיוע משפטי בפקולטה למשפטים, הכולל לימוד תיאורטי ועבודה מעשית בליווי התיקים המשפטיים.

המרכז לקידום מעמד האשה ע"ש רות ועמנואל רקמן

טל: 03-5318895 פקס: 03-7360499

הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת בר-אילן

רמת-גן 5290002

אתר: www.rackmancenter.com

דוא"ל המרכז: rackman.center@biu.ac.il